

บรรณานุกรม

เขียน อธิวิทย์. "ปัญหาและทิศทางของการศึกษาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน."

วารสารรามคำแหง 6(พฤษภาคม 2522) 163-169.

คณะกรรมการพิจารณาการศึกษาและจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยเปิด. มหาวิทยาลัยเปิด.

รายงานสรุปเสนอทบวงมหาวิทยาลัย, 2521.

โมฆิต อินทวงศ์. "การศึกษานอกโรงเรียนในประเทศไทย." วารสารรามคำแหง

3(กรกฎาคม 2519) 175-189.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. "ศูนย์การเรียนชุมชน : แนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อมวลชน
ในอนาคต." (อัสสำเนา).

เทพวิสุทธิเมธี, พระ. "รายการปาฐกถาธรรม." บรรยายทางสถานีวิทยุกระจาย-
เสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์. 20 กรกฎาคม 2523.

ณัฐวุฒิ คุณาวุฒิ. "ความต้องการเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยปวงชน
ของประเทศไทยในอนาคต." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
โสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ประคอง วรรณสุต. สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ถนนไมตรีจิต, 2517.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. "จุดมุ่งหมายที่สะสมมาแต่อดีต." การเรียนการสอนระดับ
อุดมศึกษา. ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, บรรณาธิการ (ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,) 2523.

เขาวดี รางชัยกุล และคณะ. "การตัดสินใจของนักศึกษาอาชีวศึกษาในการเข้าศึกษา
โครงการการศึกษาอาชีวศึกษา." (รายงานการวิจัยของภาควิชาวิจัยการ
ศึกษา คณะครุศาสตร์), 2520.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. ระบบการสอนทางไกล. (เอกสารโรเนียว)

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. โครงการหลักสูตรศึกษาศาสตร, 2522
(เอกสารโรเนียว)

รวิวรรณ ศรีครามครัน. "การศึกษาทางไปรษณีย์ของประเทศนิวซีแลนด์."
วารสารรามคำแหง 3 (มกราคม 2520) 131-143.

เรืองวิทย์ นนทภา. "การสร้างชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้
"วิชาภาษาอังกฤษ 3" ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา"
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

อนันต์ ศรีโสภา, หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช ถนนบำรุงเมือง, 2521.

เอนก พ. อนุกุลบุตร. "แนวคิดบางประการเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเปิด." วารสาร
รามคำแหง 3 (มกราคม 2520) 145-162.

อุทุมพร ทองอุไทย และคณะ. "ความคิดเห็นของประชาชนต่อมหาวิทยาลัยเปิด."
(รายงานผลการวิจัยเสนอทบวงมหาวิทยาลัยของคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2521.

Bebb, Robert Mike. "The Development and Evaluation of an Open
Learning Correspondence Programme for the Personnel
Profession." Dissertation Abstracts International
40(July 1979) : 71-A.

Gagne, R.M. "Learning and Instructional Sequence." In :
Kerlinger, F.N. (ed.), Review of Research in Education
Peacock, Itasca, Illinois, 1973.

- Holmberg, Borje. "The System of Distance Education." In Distance Education. London : Kogan Page, 1977.
- Kabwasa and Kaunda. Correspondence Education in Africa. 2d ed. London : Routledge & Kegan Paul Ltd., 1973.
- Moore, M.G. "Cognitive Style and Telemathic (distance) Teaching." ICCE Newsletter Vol. 5, 4, 1975.
- Perry, Walter. "The Basic Ideas." In The Open University. California : Jossey - Bass Inc., 1977.
- Zaher, Fawzi Ahmed. "Individual Versus - Small Group Learning of Self - Instructional Modules." Dissertation Abstracts International 38(February 1978) : 4526 - A.

ภาคผนวก ก.

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์หาอำนาจจำแนก และความยากง่ายของแบบสอบ

สูตร

$$V_i = \frac{R_h - R_l}{N_h}$$

$$D_i = \frac{R_h + R_l}{N_h + N_l}$$

เมื่อ

V_i = คำนวณความตรง (Validity Index) หรืออำนาจจำแนก
ผู้เรียนเก่งและไม่เก่งออกจากกัน จะมีค่าจาก 0 (แยก
ได้น้อยที่สุด) ถึง 1 (แยกได้มากที่สุด)

D_i = คำนวณความยาก (Difficulty Index) จะมีค่า
ตั้งแต่ 0 (ยากที่สุด) ถึง 1 (ง่ายที่สุด)

R_h = จำนวนผู้เรียนที่ตอบคำถามได้ถูกในกลุ่มได้คะแนนสูง

N_h = จำนวนผู้เรียนทั้งหมดในกลุ่มได้คะแนนสูง คิดเป็นร้อยละ
50 ของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด

N_l = จำนวนผู้เรียนทั้งหมดในกลุ่มได้คะแนนต่ำ คิดเป็นร้อยละ
50 ของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด

R_l = จำนวนผู้เรียนที่ตอบคำถามได้ถูกในกลุ่มได้คะแนนต่ำ

ตารางที่ 2

ค่าอำนาจจำแนกและความยากง่ายของแบบสอบ

ข้อสอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
R_h	14	12	12	13	14	12	14	13	14	13	12	14	14	14	14	14	13	13	14	14	12	14	14	14	13
R_l	11	8	9	9	6	8	10	10	10	9	8	11	11	11	9	11	9	7	10	12	8	11	11	5	10
$R_h + R_l$	25	20	21	22	20	20	24	23	24	22	20	25	25	25	23	25	22	20	24	26	20	25	25	19	23
$R_h - R_l$	3	4	3	4	8	4	4	3	4	4	4	3	3	3	5	3	4	6	4	2	4	3	3	9	3
D_i	.89	.71	.75	.79	.71	.71	.86	.82	.86	.79	.71	.89	.89	.89	.82	.89	.79	.71	.86	.93	.71	.89	.89	.68	.82
V_i	.21	.29	.21	.29	.57	.29	.29	.21	.29	.29	.29	.21	.21	.21	.36	.21	.29	.43	.29	.14	.29	.21	.21	.64	.21

จากตารางข้างบนนี้ จะเห็นว่าข้อสอบส่วนมากค่อนข้างง่าย และมีอำนาจจำแนกปานกลาง ยกเว้นข้อ 20 เป็นข้อสอบที่ง่ายและมีอำนาจจำแนกน้อย

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบ

สูตร

$$k - R \ 21 : r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\bar{x}(n-\bar{x})}{n \sigma_x^2} \right]$$

เมื่อ

$$r_{tt} = \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบ}$$

$$n = \text{จำนวนข้อในแบบสอบ}$$

$$\sigma_x^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด}$$

$$\bar{x} = \text{ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด}$$

$$\text{สูตร S.D. หรือ } \sigma = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

$$\text{เมื่อ S.D. หรือ } \sigma = \text{ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด}$$

$$x = \text{คะแนนสอบที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้}$$

$$n = \text{จำนวนผู้เรียนทั้งหมด}$$

$$\frac{\sum X}{N} = \text{ค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด}$$

ข้อ กนท	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	คะแนน รวม X	X ²	
21	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	23	529
22	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	23	529
23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	25	625
24	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	25	625
25	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	17	289
26	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	24	576
27	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	20	400
28	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	23	529	
รวม	25	20	21	22	20	20	24	23	24	22	20	25	25	25	23	25	22	20	24	26	20	25	25	19	23	568	11994	

หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทั้งหมด

$$\begin{aligned}
 \text{S.D.} &= \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2} \\
 &= \sqrt{\frac{11994}{28} - \left(\frac{568}{28}\right)^2} \\
 &= \sqrt{428.36 - (20.29)^2} \\
 &= \sqrt{428.36 - 411.68} \\
 &= \sqrt{16.68} \\
 &= 4.08
 \end{aligned}$$

การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบ

$$\begin{aligned}
 k - R_{21} : r_{tt} &= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\bar{x}(n-\bar{x})}{n\sigma_X^2} \right\} \\
 &= \frac{25}{25-1} \left\{ 1 - \frac{20.29(25 - 20.29)}{25(4.08)^2} \right\} \\
 &= \frac{25}{24} \left\{ 1 - \frac{20.29 \cdot 4.71}{25(16.65)} \right\} \\
 &= 1.04 \left\{ 1 - \frac{95.57}{416.25} \right\} \\
 &= 1.04 \left\{ 1 - 0.23 \right\} \\
 &= 1.04 \left\{ 0.77 \right\} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้
โดยวิธีทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียน
และคะแนนหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 28 คน

ผู้เรียน ลำดับที่	คะแนนก่อน เรียน I (25)	คะแนนกิจกรรม ภาคปฏิบัติ (100)	คะแนนหลัง เรียน F (25)	คะแนนความ ก้าวหน้า $d = F - I$	d^2	คะแนน รายการ (20)
1	6	94	15	9	81	14
2	14	94	18	4	16	18
3	20	88	25	5	25	17
4	13	89	19	6	36	17
5	7	93	22	5	25	18
6	5	85	16	11	121	16
7	17	99	19	2	4	19
8	7	95	13	6	36	17
9	10	87	22	12	144	16
10	13	84	16	3	9	19
11	19	87	25	6	36	18
12	16	98	17	1	1	17
13	11	79	18	7	49	16
14	19	90	25	6	36	17
15	18	80	25	7	49	15
16	8	92	17	9	81	19
17	18	96	22	4	16	16

ผู้เรียน ลำดับที่	คะแนนก่อน เรียน I (25)	คะแนนกิจกรรม ภาคปฏิบัติ (100)	คะแนนหลัง เรียน F (25)	คะแนนความ ก้าวหน้า $d = F - I$	d^2	คะแนน รายงาน (20)
18	7	80	10	3	9	14
19	18	88	19	1	1	17
20	11	70	25	14	196	18
21	13	97	23	10	100	18
22	17	98	23	6	36	19
23	19	98	25	6	36	19
24	18	98	25	7	49	19
25	15	97	17	2	4	19
26	16	95	24	8	64	16
27	12	94	20	8	64	17
28	14	40	23	9	81	12
รวม	381	2485	568	177	1405	477
คะแนนเฉลี่ย	13.61	88.75	20.29	6.32		17.04
คิดเป็นร้อยละ	54.44	88.75	81.16	25.28		85.20

3. หาอัตราส่วนวิกฤติ

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}}{s_d} \\
 &= \frac{6.32}{0.62} \\
 &= 10.19
 \end{aligned}$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระเป็น $(N-1)$ คือ $28 - 1 = 27$
 ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.01 df 27 t มีค่า 2.77 t ที่คำนวณได้
 $10.19 > 2.77$ ดังนั้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและคะแนนหลังเรียนต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญ จึงกล่าวได้ว่าการเรียนด้วยชุดการสอนทางไกลนี้ทำให้ผู้เรียน
 ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

ภาคผนวก ข.

ชุดการสอนทางไกล

แบบฉบับเข้าทดลองเรียนด้วยชุดการสอนทางไกล

908-910 ตำบลวังใหม่ ปทุมวัน

กรุงเทพ 5

5 กุมภาพันธ์ 2523

เรียน

ด้วยดิฉัน นางสาวพันธุ์ภา เงินทอง นิสิตบัณฑิตศึกษา ภาควิชา
โสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
"การสร้างชุดการสอนทางไกล วิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัย
เปิดในประเทศไทย" ชุดการสอนที่สร้างขึ้นนี้เป็นชุดวิชาหนึ่งในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
หลักสูตรปริญญาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และจะต้องทดลองใช้เพื่อ
หาประสิทธิภาพก่อนจึงจะนำไปใช้จริงได้ ในการทดลองเรียนจากชุดการสอนทาง
ไกลนี้ ผู้เรียนไม่ต้องเดินทางไปเรียนยังสถาบันการศึกษาใด ๆ ผู้สอนจะจัดส่งบทเรียน
แบบฝึกปฏิบัติ พร้อมทั้งแบบสอบต่าง ๆ ทางไปรษณีย์ไปที่บ้าน ให้ผู้เรียนได้ศึกษา
และทำแบบฝึกปฏิบัติเองตามที่ได้ชี้แจงไว้ในแบบฝึกปฏิบัติดังกล่าวในเวลาที่ท่านว่าง
และพร้อมที่จะเรียนรู้ หน่วยการเรียนที่จัดทำขึ้นทดลองนี้เป็นหน่วยที่ 10 ของชุดวิชา
เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เกี่ยวกับการศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน
ซึ่งผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานมากนักมาก่อนก็สามารถศึกษาได้ และทางผู้สอนยังได้จัดรายการวิทยุ
และรายการโทรทัศน์เป็นส่วนประกอบของชุดการสอนที่จะเพิ่มเติมความรู้ด้านดังกล่าว
ให้แก่ผู้เรียนอีก โดยอาจนัดให้ผู้เรียนไปร่วมฟังและชม ณ สถาบันการศึกษาที่จะจัด
ให้ได้แห่งใดแห่งหนึ่งในจังหวัดที่ผู้เรียนอยู่ หากผู้เรียนมีปัญหาจะสามารถติดต่อกับ
ผู้สอนได้ทางไปรษณีย์ ผู้สอนจะยินดีช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนและจะมาพบผู้เรียนบางเป็น
บางครา

ดิฉันได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะ
สามารถเข้าทดลองเรียนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้วยชุดการสอนทาง
ไกลนี้ได้ จึงเรียนมาเพื่อท่านได้โปรดพิจารณาว่าท่านพร้อมและสนใจที่จะศึกษาหน่วย
การเรียนเกี่ยวกับการศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชนด้วยวิธีทางไกลดังบรรยาย
ข้างต้นหรือไม่ การทดลองเรียนจะเริ่มในช่วงเดือนมีนาคม ศกนี้ โดยไม่ต้องใช้เวลา

เวลาราชการใด ๆ หากท่านสนใจโปรดกรุณากรอกข้อความเกี่ยวกับตัวท่านเองใน
กระดาษที่ได้แนบมานี้ และส่งไปรษณีย์ไปยังดิฉันด้วย เพื่อจักได้ดำเนินการต่อไป

ดิฉันหวังว่าคงจะได้รับความสนใจและความร่วมมือจากท่านเป็น
อย่างดี และขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ด้วยความนับถือ

(ลงชื่อ) พันธนิภา เงินทอง

(นางสาวพันธนิภา เงินทอง)

โทร. 252-7015 (เวลาราชการ)

แบบตอบรับเข้าทดลองเรียนด้วยชุดการสอนทางไกล

ข้าพเจ้า (นาย,นาง,นางสาว).....นามสกุล.....
 อายุ..... ปี ปัจจุบันพักอยู่ที่บ้านเลขที่ หมู่ที่.....ตรอก/ซอย.....
 ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
 จังหวัด..... โทรศัพท์.....

ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ที่ชั้นปีที่.....
 วุฒิสถที่สุดที่ได้รับ.....

ช่วงเวลาที่จะใช้ในการทดลองเรียนได้

เข้าก่อนไปเรียน วันราชการ เวลา..... ถึง.....

เย็นกลับจากเรียน เวลา..... ถึง.....

วันเสาร์เต็มวัน

วันอาทิตย์เต็มวัน

วันเสาร์บางเวลา เวลา..... ถึง.....

วันอาทิตย์บางเวลา เวลา..... ถึง.....

ช่วงเวลาอื่น ๆ ระบุ

.....
 ลายเซ็นผู้รับเข้าทดลองเรียน

แบบฝึกปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

แบบฝึกปฏิบัติประจำหน่วยที่ 10
เรื่อง การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน

พนัสนิภา เงินทอง ผู้ผลิต

กุมภาพันธ์ 2523

การศึกษารายบุคคล และ การศึกษามวลชน

- ตอนที่ 10.1 การศึกษารายบุคคล
10.2 ระบบการศึกษารายบุคคล
10.3 การศึกษามวลชน
10.4 ระบบการศึกษามวลชน

มโนทัศน์

1. การศึกษารายบุคคลเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาไปตามแนวทาง ความต้องการ ความสามารถ และความพร้อมเฉพาะของตนเอง โดยอาจมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้ วิธีการเรียนอาจเรียนด้วยตัวเองตามลำพังหรือเรียนร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มบ้างก็ได้

2. ระบบการศึกษารายบุคคล เป็นการจักระบบการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยเน้นการให้ความสะดวก ความพอใจแก่ผู้เรียนทุก ๆ คน ทั้งด้านเนื้อหาวิชาและการฝึกทักษะต่าง ๆ ฉะนั้น จึงต้องการความยืดหยุ่นมาก ระบบการศึกษารายบุคคลนี้แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) การสอนกลุ่มใหญ่ 2) การสอนกลุ่มย่อย 3) การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล และ 4) การเรียนในห้องปฏิบัติการ

3. การศึกษามวลชน เป็นการจัให้การศึกษารูปแบบหนึ่งที่เน้นให้ผู้เรียนซึ่งเป็นประชาชนจำนวนมากได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันหรือต่างกัน ผู้เรียนอาจอยู่ในที่เดียวกันหรือต่างที่ต่างถิ่นกันได้ โดยใช้สื่อมวลชนและการโทรคมนาคมต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยส่งผ่านเนื้อหาวิชาข้อความรู้ต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน การศึกษามวลชนนี้หมายความได้ทั้ง 1) การจัดการศึกษาให้แก่มวลชนทั่วไป และ 2) การจัให้การศึกษเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่หรือกลุ่มใหญ่

4. ระบบการศึกษามวลชนที่เห็นได้ชัดเจนในประเทศไทยปัจจุบันนี้คือ ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งมีหลักการใหญ่ ๆ เป็น

เป็นขั้นตอนดังนี้ 1) การสำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การผลิตชุดวิชาและชุดการสอน 4) การถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ทางสื่อไปรษณีย์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ จากชุมชนและจากศูนย์บริการการศึกษา และ 5) การประเมินผล

วัตถุประสงค์

หลังจากได้ศึกษาสารภษาของหน่วยที่ 10 แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. บอกความหมาย ความเป็นมา และพัฒนาการของการศึกษารายบุคคล ขั้นตอนการจัดการศึกษารายบุคคล และการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทยได้ถูกต้องอย่างน้อย 85 %

2. สรุปสาระสำคัญของการสอนกลุ่มใหญ่ การสอนกลุ่มย่อย การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล และการเรียนในห้องปฏิบัติการได้ถูกต้อง

3. อธิบายความหมาย พัฒนาการ ประเภทและคุณค่าของการศึกษามวลชน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชน และความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ถูกต้อง

4. สรุปลักษณะสำคัญของระบบการสอนทางไกล ขั้นตอนการปฏิบัติของระบบ และขั้นตอนการผลิตชุดการสอนทางไกลของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ถูกต้อง

กิจกรรม

ก. กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนประจำหน่วยที่ 10 จำนวน

25 ข้อ

2. ศึกษาชุดการเรียนรู้ตอนที่ 10.1 - 10.4

3. ปฏิบัติภารกิจตามที่มอบหมายในชุดการเรียน เรียนด้วยตนเอง
แต่ละตอน พร้อมทั้งปฏิบัติกิจกรรม แล้วพลิกไปดูแนวตอบท้ายกิจกรรม

4. ชมรายการโทรทัศน์เรื่อง "ระบบการสอนทางไกลของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช" 20 นาที

5. ฟังรายการวิทยุเรื่อง "ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้"
25 นาที

ข. กิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์

ในวันที่ 15 หลังจากศึกษาหน่วยการเรียนนี้เข้าใจดีแล้ว ให้เขียน
รายงานสรุปความเข้าใจเรื่อง "การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน" 2 หน้า
กระดาษพิมพ์ ตามที่เข้าใจโดยไม่ต้องดูตำราใด ๆ

สื่อการสอน

1. ชุดการเรียนด้วยตนเองหน่วยที่ 10 รวม 4 ตอน
2. แบบฝึกปฏิบัติประจำหน่วยที่ 10
3. รายการวิทยุ 1 รายการ เรื่อง "ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้"
4. รายการโทรทัศน์ 1 รายการ เรื่อง "ระบบการสอนทางไกลของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช"
5. แบบสอบประจำหน่วยที่ 10 จำนวน 25 ข้อ

ประเมินผล

1. ประเมินผลจากการทำกิจกรรมภาคปฏิบัติในแบบฝึกปฏิบัติ
2. ประเมินผลจากการทำแบบทดสอบประจำหน่วยที่ 10
3. ประเมินผลจากการทำรายงานเรื่อง "การศึกษารายบุคคลและการศึกษา
มวลชน"

เมื่ออ่านแผนการเรียนแล้ว โปรดพลิกไปทำแบบประเมินผลตนเองก่อนในหน้า 97-
104 และตอบในกระดาษคำตอบในหน้า 105

ขอให้โชคดี

หน่วยที่ 10 เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
แบบสอบก่อนและหลังเรียน

จงกากบาทลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับอักษรประจำข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว (ใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที)

1. ข้อใดเป็นความหมายที่ถูกต้องที่สุดของ "การศึกษารายบุคคล"
 - ก. การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล
 - ข. การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความสนใจและความสามารถของตน
 - ค. การจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่ต้องการเรียนด้วยตนเองตามลำพัง
 - ง. การจัดการศึกษาที่กระตุ้นให้ผู้เรียนก้าวไปเองตามที่ตนต้องการ
 - จ. การจัดการศึกษาที่ยึดการสอนของครูแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ
2. หลักการสำคัญของการตั้งวัตถุประสงค์สำหรับการศึกษารายบุคคลคือข้อใด
 - ก. เน้นพฤติกรรมของผู้เรียน ความสามารถ และความสนใจในการเรียนรู้
 - ข. เน้นการวางเงื่อนไข มาตรฐาน และเกณฑ์ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรม
 - ค. เน้นความสำเร็จในการเรียนรู้ ความก้าวหน้า และพัฒนาการส่วนบุคคล
 - ง. เน้นการประเมินผลให้สอดคล้องกับกิจกรรมและวัตถุประสงค์
 - จ. เน้นพัฒนาการส่วนบุคคล การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง
3. ข้อใดเป็นลักษณะวิธีการเรียนรายบุคคลแบบหนึ่ง
 - ก. ศึกษาจากการฟังคำบรรยายของครูร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้องใดห้องหนึ่งตามเวลาที่กำหนด
 - ข. ศึกษาจากงานที่ครูมอบหมายให้ทำเป็นกลุ่มทั้งที่ผู้เรียนสนใจต่างกัน และให้ส่งตามเวลา
 - ค. ศึกษาจากกิจกรรมที่ครูจัดให้ ณ สถานที่ที่มีกิจกรรมดังกล่าว กำหนดเวลาเรียนแน่นอน
 - ง. ศึกษาจากกิจกรรมที่ครูกำหนดให้เรียนเองคนเดียวซึ่งไม่เคยทำได้สำเร็จเลยตลอดมา
 - จ. ศึกษาจากกิจกรรมที่ครูให้เลือก เรียนกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ตลอด ไม่กำหนดเวลาแน่นอน

4. ข้อใดไม่ใช่การประเมินผลแบบหนึ่งของการศึกษารายบุคคล

- ก. ใช้แบบทดสอบมาตรฐานประเมินผลผู้เรียน
- ข. ครูประเมินผลการเรียนของผู้เรียนเอง
- ค. ผู้เรียนประเมินผลการเรียนของตนเอง
- ง. ผู้ปกครองประเมินผลการเรียนของผู้เรียนเอง
- จ. ครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคลมีลักษณะเป็นเช่นใด

- ก. มีลักษณะเป็นการเสนอใบเกรดเช่นเดียวกับการสอนบรรยายในห้องเรียนแบบเดิม
- ข. มีลักษณะเป็นการอภิปรายความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง
- ค. มีทั้งแจ้งเป็นเกรด วิเคราะห์ข้อบกพร่องของผู้เรียนเทียบกับเพื่อน ๆ
- ง. มีทั้งแจ้งเป็นเกรด เสนอความเห็นประกอบและเสนอพัฒนาการแบบตรวจทักษะต่าง ๆ
- จ. มีทั้งแจ้งเป็นคะแนนการเรียนและคะแนนความประพฤติเปรียบเทียบกับเพื่อนในชั้น

6. การศึกษารายบุคคลที่จัดขึ้นบ้างในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นหลักการด้านใดเป็นสำคัญ

- ก. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาไปตามความสามารถทางฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัว
- ข. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาไปตามความสนใจและความต้องการของตนเองแต่ละคน
- ค. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาไปตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละบุคคล
- ง. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาไปตามความคิดค้นที่ต่องานจะมีต้องการจะเป็นของตน
- จ. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาไปตามเพื่อน ๆ ที่ได้มีโอกาสเรียนในชั้นสูง ๆ ขึ้นไป

7. ข้อใดเป็นระบบการศึกษารายบุคคลที่สมบูรณ์ที่สุด

- ก. การสอนกลุ่มใหญ่
- ข. การสอนกลุ่มย่อย
- ค. การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล
- ง. การเรียนในห้องปฏิบัติการ
- จ. ทุกข้อเป็นระบบที่มีความสมบูรณ์เท่าเทียมกัน

8. ข้อใดเป็นลักษณะของการสอนกลุ่มใหญ่

- ก. จัดสอนผู้เรียนจำนวนมากกว่าปกติเพื่อเสนอเนื้อหาพื้นฐานโดยการบรรยายและใช้สื่อการสอนประกอบ
- ข. จัดสอนผู้เรียนจำนวนมากกว่าปกติเพื่อความรวดเร็วในการเสนอเนื้อหาเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
- ค. จัดสอนผู้เรียนจำนวนมากกว่าปกติเพื่อประหยัดผู้สอนและเวลาที่ใช้สอน
- ง. จัดสอนผู้เรียนจำนวนมากกว่าปกติเพื่อให้ได้ใช้สื่อภาพยนตร์ โทรทัศน์ ฯลฯ ได้คุ้มค่า
- จ. จัดสอนผู้เรียนจำนวนมากกว่าปกติ เพื่อผู้เรียนได้ประสบการณ์เรียนรู้เหมือน ๆ กัน

9. ข้อใดเป็นลักษณะของการสอนกลุ่มย่อย

- ก. จัดสอนผู้เรียนจำนวน 3-15 คน เพื่อฝึกให้มีความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ทำให้ไม่เบื่อเรียน
- ข. จัดสอนผู้เรียนจำนวน 3-15 คน เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน และช่วยในการตัดสินใจ
- ค. จัดสอนผู้เรียนจำนวน 13-25 คน เพื่อทบทวนความรู้เดิมเพื่อความต่อเนื่องในเรื่องใหม่
- ง. จัดสอนผู้เรียนจำนวน 13-25 คน เพื่อระดมพลังสมองในการคิดวางแผนแก้ปัญหาต่าง ๆ
- จ. จัดสอนผู้เรียนจำนวน 13-25 คน เพื่อร่วมศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์เป็นกรณี ๆ ไป

10. การเรียนในห้องปฏิบัติการเหมาะสมกับผู้เรียนประเภทใดมากที่สุด
- รู้ที่ตั้งและการใช้สื่อในห้องปฏิบัติการอย่างดีและมีวิจารณ์ญาติที่ดำเนินการเลือกกิจกรรม
 - จดจำที่ตั้งของสื่อการเรียนทั้งหมดได้เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการหยิบใช้
 - มีบรรยากาศในการปฏิบัติตนในห้องปฏิบัติการอย่างดี เช่น ไม่ส่งเสียงดังรบกวนฯลฯ
 - รู้จักประเมินผลความก้าวหน้าของตนเองและเพื่อนในกลุ่มที่ศึกษาร่วมกัน
 - รู้จักบันทึกกิจกรรมและการประเมินผลตนเองที่ได้ทำไปแล้ว ถูกต้องตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
11. ข้อใดเป็นความหมายที่ถูกต้องที่สุดของ "การศึกษาवलชน"
- การจัดการศึกษาให้ประชาชนทุก ๆ คนได้มีโอกาสศึกษาไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด
 - การจัดการศึกษาให้वलชนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัยของตน
 - การจัดการศึกษาเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่หรือจัดสอนเป็นกลุ่มใหญ่
 - ข้อ ก. และข้อ ข.
 - ข้อ ก. และข้อ ค.
12. ข้อใดเป็นตัวอย่างของการสอน เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่หรือการสอนกลุ่มใหญ่ในประเทศไทย
- ระบบการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน
 - การบรรยายการสอนโดยใช้สื่อการสอนประกอบที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - การอภิปรายที่หอประชุมใหญ่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - การประชุมนิเทศนิสิตใหม่ที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - การใช้โทรทัศน์ช่วยในการสอนแบบจุลภาคที่คณะครุศาสตร์

13. ข้อใดเป็นลักษณะที่ถูกต้องที่สุดของการศึกษามวลชน

- ก. จัดให้เนื้อหาสาระตามหลักสูตรการสอนระดับต่าง ๆ แก่ประชาชนของชาติ
- ข. จัดให้ความรู้ต่าง ๆ ทั่วไปเพื่อความก้าวหน้าในการศึกษาขั้นสูงขึ้นไปแก่ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- ค. จัดให้ความรู้ต่าง ๆ ทั่วไปเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีกว่าและเพิ่มพูนทักษะปฏิบัติงานของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- ง. จัดให้ความรู้ต่าง ๆ ทั่วไปเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีกว่าและเพิ่มพูนทักษะปฏิบัติงานของประชาชน
- จ. จัดให้ความรู้ความบันเทิงต่าง ๆ เพื่อความเพลิดเพลินและผ่อนคลายสมองแก่ประชาชน

14. การจัดการศึกษามวลชนช่วยเศรษฐกิจของชาติได้อย่างไร

- ก. ลดค่าใช้จ่ายต่อรายหัวขณะที่เพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาแก่ประชาชนจำนวนมาก
- ข. ลดค่าใช้จ่ายต่อรายหัวขณะที่เพิ่มความยุ่งยากในการจัดให้การศึกษาแก่ประชาชนจำนวนมาก
- ค. ลดค่าใช้จ่ายต่อรายหัวขณะที่เพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดการเป็นส่วนรวมมากขึ้น
- ง. เพิ่มพูนรายได้ของประชาชนเพราะไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและค่าฝึกทักษะมาก
- จ. เพิ่มพูนรายได้ของประชาชนเพราะได้มีทักษะในอาชีพเพิ่มขึ้นทั้งอาชีพเดิมและอาชีพใหม่

15. โจเซฟ แลนแคสเตอร์ มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา มวลชนอย่างไร

- ก. จัดระบบวิธีสอนนักเรียนให้ได้จำนวนมากที่สุด ประหยัดที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด
- ข. จัดระบบการสอนผู้ใหญ่โดยเลือกสอนกลุ่มคนเก่งให้ได้ไปถ่ายทอดให้กลุ่มเพื่อนต่อไป
- ค. จัดระบบการสอนกลุ่มใหญ่ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สุดโดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่าย
- ง. จัดระบบการสอนทางไปรษณีย์ที่ปรากฏผลแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา
- จ. จัดระบบการศึกษาทางไกลเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเน้นให้ได้ประสบการณ์มากที่สุด

16. ข้อใดเหมาะกับ "การศึกษาทางไกล" มากที่สุด
- การส่งสาระการศึกษาค้นคว้าให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะไปทางไปรษณีย์
 - การส่งสาระการศึกษาจากที่หนึ่งไปยังผู้เรียนไกลไกล โดยวิธีใดก็ได้ไม่จำกัด
 - การส่งสาระการศึกษาจากที่หนึ่งไปยังผู้เรียนไกลไกลทั่วไป โดยผ่านทางสื่อมวลชนเป็นสำคัญ
 - การส่งสาระการศึกษาจากครูไปยังนักเรียนในระหว่างปิดภาคเรียนให้ได้มีกิจกรรมที่บ้าน
 - การส่งสาระการศึกษาจากครูไปยังนักเรียนเฉพาะผู้ที่ขาดเรียนให้ได้เรียนรู้ทันเพื่อน
17. สื่อมวลชนข้อใดมีประโยชน์ต่อการศึกษามวลชนน้อยที่สุด
- สิ่งพิมพ์และสื่อไปรษณีย์
 - ภาพยนตร์และโทรทัศน์
 - วิทยุและวิทยุทัศน์
 - โทรทัศน์และดาวเทียม
 - โทรพิมพ์และโทรภาพ
18. การสอนทางไปรษณีย์ในประเทศออสเตรเลีย มีลักษณะเด่นแตกต่างจากที่อื่นอย่างไร
- มีการจัดสภาพการเรียนของนักเรียนให้คล้ายสภาพในห้องเรียนจริงมากที่สุด
 - มีการติดต่อส่วนตัวทางจดหมายระหว่างครูและนักเรียน
 - จัดรายการวิทยุศึกษาประกอบสื่อทางไปรษณีย์
 - มีบริการวิทยุ 2 ทางที่ให้นักเรียนติดต่อพูดคุยกับครูได้
 - มีบริการโทรทัศน์ศึกษาส่งรายการไปตามบ้านของผู้เรียน
19. โครงการทางการศึกษาใดในประเทศไทยที่ต้องใช้สื่อมวลชนช่วยมากที่สุด
- โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์
 - โครงการมหาวิทยาลัยเปิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)
 - โครงการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย
 - โครงการภาพยนตร์เพื่อการศึกษา
 - โครงการศูนย์ผลิต ใสและแลกเปลี่ยนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

20. ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชหมายถึงข้อใด
- การจัดสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ให้ผู้เรียนได้รับฟังเสียงและได้เห็นหน้าผู้สอนที่บ้านคล้ายการเรียนในห้องเรียน
 - การจัดส่งเนื้อหาวิชาการไปให้ผู้เรียนที่บ้านได้เรียนเองทางวิทยุและโทรทัศน์
 - การจัดกระบวนการและวิชาการให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อมวลชนหลายชนิดประกอบกัน
 - การจัดสอนที่บ้านทางวิทยุและสื่อไปรษณีย์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง
 - ระบบจัดส่งเนื้อหาวิชาการและความรู้ทั่วไปให้ผู้เรียนที่บ้านทางอากาศด้วยวิธีใดก็ได้
21. สื่อการศึกษาที่ใช้ในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีอะไรบ้าง
- สื่อไปรษณีย์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และสื่อการสอนเสริม
 - สื่อมวลชนและการโทรคมนาคมทุกชนิด
 - สื่อไปรษณีย์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรภาพ โทรพิมพ์ และการสื่อสารควาเทียม
 - สื่อทางไปรษณีย์ และสื่อการกระจายเสียงและภาพทางอากาศทุกชนิด
 - สื่อไปรษณีย์ สื่อการสอนทบทวน และสื่อการสอนเสริมทุกชนิด
22. ขั้นตอนใดของระบบการสอนทางไกลที่ผู้เรียนเริ่มได้รับความรู้และทักษะต่าง ๆ จากผู้สอน
- ขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม
 - ขั้นพัฒนาหลักสูตร
 - ขั้นผลิตชุดวิชาและชุดการสอนทางไกล
 - ขั้นถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์
 - ขั้นประเมินผล

23. การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามระบบการสอนทางไกลต้องทำอะไรบ้างจึงจะสมบูรณ์

- ก. ประเมินผลก่อนเรียน ศึกษาชุดวิชา รายการต่าง ๆ ที่จัดให้ และการสอนเสริม ที่ศูนย์บริการการศึกษา
- ข. ประเมินผลก่อนเรียน ศึกษาชุดวิชา รายการต่าง ๆ ที่จัดให้ ประเมินผลหลังเรียน และทำแบบสอบ
- ค. ศึกษาชุดวิชา รายการวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่จัดให้ รับการสอนทบทวน และทำแบบสอบหลังเรียน
- ง. ศึกษาชุดวิชา ทำแบบสอบ ศึกษารายการวิทยุโทรทัศน์ที่จัดให้ และทำแบบสอบ ครั้งสุดท้าย
- จ. ศึกษารายการวิทยุโทรทัศน์ที่จัดให้ ศึกษาชุดวิชาประกอบ และทำแบบสอบประจำหน่วย

24. ในกระบวนการผลิตชุดการสอนทางไกล ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติขั้นตอนใดที่สำคัญที่สุดก่อน จึงจะลงมือทำสื่อทุกชนิดได้

- ก. สำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม
- ข. เขียนแผนการสอนประจำหน่วยโดยละเอียด
- ค. ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะรับให้การฝึกทักษะแก่นักศึกษาได้
- ง. ทำแบบวัดและประเมินผลการเรียน
- จ. ทำคู่มือและแบบฝึกปฏิบัติประจำชุดวิชา

25. สื่อสำหรับการสอนเสริม หรือ "ชุดการสอนเสริม" หมายถึงข้อใด

- ก. สื่อสำหรับผู้สอนในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนทางวิทยุและโทรทัศน์
- ข. สื่อสำหรับผู้สอนใช้สอนเสริมในศูนย์บริการการศึกษาต่าง ๆ จัดไว้เป็นชุด ๆ เพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน
- ค. สื่อสำหรับผู้เรียนที่ใช้ศึกษาต่อเนื่องหลังจากที่สอบชุดวิชาหนึ่งใดสำเร็จแล้ว
- ง. การถ่ายทำสไลด์ เทป หรือภาพยนตร์เป็นสื่อการสอนประกอบบทเรียน
- จ. ชุดการสอนทางไกลนั่นเองที่จัดไว้ตามศูนย์บริการการศึกษาต่าง ๆ

หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคล และการศึกษามวลชน

กระดาษคำตอบ
แบบสอบก่อนเรียน

	ก	ข	ค	ง	จ		ก	ข	ค	ง	จ
1.	()	()	()	()	()	14.	()	()	()	()	()
2.	()	()	()	()	()	15.	()	()	()	()	()
3.	()	()	()	()	()	16.	()	()	()	()	()
4.	()	()	()	()	()	17.	()	()	()	()	()
5.	()	()	()	()	()	18.	()	()	()	()	()
6.	()	()	()	()	()	19.	()	()	()	()	()
7.	()	()	()	()	()	20.	()	()	()	()	()
8.	()	()	()	()	()	21.	()	()	()	()	()
9.	()	()	()	()	()	22.	()	()	()	()	()
10.	()	()	()	()	()	23.	()	()	()	()	()
11.	()	()	()	()	()	24.	()	()	()	()	()
12.	()	()	()	()	()	25.	()	()	()	()	()
13.	()	()	()	()	()						

เมื่อทำแบบสอบก่อนเรียนเสร็จแล้ว ต่อไปในโปรดศึกษาเนื้อหาสาระหน่วยที่ 10

แบบฝึกปฏิบัติตอนที่ 10.1

การศึกษารายบุคคล

บันทึกสารสำคัญสารกถา 10.1.1

ความหมายของการศึกษารายบุคคล

กิจกรรมที่ 10.1.1

1. อธิบายความหมายของการศึกษารายบุคคล

2. การศึกษารายบุคคลจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน
แต่ละคนมีโอกาสในด้านใดบ้าง

บันทึกสารสำคัญสารกถา 10.1.2

ความเป็นมาและพัฒนาการของการ
ศึกษารายบุคคล

กิจกรรมที่ 10.1.2

1. แนวคิดของนักการศึกษาที่ก่อให้เกิดการ
ค้นคว้าวิธีการศึกษารายบุคคล

2. ความเคลื่อนไหวในการจัดทดลองวิธีการ
ศึกษารายบุคคลแบบต่าง ๆ ตามลำดับ
ก่อนหลัง

บันทึกสารสำคัญสารกตา 10.1.3

ขั้นตอนการจัดการศึกษารายบุคคล

สารกตา 10.1.3.1

การตั้งวัตถุประสงค์

กิจกรรมที่ 10.1.3.1

1. หลักเกณฑ์ของการสร้างวัตถุประสงค์

2. ประเภทของวัตถุประสงค์รายบุคคล

บันทึกสารสำคัญสารกตา 10.1.3.4

กระบวนการประเมินผล

กิจกรรมที่ 10.1.3.4

1. กระบวนการประเมินผลต้องสัมพันธ์กับ
ส่วนใดของการจัดการศึกษารายบุคคล
เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเหตุใด

2. กระบวนการประเมินผลโดยทั่วไปมัก
ทำกันเป็นกี่แบบ อะไรบ้าง จงบรรยาย

บันทึกสารสำคัญสารกถา 10.1.3.5

การรายงานความก้าวหน้าของ
ผู้เรียน

กิจกรรมที่ 10.1.3.5

1. รูปแบบการรายงานความก้าวหน้าของ
ผู้เรียนมีกี่รูปแบบ อะไรบ้าง อธิบาย

2. ร่างแบบรายงานความก้าวหน้าของ
ผู้เรียน ตามความคิดของท่าน 1 แบบ
จะประกอบด้วยอะไรบ้างก็ได้ตามที่
ท่านเห็นว่าเหมาะสม

บันทึกสารสำคัญสารกถา 10.1.4

การจัดการศึกษารายบุคคลใน
ประเทศไทย

กิจกรรมที่ 10.1.4

1. ยกตัวอย่างการจัดการศึกษารายบุคคล
ในประเทศไทยอย่างน้อย 2 ตัวอย่าง
พร้อมทั้งอธิบายว่าแต่ละตัวอย่างนั้นมี
ลักษณะเป็นการศึกษารายบุคคลอย่างไร

2. ท่านคิดว่าควรจะจัดการศึกษารายบุคคล
ในประเทศไทยหรือไม่ ถ้าจัดการจัดใน
ลักษณะใด ถ้าไม่จัดด้วยเหตุผลอะไร
จงอธิบาย

แบบฝึกปฏิบัติตอนที่ 10.3

การศึกษามวลชน

บันทึกสาระสำคัญสาระกถา 10.3.1

ความหมายของการศึกษามวลชน

กิจกรรมที่ 10.3.1

1. การศึกษามวลชนหมายถึงอะไร มีลักษณะ และแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร

2. บอกคุณค่าของการศึกษามวลชนตามความเข้าใจของท่าน

กิจกรรมต่อเนื่องประจำหน่วยที่ 10

1. ฟังรายการวิทยุเรื่อง "ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้" โดยศึกษาศาระโดยย่อและทำกิจกรรมในหน้า 132 ของแบบฝึกปฏิบัติ
2. ชมรายการโทรทัศน์เรื่อง "ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช" โดยศึกษาศาระสรุปและทำกิจกรรมในหน้า 134 ของแบบฝึกปฏิบัติ
3. เข้าฟังการสอนเสริมจากผู้สอนตามวัน เวลา และสถานที่ที่จะแจ้งให้ทราบต่อไป

โปรดพลิกหน้าต่อไป เพื่อศึกษาศาระสำคัญและทำกิจกรรมหลังจากฟังรายการวิทยุและชมรายการโทรทัศน์

สาระสำคัญของรายการวิทยุ

หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน

1. รายการวิทยุ "ฉันทไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้"

ความยาว 25 นาที

ผู้ดำเนินรายการ พันธนิภา เงินทอง
ผู้แสดง 1. ม.ล.กัจจาริณี ช่างกูร
เป็นนกลีเก้
2. พันธนิภา เงินทอง เป็น
จงรักษ์ และสุซุใจ

รูปแบบรายการ

ละคอนสั้น เปรียบเทียบให้เห็นความพยายามจัดรูปแบบการศึกษารายบุคคลขึ้น เพื่อ
หลีกเลี่ยงการเรียนการสอนแบบเดิม

สาระสำคัญ

การศึกษารายบุคคลเป็นแนวความคิดที่ได้พยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปตามธรรมชาติ
ของตนเองมากที่สุด จะไม่พยายามฝืนธรรมชาติของแต่ละคนให้อยู่ในกรอบที่
กำหนดขึ้นเป็นแบบเดียวกันหมด ทั้งในรูปแบบการสอนเดิม ทั้งนี้เพื่อสนองความจริง
ในเรื่องความแตกต่างของแต่ละบุคคล

สิ่งที่ควรปฏิบัติ

- ก. ลื่อนฟังรายการ นักศึกษาวรรคศึกษาเนื้อหาจากตอนที่ 10.1 และ 10.2 โดย
ละเอียดก่อน
- ข. ระหว่างหรือหลังจากฟังรายการ โปรดบันทึกสาระสำคัญในแบบฝึกปฏิบัติหน้า 39
ประเด็นที่ควรสังเกตคือ
 - ความแตกต่างระหว่างการศึกษารายบุคคลและการศึกษาแบบเดิม
 - สาเหตุของความพยายามเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาไปจากเดิมนี้
- ค. หลังฟังรายการ ควรทำกิจกรรมต่อเนื่องทันที

กิจกรรมต่อเนื่อง

1. จุดบันทึกสาระสำคัญของรายการวิทยุ

"ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้"

ออกอากาศวันที่ เวลา

ทางสถานี ความถี่

บันทึก

2. รายการโทรทัศน์ "ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช"

ความยาว 20 นาที

ผู้ดำเนินรายการ พันธนิภา เงินทอง
วิทยากร รศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

รูปแบบรายการ

สัมภาษณ์วิทยากรที่เกี่ยวข้องและเสนอเป็นแผนภูมิประกอบภาพสไลด์

สาระสรุป

ระบบการสอนทางไกลในประเทศไทยนี้ เป็นระบบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนในสิ่งที่ตนต้องการ โดยไม่ต้องเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาในระบบซึ่งมีอยู่ไม่เพียงพอ การศึกษา ทางมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ชี้แจงให้ผู้เรียนรู้ระบบการเรียนทางไกลนี้โดยจัดส่งคู่มือการเรียน สื่อการศึกษาชนิดต่าง ๆ ไปให้ ณ ที่บ้านของนักศึกษาแต่ละคน ส่วนมากมุ่งใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อการศึกษาของระบบนี้ที่สำคัญ

สิ่งที่ควรปฏิบัติ

- ก. ก่อนชมรายการ นักศึกษาควรศึกษาเนื้อหา ตอนที่ 10.3 และ 10.4 โดยละเอียดก่อน
- ข. ระหว่างชมรายการ โปรดบันทึกสาระสำคัญของรายการลงในแบบฝึกปฏิบัติ หน้า 41 ประเด็นที่ควรบันทึกมี
 - หลักการทั่วไปของระบบการสอนทางไกล
 - ขั้นตอนของระบบการสอนทางไกล
 - ขั้นตอนการผลิตชุดการสอนทางไกล
- ค. หลังชมรายการ นักศึกษาควรทำความเข้าใจระบบการสอนทางไกล โดยโยงความรู้จาก ตอนที่ 10.3, 10.4 และจากรายการเข้าด้วยกัน หากมีข้อสงสัยโปรดพลิกไปดูหน่วยการเรียนประกอบเพื่อความเข้าใจที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และถ้ายังมีปัญหาอยู่ ขอให้บันทึกปัญหาต่าง ๆ รวบรวมไว้เพื่อซักถามผู้สอนตามเวลาที่กำหนดให้พบหรือการติดต่อทางไปรษณีย์ ฯลฯ กับผู้สอนต่อไป

กิจกรรมต่อเนื่อง

2. จดบันทึกสาระสำคัญรายการโทรทัศน์การศึกษา

"ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช"

ออกอากาศวันที่ เวลา

ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง

บันทึก

3. จดบันทึกการฟังการสอนเสริม เรื่อง
- ผู้สอน วันที่ เวลา
- ณ ศูนย์บริการการศึกษา (บอกชื่อศูนย์)

บันทึก

หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคล และ การศึกษามวลชน

ให้นักศึกษาทำแบบสอบหลังเรียนจากข้อสอบชุดเดียวกันกับแบบสอบก่อนเรียน

ในหน้า 97-104

กระดาษคำตอบ

แบบสอบหลังเรียน

	ก	ข	ค	ง	จ		ก	ข	ค	ง	จ
1.	()	()	()	()	()	14.	()	()	()	()	()
2.	()	()	()	()	()	15.	()	()	()	()	()
3.	()	()	()	()	()	16.	()	()	()	()	()
4.	()	()	()	()	()	17.	()	()	()	()	()
5.	()	()	()	()	()	18.	()	()	()	()	()
6.	()	()	()	()	()	19.	()	()	()	()	()
7.	()	()	()	()	()	20.	()	()	()	()	()
8.	()	()	()	()	()	21.	()	()	()	()	()
9.	()	()	()	()	()	22.	()	()	()	()	()
10.	()	()	()	()	()	23.	()	()	()	()	()
11.	()	()	()	()	()	24.	()	()	()	()	()
12.	()	()	()	()	()	25.	()	()	()	()	()
13.	()	()	()	()	()						

หลังจากทำแบบสอบหลังเรียนเสร็จแล้ว โปรดตรวจคำตอบแบบสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในแบบฝึกปฏิบัติหน้าต่อไป แล้วเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคล และ การศึกษามวลชน

เฉลยแบบสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.	ข	14.	ก
2.	จ	15.	ก
3.	ก	16.	ก
4.	ง	17.	จ
5.	ง	18.	ง
6.	ก	19.	ข
7.	ค	20.	ก
8.	ก	21.	ค
9.	ข	22.	ง
10.	ก	23.	ข
11.	จ	24.	ข
12.	ข	25.	ข
13.	ง		

กิจกรรมท้ายหน่วยที่ 10

เขียนรายงานสรุปความเข้าใจเรื่อง "กฏการศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน"
ความยาว 2 หน้ากระดาษพิมพ์ ตามที่เข้าใจโดยไม่ต้องดูตำราใด ๆ

บทเรียนทางไปรษณีย์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
หน่วยที่ 10
การศึกษารายบุคคล และ การศึกษามวลชน

พันธิภา เงินทอง ผู้ผลิต

กุมภาพันธ์ 2523

คำชี้แจง

บทเรียนหน่วยนี้ประกอบด้วย คำราเรียน และแบบฝึกปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องศึกษาด้วยตนเองไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ โดยศึกษาแผนการสอนที่อยู่ในแบบฝึกปฏิบัติให้เข้าใจถึงขอบเขตของเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล แล้วจึงทำแบบสอบก่อนเรียนโดยเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบ หลังจากนั้นนักศึกษาเริ่มศึกษาเนื้อหาจากคำราเรียนนี้ตามลำดับพร้อมทั้งเขียนกิจกรรมลงในแบบฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป และศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากรายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ที่จัดให้

เมื่อศึกษาบทเรียน รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ที่จัดให้จนครบถ้วนแล้ว ขอให้นักศึกษาทำแบบสอบหลังเรียน และแบบสอบประจำหน่วย

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจง	
สารบัญ	
ตอนที่ 10.1 การศึกษารายบุคคล	143
ตอนที่ 10.2 ระบบการศึกษารายบุคคล	186
ภาคผนวกการศึกษารายบุคคล	203
ตอนที่ 10.3 การศึกษามวลชน	212
ตอนที่ 10.4 ระบบการศึกษามวลชน	283
	284

หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน

ตอนที่ 10.1 การศึกษารายบุคคล

หัวเรื่อง

- 10.1.1 ความหมายของการศึกษารายบุคคล
- 10.1.2 ความเป็นมาและพัฒนาการของการศึกษารายบุคคล
- 10.1.3 ขั้นตอนการจัดการศึกษารายบุคคล
 - 10.1.3.1 การตั้งวัตถุประสงค์
 - 10.1.3.2 กระบวนการวินิจฉัยตัวผู้เรียน
 - 10.1.3.3 กระบวนการวิธีการสอน
 - 10.1.3.4 กระบวนการประเมินผล
 - 10.1.3.5 การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน
- 10.1.4 การจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทย
- 10.1.5 อภิปรายเกี่ยวกับการจัดการศึกษารายบุคคล

มโนทัศน์

1. การศึกษารายบุคคล หมายถึง การจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ตามความต้องการและความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นราย ๆ ไป โดยมีพัฒนาการที่อาจแตกต่างกันได้
2. การศึกษารายบุคคลเป็นผลของการประยุกต์ทฤษฎี และผลการวิจัยด้านการเรียนรู้ของมนุษย์เมื่อประมาณ 20 กว่าปีมานี้เอง โดยขั้นต้นได้เน้นหนักในด้านการใช้โปรแกรมการสอนและพัฒนาเป็นการสอนรายบุคคลแบบต่าง ๆ
3. ขั้นตอนการจัดการศึกษารายบุคคล ประกอบด้วย การตั้งวัตถุประสงค์ การวินิจฉัยตัวผู้เรียน วิธีการสอน การประเมินผล และ การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน

4. การตั้งวัตถุประสงค์เป็นการระบุพฤติกรรมที่แสดงความสามารถของผู้เรียนที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเงื่อนไขและเกณฑ์ที่ต้องการให้ชัดเจน วัตถุประสงค์ของการศึกษารายบุคคลจัดได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) มุ่งให้เป็นไปตามพัฒนาการส่วนบุคคลมากที่สุด 2) เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) เน้นการปรับใช้ได้ตรงตามชีวิตจริงมากที่สุด

5. การวินิจฉัยตัวผู้เรียน เป็นสิ่งที่จะต้องกระทำก่อนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใด ๆ ให้ผู้เรียน เพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความเป็นมา ข้อเด่น ข้อบกพร่อง ความต้องการ และความสนใจของแต่ละคน เพื่อจะได้พิจารณาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ได้เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ โดยใช้แบบทดสอบ และการวินิจฉัยของครูประกอบกัน

6. วิธีการสอนแบบรายบุคคล เน้นหลักการสำคัญ ๆ 3 ประการ คือ 1) จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน 2) จัดสถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่จัดขึ้น และ 3) ตารางเวลาเรียนอาจยืดหยุ่นได้ตามความพร้อม ความสะดวก และหรือ ตามวิชาที่เลือกเรียนของแต่ละคนได้

7. การประเมินผล ต้องประเมินตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้เกณฑ์ตามที่ต้องการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปมักประเมินผลการศึกษารายบุคคลเป็น 4 รูปแบบคือ 1) ครูจัดทำแบบทดสอบเอง 2) แบบทดสอบทั่วไปที่มีพิมพ์เป็นแผ่นข้อสอบ 3) ครูพิจารณาประเมินผลของผู้เรียนเอง และ 4) ผู้เรียนประเมินผลตนเอง

8. การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนมักจะแจ้งให้ทราบผลของการเรียนรู้ของแต่ละคนเป็นลำดับ โดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น ส่วนมากเสนอการรายงานต่าง ๆ กันไปเป็น 4 แบบ คือ 1) เสนอผลรวมของคะแนนเป็นเกรดตามแบบเดิม 2) รายงานเป็นเกรดแบบเดิมและเพิ่มข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย 3) เสนอเป็นข้อคิดเห็นแต่อย่างเดียว และ 4) สร้างรูปแบบการรายงานขึ้นใหม่ให้สามารถบันทึกผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยแต่ละตอนได้ตลอดเป็นลำดับ

9. การศึกษารายบุคคลในประเทศไทยมีจัดทำกันบ้าง เช่นที่โรงเรียนคารากาม และโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ในกรุงเทพฯ โรงเรียนบ้านพุ่มวง จังหวัดเพชรบุรี โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น ส่วนใหญ่เน้นในหลักการของการจัดการศึกษารายบุคคลที่ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาไปตาม

ความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์

1. หลังจากศึกษาเรื่อง "ความหมายของการศึกษารายบุคคล" แล้ว ผู้เรียนสามารถให้คำจำกัดความของการศึกษารายบุคคลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน
2. หลังจากศึกษา "ความเป็นมาและพัฒนาการของการศึกษารายบุคคล" แล้ว ผู้เรียนสามารถบอกแนวคิดที่ก่อให้เกิดการค้นคว้าวิธีการศึกษารายบุคคล และบอกความเคลื่อนไหวในการจัดทดลองวิธีการศึกษารายบุคคลได้ถูกต้องตามลำดับก่อนหลัง
3. หลังจากศึกษา "ขั้นตอนการจัดการศึกษารายบุคคล" แล้ว ผู้เรียนสามารถ
 - 3.1 บอกหลักเกณฑ์การสร้างวัตถุประสงค์, ประเภทของวัตถุประสงค์รายบุคคล, และเขียนวัตถุประสงค์รายบุคคลได้ถูกต้อง อย่างน้อย 3 ข้อ
 - 3.2 บอกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับตัวผู้เรียน ประโยชน์ และรูปแบบของการวินิจฉัยตัวผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
 - 3.3 บรรยายกระบวนการวิธีการสอนแบบรายบุคคลได้ถูกต้องอย่างน้อย 7 วิธี
 - 3.4 บอกลักษณะของการประเมินผล บรรยายกระบวนการประเมินผลแบบต่าง ๆ และแบบทดสอบแบบต่าง ๆ ได้ถูกต้องอย่างน้อยอย่างละ 4 แบบ
 - 3.5 อธิบายรูปแบบการรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 รูปแบบ และร่างแบบรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนตามความเห็นอิสระของตนเองได้อย่างน้อย 1 แบบ
4. หลังจากศึกษา "การจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทย" แล้ว ผู้เรียนสามารถยกตัวอย่างการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทยได้อย่างน้อย 2 ตัวอย่าง และสามารถอภิปรายถึงการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทยได้

ตอนที่ 10.1 การศึกษารายบุคคล

การศึกษารายบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่ตั้งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาหาประสบการณ์การเรียนรู้ตามความสนใจ และเหมาะสมกับความสามารถและความพร้อมของตนเอง ด้วยความเป็นอิสระโดยครูจะเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ และเตรียมโครงการเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสร้างเสริมความเจริญงอกงามในวิถีทางของผู้เรียนแต่ละคน

สารกถาที่ 10.1.1 ความหมายของการศึกษารายบุคคล

"รายบุคคล" หมายถึง ความเป็นหนึ่งในแต่ละตัวบุคคลซึ่งไม่เหมือนกับบุคคลอื่น ๆ นั้นหมายถึงอะไรก็ตามที่ขยับให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากผู้อื่นโดยไม่มีผู้ใดสามารถจะมาเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้เพราะแต่ละบุคคลได้ถูกสร้างสมมาต่าง ๆ กันตั้งแต่เกิด ทำให้เขาอาจสามารถทำอะไรบางอย่างได้ดีกว่าอย่างอื่น ๆ ได้ และคนอื่น ๆ ก็อาจทำอย่างอื่นได้ดีเด่นเฉพาะตัวบุคคล ๆ ไป จึงมีผู้กล่าวว่า แต่ละบุคคลนั้นมีความเป็นหนึ่งเปรียบได้เช่นลายนิ้วมือของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกันเลยนั่นเอง

การศึกษารายบุคคล เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลักการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนทำต้องเหมาะสมกับแต่ละบุคคล ตามวิถีทาง ความต้องการ ความสามารถและวิถีการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาส

- 1) ตรวจสอบความต้องการของตนเอง
- 2) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับตน
- 3) ก้าวไปตามความสามารถของตน
- 4) มีโอกาสทราบความก้าวหน้าของตนอย่างสม่ำเสมอ

ด้วยเหตุนี้เองจึงมีบางท่านมองการศึกษารายบุคคลคล้ายกับเป็นหลักสูตรส่วนบุคคล คือเป็นหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์ มีกิจกรรมการเรียนและก้าวไปช้าเร็วตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งต่างจากการสอนแบบเดิมในระบบโรงเรียนที่เป็นการสอนยึด

กลุ่มหรือห้องเรียนเป็นหลัก งานที่ให้ผู้เรียนทำจะเหมือนกัน ถ้าเป็นงานเดียวกันก็จะกำหนดเวลาให้ส่งพร้อมกัน ฉะนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับกลุ่ม ความก้าวหน้าของครู และตารางสอนที่เหมาะสมกับครูและความสะดวกในการบริหารงานของโรงเรียน เป็นสำคัญ

จากความหมายข้างต้นของการศึกษารายบุคคล จะเห็นได้ว่าการศึกษารายบุคคลมีองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนเป็นรายบุคคล กล่าวคือ มีวัตถุประสงค์โดยบุคคล วิธีการเรียนโดยบุคคล และความก้าวหน้าโดยบุคคล วัตถุประสงค์รายบุคคลก็คือผู้เรียนเลือกสิ่งที่จะศึกษาได้ตามความสนใจและความต้องการของตน วิธีการเรียนก็เช่นกัน ผู้เรียนเลือกวิธีที่ตนชอบ เป็นต้นว่าจะฟังการบรรยาย เข้าห้องสมุด ฟังเทปหรือศึกษาค้นคว้าเองโดยวิธีอื่น ๆ และที่กล่าวว่าก้าวไปช้าเร็วแบบรายบุคคลนั้นก็คือผู้เรียนไม่ต้องรอกัน ต่างคนต่างก้าวไปตามความสามารถ และความสะดวกของตน ไม่ต้องรอสอบพร้อม ๆ กัน ใครจะจบเร็วหรือช้าก็แล้วแต่บุคคล องค์ประกอบทั้งหมดนี้ยังเป็นเพียงทฤษฎีเท่านั้น ยังไม่มีการสอนรายบุคคลชนิดใดที่บรรจุหลักการทั้งสามไว้ครบ ส่วนมากจะเน้นองค์ประกอบส่วนที่สาม คือให้แต่ละบุคคลเรียนเอง ไม่ต้องรอคนอื่น ผู้ใดเรียนได้เร็วก็จบเร็ว องค์ประกอบบางอย่างมีข้อจำกัด เช่นวัตถุประสงค์ ใ้ว่าใครจะกำหนดวัตถุประสงค์อะไรก็ได้ วัตถุประสงค์ที่กำหนดจะต้องสอดคล้องกับวิชา หลักสูตรและวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษานั้น ๆ วิธีการก็เช่นกัน ใ้ว่าเรามีวิธีการไม่จำกัด วิธีการที่เป็นไปได้ย่อมมีอยู่น้อย เช่น กำหนดให้อ่าน ใ้ค้นคว้า ใ้ฟัง ใ้ดู ใ้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

กิจกรรมที่ 10.1.1

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา ความหมายของการศึกษารายบุคคลแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. ความหมายของการศึกษารายบุคคล
2. การศึกษารายบุคคลจัดขึ้นเพื่อใ้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสด้านใดบ้าง

แนวคอบ

1. การศึกษารายบุคคล หมายถึงการจัดการเรียนการสอนที่ยึดตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เลือกศึกษาได้ตามความสนใจ ความสามารถ และวิถีชีวิตของแต่ละคน ซึ่งผู้ใดจะพัฒนาไปอย่างไรก็ทำได้ ไม่มีการเปรียบเทียบการเรียนรู้กับผู้อื่น

2. การศึกษารายบุคคลจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาส

- 1) ตรวจสอบความต้องการของตนเอง
 - 2) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับตน
 - 3) ก้าวไปตามความสามารถของตน
 - 4) มีโอกาสทราบความก้าวหน้าของตนอย่างสม่ำเสมอ
-

สารกถาที่ 10.1.2 ความเป็นมาและพัฒนาการของการศึกษารายบุคคล

เมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้วเองได้มีนักการศึกษาได้นำวิธีการสอนแบบรายบุคคลมาช่วยแก้ปัญหาในการสอนคนทุกคนตามที่เขาแต่ละคนต้องการรู้ในเรื่องต่าง ๆ กัน โดยได้มีการพิจารณาเน้นหนักในด้านการศึกษาบุคคลและผลการวิจัยการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจทำในรูปของการสอนเป็นทีมบ้าง การไม่แบ่งชั้นเรียนบ้าง หรือเน้นความก้าวหน้าทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องกันบ้าง ส่วนใหญ่ได้ทำการทดลองวิธีการเหล่านี้ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งพอประมวลได้ต่อไปนี้

ค.ศ. 1954 ปี เอฟ สกินเนอร์ จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ผู้ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในการจัดการสอนแบบโปรแกรม แม้ว่าเทคนิคการจัดการสอนแบบโปรแกรมของสกินเนอร์จะไม่ใช่เรื่องใหม่ทั้งหมด แต่เขาก็เป็นคนแรกที่เรียกความสนใจในด้านการศึกษา ให้เห็นความสำคัญในการรับผิดชอบในการเรียนรู้ของผู้เรียนเองในรูปของการสอนแบบโปรแกรม โดยขั้นแรกได้สาธิตในรูปแบบที่ง่าย ๆ และใช้เครื่องช่วยฝึกการเรียนรู้ก่อน

ค.ศ. 1957 ได้จัดทดลองสอนเป็นทีมขึ้นที่โรงเรียนแฟรงคลิน ในเมืองเล็กซิงตัน มลรัฐแมสซาชูเซตส์ โดยจัดสอนเป็นทีมใหญ่เล็ก 4 ทีม ทีมใหญ่ประกอบด้วย ครู 5-6 คน และทีมเล็กประกอบด้วยครูประมาณ 3 คน ครูในทีมจะร่วมกันวางโครงการสอนและจัดให้เด็ก ๆ ได้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ขนาดของกลุ่มตั้งแต่ 6 คน ถึงกว่า 100 คนขึ้นไป โดยได้รับความร่วมมือในการทดลองและวิเคราะห์ผลการสอนครั้งนี้จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โครงการที่โรงเรียนแฟรงคลินนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาและวิจัยโปรแกรมของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน เรียกชื่อว่า "ซูปราค" โดยได้ทดลองกับโรงเรียนในเล็กซิงตัน, คอนคอร์ด และนิวตัน และกับมหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ และฮาร์วาร์ด ซึ่งก่อตั้งขึ้นด้วยทุนมูลนิธิฟอร์ด เมื่อปี ค.ศ. 1957 ผลปรากฏว่าจากการได้มุ่งเน้นให้มีความรับผิดชอบในตัวผู้เรียน ให้อิสระ และให้มีโอกาสยืดหยุ่นในด้านเวลาและอื่น ๆ ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการที่ต้องพิจารณาตามมา เช่น เกณฑ์ในการจัดกลุ่มผู้เรียน การประเมินผลที่ถูกต้องเที่ยงตรง การโยกย้ายจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง เกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้เรียน

และเกี่ยวกับความเหมาะสมในการจัดการสอนเป็นกลุ่มใหญ่

ค.ศ. 1963 ได้เริ่มมีการจัดการเรียนแบบไม่แบ่งชั้นเรียนด้วยโครงการสตีลคาร์ด ซึ่งเป็นส่วนย่อยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยจัดกลุ่มนักเรียนตามความแตกต่างและความสนใจของแต่ละคนเป็นวิชา ๆ ไป

ค.ศ. 1964 ได้จัดโครงการสอนเป็นทีม เพื่อสนองความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลด้วยการจัดกลุ่มผู้เรียนที่ยืดหยุ่นได้ และให้ได้รับความยืดหยุ่นในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผู้สอน เวลา สถานที่ และอุปกรณ์การเรียน โดยได้จัดเป็นโครงการทรัพย์สิน ใช้วิธีการสอนเป็นทีม มีการแบ่งเป็นกลุ่มเล็กและให้โอกาสผู้เรียนได้ศึกษาเองตามลำพังบ้าง เป็นการสนองความต้องการของแต่ละบุคคล

ค.ศ. 1964 เกล เอ็ม อินโลว์ ได้ทดลองจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กได้รับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เขาเห็นว่าวิธีนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละระบบ แต่ละโปรแกรม และกับนักการศึกษาแต่ละคน แต่ก็มีหลักแกนกลางร่วมกันคือ 1) เด็กเลือกโปรแกรมที่ชอบและตนจะสามารถก้าวต่อไปได้โดยยึดพื้นฐานและความสนใจของตนซึ่งผู้เรียนจะเริ่มโปรแกรม ณ จุดใดก็ได้ 2) ได้แยกแยะสาขาวิชาที่จะสามารถก้าวไปได้มากหรือน้อยต่างกันให้เด็กเลือกตามความต้องการ และ 3) เตรียมเนื้อหาในสาขาที่จะศึกษาไปตามขั้นตอนไวไฟพร้อม

ค.ศ. 1966 กูดแลค ได้จัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลในรูปของ ไอ พี ไอ^{1/} (การสอนตามข้อวินิจฉัยของแต่ละบุคคล) ขึ้นที่มหาวิทยาลัยที่ อัดลา

ค.ศ. 1966 คูเพย์ กล่าวว่าทำให้ผู้เรียนได้เรียนไปตามลำดับจากที่ไม่ยากนัก ค่อยยากขึ้น ๆ เป็นขั้นตอน เด็กจะมีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้เด็กได้รับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ค.ศ. 1967 โรเบิร์ต กลาเซอร์ ได้จัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลในรูปของ ไอ พี ไอ ขึ้นที่ โรงเรียนโกลด์สตีฟ นอกเมืองฟิฟส์เบิร์ก

1/ คูที่หน้า 207 ในภาคผนวก การศึกษารายบุคคล

การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น พบว่าได้เริ่มขึ้นที่โรงเรียนในระดับมัธยมปลาย มัธยมต้น และระดับประถม โดยวิธีจัดการสอนเป็นทีม หรือการให้ได้รับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เด็ก ๆ จะได้รับโอกาสทั้งในการรู้จักยืดหยุ่นเวลา และในการรับผิดชอบการใช้ตารางเวลาที่ตนจัดไว้ด้วย

เมื่อไม่กี่ปีมานี้เองได้เริ่มมีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อทดลองใช้กับการสอนแบบโปรแกรม แต่ในระยะต้น ๆ แนวโน้มในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการศึกษานั้นเป็นไปเพื่อทดลองกับโปรแกรมการสอนในรูปแบบของสกินเนอร์มากกว่าที่จะใช้เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายทางการศึกษา

อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการสนองแนวความคิดของนักการศึกษาที่ก่อให้เกิดการศึกษารายบุคคลแต่แรกเริ่มที่ว่า

- เด็กควรเรียนตามความสามารถของตน
- เด็กจะเรียนได้ผลดีตามเวลาที่ตนกำหนดและวิชาที่ตนเลือก
- เด็กที่เรียนช้าจะไม่เกิดความรู้สึกกังวลใจ
- เด็กจะพัฒนาไปตามวิถีทางความสามารถที่ต่างกันของ

แต่ละคน

- ครูคือผู้เตรียมโครงการเรียนให้เด็กเป็นผู้หาสาเหตุที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญงอกงามของเด็ก และช่วยเหลือแนะนำให้เด็กเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น

จึงได้มีการพัฒนาการทดลองรูปแบบของการศึกษารายบุคคลอย่างกว้างขวางเป็นหลาย ๆ ลักษณะด้วยกัน ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป และด้วยเหตุที่การศึกษารายบุคคลยังคงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่ จึงเป็นการยากที่จะสรุปพัฒนาการของการศึกษารายบุคคลให้แน่นอนตายตัวลงไปได้ เพราะอยู่ในระหว่างการคิดและทดลองซึ่งแต่ละที่ แต่ละแห่ง ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน ก็คิดและทดลองด้วยวิธีการต่าง ๆ กันไป โดยปรับให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิมยิ่งขึ้นไป

กิจกรรมที่ 10.1.2

หลังจากผู้เรียนศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของการศึกษารายบุคคลแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. แนวคิดของนักการศึกษาที่ก่อให้เกิดการคิดค้นวิธีการศึกษารายบุคคล
2. ความเคลื่อนไหวในการจัดทดลองวิธีการศึกษารายบุคคลแบบต่าง ๆ ตามลำดับก่อนหลัง

แนวตอบ

1. แนวคิดของนักการศึกษาที่ก่อให้เกิดการคิดค้นวิธีการศึกษารายบุคคลแต่แรกเริ่ม คือแนวคิดที่ว่า - เด็กควรเรียนตามความสามารถของตนเอง
 - เด็กจะเรียนได้ผลดีตามเวลาที่ตนกำหนดและวิชาที่ตนเลือก
 - เด็กที่เรียนช้าจะไม่เกิดความรู้สึกกังวลใจ
 - เด็กจะพัฒนาไปตามวิถีทางความสามารถที่ต่างกันของแต่ละคน
 - ครูคือผู้เตรียมโครงการเรียนให้เด็ก เป็นผู้หาสาเหตุที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญงอกงามของเด็ก และช่วยเหลือแนะนำให้เด็กเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น
2. ความเคลื่อนไหวในการจัดทดลองวิธีการศึกษารายบุคคลแบบต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ได้เริ่มทำการทดลองขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อน กล่าวคือ
 - ค.ศ. 1954 เริ่มจัดการสอนแบบโปรแกรม โดย บี เอฟ สกินเนอร์ ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
 - ค.ศ. 1957 ได้ทดลองจัดการสอนเป็นทีม ด้วยทุนของมูลนิธิฟอร์ด ที่โรงเรียนแฟรงคลิน ในเมืองเล็กซิงตัน มลรัฐแมสซาชูเซตส์ โดยความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
 - ค.ศ. 1963 เริ่มจัดการเรียนแบบไม่แบ่งชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา ด้วยโครงการสต็อคคาร์ด
 - ค.ศ. 1964 ได้พัฒนาการสอนเป็นทีมโดยจัดเป็นโครงการทรัมป์ มีการจัดเป็นกลุ่มเล็กและให้ศึกษาตามลำพังบ้าง

ในปีเดียวกันนี้ได้ทดลองจัดการสอนที่เน้นให้เด็กได้รับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดย เกล เอ็ม อินโลว์ ซึ่งจะให้เด็กได้เลือกโปรแกรมที่ต้องการเรียน แล้วจัดเนื้อหาตามโปรแกรมนั้น ๆ ไว้ให้ครบถ้วนเป็นไปตามขั้นตอนให้เด็ก

ได้ศึกษาต่อไป

ค.ศ. 1966 ได้จัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลในรูปของ ไอ พี ไอ โดย กูดแลค และในปีต่อมา โรเบิร์ต กลาเซอร์ ได้จัดการเรียนการสอนแบบ ไอ พี ไอ นี้ขึ้นอีก ที่โรงเรียนโกลด์สตีท นอกเมืองฟิฟท์สเบิร์ก

ส่วนการจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น ได้เริ่มจัดขึ้นใช้กับการสอนเป็นทีม และการสอนที่เน้นให้เด็กได้รับความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ในระดับมัธยมจนถึงระดับประถม เป็นส่วนใหญ่ก่อน

และเมื่อไม่กี่ปีมานี้เองได้มีการพัฒนาการใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการเรียนการสอนมากขึ้น โดยเริ่มจากการทดลองกับโปรแกรมการสอนของสกินเนอร์

สารกถาที่ 10.1.3 ขั้นตอนการจั้ดการศึกษารายบุคคล

การจั้ดการศึกษารายบุคคลมีองค์ประกอบตามขั้นตอน ดังนี้

10.1.3.1 การตั้งวัตถุประสงค์

10.1.3.2 กระทบวนการวินิจฉัยตัวผู้เรียน

10.1.3.3 กระทบวนวิธีการสอน

10.1.3.4 กระทบวนการประเมินผล

10.1.3.5 การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน

10.1.3.1 การตั้งวัตถุประสงค์ เป็นการระบุพฤติกรรมของผู้เรียนที่พึงประสงค์ โดยกำหนดเงื่อนไข และเกณฑ์ที่ต้องการให้ชัดเจน เพื่อใช้ตรวจสอบกับผลที่ประเมินว่าได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ วัตถุประสงค์ที่ดีโดยทั่วไปจะมีคุณลักษณะ ดังนี้

1) ต้องระบุให้ชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมอย่างไรถึงความรู้ในเนื้อหาวิชา และทักษะต่าง ๆ ควรใช้คำกริยาที่บ่งบอกการกระทำที่เหมาะสม เช่น แก้ปัญหา บอกกล่าว อธิบาย เขียน บรรยาย ฯลฯ ไม่ควรใช้คำกว้าง ๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น เข้าใจ ช่างชั่ง รู้ เป็นต้น

2) ควรรวบรวมคำกริยาที่มักใช้บ่งบอกวัตถุประสงค์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ที่ทุกคนจะสามารถเข้าใจได้ดี เช่น สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ควรจะรวบรวมคำกริยาเกี่ยวกับการคำนวณ การหาพื้นที่ ฯลฯ การรวบรวมดังกล่าวจะช่วยให้ในการนำไปใช้ตั้งวัตถุประสงค์ เลือกสื่อการสอน และประเมินผลผู้เรียนได้สะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) วัตถุประสงค์ควรเรียงลำดับตามกิจกรรมก่อนหลัง

4) ควรชี้แจงตอนท้ายด้วยว่าเมื่อผ่านหน่วยนั้น ๆ แล้ว ผู้เรียนจะต้องศึกษาในหน่วยใดต่อไป เพราะการวางรูปแบบของชุดหน่วยบทเรียนอาจทำได้ต่าง ๆ กัน

วัตถุประสงค์แบบรายบุคคลนี้จัดได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1) วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เป็นไปตามพัฒนาการส่วนบุคคลมากที่สุด ตัวอย่างเช่น โรงเรียนในรัฐอริกอนประมาณ 24% รายงานว่า พวกเขาได้พยายามมุ่งเน้นให้เด็กได้

พัฒนาไปตามแนวทางของตนเองมากที่สุด และลดการ เข้มงวดในวิชา เนื้อหาและทักษะตามหลักสูตร โดยพยายามเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนที่มุ่งหวังให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนและก็มีอาจทำได้ โดยจะสร้างวัตถุประสงค์ให้เป็นรายบุคคล ให้แต่ละคนพัฒนาไปตามทางของตน พวกเขาได้พยายามเบนวิถีทางของผู้เรียนออกจากมาตรฐานตามหลักสูตรที่พวกเขาไม่สามารถทำได้ไปสู่แนวทางที่ตนสนใจ เพื่อให้ได้ประสบความสำเร็จในชีวิต เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในความสามารถของตนเอง ทั้งนี้ ครูจะต้องวิเคราะห์ให้ทราบความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเสียก่อน ในที่สุดเขาสรุปว่าในเด็กวัยเล็กเหล่านี้ไม่สมควรที่จะผูกมัดเนื้อหาวิชาการให้มากนัก เพราะวัยนี้เป็นช่วงเวลาที่เขาต้องการความพร้อมต่าง ๆ มากกว่า

2) วัตถุประสงค์ที่เน้นการเรียนรู้อุทิศชีวิต จะมุ่งเน้นประเด็นที่จะช่วยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้อยู่เสมอ และมีทักษะในการศึกษาได้เองตามลำพัง โดยจะเน้นกระบวนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สนุกสนานไปกับพฤติกรรมของการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศให้หน้าเรียน ส่งเสริมทัศนคติที่ดีและเพิ่มความผูกพันอยู่กับการเรียนรู้อยู่เสมอ มิใช่การจัดโครงสร้าง วางลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ตายตัวและกำหนดให้เรียนตามนั้น

3) วัตถุประสงค์ที่เน้นการปรับให้ตรงตามชีวิตจริงมากที่สุด โดยทางโรงเรียนยังคงใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชาการอย่างเดิม แต่ปรับวัตถุประสงค์ไปในทางที่ผู้เรียน จะนำไปใช้ได้จริงมากที่สุด เช่น ตัวอย่างที่โรงเรียนมัธยมเออร์บานเดล เขาได้เน้นถึงความต้องการของผู้เรียนที่จะต้องเข้าเรียนในวิทยาลัยต่อไปเมื่อจบหลักสูตรมัธยมแล้ว เขาจึงตั้งวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตอย่างอิสระ และรู้จักเลือกตัดสินใจในการเรียนระดับสูงต่อไป อีกทั้งยังจัดประสบการณ์สำหรับในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างชีวิตในระดับมัธยมและชีวิตในระดับวิทยาลัยอีกด้วย

กิจกรรมที่ 10.1.3.1

หลังจากผู้เรียนศึกษา การตั้งวัตถุประสงค์แล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. หลักเกณฑ์ของการสร้างวัตถุประสงค์ที่ดี
2. ประเภทของวัตถุประสงค์รายบุคคล
3. เขียนวัตถุประสงค์แบบรายบุคคลในเนื้อหาวิชาที่ท่านชอบ 3 ข้อ

แนวตอบ

1. การสร้างวัตถุประสงค์ที่ดีควรยึดหลักเกณฑ์สำคัญ ๆ ต่อไปนี้
 - ก. ระบุค่าที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นความสามารถของผู้เรียนให้ชัดเจน และควรใช้คำกริยาที่บ่งบอกการกระทำ เช่น แก้ปัญหา บอกกล่าว อธิบาย เขียน บรรยาย ฯลฯ ไม่ควรใช้คำกว้าง ๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น เข้าใจ ซาบซึ้ง รู้ เป็นต้น
 - ข. รวบรวมคำกริยาที่มักใช้บ่งบอกวัตถุประสงค์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ควรรวบรวมคำเกี่ยวกับการคำนวณ การหาค่าพื้นที่ ฯลฯ เพื่อช่วยในการเลือกนำไปใช้ตั้งวัตถุประสงค์ เลือกสื่อการสอน และประเมินผลผู้เรียนได้สะดวกและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
 - ค. วัตถุประสงค์ควรเรียงลำดับตามกิจกรรมก่อนหลัง
 - ง. ควรชี้แจงตอนท้ายด้วยว่าเมื่อผ่านหน่วยนั้น ๆ แล้ว ผู้เรียนจะต้องศึกษาในหน่วยใดต่อไป เพราะรูปแบบของแต่ละชุดหน่วยบทเรียนจัดไว้ต่าง ๆ กัน
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษารายบุคคล จัดได้เป็น 3 ประเภท คือ
 - 1) วัตถุประสงค์ที่มุ่งให้เป็นที่ไปตามพัฒนาการส่วนบุคคลมากที่สุด โดยพยายามมุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาไปตามแนวทางของตนเองมากที่สุด โดยลดการเข้มงวดด้านวิชาเนื้อหาและทักษะตามหลักสูตร และพยายามสร้างเสริมให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในแนวทางที่ตนปรารถนา
 - 2) วัตถุประสงค์ที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งสร้างผู้เรียนให้รักการเรียนรู้รู้อยู่เสมอ และมีทักษะในการศึกษาได้เองตามลำพัง
 - 3) วัตถุประสงค์ที่เน้นการให้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้มากที่สุด โดยยังคงใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชาการอย่างเดิม แต่ปรับวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงมากที่สุด

3. ตัวอย่างวัตถุประสงค์รายบุคคล

- หลังจากผู้เรียนศึกษาถึงลักษณะของพ่อแม่พันธุ์ปลาแล้ว สามารถบอกลักษณะของพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ได้ถูกต้องครบถ้วน
 - เมื่อจัดพ่อแม่พันธุ์ปลาไว้ในที่รวมกัน ผู้เรียนสามารถแยกพ่อพันธุ์ออกจากแม่พันธุ์ได้ถูกต้องทั้งหมด
 - เมื่อจัดพ่อแม่ปลาทั้งที่มีลักษณะดีและไม่ดีไว้รวมกัน ผู้เรียนสามารถแยกพ่อแม่พันธุ์ที่มีลักษณะดีออกจากลักษณะที่ไม่ดีได้ถูกต้องทั้งหมด
-

10.1.3.2 กระบวนการวินิจฉัยตัวผู้เรียน ก่อนที่จะให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้อุปสรรคต่างๆ ที่จัดไว้ให้ นั้น จะต้องมี การวินิจฉัยก่อนว่าแต่ละคนมีพื้นฐานเป็นมาอย่างไร มีข้อเด่น ข้อบกพร่อง ในด้านใดบ้าง เพื่อจะได้พาเขาไปสู่ประสบการณ์ที่ควรจะได้ตามความต้องการและความ สนใจ อาจปรับเปลี่ยนทัศนคติเดิม และส่งเสริมความสามารถให้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการวินิจฉัยพื้นฐานดังนี้

1. ใช้แบบทดสอบเฉพาะ และแบบทดสอบมาตรฐานที่มีครูคนเดียวเป็นผู้พิจารณา

1.1 แบบทดสอบเฉพาะ ตัวอย่างที่โรงเรียนประถมศึกษาเวสต์ โคเวอร์ ครูจะเป็นผู้สังเกตและวินิจฉัยเองโดยจะไม่เร่งทำในวันแรกที่เด็กเข้าเรียน เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น เรียนรู้อุปสรรคของเพื่อน ๆ ทำความรู้จักห้องเรียนและสภาพแวดล้อม จากนั้นครูจึงเริ่มการทดสอบพื้นฐานความรู้โดยให้เด็กทำข้อทดสอบกว้าง ๆ เกี่ยวกับคณิตศาสตร์และการอ่าน ครูจะทราบความสามารถของเด็กแต่ละคน แล้วจึงจัดแบบทดสอบก่อนเรียน เน้นเนื้อหาแคบลงเฉพาะเรื่อง เฉพาะทักษะให้เด็กทำต่อไป แบบทดสอบก่อนเรียนที่ครูจะทราบความต้องการของเด็กแต่ละคนในเรื่องนั้น ๆ เพื่อชี้แนะให้แต่ละคนไปศึกษา ฝึกปฏิบัติหรือทดลองต่าง ๆ กันตามผลของการทดสอบข้างต้น เด็ก ๆ จะใช้เวลาส่วนใหญ่ประมาณ 90 กว่าเปอร์เซ็นต์ในการไปศึกษาตามที่ครูชี้แนะให้ ส่วนเวลาที่เหลือส่วนน้อยเด็กจะอยู่กับครูเพื่อช่วยเหลือในบางเรื่องบางทักษะที่ต้องดูแลใกล้ชิดในแต่ละวัน ซึ่งจะใช้เวลาเพียง 40 นาที สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ และอีก 40 นาทีสำหรับฝึกการอ่านอยู่กับครูเท่านั้น บางเวลาที่เด็กว่างเขาอาจจะทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้ เช่น ให้ครูช่วยสอน เพื่อนช่วยสอน เข้าร่วมกิจกรรมในกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ร่วมสัมนา ชมภาพยนตร์ บันทึกเสียง ค้นคว้าวิจัย ศึกษาจากโปรแกรมจากเครื่องมือต่าง ๆ ฯลฯ

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน ตัวอย่างที่โรงเรียนประถมแคชตัน ได้ใช้แบบทดสอบมาตรฐานของไอโอวา-เพื่อวัดทักษะพื้นฐาน เป็นเครื่องมือเบื้องต้นในการวินิจฉัยความต้องการของเด็ก เมื่อทราบผลแล้วผู้เรียนก็จะได้รับงานที่เหมาะสมกับตัวเองไปทำ และจะมีการบันทึกความก้าวหน้า ความสำเร็จของแต่ละคนไว้ช้าเร็วต่างกันไปใน บางโรงเรียนเขาไม่ใช้เพียงแบบทดสอบมาตรฐานเท่านั้น แต่เขาได้ใช้เครื่องมือทาง

การคำที่สร้างขึ้นเพื่อการนี้โดยเฉพาะอีกด้วย ซึ่งจะช่วยบันทึกทุกอย่างที่สังเกตได้จากเด็ก ในสิ่งที่เด็กสามารถทำได้สำเร็จ สิ่งที่เด็กควรทำหรือเหมาะกับเด็กคนนั้น ๆ ครูจะเก็บ ข้อมูลเหล่านี้ของเด็กแต่ละคนไว้

2. ใช้แบบทดสอบเฉพาะ และแบบทดสอบมาตรฐานที่มีครูจำนวนหนึ่งเป็นผู้ พิจารณา

2.1 แบบทดสอบเฉพาะ และมีครูชุดหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความต้องการของผู้ เรียนแต่ละคน สิ่งที่ครูเหล่านี้ต้องการทราบก็คือ 1) เด็กต้องการสังคมแบบใดที่ตนจะ สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขที่สุด 2) เด็กมีความสามารถในการเป็นผู้นำในลักษณะใด และ 3) เด็กประสบความสำเร็จในการศึกษาวิชาใดบ้าง ผลการวินิจฉัยของคณะครูนี้จะ ช่วยในการจำแนกกลุ่มเด็กให้เหมาะกับครูและห้องเรียนที่นักเรียนผู้นั้นจะได้เรียนต่อไป

2.2 ใช้แบบทดสอบมาตรฐาน และมีครูจำนวนหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความต้องการ ของผู้เรียนแต่ละคน ที่โรงเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งชื่อ จอห์น เมอร์เรย์ เขาใช้ทั้งแบบ ทดสอบผลสัมฤทธิ์มาตรฐาน และแบบทดสอบบุคลิกภาพ โดยอาจจัดไปทัศนศึกษาออกสถานที่ ร่วมกับเด็กด้วย เพื่อสร้างความสนิทสนมซึ่งกันและกัน การเรียนในตอนแรก ๆ จะเลือก เฉพาะวิชาที่น่าสนใจ เช่น การประดิษฐ์ตัวอักษร การสืบทันธุ์ การป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งครู มิได้หวังว่าเด็กจะต้องประสบความสำเร็จในเนื้อหาวิชาเหล่านี้ แต่สิ่งที่ครูต้องการคือ การ ลดความหวาดกลัวของเด็กและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ยิ่งไปกว่านั้นครูต้องการที่จะรู้จัก เด็กเป็นรายบุคคลถึงปัญหาต่าง ๆ ความสนใจ ความต้องการทางจิตวิทยา และค่านิยม เพื่อ นำข้อมูลเหล่านี้ไปพิจารณาร่วมกัน

การวิเคราะห์และตีความจากข้อมูลที่ไ้ทั้งของครูคนเดียวและกลุ่มครู มักจะ พิจารณาทั้งข้อมูลที่ไ้จากแบบทดสอบและข้อมูลที่ไ้จากเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวินิจฉัยผู้เรียน โดยเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย 1) อายุของผู้เรียน 2) บันทึกสะสมเกี่ยวกับตัวผู้เรียน 3) คะแนนจากแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผล และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้ 4) ความเห็นของครู 5) ข้อมูลจากแบบทดสอบวินิจฉัยแบบต่าง ๆ ข้อวินิจฉัยที่ไ้ไ้จะ บันทึกเก็บไว้ให้ผู้เรียนแต่ละคน และจะทำทุก ๆ ปี สะสมเพิ่มเติมไว้เพื่อทราบแนวพัฒนาการ ของบุคคลนั้น ๆ ต่อไป

กิจกรรมที่ 10.1.3.2

หลังจากผู้เรียนศึกษา กระบวนการวินิจฉัยตัวผู้เรียนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. การวินิจฉัยตัวผู้เรียน ควรกระทำเมื่อใด และเพื่อประโยชน์ใด
2. กระบวนการวินิจฉัยตัวผู้เรียนมีกี่แบบ แต่ละแบบมีลักษณะอย่างไร

แนวตอบ

1. การวินิจฉัยตัวผู้เรียนควรกระทำก่อนที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบพื้นฐานความเป็นมา ความสามารถดีเด่น สิ่งที่เป็นอุปสรรค ความต้องการ ความสนใจ ทักษะของแต่ละคน เพื่อเป็นข้อพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แต่ละคนให้เหมาะกับตัวของเขานั้น ๆ

2. กระบวนการวินิจฉัยผู้เรียนมีหลายแบบด้วยกัน แล้วแต่แต่ละโรงเรียนจะจัดดำเนินการให้เหมาะกับโรงเรียนของตน แต่โดยทั่ว ๆ ไปจัดเป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

1) ใช้แบบทดสอบ ที่มีครูคนเดียวเป็นผู้พิจารณา มีทั้ง

ก. แบบทดสอบเฉพาะ ที่มีครูคนเดียวเป็นผู้วินิจฉัยเด็กในความรับผิดชอบของตนเอง โดยขั้นแรกจะปล่อยให้เด็กทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวก่อน เช่น กับเพื่อน ครู และโรงเรียน แล้วจึงค่อยทดสอบพื้นฐานความรู้โดยให้ทำข้อทดสอบกว้าง ๆ เกี่ยวกับวิชาพื้นฐานที่เด็กวัยนั้นควรจะได้รับ เพื่อทราบความสามารถของแต่ละคนไว้เป็นข้อพิจารณาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะกับผู้เรียนนั้น ๆ

ข. แบบทดสอบมาตรฐาน ที่มีครูคนเดียวเป็นผู้วินิจฉัยเด็กในความรับผิดชอบของตนเอง โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานวัดทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ของผู้เรียนแต่ละคน บางแห่งได้ใช้เครื่องมือทางการค้าที่สร้างขึ้นใช้บันทึกทุกอย่างที่สังเกตได้จากตัวเด็ก สิ่งที่เขาทำได้สำเร็จ สิ่งที่ต้องทำหรือเหมาะสมกับคนนั้น ๆ ครูจะเป็นผู้เก็บข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ของเด็กแต่ละคนไว้

2) ใช้แบบทดสอบและมีครูจำนวนหนึ่งร่วมกันพิจารณา

ก. แบบทดสอบเฉพาะ และมีครูชุดหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน
สิ่งที่ครูต้องการทราบมาก ๆ คือ

- (1) สังคมที่เขาจะสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข
- (2) ลักษณะความสามารถในการเป็นผู้นำ
- (3) วิชาการศึกษาที่เด็กเคยประสบความสำเร็จ เป็นต้น

ข. แบบทดสอบมาตรฐาน และมีครูชุดหนึ่งเป็นผู้วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานที่วัดผลสัมฤทธิ์ และทดสอบบุคลิกภาพ ชั้นแรกครูจะสร้างความสบายใจและความเป็นกันเองแก่ผู้เรียน เพื่อขจัดความหวาดกลัว สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน และยังต้องการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลในด้านปัญหาต่าง ๆ ความสนใจ ความต้องการทางจิตวิทยา ค่านิยม เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาร่วมกัน

10.1.3.3 กระบวนวิธีการสอน ในการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลทุกครั้งควรระลึกไว้เสมอว่าการศึกษารายบุคคลมิได้จัดไว้สำหรับนักเรียนทุกคน และการศึกษารายบุคคลมิใช่ว่าจะสามารถใช้กับวิชา หรือแม้กระทั่งกับครูทุก ๆ คนได้ แต่จะโปรแกรมจะเหมาะกับเด็กในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เหมาะกับเด็กที่มีความสามารถเป็นพิเศษ เหมาะกับเด็กที่มีปัญหาเป็นพิเศษ หรือมีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมักไม่ใช้การศึกษารายบุคคลกับบางวิชา เช่น พลศึกษา การขับร้องประสานเสียง วาทยาศาสตร์ และกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ หลักการจัดการสอนแบบรายบุคคลมักประกอบด้วย

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่วินิจฉัยแล้วว่าอยู่ในความต้องการของผู้เรียน หรือเป็นสิ่งที่ครูพิจารณาแล้วว่าน่าจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์นั้น ๆ โดยจัดทำในรูปกิจกรรมและสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้เลือกเองตามความถนัดอีกด้วย

2. การจัดสถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมและสื่อการเรียนที่จัดขึ้น อาจเป็นห้องเรียนธรรมดาแบบเดิมขนาดไม่ใหญ่นัก จัดสื่อบางชนิดที่เลือกแล้วว่าเหมาะกับเนื้อหาหรือที่จำเป็นไว้ให้ และมีครูดำเนินการ 1 คน หรืออาจเป็นเนื้อที่ขนาดใหญ่เป็นสถานที่รวม จัดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในหลาย ๆ สาขา มีสื่อหลาย ๆ ชนิดก็ได้ ซึ่งจะดำเนินการโดยครูคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ และอาจมีบุคลากรที่จำเป็นอื่น ๆ ได้อีกตามความต้องการ

3. การจัดการเวลา ผู้เรียนอาจจัดการเรียนตามความพร้อมและความสะดวกของตนเอง และหรือจะจัดตามวิชาที่ตนเลือกเรียนก็ได้ หรือไม่เช่นนั้นผู้เรียนอาจมีตารางเวลาทั้งหมดที่ครูจัดขึ้น เพื่อลงตารางของตัวเองว่าเวลาใดจะร่วมกิจกรรมใดในตารางเวลานั้น ๆ ได้

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการจัดกระบวนวิธีการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ตามหลักการทั้ง 3 ข้างต้น พอประมวลได้ดังนี้

1) กิจกรรมที่ครูจัดให้เรียน, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดตารางเวลาเรียนแน่นอน วิธีนี้มักเหมาะกับสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างพร้อม และเด็ก ๆ ได้รับความวินิจฉัยความต้องการของแต่ละคนแล้ว เช่น ที่โรงเรียนประถมศึกษาอัสต์ ที่นี้ครูเป็นผู้

กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน และจะช่วยสำคัญบางส่วนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเบื้องต้นให้เด็ก จากนั้นจึงมอบให้เด็กทำกิจกรรมของตน ๆ แยกต่างกันไป เด็ก ๆ จะถูกจัดเป็นกลุ่มและอาจเรียนร่วมกันในบางเนื้อหาวิชาได้โดยใช้สื่อเดียวกัน แต่เด็กแต่ละคนก็อาจทำงานของตนต่างไปจากคนอื่นได้ ตารางเวลามีกำหนดไว้เพื่อหมุนเวียนกลุ่มผู้เรียนให้ได้ใช้อุปกรณ์ได้ทั่วกันและจัดช่วงพักให้ด้วย ไม่มีการตีระฆังบอกเวลา นอกจากมีเสียงระฆังของโรงเรียนในตอนเช้าและตอนกลางวัน แต่เด็ก ๆ ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ถูกต้องตามตารางที่กำหนด ทั้งนี้เด็กมีโอกาเลือกสื่อการเรียนได้ตามแนวทางของตน ครูจะคอยช่วยเด็กที่มีปัญหาในการเรียน การใช้สื่อ ฯลฯ และเด็ก ๆ ก็มีอิสระที่จะเปลี่ยนจากกลุ่มหนึ่งไปเรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้

2) กิจกรรมที่ครูจัดให้เรียน, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้, และไม่กำหนดตารางเวลาเรียนตายตัว เด็ก ๆ จะเลือกช่วงเวลาที่จะทำกิจกรรมกันเองได้ตามความต้องการ ตัวอย่างที่โรงเรียนประถมศึกษาปาร์กวิว เขาจัดการเรียนการสอนแบบไม่แบ่งชั้นเรียนและจัดการสอนเป็นทีม มีครู 3-4 คนต่อเด็ก 90-120 คน ไม่มีระฆังหรือกำหนดเป็นตารางเวลาเรียนแต่อย่างใด ครูแต่ละคนนั้นจะชำนาญกันในแต่ละสาขาวิชา เขาได้จัดวัสดุการเรียนการสอนวิชาทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบเพื่อสะดวกแก่เด็กที่จะนำไปศึกษาเองได้ นักเรียนจะทราบจากคู่มือว่าชอบเขตของวิชานั้น ๆ ทั้งหมดจะต้องทำอะไรบ้าง และเด็ก ๆ จะดำเนินกิจกรรมตามนั้นเป็นลำดับในสาขาของตน และยังมีวิชาให้เลือกกว้าง ๆ อีก ซึ่งเกี่ยวกับสาขานั้น ๆ เด็ก ๆ ที่นี่จะรู้จักระบบและระเบียบวิธีการเรียนรู้ รู้จักที่จะนำวัสดุการเรียนมาศึกษาและรู้จักเก็บเข้าที่ได้ถูกต้องในบางสิ่งที่ไม่มีความที่เด็กต้องการ เขาก็สามารถเลือกกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีอีกมากแทนได้ เด็ก ๆ จะได้เรียนกับครูต่าง ๆ กัน ในโรงเรียนต่าง ๆ กัน และมีบางครั้งที่เขาจะต้องคอยเวลาที่จะอภิปรายร่วมกันในปัญหาที่ได้รับมอบหมาย แต่ก็มิได้ถึงกับกำหนดเป็นตารางตายตัว

3) กิจกรรมที่ครูจัดให้, เรียนเองคนเดียว และกำหนดตารางเรียนไว้แน่นอน ส่วนมากใช้กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา เขาใช้ตารางตามแบบการสอนในห้องเรียนเดิม แต่กิจกรรมการเรียนยังคงเป็นรายบุคคลด้วยเทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ ของการศึกษารายบุคคล เช่น ที่โรงเรียนมัธยมฮิลล์เตลได้จัดโปรแกรมพิเศษรายบุคคลวิชาอ่านและการ

คำนวณ ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามคู่มือของโปรแกรมที่ระบุถึงวัสดุการเรียน งานที่มอบให้ทำ
 ในลักษณะต่าง ๆ บทเรียนแบบโปรแกรม และชุดกิจกรรมอื่น ๆ การบริหารระบบของ
 โรงเรียนเป็นไปตามตารางอย่างเคร่งครัด โดยกำหนดเป็น 6 ช่วงต่อวัน แต่ละช่วงใช้
 เวลา 56 นาที และให้เรียนสัปดาห์ละ 5 วัน เขาใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยจัดโปรแกรม
 ให้ ซึ่งจะใช้ได้กับนักเรียน 40 คนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ และในแต่ละช่วงเวลาจะส่งโปรแกรม
 ให้ได้หลาย ๆ โปรแกรม ๗ ปัญหาต่าง ๆ ที่แต่ละคนเลือกเรียน หลังจากนั้นผู้เรียนก็จะรับ
 งานที่มอบหมายให้ไปทำต่อจากเดิมของแต่ละคน

4) กิจกรรมที่ครูจัดให้, เรียนเองคนเดียว และไม่กำหนดตารางเรียนตายตัว
 มีโรงเรียนเพียงไม่กี่โรงเรียนที่จัดบริหารการเรียนการสอนแบบนี้ ตัวอย่างที่โรงเรียน
 มัธยม เจ อี ยิบสัน ซึ่งอนุญาตให้ผู้เรียนลงวิชาที่ต้องศึกษาเป็นรายบุคคลครั้งละ 1 วิชา
 ตามความสนใจและตามที่วินิจฉัยเป็นรายบุคคลแล้ว แต่ละวิชาจะใช้เวลา 9 สัปดาห์ ให้
 เรียนประมาณวันละ 4-6 ชั่วโมง และเน้นให้เรียนจบที่ละวิชา ๆ ไป ทั้งนี้ยังคงมีการ
 เรียนในสภาพปกติในห้องเรียนด้วย ทางโรงเรียนจะจัดตารางของวิชาการศึกษารายบุคคล
 ไว้รวม ๆ กัน ผู้เรียนจะสามารถเลือกจัดตารางเรียนของตัวเองได้ตามต้องการ และทาง
 โรงเรียนยังมีโปรแกรมที่จะต้องออกไปใช้ประสบการณ์ร่วมกับชุมชนให้ผู้เรียนเลือกร่วมใน
 โปรแกรมดังกล่าวได้เป็นพิเศษอีก

5) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู และกำหนด
 ตารางเรียนตายตัว สำหรับนักเรียนที่มีเวลาว่างและสนใจ โดยจัดกิจกรรมไว้ให้หลาย ๆ
 ประเภท เพียงแต่ผู้เรียนคัดเลือกและลงเวลาเรียนไว้ เช่นที่โรงเรียนคูลูธ ได้จัด
 กิจกรรมมากมายไว้ให้เลือก โปรแกรมกิจกรรมเหล่านี้ได้เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมใน
 กระบวนการการสอนด้วย โดยผู้เรียนจะต้องไปพบครูในตอนเช้าของแต่ละวันเพื่อแจ้งให้
 ทราบว่าเขาจะทำอะไรบ้างในวันนั้น ๆ ครูจะเป็นผู้สำรวจความก้าวหน้าและแผนการเรียน
 ของผู้เรียนแต่ละวัน ซึ่งทั้งนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกวัสดุการเรียนเอง ซึ่งจะมีไว้มากมายใน
 สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรูอันกว้างใหญ่ของโรงเรียนนั่นเอง

6) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ และไม่กำหนดตารางเรียนตายตัว นี่เป็นการจัดเพื่อสนองผู้เรียนที่มีอิสระในการเลือกเรียนมาก ๆ ซึ่งทางโรงเรียนจะจัดมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลาย ๆ สาขาวิชาไว้ให้เป็นศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ที่ผู้เรียนสามารถจะมาเลือกเรียนได้เอง เช่นที่โรงเรียนชุมชนกรานาคา ผู้เรียนจะเลือกลงวิชากับครูคนใดคนหนึ่งเมื่อตนพร้อมที่จะเรียน หน้าที่ของครูประการแรกก็คือ จัดให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่เขาสนใจเพื่อทำความรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดโดยการสังเกตและบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้เรียนกระทำเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้รับอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การต่อตัวอักษร เกมต่าง ๆ และอื่น ๆ ที่พวกเขาสนใจ เมื่อผู้เรียนเลือกได้แล้วเขาจะสนใจในสิ่งนั้นมาก ๆ จนมักจะไม่ว่าสิ่งใดที่เขาได้กำลังกระทำสิ่งนั้น ณ ที่ใดตำแหน่งใด ในลักษณะใด เราจะพบพวกเขาศึกษาในสิ่งนั้น ๆ ด้วยท่าทางสบาย ๆ และเป็นอิสระที่สุดโดยไม่จำเป็นต้องนั่งอยู่แต่ที่โต๊ะเท่านั้น

7) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่ที่เรียนเองคนเดียว และกำหนดตารางตายตัว นิยมกันในผู้เรียนระดับมัธยมเป็นส่วนใหญ่ แต่การจะจัดกิจกรรมแบบนี้ได้นั้นต้องสิ้นเปลืองในการรวบรวมสะสมแหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันก็มีประโยชน์ต่อธรรมชาติ การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมากด้วย ตัวอย่างที่โรงเรียนมัธยมแกรนด์วิว ได้จัดศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ไว้พร้อมเสมอสำหรับผู้เรียนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมการศึกษาบุคคลของตนเอง โดยการศึกษาจากวัสดุการเรียนที่จัดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบเวลาเรียนตามที่กำหนดไว้เอง

8) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่ที่เรียนเองคนเดียว และไม่กำหนดตารางเวลาตายตัว เป็นการจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้เวลาว่างของคนในทางสร้างสรรค์อย่างเป็นอิสระมากขึ้น เช่นที่โรงเรียนประถมศึกษาแพรงคลิน ได้จัดตั้งศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์มากขึ้น เด็ก ๆ จะอยู่ในความรับผิดชอบของครูในชั้นเรียน ครูประจำชั้นนี้เองจะเป็นทั้งที่ปรึกษาและครูแนะแนวไปในตัว โดยจะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างของตนในการกระทำกิจกรรมในศูนย์กลางกล่าว ซึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมกลุ่มย่อยดำเนินกิจกรรมบางอย่าง หรือศึกษาเองคนเดียวด้วยสื่อที่จัดไว้หรือกับครูที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษในสาขานั้นๆ

กิจกรรมที่ 10.1.3.3

หลังจากที่นักศึกษาได้ศึกษา กระบวนการเรียนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้
ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. บรรยายกระบวนการเรียนแบบรายบุคคล 8 วิธี เรียงตามลำดับความ
ชอบของท่านจากมากไปหาน้อย

แนวตอบ

1. (ท่านอาจเรียงลำดับเป็นอย่างอื่นได้ตามความชอบ)

กระบวนการเรียนแบบรายบุคคล

1) กิจกรรมที่ครูจัดให้เรียน, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้
และกำหนดตารางเวลาเรียนแน่นอน เหมาะกับสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างพร้อมและผู้เรียนได้
รับการวินิจฉัยความต้องการของแต่ละคนแล้ว ครูจะเป็นผู้กำหนดประสบการณ์ การเรียนรู้
ให้ผู้เรียนแต่ละคน ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เหมือน ๆ กัน เช่น วิชาความรู้พื้นฐานเบื้องต้น
ครูจะช่วยสาธิตและชี้แนะให้ จากนั้นแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมของแต่ละคน
ที่ครูได้จัดให้ไว้ เด็กอาจเรียนเป็นกลุ่มบางในบางวิชาที่เรียนเหมือนกัน บางเวลาเด็ก
จะศึกษาและประกอบกิจกรรมเองตามที่ครูกำหนด และด้วยเหตุที่ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรม
ให้ผู้เรียนทั้งหมดนี้เอง ครูจึงสามารถจะกำหนดตารางเวลาให้ผู้เรียนแต่ละคนเข้าร่วม
กิจกรรมตามนั้นได้ เพื่อผู้เรียนจะได้หมุนเวียนกันใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ได้สะดวก

2) กิจกรรมที่ครูจัดให้เรียน, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้
และไม่กำหนดตารางเวลาเรียนตายตัว วิธีนี้ครูจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและประสบการณ์
การเรียนรู้ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ทราบในคู่มือหรือด้วยวิธีอื่น ๆ และได้จัดสื่อการเรียนและ
กิจกรรมต่าง ๆ ไว้สำหรับทุกคนอย่างครบถ้วนในสถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้
เรียนจะเลือกช่วงเวลาเข้าศึกษาทำกิจกรรมต่าง ๆ กันเองตามชอบ ทั้งนี้ เด็ก ๆ จะ
ได้รับการเรียนรู้ในเรื่องระบบระเบียบวิธีการเรียนรู้ การใช้และเก็บวัสดุการเรียนอย่าง
ดีเสียก่อน

3) กิจกรรมที่ครูจัดให้, เรียนเองคนเดียว และกำหนดตารางเวลา
เรียนไว้แน่นอน ส่วนมากใช้กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา โดยกำหนดตารางเวลาเรียนแน่นอน
ตายตัว แต่กิจกรรมการเรียนเป็นแบบรายบุคคล เช่น ใช้ระบบคอมพิวเตอร์จัดโปรแกรม
การเรียนบางวิชาขึ้นเป็นพิเศษ กำหนดให้ผู้เรียนเข้าศึกษาโปรแกรมในคูหาตามเวลาที่
กำหนดพร้อมกัน และผู้เรียนจะสามารถเลือกโปรแกรมที่ต้องการได้ไม่เหมือนกัน

4) กิจกรรมที่ครูจัดให้, เรียนเองคนเดียว และไม่กำหนดตารางเรียน
ตายตัว วิธีนี้มีจำกัดขึ้นเป็นพิเศษนอกเหนือการเรียนปกติแล้ว โดยอนุญาตให้ผู้เรียนสามารถ
ลงวิชาที่ต้องศึกษาเป็นรายบุคคลได้ตามความสนใจและตามที่ได้วินิจฉัยแล้วว่าเหมาะสมกับผู้
เรียนนั้น ๆ ผู้เรียนจะสามารถเลือกจัดตารางเรียนของตัวเองได้ตามต้องการ และศึกษา
พร้อมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนดจนครบ ส่วนมากมักให้ศึกษาที่ละวิชา ๆ ไป

5) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์ การเรียนรู้
และกำหนดตารางเรียนตายตัว วิธีนี้ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนมากมายไว้ให้เลือก ผู้เรียน
เพียงแต่ตัดสินใจเลือกและลงเวลาเรียนตามที่กำหนด โปรแกรมกิจกรรมเหล่านี้ได้เน้นให้
ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการการสอนด้วย โดยผู้เรียนจะต้องไปพบครูในแต่ละวันเพื่อ
ทราบว่าต้องทำอะไรบ้าง และผู้เรียนก็จะเลือกวัสดุการเรียนของตนเองในสถานที่รวม
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดไว้ เพื่อประกอบกิจกรรมต่อไป

6) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้
และไม่กำหนดตารางเรียนตายตัว เป็นการจัดเพื่อสนองผู้เรียนที่มีอิสระในการเลือกเรียน
มาก ๆ ซึ่งจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้มากมาย สาขาวิชา ให้ผู้เรียนเลือก
ได้ตามต้องการ โดยจะลงเรียนกับครูคนใดก็ได้ ครูจะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกสิ่งที่ตน
สนใจและเข้าศึกษาได้อย่างเป็นอิสระ

7) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่ที่เรียนเองคนเดียว และกำหนด
ตารางเรียนตายตัว นิยมกันในผู้เรียนระดับมัธยมเป็นส่วนใหญ่โดยจะต้องรวบรวมสะสม
แหล่งประสบการณ์การเรียนรู้ไว้เป็นศูนย์กลางพร้อมที่จะให้ผู้เรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมการ
ศึกษารายบุคคลได้จากวัสดุการเรียนที่จัดไว้ซึ่งผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบเวลาเรียนตามที่
กำหนดไว้เอง

8) กิจกรรมที่จัดให้เลือก, ใช้สถานที่ที่เรียนเองคนเดียว และไม่กำหนดตารางเรียนตายตัว เป็นการจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้เวลาว่างของตนในทางสร้างสรรค์อย่างมีอิสระมากขึ้น โดยจะจัดศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ไว้ให้ ครูจะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้เวลาว่างของตนในการกระทำกิจกรรมในศูนย์ด้วยตัวเอง หรือรวมเป็นกลุ่มด้วยสื่อที่จัดไว้ หรือกับครูที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ

10.1.3.4 กระบวนการประเมินผล การวัดและประเมินผลนี้มีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวคือต้องวัดและประเมินผลว่าได้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แค่ไหนเพียงใด ใ้ทุกอย่างทุกประการหรือไม่ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ระยะสั้นที่ตั้งไว้ในเชิงพฤติกรรม และวัตถุประสงค์ทั่วไปของสถาบันนั้น ๆ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ระยะยาว ในที่นี้จะกล่าวเน้นถึงการวัดและประเมินผลระยะสั้นที่กำหนดไว้ในเชิงพฤติกรรม การวัดผู้เรียนจากวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่องเฉพาะกิจกรรมนี้มักทำกันเป็น 4 แบบทั่วไปดังนี้

1. การทดสอบที่ครูหรือผู้บริหารจัดทำเอง วิธีนี้ทำกันมากในโรงเรียนระดับประถม เช่นที่โรงเรียนประถมปาร์คิว ซึ่งได้มอบภาระการวัดและประเมินผลให้คณะครูที่สอนอยู่เป็นทีม รับผิดชอบเอง ครูบางคนจะเก็บคะแนนประเมินผลตนเองของนักเรียนเป็นเบื้องต้น บางทีจะสำรวจความก้าวหน้าทั่วไปของผู้เรียนแต่ละคนโดยใช้คะแนนรวมจากผลงานและการสอบของผู้เรียนนั้นๆ และผู้เรียนเองก็จะต้องประเมินข้อบกพร่องต่าง ๆ ของตนด้วย การวัดและประเมินผลจะทำอยู่เสมอสม่ำเสมอตนเอง และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์เฉพาะในเชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ด้วย

2. การทดสอบเป็นแบบแผนที่มีพิมพ์ในรูปของแผ่นข้อสอบ ตัวอย่างที่โรงเรียนเทพพิศล ชิตี เขาได้รวบรวมข้อสอบและคำตอบข้อสอบของผู้เรียนแต่ละคนแยกไว้ตามสาขาวิชาสิ่งนี้เองจะช่วยในการวัดและประเมินผลผู้เรียนในทางพฤติกรรมและทักษะทุก ๆ แบบในทุก ๆ สาขาวิชาต่อไปอย่างดี ซึ่งข้อสอบเหล่านี้เองนับเป็นพื้นฐานของการวัดและประเมินผล อย่างไรก็ตามเขาก็อ้างเห็นความสำคัญของแบบทดสอบที่ครูจัดเองด้วยและได้ใช้ร่วมกันทั้ง 2 แบบ

3. การพิจารณาประเมินผลโดยครู ส่วนมากโรงเรียนระดับประถมศึกษาศึกษามักจะเน้นการพิจารณาของครูเป็นการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนมากกว่าการใช้แบบทดสอบทั่วไป ที่โรงเรียนประถมอีสท์ จะวัดและประเมินผลการเรียนตามวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งไว้ โดยคณะครูเป็นผู้สร้างข้อสอบขึ้นเอง แต่จะไม่ทำเป็นแบบทดสอบปกติที่เป็นแบบแผนทั่วไป และไม่มีเกรด พวกเขาเน้นให้ครูพิจารณาพัฒนาการของเด็กทางด้านความคิดเห็นของตัวเองในทางบวกมากกว่า

4. เน้นการประเมินผลตัวเองของผู้เรียน ตัวอย่างที่โรงเรียนประถมแมรี หลุยส์ ไอเคน เข้าเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตนเองว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการเรียนนั้น ๆ หรือไม่ โดยครูจะช่วยตัดสินให้บ้างในกรณีที่เด็กยังไม่แน่ใจ แต่ส่วนใหญ่เด็กจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าตนพอใจผลงาของตนเองแค่ไหนเพียงไรมากกว่า ส่วนที่โรงเรียนประถม ยี เอส สกัฟฟ์ นั้น มิได้เน้นเฉพาะการประเมินผลตนเองของเด็กเท่านั้น แต่เขาได้ร่วมมือกับศูนย์วัดและประเมินผลแห่งหนึ่งในรัฐอริโซนา โดยได้พัฒนาแบบประเมินเป็นแบบตรวจสอบพฤติกรรมที่น่าพึงพอใจ ซึ่งจะวัดระดับพฤติกรรมทางด้าน 1) ทักษะติดต่อตัวเอง 2) ทักษะที่มีต่อกลุ่ม และ 3) ทักษะที่มีต่อโรงเรียนและสังคม และรวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในจำนคือไปนี้ด้วยคือ บทบาทที่มีต่อสังคม การไม่เข้าร่วมกิจกรรม ปฏิกริยาที่มีต่อความคิดเห็นของครู ความพยายามศึกษาในห้องเรียน สถานภาพทั่วไป ปฏิกริยาที่มีต่อการแก้ไขของครู การขัดแย้งกับเพื่อนคนอื่น ๆ ปัญหาพิเศษต่าง ๆ และกลไกพิเศษในการให้ความเอาใจใส่ในการเรียนรู้อของผู้เรียน

แบบทดสอบต่าง ๆ ที่ใช้กับการศึกษารายบุคคล

1. แบบทดสอบวัดพื้นฐานการเรียนรู้อของผู้เรียน มักใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาวินิจฉัยตัวผู้เรียนด้วยว่าควรอยู่ในระดับใด และควรจะเริ่มที่ทักษะและหรือ มโนทัศน์ใดในการเรียนรู้อต่อไป แบบทดสอบแบบนี้อาจประกอบด้วยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน หรือนำเอาส่วนหนึ่งของแบบทดสอบก่อนเรียนมาไว้เป็นส่วนหนึ่งของแบบทดสอบนี้ได้อย่างหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าจะใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลมาตรฐานมาใช้เป็นแบบทดสอบวัดพื้นฐานการเรียนรู้อนี้ ผู้ใช้จะต้องคำนึงถึงว่าแบบทดสอบมาตรฐานดังกล่าว นั้นอาจมิได้ครอบคลุมถึงเนื้อหาวิชาทุกแขนงที่เป็นพื้นฐานจริง ๆ จึงควรต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในบางส่วน ถ้าจะกล่าวถึงแบบทดสอบวัดพื้นฐานสำเร็จที่ได้เตรียมไว้แล้ว ส่วนมากจะ ทำกันในบางสาขาวิชา เช่น การอ่านและคณิตศาสตร์ และจะหาได้ยากในบางวิชาซึ่งควร จะนำมาใช้ด้วยคือ ภาษา สังคมวิทยา และวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นจึงควรรวบรวมแบบสอบ ก่อนเรียนในทุก ๆ วิชาดังกล่าวเข้าด้วยกัน และเรียบเรียงเสียใหม่ใช้เป็นแบบทดสอบ วัดพื้นฐานได้ ถึงแม้ว่าวิธีการนี้จะต้องใช้เวลามากก็ตาม แต่ก็ เป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะ

สามารถสร้างแบบทดสอบวัดพื้นฐานที่จะวัดพื้นฐานของผู้เรียนได้ตรงตามระดับจริง ๆ ในแต่ละวิชานั้นจะต้องแยกย่อยลักษณะการเรียนรู้และวัดพื้นฐานของแต่ละลักษณะนั้น ๆ เช่น วิชาภาษาต่างประเทศอาจแยกลักษณะการเรียนรู้ได้เป็น การใช้ภาษา รูปแบบของภาษา กลไกของภาษา การสะกดคำ ทักษะในการศึกษาภาษา ฯลฯ ผลของการทดสอบอาจพบว่าในบางลักษณะ ผู้เรียนมีพื้นฐานต่ำ บางลักษณะทำได้ดีกว่าเป็นลำดับไป ในกรณีเช่นนี้ครูจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาในลักษณะที่มีพื้นฐานต่ำสุดก่อนเป็นลำดับไปจนผู้เรียนได้ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าเทียมกันทุก ๆ ลักษณะ และได้ตามมาตรฐานที่กำหนดต่อไป

2. แบบสอบก่อนเรียน แบบสอบนี้จัดให้ผู้เรียนทำก่อนที่จะเริ่มศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาหนึ่งใด ข้อถามต่าง ๆ ในแบบสอบนี้ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้วัดสัมฤทธิ์ผลในทักษะหรือมโนทัศน์ของเนื้อหาวิชาตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ ในการตอบข้อสอบในแบบสอบก่อนเรียนนี้ ผู้เรียนควรพิจารณาดูคร่าว ๆ เสียก่อนว่าตนสามารถตอบได้มากน้อยเพียงใด ถ้ารู้สึกว่ายากเกินไปที่จะทำได้ก็ไม่ควรพยายามทำต่อไป ลองพิจารณาคูตัวอย่างหน่วยการศึกษารายบุคคลต่อไปนี้ ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ดังนี้ ผู้เรียนจะผ่านหน่วยการเรียนรู้นี้ได้ เมื่อผู้เรียนสามารถทำสิ่งต่อไปนี้ได้สำเร็จ

90 เปอร์เซ็นต์

1. เรียงความฉบับสมบูรณ์ 1 เรื่อง, ย่อความ, ตอบคำถามตรงประเด็น, ใช้ภาษาได้ประติดประต่อกันอย่างมีเหตุผล, แยกโครงสร้างได้, เน้นและเรียบเรียงเรื่องราวได้สละสลวย

2. สร้างโครงสร้างในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

ข้อถามในแบบสอบที่เหมาะสมจึงควรครอบคลุมความคิดเกี่ยวกับกระบวนการวิเคราะห์ และตีความ ฉะนั้นข้อถามต่าง ๆ จึงอาจเป็นเช่นต่อไปนี้

ก. เขียนเรื่องสั้น ๆ ประมาณ 300 คำ ให้ได้ความหมายในแต่ละประโยค และสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ข. เรียบเรียงย่อความ 1 ย่อหน้าประมาณ 250 คำ ซึ่งได้ย่อมาจากหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง และชี้ให้เห็นความมุ่งหมายหรือเนื้อหาสำคัญของบทความดังกล่าว

4. แบบสอบหลังการเรียน แบบสอบหลังการเรียนมีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบก่อนเรียนนั่นเอง เป็นการตรวจสอบกระบวนการความคิดความเข้าใจต่าง ๆ ว่า เป็นไปตามข้อกำหนดในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่ ถ้าผู้เรียนสามารถทำได้อย่างน้อยถึงเกณฑ์มาตรฐานของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เขาก็จะได้ศึกษาต่อไปจนสามารถผ่านตามเกณฑ์ของวัตถุประสงค์ในเชิงวัตถุประสงค์อีก เมื่อผ่านตามวัตถุประสงค์ทั้งหมดแล้ว ครูก็จะอนุญาตให้เข้าศึกษาหน่วยต่อไป ถ้าผู้ใดยังทำไม่ได้ถึงมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดก็ต้องศึกษาซ้ำใหม่ในสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่จนได้ตามเกณฑ์ หรืออาจเปลี่ยนไปเลือกวิชาอื่น ๆ ที่เหลืออยู่แทนก็ได้

กิจกรรมที่ 10.1.3.4

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา กระบวนการประเมินผลแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. กระบวนการประเมินผลต้องสัมพันธ์กับส่วนใดของการจัดการศึกษารายบุคคลเป็นสำคัญ เพราะเหตุใด
2. กระบวนการประเมินผลโดยทั่วไปมักทำกันเป็นกี่แบบ อะไรบ้าง จงบรรยาย
3. แบบทดสอบต่าง ๆ ที่ใช้กับการศึกษารายบุคคลมีกี่แบบ อะไรบ้าง จงบรรยาย

แนวตอบ

1. กระบวนการประเมินผลต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ เพราะในวัตถุประสงค์โดยเฉพาะที่เป็นเชิงพฤติกรรมนั้นได้กำหนดความสามารถของผู้เรียน เจาะจง และเกณฑ์ที่ต้องการไว้ครบถ้วน ฉะนั้นการประเมินต้องให้ได้ทุกอย่างครบถ้วนอย่างน้อยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้งหมด จึงจะจัดได้ว่าผู้เรียนนั้นได้รับการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการแล้ว

2. กระบวนการประเมินผลโดยทั่วไปมักทำกันเป็น 4 แบบ คือ

- 1) ครูหรือผู้บริหารจัดทดสอบเอง จึงมีลักษณะแตกต่างกันไปตามความ

เห็นชอบของผู้สอนแต่ละคน แต่ละชุด บางครั้งก็รับจากคะแนนประเมินผลตนเองของผู้เรียน บางก็ใช้คะแนนจากผลงานและการสอบเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน และยิ่งให้ผู้เรียนตรวจสอบข้อบกพร่องของตนเองอีกด้วย ซึ่งการประเมินจะต้องเป็นไปอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ด้วย

2) ใช้แบบทดสอบที่เป็นแบบแผน โดยเก็บคะแนนจากข้อสอบต่าง ๆ ของผู้เรียนไว้ใช้พิจารณาในการประเมินผลผู้เรียนแต่ละคน บางก็ใช้ควบคู่กันไปกับแบบที่ (1)

3) ครูเป็นผู้พิจารณาประเมินผลผู้เรียนเอง แบบนี้จะเน้นการสังเกตพิจารณาของครูเป็นสำคัญ อาจใช้แบบทดสอบบ้าง แต่เป็นสิ่งที่ครูจัดทำเองมิได้เป็นไปตามแบบแผนไม่มีเกรด สิ่งที่น่าสนใจคือพัฒนาการทางความคิดเห็นของผู้เรียน

4) ผู้เรียนประเมินผลตัวเอง เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจตัวเองว่า ได้มีความสามารถเพียงใด พอใจผลงานของตนหรือไม่ ครูจะมีส่วนช่วยตัดสินบ้างในกรณีที่เกิดยังไม่แน่ใจพอ บางได้สร้างเป็นแบบตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนโดยจะวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะติดต่อตนเอง ต่อกลุ่ม ต่อสังคม และพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น บทบาท ต่อสังคม การรวมกิจกรรม ปฏิบัติต่อครู ปฏิบัติต่อเพื่อน ความพยายาม ความสนใจในการเรียนรู้ และปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

3. แบบทดสอบที่ใช้กับการศึกษารายบุคคลมี 4 แบบ ที่สำคัญคือ

1) แบบทดสอบวัดพื้นฐานการเรียนรู้ แบบทดสอบนี้อาจใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาวินิจฉัยตัวผู้เรียนได้ว่าควรจะเริ่มศึกษาต่อ ณ จุดใด ระดับใด แบบสอบนี้อาจประกอบด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน หรือนำเอาส่วนหนึ่งของแบบสอบก่อนเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งของแบบสอบนี้ก็ได้อีก ข้อควรคำนึงในการสร้างแบบสอบนี้ก็คือ จะต้องครอบคลุมเนื้อหาวิชาพื้นฐานทุก ๆ แขนง เช่น การอ่าน การคำนวณ การใช้ภาษา สังคมวิทยา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น อาจทำได้โดยนำข้อสอบมาตรฐานในทุก ๆ วิชาดังกล่าวเรียบเรียงเข้าด้วยกันเสียใหม่ ในการวัดพื้นฐานการเรียนรู้ควรแยกลักษณะการเรียนรู้ย่อย ๆ ในแต่ละเนื้อหาวิชาและวัดพื้นฐานในแต่ละลักษณะนั้น ๆ เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องในลักษณะย่อยใดบ้าง จะได้จัดให้เรียนในลักษณะที่ด้อยนั้นก่อนเป็นลำดับไปให้มีความสามารถได้ตามเกณฑ์ในทุก ๆ ลักษณะ

2) แบบสอบก่อนเรียน เป็นแบบสอบที่จัดให้ผู้เรียนทำก่อนที่จะเริ่มศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องวิชาหนึ่ง ๆ ข้อถามในแบบสอบนี้ใช้วัดสัมฤทธิ์ผลในทักษะ หรือมีโน้ตค้นตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนด ผู้เรียนจะทำข้อสอบเท่าที่ตนทำได้ เท่านั้น เกณฑ์ของผลสอบนี้จะมีกำหนดไว้ ถ้าผู้เรียนสามารถทำแบบสอบก่อนเรียนได้อย่างน้อยสูงตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้อธิบายผ่านเนื้อหาวิชาดังกล่าวได้ ผู้ที่ทำไม่ได้ไม่ถึงเกณฑ์เท่านั้นจึงจะได้เรียนหน่วยนั้น ๆ ต่อไป

3) แบบทดสอบตนเอง หรือแบบประเมินผลตนเอง แบบทดสอบทั้งสองนี้ได้จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบตนเอง เป็นการสำรวจความก้าวหน้าในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ บางครั้งอาจใช้แบบสอบก่อนเรียนให้เด็กได้ประเมินผลหลังจากศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้จนครบถ้วนแล้ว แบบประเมินผลตนเองนี้มักใช้ภาษารวบรวมสั้น ๆ

4) แบบสอบหลังการเรียน แบบสอบหลังการเรียนมีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบก่อนเรียนนั่นเอง เพื่อใช้ในการตรวจสอบความคิดความเข้าใจต่าง ๆ ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่ ส่วนมากเมื่อผู้เรียนได้ผ่านตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้วจะต้องศึกษาต่อจนสามารถผ่านวัตถุประสงค์ที่วัดทัศนคติอีกด้วย จึงจะถือว่าผ่านหน่วยเรียนนั้น ๆ ไปเรียนหน่วยอื่นต่อไปได้ ถ้าผู้เรียนยังไม่ผ่านวัตถุประสงค์ข้อใดก็จะต้องศึกษาและสอบให้ผ่านจนครบตามวัตถุประสงค์ทุก ๆ ข้อ ทั้งนี้ผู้เรียนอาจมีสิทธิ์เลือกวิชาอื่นใหม่แทนได้ถ้าไม่สามารถผ่านตามเกณฑ์ดังกล่าว

10.1.3.5 การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน การรายงานผลการเรียนของผู้เรียน ในรูปของการศึกษารายบุคคลนี้จะแจ้งให้ทราบเป็นลำดับตามชั้นตอนแห่งการเรียนรู้อันแต่ละคน โดยจะไม่นำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มเพื่อนผู้เรียนหรือกับผู้เรียนที่มีอายุในเกณฑ์ใกล้เคียงกัน เพราะแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งวิชาที่เรียน สิ่งแวดล้อม ความสนใจ และที่สำคัญคือความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งในทางปฏิบัติจริงแล้วพบว่าโรงเรียนส่วนมากยังคงนิยมใช้ใบรายงานผลแบบเดิมที่แจ้งเฉพาะผลรวบยอดและมีการเปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่นๆ อยู่ และอีกหลาย ๆ โรงเรียนจะรวมข้อความเห็นร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับครูบ้าง หรือ บางก็เป็นข้อความเห็นร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง-ผู้เรียน-และครูด้วย มีบางโรงเรียนไม่มากนักที่ไม่สนใจใบรายงานผลแบบเดิมเลย แต่แทนที่ข้อความคิดเห็นเป็นสำคัญ และบางโรงเรียนได้สร้างใบรายงานผลซึ่งพัฒนาขึ้นใหม่ที่ค่อนข้างจะละเอียดและครอบคลุมปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนด้วย รูปแบบของการรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน มี 4 แบบด้วยกัน คือ

1. การรายงานผลการเรียนแบบเดิม มักจะเสนอผลรวมของคะแนนเป็นเกรดโดยเปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่น ๆ ด้วย ซึ่งมักจะถือว่าเกรดที่ดี ๆ นั้นจะช่วยให้กำลังใจหรือเป็นรางวัลแก่เด็กที่เก่ง และช่วยในการตัดเด็กที่เรียนไม่ดีออกไป ตัวอย่างเช่นที่โรงเรียนปทุมธานีในระดับมัธยมศึกษา เขาให้ความเห็นว่าระบบการรายงานผลแบบใด-ตกนี้จะช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนได้ เพราะระบบดังกล่าวได้บังคับกับผู้เรียนอยู่ในตัวว่าต้องสามารถผ่านการวัดของวิชานั้น ๆ ให้ได้ แต่วิชาเหล่านี้เป็นวิชาเลือกสำหรับผู้เรียนซึ่งเมื่อตัดสินใจเรียนวิชานั้น ๆ ในระบบใด-ตกนี้แล้ว ครูจะเริ่มให้เด็กเข้าสู่กิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละคน ครูใหญ่ได้กล่าวในที่สุดว่าเขาไม่ทราบว่าจะระบบนี้จะเป็นสิ่งดีหรือเลว แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่สามารถจะสร้างการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้

2. แจ้งใบรายงานผลแบบเดิม และเพิ่มข้อความคิดเห็นด้วย ตัวอย่างที่โรงเรียนประถมศึกษามาหชค ได้บันทึกข้อความเห็นร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู การรายงานผลจะมีใบรายงานซึ่งแสดงเกรดหรือระดับของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใด ก.ข.หรือ ค. เกรด ก หมายถึงมีความก้าวหน้าดีเยี่ยมเป็นพิเศษ เกรด ข ความก้าวหน้าอยู่ใน

เกณฑ์ และเกรด ต มีความก้าวหน้าพอใช้ได้ การพิจารณาเกรดจะกระทำโดยคณะครู
 ชุดหนึ่งซึ่งจะทราบระบบงานด้านนี้ คณะกรรมการชุดนี้จะแจ้งให้ทราบด้วยว่า ทักษะใน
 การศึกษารายบุคคลของแต่ละคนเป็นอย่างไร ในการรายงานผลนี้จะมีข้อคิดเห็นของ
 ผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองได้เห็นมาให้ความสนใจในด้านความก้าวหน้าและทักษะของแต่ละคนด้วย

3. เสนอเป็นข้อคิดเห็นแต่เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างที่โรงเรียนซอว์ วิว โค
 เสนอรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นข้อคิดเห็นร่วมกันของผู้ปกครองและครู เขาเน้น
 ในความเชื่อเรื่องความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นเขาจึงยินดีที่จะรับความคิดเห็น
 ที่แตกต่างกันของครูแต่ละคนด้วย และสรุปรวมเป็นความเห็นของครู ส่วนการประเมินเป็น
 ข้อคิดเห็นของผู้ปกครองนั้นก็ทำในลักษณะของกลุ่มผู้ปกครอง โดยจะเลือกจัดการเรียนที่
 น่าสนใจเป็นครั้งคราว และให้ผู้ปกครองเขารวมสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนร่วมกับคณะครู
 ด้วย แล้วต่างก็ประเมินผลเด็กเป็นราย ๆ ไป สรุปรวมขอความเห็นเหล่านี้เป็นข้อคิดเห็น
 ของผู้ปกครอง ครูที่อยู่ในทีมแม่แต่ละคนจะเชี่ยวชาญในสาขาของตน ๆ ต่างกันไป แต่ทุกคน
 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบการประเมินผลผู้เรียนในทุกสาขาที่ทีมของตนรับผิดชอบอยู่ด้วย

4. สร้างรูปแบบการรายงานผลขึ้นใหม่ ที่โรงเรียนประถมศึกษามาร์ตันสเลย์
 เขาได้สร้างใบรายงานผลซึ่งประกอบด้วยแบบตรวจสอบทักษะการเรียนรู้ว่าผู้เรียนมีความ
 สามารถมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามความต้องการที่น่าพึงพอใจหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการให้
 ข้อมูลแก่ผู้ปกครองได้ดีกว่า เช่นถ้าเด็กบอกว่าเขาได้เกรด ค วิชาการอ่าน ผู้ปกครองก็จะ
 ไม่ทราบว่าเด็กมีข้อบกพร่องในส่วนใด จะช่วยเหลือได้อย่างไรขณะที่เด็กฝึกทักษะอยู่บ้าน
 เขาจึงเสนอรายงานในทุก ๆ เนื้อหาของการอ่านว่าเด็กมีความสามารถหรือค่อยความ
 สามารถในเนื้อหาหรือทักษะตอนใด จะได้ช่วยเสริมให้ได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้การวัดและ
 ประเมินผลจะไม่เสนอเปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่น ๆ ในวิชาหรือวัยหรือชั้นเดียวกัน แต่จะ
 เน้นการเปรียบเทียบผลงานกับความสามารถของตัวเองและดูพัฒนาการของเด็กคนนั้น ๆ
 นั้นเอง

ตัวอย่างแบบรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน

ระดับผู้เรียน _____ ผู้สอน _____

พฤติกรรมในชั้นเรียน :

สงบเรียบร้อย				ส่งเสียงรบกวน
ความเป็นผู้นำ				ความเป็นผู้ตาม
หยาบ				ละเอียด เรียบร้อย
ฟังผู้อื่น				เป็นอิสระ

พฤติกรรมทั่วไป

ส่งเสียงรบกวน, หัวเราะกึกกัก, พุดมาก, ซื่อาย, ช่างสน
 หยาบคาย, ไม่ซื่อสัตย์, ขมขี้รังแก, เกียจคร้าน, หลอกหลวง,
 ชอบแสดงออก, กิฬ่าอ่อนมาก, มักปฏิเสธ, ขบขัน, นอกถิ่นอกทาง

ความสำเร็จด้านวิชาการ :

การอ่าน

อันดับหนึ่ง | สอง | สาม | เป็นรายบุคคล

คณิตศาสตร์

การบวก | การลบ | 23456789 | การคูณ | การหาร

บรรยากาศของห้องเรียน :

เต็มไปด้วยการเรียนรู้			บรรยากาศการเรียนรู้น้อย
มีโครงการล่วงหน้า			ไม่มี
ลำดับการเรียนเป็นขั้นตอน			ไม่มีขั้นตอน

กิจกรรมที่ 10.1.3.5

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนแล้ว ขอให้
ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. รูปแบบการรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนมีกี่รูปแบบ อะไรบ้าง อธิบาย
2. ร่างแบบรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนตามความคิดของท่าน 1 แบบ
จะประกอบด้วยอะไรบ้างก็ได้ตามที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม

แนวตอบ

1. รูปแบบการรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนมี 4 รูปแบบ คือ
 - 1) การรายงานผลการเรียนแบบเดิม เป็นแบบใด-ตก โดยเสนอผลธรรม
ของคะแนนเป็นเกรดเปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่น ๆ ซึ่งทั้งนี้จะต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียน
ก่อนว่า การรายงานผลจะมีลักษณะเช่นนี้
 - 2) การรายงานผลแบบเดิมที่เพิ่มข้อความคิดเห็นไว้ด้วย การพิจารณา
เกรดตามแบบนี้จะกระทำโดยคณะครูชุดหนึ่ง และมีการให้ขอความเห็นเพิ่มเติมทั้งจากของ
ครูและจากผู้ปกครองผู้เรียนด้วย
 - 3) รายงานข้อคิดเห็นแต่เพียงอย่างเดียว โดยเสนอรายงานความก้าวหน้า
ของผู้เรียนด้วยข้อคิดเห็นร่วมกันของครูและผู้ปกครอง วิธีนี้จะเป็นการประเมินผู้เรียนแต่ละ
คนโดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น และยินดีที่จะรับความคิดเห็นที่แตกต่างกันของครูแต่ละ
คนด้วย โดยสรุปรวมเป็นความเห็นของครูทั้งชุด
 - 4) สร้างรูปแบบการรายงานผลใหม่ ตามที่เห็นว่าเหมาะสมและเป็นการ
ประเมินที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งจะไม่เหมือนกันในแต่ละที่ แต่ละโรงเรียน วิธีนี้ส่วนมากจะรายงาน
ถึงทักษะการเรียนรู้แต่ละทักษะของแต่ละวิชา มักไม่นิยมเสนอเป็นคะแนนรวม เพื่อจะได้ทราบ
ว่าควรจะซ่อมเสริมในส่วนใดบ้าง และยังเน้นพัฒนาการของผู้เรียนเองโดยเปรียบเทียบผล
งานกับความสามารถของตน จะไม่เปรียบเทียบกับผู้เรียนอื่น ๆ

2.

สารกณที่ 10.1.4 การจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทย

ในวงการการศึกษาในประเทศไทย ได้มีการศึกษาเรื่องการศึกษารายบุคคล กันมากพอสมควร โดยจัดเป็นวิชาหนึ่งหรือหน่วยหนึ่งของชุดวิชาในสาขาวิชาทางเทคโนโลยีทางการศึกษา และได้มีการทดลองจัดการศึกษารายบุคคลขึ้นบ้างในบางแห่ง ส่วนมากจัดเป็นโครงการทดลองอยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัย และเนื่องจากการศึกษารายบุคคลนี้ยังเป็นสิ่งใหม่อยู่ในด้านการปฏิบัติจริงในบ้านเรา ฉะนั้น การเริ่มทดลองศึกษาจึงค่อยเป็นค่อยไป ค่อยกระทำในบางประเด็น บางด้านของการศึกษารายบุคคลเท่านั้น ยังไม่มีแห่งใดทำการทดลองในรูปแบบที่สมบูรณ์จริง ๆ คาดว่าถ้าการทดลองย่อย ๆ สำเร็จลงคงจะได้เป็นแนวทางสำหรับโครงการอื่นที่สมบูรณ์ขึ้นกว่าเดิม ต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง การทดลองจัดการศึกษารายบุคคลที่จัดขึ้นในประเทศไทย

การจัดระบบโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้นเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้นำเอาแนวความคิดนี้มาทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนตกชั้น และเพื่อยกระดับการประถมศึกษาของไทยให้เข้าสู่มาตรฐาน แต่ก็มีได้นำมาใช้จริงจริงจังกระทั่ง สุ่มล เกรือพานิช ศึกษาในเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนคาราคาม จัดทำโครงการทดลองโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้นขึ้น โดยเป็นโครงการทดลองเพื่อการวิจัย ได้เริ่มโครงการสำรวจในปี พ.ศ. 2518 โดยมีโรงเรียนคาราคามเป็นตัวแทนโรงเรียนในเมือง โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์เป็นตัวแทนโรงเรียนนอกเมือง โรงเรียนคาราคามนี้นักเรียนที่ใช้ในการทดลองเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนชั้นเด็กเล็กมาแล้ว 1 ปี ส่วนโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์เป็นเด็กที่เริ่มเข้าเรียนใหม่เลย และมีโรงเรียนคู่ทดลองด้วย โรงเรียนสาธิตวิทยเป็นโรงเรียนคู่ทดลองของโรงเรียนคาราคาม และโรงเรียนพิบูลย์อุปถัมภ์เป็นโรงเรียนคู่ทดลองของโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ โดยมีการควบคุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจทางบ้าน และการเคยเรียนมาก่อน โรงเรียนคาราคามแบ่งนักเรียนที่ทำการทดลองเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ห้อง 1 คือห้องที่ใช้ระบบการเรียนการสอนของระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น

และใช้เครื่องมือ (หมายรวมถึงหลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการสอนต่าง ๆ) ของระบบนี้ด้วย 2) ห้อง 2 เป็นห้องที่ใช้การเรียนการสอนระบบเดิม แต่ใช้เครื่องมือของระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้น เพื่อกำหนดเครื่องมือเท่านั้นที่จะนำไปสู่จุดหมาย หรือว่าต้องขึ้นอยู่กับระบบการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรที่ใช้ทดลองนี้ใช้หลักสูตรพุทธศักราช 2503 โดยนำมาดัดแปลงให้เป็นระดับต่าง ๆ และในแต่ละระดับก็จะมาแบ่งเป็นชั้น ๆ ของแต่ละวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ระดับ 1 ต้องเรียนจำนวนกี่ชั้น โดยแต่ละชั้นก็จะมีข้อทดสอบ จากการดำเนินการทดลองมา 4 ปี ปรากฏว่าบางคนจบระดับ 4 ภายในระยะเวลา 3 ปี ถึง 7 คน (จากจำนวน 30 คน) โครงการทดลองนี้จะเสร็จสิ้นในปีการศึกษา 2523 ซึ่งเมื่อเสร็จโครงการทดลองวิจัยนี้ก็จะ เป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมนี้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพในระบบการศึกษาเราต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการสอนในระบบโรงเรียนไม่แบ่งชั้นอีกที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นอีกแห่งหนึ่ง โดยเรียกชื่อว่าโรงเรียนประถมศึกษาระบบศาลาวัค^{1/}

จะเห็นได้ว่าการจัดระบบโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้นเรียนนี้มีส่วนที่เป็นลักษณะของการศึกษารายบุคคลในประเด็นที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปตามความสามารถของตนเองได้ เด็กที่เก่งก็สามารถจะเรียนได้สำเร็จก่อนเพื่อน ๆ เด็กที่เรียนช้าก็มีสิทธิ์ที่จะศึกษาต่อไปโดยไม่ต้องกังวลใจ

โรงเรียนพมวง จังหวัดเพชรบุรี

ศึกษาพิเศษจังหวัดได้รวมกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ ปฏิรูประบบห้องเรียนและโรงเรียนใหม่ โดยปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้ครูลดบทบาทของตนลงให้มากที่สุด และปล่อยให้เด็กเรียนแสดงบทบาทในการปกครองตนเอง เรียนกันเอง สอนกันเอง ครูจะเป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ เท่านั้น จุดมุ่งหมายที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษารายบุคคลคือ ใ้เน้นให้นักเรียน

1/ วสันต์ อติศัพท์, "ประวัตินวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในประเทศไทย"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 175-176.

มีความสามารถที่จะศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเอง และใฝ่ใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ การจัดการศึกษารายบุคคลนั้นจะประสบความสำเร็จเพียงใด นอกจากจะขึ้นอยู่กับระบบวิธีการจัด กิจกรรม สื่อการเรียนต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้เรียนนั้นเองที่จะต้องมีความรับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้ของตนเอง มีความซื่อสัตย์ในการที่จะศึกษาอย่างจริงจัง การสร้างให้นักเรียนได้มีความรับผิดชอบ มีความสามารถและมีความใฝ่ใจในการศึกษาหาความรู้ได้ นับว่าได้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษารายบุคคลไปมากกว่าสิ่งหนึ่งทีเดียว การเรียนการสอนในโรงเรียนพุ่มวงใต้เริ่มต้นด้วยการใช้กระบวนการกลุ่มมาช่วย โดยเฉพาะในวิชาเนื้อหา นักเรียนจะแบ่งหน้าที่กันเองในกลุ่ม มีการเลือกตั้งประธาน เลขานุการ และจะมีการแบ่งหัวข้อศึกษาของแต่ละกลุ่ม การศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องเรียนหรือกับครูผู้สอนเท่านั้น นักเรียนสามารถออกไปหาคำตอบนอกห้องเรียนได้ เช่นอาจจะเป็นในห้องสมุด จากบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนที่เขาอยู่ เมื่อได้คำตอบแล้วก็จะนำมาอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุป จากนั้นแต่ละกลุ่มจะเสนอผลงานของตนหน้าชั้นเรียน และเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ อภิปรายโต้แย้งหรือซักถามได้ ครูจะคอยช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาเท่านั้น ท้ายสุดจะมีการสรุปเนื้อหาโดยนักเรียนเองเพื่อจะได้จดไว้เป็นความรู้ใหม่ต่อไป

โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี

โรงเรียนนี้ได้จัดตั้งขึ้นโดยมูลนิธิเด็กของประเทศไทย โดยได้นำความคิดของ เอ เอช นีล มาประยุกต์ให้เข้ากับสังคมไทย ในปี 2522 ซึ่งเป็นปีเด็กสากล โดยจัดทำในรูปของโครงการ เรียกว่า โครงการโรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้าที่ยากจนให้ชื่อว่า "โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก" ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ทางโรงเรียนจะไม่เก็บค่าเล่าเรียนและยังจัดอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันให้แก่เด็กกำพร้าที่มาเรียนในโรงเรียนนี้โดยไม่คิดมูลค่าด้วย เนื่องจากเด็กที่จะเข้าโรงเรียนนี้ได้ต้องเป็นเด็กกำพร้า ฉะนั้น เด็กทุกคนจึงอยู่ประจำที่โรงเรียน ทางโรงเรียนจะจัดสถานที่และความเป็นอยู่ให้แก่นักเรียน ในลักษณะของบ้าน จะไม่มีชั้นเรียน และพยายามส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้เจริญเติบโตไปตามความพร้อมและแนวทางของเขา

แต่ละคน โดยเน้นให้ได้รับการศึกษาทั้งด้านวิชาชีพและวิชาการจนสามารถออกไปประกอบอาชีพในสังคมได้โดยเฉพาะในด้านเกษตรกรรม หรือหากไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ครูจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือให้ความรู้เมื่อนักเรียนคนใดต้องการและพร้อมที่จะเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ฉะนั้น เด็ก ๆ จะเรียนได้ไม่เท่ากัน และนั่นก็ไม่ใช้ความลำบากใจของครูเลย เพราะเขาถือว่าเมื่อถึงช่วงเวลาหนึ่งเด็กจะเห็นความสำคัญของวิชาการเอง เช่น ในเรื่องภาษา เมื่อเขาโตขึ้นความอยากรู้ในเรื่องต่างๆ มีมากขึ้น และเขาพบว่ามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากมายในหนังสือซึ่งเขาเห็นเพื่อน ๆ อ่านแล้วได้รับความรู้ ได้สนุกสนาน เมื่อนั้นเด็กก็จะอยากเรียนรู้ให้เข้าใจในเรื่องภาษาบ้าง ตนจะได้เข้าใจเรื่องราวในหนังสือ ได้สนุกสนานไปด้วยหลังจากที่เฝ้าเตะฟุตบอลมานานลิบกว่าปีโดยไม่มีใครห้ามจนเบื่อไปเองในที่สุด พวกครูถือว่าเมื่อใดที่เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียน เมื่อนั้นความสนใจ ความมานะพากเพียรจะเกิดขึ้นอย่างมาก และความสำเร็จก็จะคืบคลานเข้ามาโดยเร็วเป็นส่วนสำคัญตามกัน

กิจกรรมที่ 10.1.4

1. ยกตัวอย่างการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทยอย่างน้อย 2 ตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายว่าแต่ละตัวอย่างนั้นมีลักษณะเป็นการศึกษารายบุคคลอย่างไร
2. ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทยหรือไม่ ถ้าจัดควรจัดในลักษณะใด ถ้าไม่จัดด้วยเหตุผลอะไรจงอธิบาย

แนวตอบ

1. ตัวอย่างการจัดการศึกษารายบุคคลในประเทศไทย

- 1) โครงการทดลองจัดระบบโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้นเรียนที่โรงเรียนคาราคามและโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่กำหนดชั้นเรียน ให้นักเรียนแต่ละคนเรียนไปตามความสามารถและพัฒนาการของตัวเอง ผู้ใดเรียนเร็วก็สามารถจบก่อนได้ ไม่ต้องคอยกลุ่มเพื่อน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและ

เวลาที่ตึงตังกันระหว่างเด็กที่มีความสามารถต่างกัน ซึ่งมีทั้งเด็กเก่ง ปานกลาง และเด็กอ่อน ในประเด็นที่ให้โอกาสเด็กได้เจริญพัฒนาไปตามความสามารถและความพร้อมของตนเองนับเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษารายบุคคลที่เน้นการเสริมสร้างพัฒนาการไปตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2) โครงการโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ที่ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิเด็ก เมื่อ พ.ศ.2522 ได้สร้างขึ้นเพื่อรับเด็กกำพร้าเข้าศึกษาเล่าเรียนและอยู่ประจำที่โรงเรียนโดยไม่คิดมูลค่าใด ๆ การจัดการศึกษาให้ค่อยเป็นค่อยไป ตามความพร้อม ความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กคนใดพร้อมที่จะเรียนในสิ่งใด ครูจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำให้ ทั้งที่ครูยึดถือหลักที่ว่าเมื่อใดที่เด็กอยากรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างจริงจัง เด็กจะมีแรงบันดาลใจที่จะใส่ใจ และหากเพียงเรียนรู้อะไรนั้นมากกว่าการถูกบังคับให้เรียน ทั้ง ๆ ที่เขามีได้สนใจและเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นมาก่อนเลย

2.

สารกถาที่ 10.1.5 อภิปรายเกี่ยวกับการจัดการศึกษารายบุคคล

การจัดการศึกษารายบุคคลนี้ยังเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่ ผู้บริหารเท่านั้นที่จะเป็นผู้ริเริ่มจ้ดนำนวัตกรรมประเภทนี้เข้ามาทดลองใช้ในสถาบันที่ตนรับผิดชอบอยู่ได้ มิใช่ครู เพราะปัจจุบันผู้บริหารเป็นเสมือนแกนหลักของสถาบันมีอำนาจในการตัดสินใจว่าสิ่งไหนจำเป็นมากน้อยเพียงใด ควรแก่การริเริ่มนำมาใช้หรือไม่

จากการทดลองจัดการศึกษารายบุคคล พบว่าครูต้องทำงานหนักมากขึ้นทั้งต้องสร้างโปรแกรมและดำเนินการให้ความสะดวกในการศึกษาแก่เด็ก ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้รับความพอใจจากเด็กมากนัก และมีครูบางคนอยากที่จะกลับไปสอนแบบเดิมมากกว่าการที่ต้องรับผิดชอบในความแตกต่างของเด็กเป็นคน ๆ ไป ครูบางคนก็ยินดีที่จะกลับไปสอนแบบเดิมซึ่งที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษารายบุคคล และได้รับความพอใจจากเด็ก ๆ ด้วย เพราะเขาชอบความง่าย ความสะดวกสบายมากกว่า

ในด้านตัวผู้เรียนส่วนใหญ่พอใจในวิธีการเรียนแบบนี้ เพราะเขาได้รับอิสระมากขึ้น ครูได้รายงานว่เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ที่รับผิดชอบในการทำงานของตนเองมากขึ้น การจัดการศึกษารายบุคคลให้แก่เด็กนี้จะมีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถของแต่ละคนในหลาย ๆ ด้าน เช่น

1. ความรับผิดชอบในด้านการเรียนรู้ ความประพฤติ ความมีวินัยในตนเอง
2. การวัดผลในด้านความรู้ที่ได้รับอย่างเที่ยงตรง
3. การใฝ่หาความรู้ซึ่งนำไปสู่ความปรารถนาจะศึกษาไม่สิ้นสุด
4. ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์
5. การรู้จักเลือกสรรสิ่งที่เหมาะสมแก่ตนเอง
6. การรู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ
7. การรู้จักเคารพนับถือความคิดเห็นของคนอื่น
8. การเตรียมตัวเพื่อความสำเร็จที่จะได้รับจากวิถีทางที่ตนเลือก ไม่ว่าจะ

เป็นการเลือกเรียนรู้ในแนวใดก็ตาม

โดยสรุปจะพบว่าปฏิกริยาของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการจัดการศึกษารายบุคคลมีดังนี้

- การตอบสนองของเด็กเป็นไปในทางบวก บางคนลำบากใจในวิธีการเรียนการสอนที่แปลกใหม่นี้ และหลาย ๆ คนพยายามที่จะเข้าร่วมและค้นพบข้อดีต่าง ๆ ของการศึกษารายบุคคล แต่ส่วนใหญ่แล้วพบความรู้สึที่ดีกว่าเดิม

- ครูรายงานว่า แม้ว่าพวกเขาต้องทำงานหนักขึ้นกว่าเดิมแต่เขาก็มีความพอใจมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาพอใจในความสนใจกิจกรรมทางการศึกษาและสนใจในโรงเรียนของนักเรียนของเขามาก เป็นการช่วยขจัดปัญหาที่มีในการสอนแบบเดิม

- โรงเรียนได้รับความสนใจจากผู้ปกครองและชุมชนมากขึ้น

- ผู้บริหารเชื่อว่าต่อไปการศึกษารายบุคคลจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในทางการศึกษาลงได้ เพราะการสอนแบบเดิมเน้นครู-นักเรียน ส่วนการศึกษารายบุคคลเน้นที่วิถีทางของผู้เรียนแต่ละคน และ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม

กิจกรรมที่ 10.1.5

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา อภิปรายเกี่ยวกับการจัดการศึกษารายบุคคลแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. ความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการจัดการศึกษารายบุคคล ในประเด็นต่อไปนี้
 - ก. สภาพแวดล้อมทางการศึกษาในบ้านเรา
 - ข. ผู้บริหาร
 - ค. ผู้สอนหรือผู้จัดการสอน
 - ง. นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน
 - จ. ผู้ปกครอง

ตอนที่ 10.2 ระบบการศึกษารายบุคคล

- หัวข้อ
- 10.2.1 การสอนกลุ่มใหญ่
 - 10.2.2 การสอนกลุ่มย่อย
 - 10.2.3 การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล
 - 10.2.4 การเรียนในห้องปฏิบัติการ

มโนทัศน์

1. การสอนกลุ่มใหญ่ เป็นการจัดการสอนให้แก่กลุ่มผู้เรียนที่มีจำนวนมากกว่าชั้นเรียนปกติ โดยให้ได้เรียนรู้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจากเนื้อหาวิชาเดียวกันในเวลาเดียวกัน วิธีการสอนที่นิยมใช้มากคือ การฟังคำบรรยาย ฟังอภิปราย ปรากฏา บูรณาการเข้ากับสื่อการสอนที่เหมาะสมบางชนิดบาง เช่น ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ หรือวิทยุ เป็นต้น โดยอาจมีครูคนเดียวหรือหลายคนเป็นทีมช่วยกันก็ได้

2. การสอนกลุ่มย่อย เป็นการจัดการสอนให้กลุ่มผู้เรียนจำนวนน้อยประมาณ 3-15 คน เพื่อช่วยให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ เพราะได้มีเพื่อนช่วยกันตัดสินใจแก้ปัญหา ฝึกให้รู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดี ซึ่งอาจทำได้หลายรูปแบบเช่น การสอนแบบจุลภาค การสอนแบบศูนย์การเรียน เป็นต้น

3. การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการเรียนที่ผู้เรียนได้รับอิสระในการคิด การตัดสินใจเลือกเนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนที่ต้องการมากที่สุด เป็นการรับผิดชอบตนเอง ไม่ขึ้นกับผู้อื่น ซึ่งอาจเรียนรู้ได้ในหลาย ๆ วิธี เช่น การค้นคว้าจากแหล่งความรู้ การทดสอบขอเท็จจริง การอภิปรายซักถามครู ฯลฯ

4. การเรียนในห้องปฏิบัติการ เป็นการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้ในห้องหรือสถานที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งมีประกอบด้วย 1) มุมการค้นคว้าและศึกษาหาความรู้ 2) ศูนย์กลางสิ่งที่น่าสนใจทั้งหลาย 3) โต๊ะเล่นเกม 4) ห้องฉายภาพยนตร์เล็ก ๆ 5) ศูนย์หรือมุมสื่อการเรียนรูต่าง ๆ เป็นต้น

การจัดการระบบบริหารให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาแบบนี้มี

1. การจัดการการสอนให้ยืดหยุ่น
2. จัดกลุ่มเด็กโดยไม่แบ่งชั้นเรียน
3. การสอนเป็นทีม
4. จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีบูรณาการเนื้อหาวิชาหลาย ๆ สาขา

————— ผลโดยตรงที่มีต่อกิจกรรมการสอน
 - - - - - ผลทางอ้อมที่มีต่อกิจกรรมการสอน

* ดูในภาคผนวกการศึกษารายบุคคล

วัตถุประสงค์

1. หลังจากศึกษา การสอนกลุ่มใหญ่ แล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายเกี่ยวกับการสอนกลุ่มใหญ่ในค่าน ปริมาณผู้เรียน วิธีการสอน ผู้สอน ความจำเป็นที่ต้องจัดสอนกลุ่มใหญ่และลักษณะของห้องเรียนได้ถูกต้อง

2. หลังจากศึกษา การสอนกลุ่มย่อย แล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายเกี่ยวกับการสอนกลุ่มย่อยในหัวข้อต่อไปนี้ได้ถูกต้อง ก) ข้อดีในการจัดการสอนกลุ่มย่อย ข) ตัวอย่างวิธีการสอนที่ใช้เทคนิคการสอนกลุ่มย่อย และ ค) เทคนิคการสอนกลุ่มย่อยลักษณะต่าง ๆ

3. หลังจากศึกษา การศึกษาตามลำพัง แล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมายของการศึกษาตามลำพัง การจัดการศึกษาตามลำพังในระดับโรงเรียน และในระดับอุดมศึกษาได้ถูกต้อง

4. หลังจากศึกษา การเรียนในห้องปฏิบัติการ แล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย กิจกรรมประเภทต่าง ๆ และการเข้าร่วมกิจกรรมในห้องปฏิบัติการได้ถูกต้อง

ตอนที่ 10.2 ระบบการศึกษารายบุคคล

การจัดการศึกษารายบุคคลมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพของโรงเรียนและการจัดการบริหารของโรงเรียนซึ่งจะมีผลกระทบต่อการจัดหลักสูตรและการจัดโปรแกรมการสอน ในที่สุดก็หนีไม่พ้นบุคคลกลุ่มหนึ่งอันประกอบด้วยครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในการจัดสร้างโปรแกรมการสอน การจัดการศึกษารายบุคคลนี้จำเป็นต้องจัดหลักสูตรเฉพาะเป็นพิเศษ มิใช่หลักสูตรที่เป็นสากลนั้นหมายถึงหลักสูตร เนื้อหาวิชาจะต้องเอื้อต่อผู้เรียนแต่ละคนที่มีความสามารถ แรงจูงใจและความสนใจต่างกัน การจัดการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเหมาะสมกับความชอบของผู้เรียนนั้น ๆ ระบบการศึกษาแบบนี้เดิมจัดไว้เป็น 5 รูปแบบด้วยกันคือ 1) การจัดทำตารางสอนให้ยืดหยุ่น 2) การศึกษาโดยไม่มีเกรด 3) การศึกษาเป็นกลุ่มใหญ่-กลุ่มย่อย 4) การศึกษาตามลำพัง และ 5) การสอนเป็นทีม ซึ่งจะเห็นว่ารูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวเน้นการสร้างเสริมความเป็นตัวของตัวเอง และพัฒนาการในด้านความรับผิดชอบอย่างสูง ทั้งยังเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เรียนตามหลักสูตรเดิมได้ตามความเหมาะสมเป็นราย ๆ ไป พร้อมทั้งอนุญาตให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดที่จัดไว้ให้

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติก็มีส่วนหนึ่งเห็นชัดพัฒนาการในกระบวนการเรียนการสอน เช่นช่วงเวลาที่จัดไว้เป็นตารางตายตัว อัตราความช้าเร็วในการเรียนรู้ของแต่ละคน และปฏิกริยาที่มีต่อกันระหว่างผู้เรียนเร็วและผู้เรียนช้า ยิ่งกว่านั้นระบบการสอนในห้องเรียนปกติยังไม่สามารถจำกัดจำนวนผู้เรียนได้ งานหรือกิจกรรมที่มอบให้จะเหมือน ๆ กัน มิได้คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละคน ทุกอย่างมีลักษณะตายตัวและมิได้ให้โอกาสในการตัดสินใจของผู้เรียนเลย

ส่วนระบบของการจัดการศึกษารายบุคคลนั้นหมายรวมการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนทุกระดับโดยเน้นการให้ความสะดวก ความพอใจแก่ผู้เรียนทุก ๆ คนทั้งในด้านเนื้อหาวิชาและการฝึกทักษะต่าง ๆ ระบบนี้จึงต้องการความยืดหยุ่น และความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากกว่า จึงมักจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ใหญ่ให้ผู้เรียนเลือกศึกษาในรูปแบบของโปรแกรมต่าง ๆ เป็นส่วนมาก ซึ่งจัดรวม ๆ ได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. การสอนกลุ่มใหญ่

2. การสอนกลุ่มย่อย
3. การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล
4. การเรียนในห้องปฏิบัติการ

สารกถาที่ 10.2.1 การสอนกลุ่มใหญ่

จำนวนผู้เรียนในกลุ่มใหญ่ เป็นการยากที่จะกำหนดแน่นอนลงไปว่าจะต้องมีจำนวนผู้เรียนเท่าใดจึงจะเรียกว่ากลุ่มใหญ่ บางโอกาสครูอาจจำเป็นต้องนำผู้เรียนมารวมกันมีจำนวนมากกว่า 30 หรือ 40 คน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในหัวข้อวิชาเดียวกันซึ่งเราเรียกว่า การสอนกลุ่มใหญ่ ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนกลุ่มใหญ่ก็คือกลุ่มผู้เรียนที่มีจำนวนมากกว่าที่บรรจุไว้ในชั้นเรียนปกติ โดยที่ผู้เรียนกลุ่มนั้นต่างก็ได้เรียนรู้ และได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนจากเนื้อหาวิชาเดียวกันในเวลาเดียวกัน

ความจำเป็นที่ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ ปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องประสบกับปัญหาในเรื่องของการเพิ่มจำนวนของประชากรในอัตราที่สูงเกินพอดี ปัญหาดังกล่าวนี้ได้มีผลเกี่ยวโยงมาถึงระบบการจัดการศึกษาโดยตรง เพราะเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจำนวนของผู้ที่อยู่ในวัยเรียนก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน และปัญหาประการต่อมาก็คือ อาคารสถานที่ไม่พอกับจำนวนผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาขึ้นไป ยิ่งไปกว่านั้นบรรดาสรรพวิชาทั้งหลายก็ได้ขยายตัวก้าวออกไปทำให้มีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้มากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดสื่อการสอนชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาที่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับนักเรียนจำนวนมาก และค่าใช้จ่ายรายหัวต่ำลง

วิธีการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ ครูผู้สอนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายปลายทางของการสอนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร เมื่อได้ดำเนินการเรียนการสอนไปแล้วระยะหนึ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องตั้งคำถามสำหรับตนเองอยู่เสมอ ๆ ว่า วัตถุประสงค์อันใดหรือข้อใดบ้างที่จะสามารถบรรลุได้ตามความมุ่งหมายโดยวิธีการสอนของครูตามลำพัง โดยความช่วยเหลือของวิทยากรภายนอกโรงเรียน โดยการใช้สื่อการสอนแต่เพียงลำพัง หรือโดยการสอนของครูประกอบกับการใช้สื่อการสอน ฯลฯ การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ประกอบ

ด้วยกิจกรรมมากมายหลายอย่างไม่จำเป็นเลยสำหรับการสอนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็ก กล่าวคือวิธีการสอนเป็นกลุ่มใหญ่มักนิยมใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยาย ซึ่งได้แก่การฟังคำบรรยายของครู การฟังอภิปรายหรือปาฐกถาของบุคคลภายนอกสถาบันการศึกษา โดยมีการใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นบูรณาการ เช่น ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์หรือวิทยุ เป็นต้น ทั้งนี้จะไม่ได้ว่าปฏิกริยาหรือคำซักถามของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญของการสอน

ลักษณะของห้องเรียนที่ใช้สำหรับการสอนเป็นกลุ่มใหญ่นั้นอาจเป็นห้องโถง ห้องประชุม หรือโรงอาหารของโรงเรียนเอง แต่อาจจะให้ที่แล้วจะต้องเป็นห้องที่สร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ของการสอนเป็นกลุ่มใหญ่โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ เช่น โทรทัศน์ก็อาจเปิดโอกาสให้การสอนของครูไปถึงผู้เรียนได้ภายในขอบเขตที่กว้างไกล และมีจำนวนนักเรียนมากขึ้นกว่าการสอนปกติ

การใช้ครูที่มีความสามารถในการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ในบางโอกาสก็อาจใช้วิธีการสอนแบบเป็นทีมก็ได้ ครูทุกคนที่ร่วมทีมจะร่วมกันวางโครงการสอน และเมื่อถึงเวลาสอนก็ทำหน้าที่สังเกตการณ์และเตรียมพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น เช่น ในตอนแยกกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย การสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่นี้จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนหลายชนิดเข้าช่วย เช่น เครื่องขยายเสียงเพื่อให้ได้ยินทั่วกัน เครื่องขยายภาพ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สไลด์ เทป แผ่นเสียง โทรทัศน์วงจรปิด ฯลฯ ดังนั้นครูผู้สอนกลุ่มใหญ่จึงต้องคำนึงถึงเนื้อหาวิชา วิธีการสอน ตลอดจนมีวิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสม

กิจกรรมที่ 10.2.1

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา ระบบการศึกษารายบุคคลแบบการสอนกลุ่มใหญ่ แล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. อธิบาย การสอนกลุ่มใหญ่ ตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. ปริมาณผู้เรียน

ค. วิธีการสอน

จ. ผู้สอน

ข. ความจำเป็นที่ต้องจัดสอนกลุ่มใหญ่

ง. ลักษณะห้องเรียน

แนวตอบ

1. ก. ปริมาณผู้เรียนสำหรับการสอนกลุ่มใหญ่ มีได้กำหนดแน่นอนตายตัว แต่พอประมาณได้ว่าควรมีจำนวนมากกว่าที่บรรจุไว้ในชั้นเรียนปกติ โดยผู้เรียนทั้งหมดต่างก็ได้เรียนรู้และได้ช่วยกันดำเนินกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้จากเนื้อหาวิชาเดียวกันในเวลาเดียวกัน

ข. ความจำเป็นที่ต้องจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มใหญ่ เพราะประชากรของโลกเพิ่มอัตราสูงขึ้น การศึกษาในห้องเรียนแบบเดิมจึงไม่สามารถรับภาระจำนวนประชากรนี้ได้เนื่องจากอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับวิทยาการของโลกปัจจุบันก้าวไกลไปมาก สิ่งที่ต้องเรียนรู้เพิ่มทวีขึ้น และควยส่วนหนึ่งของวิทยาการที่เป็นเทคโนโลยีได้มีส่วนช่วยให้สามารถสอนเป็นกลุ่มใหญ่ได้ในราคาที่ถูกลง

ค. วิธีการสอนกลุ่มใหญ่ ครูจะต้องรู้จักเลือกว่าข้อความรูชนิดใดควรสอนเป็นกลุ่มใหญ่ ข้อความรูชนิดใดไม่สมควร เมื่อเลือกเนื้อหาข้อความรู้ใดถูกต้องเหมาะสมแล้วจึงดำเนินกิจกรรมการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ ส่วนมากนิยมเป็นแบบการบรรยาย ซึ่งได้แก่การบรรยายของครู การอภิปราย หรือปรากฏาที่จัดขึ้น และอาจใช้สื่อการสอนบางชนิดประกอบการบรรยายเหล่านั้น เช่น ภาพยนตร์ เทปโทรทัศน์ วิทยุ เครื่องขยายเสียง เครื่องขยายภาพ ฯลฯ

ง. ลักษณะของห้องเรียนควรเป็นห้องขนาดใหญ่ที่จะสามารถบรรจุจำนวนกลุ่มผู้เรียนทั้งหมดได้ อาจดัดแปลงจากห้องใดก็ได้ แต่เพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษอย่งแท้จริงควรสร้างห้องขนาดใหญ่เพื่อการนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดตั้งและใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพด้วย

จ. ผู้สอน อาจใช้ครูคนเดียวหรือช่วยกันเป็นทีมก็ได้โดยเตรียมการสอนร่วมกัน แบ่งแยกหน้าที่กันขณะสอน เช่น ช่วยจัดใช้สื่อการสอน ช่วยในการแบ่งกลุ่ม เป็นต้น ครูที่สอนกลุ่มใหญ่ที่ดีควรต้องมีวิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมด้วย เพื่อให้การเรียนกลุ่มใหญ่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สารกถาที่ 10.2.2 การสอนกลุ่มย่อย

เด็ก ๆ ส่วนมากจะมีความรับผิดชอบสูงสุดถ้าเขาได้เรียนร่วมกับเพื่อนๆประมาณ 2-5 คน และเด็กพวกนี้บางคนอาจไม่เป็นดังที่กล่าวข้างต้นนักด้วยเหตุผลต่าง ๆ กัน เช่น อาจเป็นเด็กขี้ระแวง ตกใจกลัวง่าย มีความกังวล หรืออยู่ในบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ตลอดเวลา บางคนอาจต้องการปฏิกิริยาจากเพื่อนๆ เป็นตัวเราทำให้คนเกิดแรงจูงใจอยากเรียนก็มี บางทีก็มีกำลังใจถ้าได้เรียนร่วมกันเป็นทีม บางทีหาโอกาสพักผ่อนในขณะที่เพื่อน ๆ แต่ละคนได้ทำงานของตนเองหรือของกลุ่ม และก็มีนักเรียนบางคนที่สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้รวดเร็วกว่าที่จะให้คนทำงานนั้นตามลำพังทั้งหมดคนเดียว เด็ก ๆ เหล่านี้จะมีความรู้สึกรับผิดชอบในหมู่เพื่อนด้วยกันมากกว่าการที่จะไปรับผิดชอบตนเอง หรือร่วมรับผิดชอบในหมู่ผู้ใหญ่ ด้วยเหตุผลที่เด็ก ๆ มีธรรมชาติชอบอยู่รวมกันเป็นหมู่หนึ่งเอง จึงเป็นการเหมาะสมที่จะอนุญาตให้พวกเขาได้มีโอกาสรวมกันเรียนรู้เป็นกลุ่ม การเรียนเป็นกลุ่มย่อยมักจัดให้ใคร่รวมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยไม่รู้สึกหวาดกลัว หรือถูกขัดขวางแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีความผิดพลาดเกิดขึ้นบ้าง การได้รวมกันรับผิดชอบทำให้ความรู้สึกถึงเครียดหรือเป็นความร้ายแรงไคลคลงบ้าง ยิ่งกว่านั้นการเรียนกลุ่มย่อยนี้ยังได้ช่วยให้เด็ก ๆ ใ้รู้และเข้าใจว่าแต่ละคนนั้นมีวิธีการแก้ปัญหาและตัดสินใจของตนเองอย่างไร และในที่สุดการได้อยู่ช่วยกันแก้ปัญหาเป็นกลุ่มย่อยนี้ทำให้เกิดการสรุปรวมความคิดที่เป็นการแก้ปัญหานั้น ๆ ของกลุ่มได้เพื่อนำส่งแก่ผู้สอนต่อไป

การแบ่งกลุ่มเล็กนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่แตกต่างไปจากการสอนเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นรายบุคคล เช่น แบ่งสอนเป็นกลุ่มเล็กเพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกการเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดี ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียน หรือแบ่งกลุ่มการสอนแบบจุลภาคจำนวนนักเรียนในกลุ่มเล็กควรมีประมาณ 3-15 คน

เทคนิคที่ใช้ในการสอนกลุ่มย่อย มีหลายลักษณะด้วยกัน เช่น

1. การทบทวนความรู้เดิม ซึ่งจะสร้างแรงจูงใจในการเรียนเรื่องต่อเนื่องหรือเรื่องใหม่ได้ทันที
2. การเรียนเป็นทีม จะช่วยค้นหาคำตอบที่แท้จริงและแนวทางใหม่ ๆ ที่จะนำไปสู่คำตอบเหล่านั้น

3. การระดมพลังสมอง จะช่วยสร้างพลังความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนงานเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

4. การศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นกรณี ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ และก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจในตัวบุคคลที่ร่วมกันช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว

นอกจากนี้ยังมีเทคนิคอื่น ๆ อาทิ การสร้างสถานการณ์จำลอง, การสร้างบทบาทสมมุติ, การวิเคราะห์บุคคลในกลุ่ม, การเผชิญหน้ากับงาน และการร่วมเป็นคณะกรรมการวิจัยปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง. เทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยสร้างความเป็นตัวของตัวเองและความรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้น

กิจกรรมที่ 10.2.2

1. อธิบายการสอนกลุ่มย่อยในหัวข้อต่อไปนี้

- ก. เหตุผลที่แสดงถึงข้อดีในการจัดการสอนกลุ่มย่อย
- ข. ตัวอย่างวิธีการสอนที่นำเทคนิคการสอนกลุ่มย่อยไปใช้
- ค. เทคนิคการสอนกลุ่มย่อยลักษณะต่าง ๆ

แนวตอบ

1. การสอนกลุ่มย่อย

ก. เหตุที่นักศึกษานิยมจัดการสอนเป็นกลุ่มย่อย เพราะได้เรียนรู้ธรรมชาติของเด็ก ๆ ว่าส่วนใหญ่ชอบอยู่ร่วมกับเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นหมู่มากกว่าที่จะชอบอยู่ทำงานของตนเอง และจากการสังเกตทำให้พบว่า การเรียนเป็นกลุ่มมีส่วนช่วยสร้างเสริมประโยชน์ในทางการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ กันในเด็กแต่ละคน เช่น บางคนได้แรงจูงใจในการเรียนจากเพื่อน ๆ บางคนสามารถเรียนเป็นกลุ่มได้รวดเร็วกว่าการเรียนคนเดียว เป็นต้น เด็ก ๆ จะมีความรับผิดชอบในหมู่เพื่อนมากกว่าตัวเอง ทั้งยังเป็นการช่วยกันรวมคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ศึกษาวิธีการของแต่ละคน ฝึกการทำงานร่วมกัน และฝึกการเป็นผู้นำ - ผู้ตามที่ดีอีกด้วย

ข. ตัวอย่างวิธีการสอนที่นำเทคนิคการสอนกลุ่มย่อยไปใช้ มี การแบ่งกลุ่มสอนแบบจุลภาค การสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนด้วยกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

ค. เทคนิคการสอนกลุ่มย่อยมีหลายลักษณะ เช่น การแบ่งกลุ่มทบทวนความรู้ การเรียน
เป็นทีม การระดมพลังสมอง การศึกษาเหตุการณ์เป็นกรณี ๆ การสร้างสถานการณ์จำลอง
การสร้างบทบาทสมมติ การวิเคราะห์บุคคลในกลุ่ม การเผชิญหน้ากับงาน และการร่วมกันทำการ
วิจัยปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

สารกถาที่ 10.2.3 การศึกษาตามลำพังเป็นรายบุคคล

เป็นวิธีการเรียนที่โรงเรียนมอบหมายความรับผิดชอบ ความอิสระในการคิด การตัดสินใจเลือกเนื้อหา วิธีการและสื่อการเรียนที่ต้องการเรียนรู้ของตัวเองไม่ขึ้นกับผู้ใด อาจเป็นในรูปแบบของการทดลอง การค้นคว้าข้อเท็จจริง การลงมือเรียนคนควาในวิชาที่สนใจ หรือแม้แต่การซักถามข้อสงสัยทั้งในและนอกเวลา และทั้งในและนอกหลักสูตรด้วย ถ้าเด็กสามารถแสดงว่าตนมีความรับผิดชอบเรียนด้วยตนเองได้และประสบความสำเร็จในการเรียน มีความประพฤติเป็นที่เชื่อถือได้ เด็กผู้นั้นจะได้รับอนุญาตให้เรียนตามลำพัง ครูจะวัดผลในเรื่องความสามารถในการบังคับใจตนเอง ความรับผิดชอบ ส่วนความสามารถในการเรียนจะถือเป็นอันดับรองลงไป

ในการทดลองเพื่อดูว่าเด็กผู้ใดจะสามารถเรียนตามลำพังได้ และจะได้รับการอนุญาตนั้นโรงเรียนแต่งตั้งกรรมการดูแลในเรื่องนี้โดยเฉพาะ กรรมการจะประชุมที่ป่าคาละครั้งเพื่อปรึกษา เช่น การจัดตัวบุคคลที่เหมาะสมช่วยดูแล แนะนำ เป็นที่ปรึกษาหารือพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็กบางคนที่เหมาะสมไม่เหมาะสม จะมีการเรียกบัตรอนุญาตเรียนตามลำพังคืนในกรณีเห็นว่าเด็กไม่สามารถเรียนตามลำพังได้ หลังจาก 3-4 สัปดาห์ผ่านไปจะมีการวัดผล ผู้ที่มีพัฒนาการดีจะได้รับอนุญาตให้ถือบัตรเรียนตามลำพังได้ต่อไป เมื่อการทดลองผ่านไป 1 ปี โรงเรียนจะสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนแนวนี้ ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในรัฐโคโลราโดได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียน ปรากฏว่า 80% พอใจมี 20% ที่ใช้วิธีเรียนแบบนี้ไม่ถูกต้อง ผิดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากแก่โรงเรียนหลายประการถึงแม้จะมีอัตราส่วนน้อยก็ตาม แต่ปัญหาย่อมมีแน่นอน วิธีการแก้ปัญหา ก็จะต้องมีการควบคุมพอสมควร ครูให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องให้เด็กเข้าใจ หากเด็กผู้ใดยังไม่สามารถใช้ได้ถูกต้อง ก็จะมีผลสิทธิในการเรียนแบบนี้ ต้องเข้าห้องเรียนตามระบบธรรมดาต่อไป เด็กที่ปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในปีที่ 2 จะได้รับอนุญาตให้เรียนต่อไปโดยไม่ต้องมีการควบคุม เด็กจะเริ่มเข้าใจอย่างจริงจังถึงความรับผิดชอบในการศึกษาด้วยตนเอง โรงเรียนจะค่อย ๆ เปลี่ยนลักษณะจากห้องเรียนมาเป็นห้องทดลอง ทั้งนักเรียน ครู และผู้บริหารต่างเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองยิ่งขึ้น

มีการสำรวจเรื่องการเรียนตามลำพังในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเลือกโรงเรียน 36 โรงเรียนจาก 317 โรงเรียนเป็นแหล่งสำรวจ อเล็กซานเดอร์ และไฮนซ์ แห่งมหาวิทยาลัยฟลอริดา เป็นผู้ทำการสำรวจ ได้พบว่ามีปัญหาหลายประการในวิธีเรียนตามลำพังนี้ แต่กระนั้นก็ตามไม่มีผู้ใดไม่เห็นด้วยต่อการเรียนแบบนี้ และไม่คิดจะเลิกล้มเพราะมีความเชื่อว่าการพิจารณาปัญหาและช่วยกันแก้ไขอย่างจริงจังแล้ว ปัญหาต่าง ๆ จะผ่านพ้นไปได้ ประการสำคัญที่ควรเอาใจใส่คือผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและสนับสนุนโครงการเรียนตามลำพังนี้ ส่วนครูจะต้องศึกษาวิธีการ เช่น การทำโครงการเรียนสำหรับเด็ก การแนะนำเด็กให้ประสบผลสำเร็จในการเรียน และมีวิธีการวัดผลที่เหมาะสม

มีผู้กล่าวว่า การเรียนแบบอิสระนี้ก็คือ การเรียนแบบรายบุคคลที่สมบูรณ์ที่สุด ให้ประสบการณ์แบบรายบุคคลมากที่สุด ถ้าจะเทียบกันระหว่างการสอนแบบรายบุคคลและการสอนแบบให้เรียนตามลำพังแล้วจะเห็นว่า การสอนทั้งสองแบบนี้เหมือนกัน อาศัยหลักการเดียวกัน ข้อแตกต่างมีแต่เพียงว่าอย่างไรให้เสรีภาพมากน้อยกว่ากันเท่านั้น ถ้าให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนน้อยก็เรียกว่าเป็นการสอนรายบุคคล ถ้าให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนมากก็เป็นการสอนแบบให้เรียนตามลำพัง

ในสหรัฐอเมริกาการเรียนแบบตามลำพังใช้สำหรับหลักสูตรเกียรตินิยมก่อน ต่อมาก็แพร่หลายโดยเปิดให้เรียนได้ทุกคน ลักษณะการจัดก็แตกต่างกันไปตามมหาวิทยาลัย ที่ซานตาครูซ กำหนดรายวิชาเปิดกว้างสำหรับนักศึกษาทุกคน แต่ส่วนมากนักศึกษาจะเรียนในปีที่ 3 และปีที่ 4 นักศึกษาจะเรียนตามลำพัง ก็หน่วยกิตหรือกวีซาก็ได้ ก่อนเรียนจะต้องได้รับอนุญาตและจะต้องมีอาจารย์คอยควบคุมให้คำแนะนำนักศึกษา หลายคนอาจสนใจคิดว่า เรื่องเดียวกันนี้ซึ่งทำให้เกิดปัญหาทางการควบคุมบ้าง มหาวิทยาลัยบราวน์จึงแก้ปัญหานี้โดยจัดโครงการเรียนตามลำพังเป็นกลุ่ม โดยเปิดให้นักศึกษาร่วมกันทำโครงการเดียวกันได้

ที่มหาวิทยาลัยเยล มีการเรียนตามลำพังอย่างเต็มที่ แต่ค่อนข้างจะจำกัดจำนวน โดยจัดเป็นโปรแกรมชนิดหนึ่งซึ่งอนุญาตให้นักศึกษาปีที่ 4 จำนวนจำกัดเรียนตามลำพังได้ 2 ภาคเรียนติดกัน นักศึกษาจะทำการค้นคว้าเองภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ประมาณเดือนธันวาคม นักศึกษาจะเสนอรายงานความก้าวหน้า และเดือนพฤษภาคมก่อนเปิดภาคการศึกษา

ประจำปีก็จะเสนอรายงานขั้นสุดท้ายพร้อมกับสอบปากเปล่าด้วย

ที่วิทยาลัยตรีนิทมิ์โปรแกรมการเรียนแบบเปิด เป็นการเรียนตามลำพังคล้ายกับที่มหาวิทยาลัยเขตแคสส์กว่าคือใช้เวลาเพียงภาคการศึกษาเดียว นิสิตสามารถเลือกเรียนได้ทั้งในปีที่ 3 และปีที่ 4 โดยจะรับไม่จำกัดจำนวน นิสิตและอาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ เรื่องที่จะศึกษา และวิธีการประเมินผลรวมกัน คะแนนที่ให้มีอยู่ 2 ประเภทคือ ผ่าน หรือ ไม่ผ่านเท่านั้น โปรแกรมนี้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยในการจัดหาสถานที่เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษาเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 10.2.3

1. อธิบายการศึกษาตามลำพัง ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - ก. ความหมาย
 - ข. การจัดการศึกษาตามลำพังในระดับโรงเรียน
 - ค. การจัดการศึกษาตามลำพังในระดับอุดมศึกษา

แนวตอบ

1. ก. ความหมายของการศึกษาตามลำพัง การศึกษาตามลำพังเป็นวิธีการศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง จัดเป็นการศึกษารายบุคคลที่สมบูรณ์ที่สุด โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดตัดสินใจเลือกเนื้อหา วิธีการและสื่อการเรียนเองตามความสนใจและความต้องการ ไม่ขึ้นกับผู้ใดด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ในและนอกหลักสูตร และกับบุคคลากรอื่นใดก็ได้

ข. การจัดการศึกษาตามลำพังในระดับโรงเรียน สามารถทำได้หลายวิธีการและแตกต่างกันไปในแต่ละโรง ส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะที่ครูอนุญาตให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเองตามลำพังก่อนโดยบอกแนวทางและขอแนะนำให้มีสื่อการเรียน จากนั้นจะดูแลประเมินผลในด้านความรับผิดชอบในการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคน เมื่อพบว่าผู้ใดสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

เหมาะกับหลักการการศึกษาตามลำพังแล้วก็จะอนุญาตให้ศึกษาเองได้โดยไม่ต้องมีการควบคุม
แต่ยังอยู่ในความสอดส่องดูแลของครูอยู่เนื่อง ๆ โดยอาจมีการประเมินผลเป็นรายปี หรือกระทำ
ในรูปการตอบข้ออนุญาต หรืออื่น ๆ

ค. การจัดการศึกษาตามลำพังในระดับอุดมศึกษา มีจัดทำกันในหลาย ๆ ลักษณะ
ซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละสถาบัน ส่วนมากจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเองตามลำพัง
ตามที่สนใจในปีท้าย ๆ ของการเรียนโดยได้รับคำแนะนำวิธีการศึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มีการ
รายงานการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ และมีวิธีการประเมินผลความรู้ที่ได้เป็นราย ๆ
ไป อาจเป็นการสอบปากเปล่าหรือวิธีการอื่นที่เหมาะสม ในบางกรณีที่มีนักศึกษาสนใจเรื่อง
เดียวกันก็อาจจัดเป็นโครงการให้นักศึกษาร่วมศึกษาในโครงการเดียวกันได้

สารกตาที่ 10.2.4 การเรียนในห้องปฏิบัติการ

ห้องปฏิบัติการในที่นี้หมายถึงสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ประสพการณ์การเรียนรู้ ณ ห้องหรือสถานที่ที่มีอุปกรณ์สิ่งต่อไปนี้ 1) มุมการค้นคว้าและ ศึกษาหาความรู้ 2) ศูนย์กลางสิ่งที่น่าสนใจทั้งหลาย 3) โต๊ะเล่นเกม 4) ห้องฉายภาพยนตร์ เล็ก ๆ 5) ศูนย์หรือมุมสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ในเนื้อที่เหล่านี้เด็กสามารถทำกิจกรรมใดต่าง ๆ นานา เช่น

- เลือกกิจกรรมที่ระบับความยากง่ายต่างกันตามชอบ อาจเป็นการศึกษาจากบัตร งาน บัตรกิจกรรม การเรียนรู้ในวงที่ต้องการ หรือเกมต่าง ๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวตามกระบวนการที่กำหนดไว้ของกิจกรรมแต่ละชนิด
- กิจกรรมเหล่านี้มีให้เลือกมากมายเพื่อผู้เรียนจะได้สามารถเลือกได้ตรงกับ

แนวทางและความก้าวหน้าของตนเอง

- แหล่งการศึกษาที่ต้องใช้ประสาหลัสมัหลายคาน
 - กิจกรรมที่ให้โอกาสได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการของตนเอง
 - อุปกรณ์เครื่องใช้ ตลอดจนการตกแต่งภายในต่าง ๆ สร้างไว้ให้น่าสนใจ ชวน
- เข้าไปศึกษาและร่วมทำกิจกรรม

- ให้โอกาสได้เข้าไปศึกษาเป็นรายบุคคลที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้ใดได้ด้วย ชื่ออาจเป็น
- ในห้องปฏิบัติการทางเสียง หรือในห้องโทรทัศน์วงจรปิด

ฉะนั้น เด็ก ๆ ควรได้ศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมทำกิจกรรมในสถานที่ดังกล่าวก่อน ซึ่งเด็กจะต้องเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง การใช้ การแบ่งให้ผู้อื่นใช้ การซ่อมแซม และการโยกย้ายวัสดุต่าง ๆ ไปใช้ ณ ที่อื่น

2. จุดจำสื่อหรือวัสดุต่าง ๆ ที่ตนได้เลือกแล้วว่าเหมาะสม เป็นสิ่งที่ต้องการ เพื่อจะได้หยิบใช้ได้สะดวกและรวดเร็วในภายหลัง

3. มีวิจารณ์ภายในการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีให้เลือกมากมาย

4. รู้จักประเมินผลตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของเพื่อนในกลุ่ม

5. บันทึกกิจกรรมที่ตนได้ทำไปแล้วและประเมินได้ตรงตามเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างถูกต้องตรงความจริง

กิจกรรมที่ 10.2.4

1. อธิบายถึงการเรียนในห้องปฏิบัติการในหัวข้อต่อไปนี้

ก. ความหมาย

ข. กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ

ค. ความรู้ความเข้าใจที่ผู้เรียนควรทราบเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในห้องปฏิบัติการ

แนวตอบ

1. ก. การเรียนในห้องปฏิบัติการ เป็นการเรียนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนตกลงใจเลือกในสิ่งที่จัดไว้ให้ในห้องปฏิบัติการ ซึ่งได้จัดประเภทกิจกรรมไว้เป็นกลุ่ม ๆ เป็นที่ ๆ เช่น มุมแห่งการถกเถียง และศึกษาหาความรู้ ศูนย์กลางสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ โต๊ะเล่นเกม ห้องฉายภาพยนตร์เล็ก ๆ ศูนย์หรือมุมแห่งสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น ให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกได้ตามความพอใจ

ข. กิจกรรมในห้องปฏิบัติการประเภทต่าง ๆ มี

1) กิจกรรมที่ระดับความยากง่ายต่าง ๆ อาจเป็นการศึกษาจากบัตรงาน บัตรกิจกรรม เกมต่าง ๆ ซึ่งจัดไว้ให้มากมายหลายชนิดเพื่อผู้เรียนจะได้สามารถเลือกได้ตรงกับแนวทางและความก้าวหน้าของตนเอง

2) กิจกรรมที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้าน

3) กิจกรรมที่ให้โอกาสได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการของ

ตนเอง

4) กิจกรรมที่สามารถศึกษาได้เป็นรายบุคคล เช่น ในห้องปฏิบัติการทางเสียงในห้องโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น

ก. ความเข้าใจที่ผู้เรียนควรทราบเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในห้องปฏิบัติการ ผู้เรียนควรทราบในสิ่งต่อไปนี้

- 1) ที่ตั้ง การใช้ การแบ่งให้ผู้อื่นใช้ การซ่อมแซม และการโยกย้าย-วัสดุต่าง ๆ ไปใช้ ณ ที่อื่น
- 2) จดจำชื่อหรือวัสดุต่าง ๆ ที่ตนได้เลือกแล้วว่าเหมาะสม เป็นสิ่งที่ต้องการ เพื่อจะได้หยิบใช้ได้สะดวกและรวดเร็วในภายหลัง
- 3) มีวิจารณ์ภายในการเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีให้เลือกมากมาย
- 4) รู้จักประเมินผลตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของเพื่อนในกลุ่มได้
- 5) บันทึกกิจกรรมที่ตนได้ทำไปแล้ว และประเมินได้ตรงเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์

ประสงค์ที่พึงไว้

ภาคผนวกการศึกษารายบุคคล

เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการศึกษารายบุคคล

ในการจัดการศึกษารายบุคคลตามความที่โคกลาวไวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะการจัดการศึกษาแบบนี้ต่างจากแบบเดิมอย่างเห็นได้ชัดในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเตรียม วัสดุการเรียน หรือกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เนื่องจากแนวความคิดเปลี่ยนไป เน้นการส่งเสริมให้แต่ละคนได้รับการพัฒนาไปตามแนวทางของตนเอง ซึ่งหลาย ๆ คนก็มี หลาย ๆ แนวทาง ฉะนั้นจึงต้องจัดเตรียมวัสดุการเรียนรู้อื่น ๆ ที่จะเสริมแนวทางนั้น ๆ ไว้ ให้เพียงพอแม้อาจมากมายเพียงใดก็ตาม จึงได้มีการคิดค้นระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ ในการ จัดวัสดุการเรียนหรือเครื่องอำนวยความสะดวกในการศึกษารายบุคคลเหล่านี้ขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพ ของสถานที่ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ทำให้มีหลายรูป หลายแบบ หลายระบบดังจะโคกลาว ต่อไปนี้

LAP

(Learning Activity Packet)

ชุดการสอนรายบุคคล เป็นการจัระบบสื่อประสมชนิดหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องมือ ในการเรียนการสอนแบบรายบุคคล การใช้ชุดการสอนรายบุคคลระบบนี้ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกที่รัฐ ฟลอริดา และได้มีการแก้ไขปรับปรุงขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นระบบที่ให้ประสิทธิภาพ สูงในดานเทคนิคการสอน โดยเน้นการดู การฟัง และการกระทำใ้มาก การดูหมายถึงการให้ ผู้เรียนได้อ่านและศึกษาข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ การฟังเป็นการให้ฟังและชมผลงานของผู้อื่น อาจเป็นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมจากสื่อทัศนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ได้ ส่วนการกระทำ นั้นเป็นการให้ผู้เรียนได้สาธิตผลการเรียนเมื่อเรียนจบแล้วโดยใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบ การลด พฤติกรรมทั้งสามดังกล่าวแล้วนั้นนับเป็นการลดประสิทธิภาพทางการศึกษาของการสอนแบบนี้เป็น อัตราส่วนตามกัน

อย่างไรก็ดีต้องเข้าใจว่า LAP นี้ไม่ใช่การสอบแบบโปรแกรม หรือการศึกษาตาม
 ลำพังด้วยตัวเอง แต่เป็นลักษณะของการใช้เครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง
 ซึ่งก็มีใ้หมายความว่า จะเป็นเสมือนยาคอบจกรวาลที่รักษาโรคได้รอยแปดไม่ เนื่องจากไม่มี
 ผู้สอนคนใดที่จะสามารถเขียนระบบชุดการสอนที่สมบูรณ์ได้ (นักเรียนทั้ง 100% สามารถเข้าใจ
 เนื้อหาวิชาได้ 100% ภายในเวลา 100% สำหรับโปรแกรมของ LAP ทั้งหมดได้) ซึ่ง
 หมายความว่าผู้สอนจะต้องตอบคำถามหรืออธิบายปัญหาในทุก ๆ เรื่องให้ครบตามกระบวนการ-
 ที่สมบูรณ์ทุก ๆ ครั้งไป แต่สิ่งที่ปรากฏจริงคือ ระบบ LAP นั้นอนุญาตให้ผู้สอนเลือกชี้แจงเฉพาะ
 ประเด็นที่สำคัญของปัญหาเท่านั้น ได้ ไม่จำเป็นต้องอธิบายซ้ำให้ครบตามกระบวนการที่สมบูรณ์
 สำหรับแผนการสอน LAP มีทั้งหมด 6 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. วางจุดมุ่งหมาย อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่า LAP คืออะไร จะให้
 ประโยชน์อะไรแก่ผู้เรียนบ้าง
2. คุณค่าของเนื้อหาวิชา อธิบายหรือแสดงเฉพาะส่วนสำคัญที่เป็นคุณค่า
 ของ LAP ที่เกี่ยวกับความรู้และทักษะที่นักเรียนจะได้รับ
3. จุดประสงค์ อธิบายให้ทราบผลที่คาดหวังหลังบทเรียนเกี่ยวกับการวัด
 และผลทางพฤติกรรมที่ต้องการ
4. กิจกรรมการเรียน กำหนดกระบวนการกิจกรรมของนักเรียนในช่วงของ
 การเรียนจาก LAP
5. สื่อ กำหนดวัสดุที่เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องทั้งหมดซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลหรือ
 ข้อความที่จำเป็นแก่นักเรียนสำหรับการนำไปใช้อ้างอิงหรือวิเคราะห์ วิจัย วิจัยเรื่อง
 ต่าง ๆ ต่อไป
6. การประเมินผล อธิบายให้ทราบผลทางพฤติกรรมขั้นสูงสุดและความรู้
 ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังการเรียน LAP แล้ว

PLAN

(Program for Learning in Accordance with Needs)

เป็นโปรแกรมที่จัดสอนเด็กเป็นรายบุคคลในวิชาภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นโครงการทดลองที่จัดขึ้นในโรงเรียน 14 เขต การศึกษาของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1967 โดยได้กำหนดความหมายของการศึกษาเป็นรายบุคคลแบบนี้ว่า เป็นความต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของตน ครูจะทำงานกับนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อยเพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักจัดเวลาสำหรับเรียนได้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา การจัดเวลาให้ตัวเองนี้หมายถึง การจัดโปรแกรมเป็นช่วงสั้น ๆ เพียงไม่กี่นาทีภายในวันหนึ่ง ๆ หรือจัดกิจกรรมต่อเนื่องภายในวันนั้น ๆ แล้วจึงค่อย ๆ ขยายออกไปยังวันอื่นอีก ซึ่งบางที่อาจจัดโปรแกรมใดหลวงหน้าออกไปอีก 2-3 วัน และพยายามทำโปรแกรมที่กำหนดไว้ให้ได้ตามนั้น ส่วนนักเรียนในชั้นกลางจนถึงชั้นมัธยมศึกษาจะกำหนดโปรแกรมของตนเป็นชั้น ๆ ตามหน่วยการเรียนรู้การสอนและค่อย ๆ ขยายโปรแกรมการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้นทีละน้อย นักเรียนบางคนจำเป็นต้องตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตนกับเพื่อนนักเรียนอื่นๆ กับครู หรือกับพ่อแม่ ผลที่ได้จากการตรวจสอบนี้อาจจะบันทึกไว้ในโปรแกรมการเรียนรู้ของนักเรียน และครูกับนักเรียนก็จะร่วมกันแก้ไขปรับปรุงไปเรื่อย ๆ ถ้านักเรียนประสบความสำเร็จในการกำหนดการเรียนรู้ของตนเองสักครั้งหนึ่ง เขาจะรู้สึกว่าเขาเองมีอิสระที่ไม่ต้องพึ่งคำแนะนำจากผู้อื่นมากเกินไป ฉะนั้น ผลการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนที่เขียนไว้ในโปรแกรมการเรียนรู้ก็จะค่อย ๆ ลดจำนวนครั้งลง

ในการจัดห้องเรียน เขามักจะจัดห้องเรียนตามรายวิชาเพื่อให้นักเรียนไปศึกษาตามวิชานั้น ๆ ในแต่ละห้องยังจัดแบ่งเป็นส่วน ๆ ตามความประสงค์ที่จะใช้ และแบ่งย่อยเป็นตอน ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองได้ง่าย ๆ ได้ทดสอบ ได้อภิปรายกลุ่ม หรือได้ทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นต้น และเนื่องจากนักเรียนจะต้องย้ายที่ภายในห้องไปตามจุดประสงค์ในแต่ละครั้ง ฉะนั้น จะไม่กำหนดที่นั่งเฉพาะรายภายในชั้น เช่นเดียวกัน โต๊ะครูก็ไม่ใช้ที่ที่ครูจะนั่งอยู่ตลอดเวลา หากเป็นเพียงศูนย์กลางที่ครูใช้เป็นที่ตั้งเพื่อเดินไปพบกับนักเรียนในชั้นเป็นรายบุคคล

ตามความต้องการ ถ้าเราสามารถจัดห้องเรียนตามแบบโครงการ PLAN นี้ให้สนองความต้องการของนักเรียนได้ และถ้าแบบห้องเรียนเป็นสัดส่วนดังกล่าวได้มาตรฐาน ตัวอย่างเช่น บริเวณที่จัดไว้สำหรับให้นักเรียนอ่านหนังสือเงียบ ๆ นั้นจัดได้ดี ถูกลักษณะ นักเรียนทุกคนก็จะรู้จักเคารพสิทธิของคนอื่นในชั้นของตน

กิจกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนตามโครงการ PLAN กิจกรรมทุกสิ่งให้นักเรียนทำยอมเป็นส่วนสำคัญที่ไ้ประสพการณ์ของการเรียนรู้ทั้งสิ้น นั่นก็คือ นักเรียนไม่เพียงแต่ได้เรียนรู้จากสิ่งที่เขาศึกษา และเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่ได้เรียนรู้จากวิธีที่เขาศึกษาและจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไ้รวมอยู่ทุกวันด้วย การจัดชั้นเรียนตามโครงการ PLAN ทำให้นักเรียนต้องตัดสินใจกำหนดเวลาเรียนของตนเป็นระยะตลอดวัน นักเรียนจะต้องกำหนดว่าจะใช้เวลาอย่างไร จะเรียนด้วยวิธีใดดีที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในห้องเรียนแบบ PLAN นี้ ประการแรกนักเรียนจะต้องรู้ความต้องการของตนเสียก่อน เพื่อจัดกิจกรรมให้ไ้ผลดี ต่อจากนั้นก็จะมีโอกาสเรียนรู้ว่าจะจัดพฤติกรรมของตนอย่างไรโดยการลงมือปฏิบัติเป็นระยะ ๆ กิจกรรมซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อที่จะเรียนรู้นั้น มีความสำคัญแก่การศึกษาของเขาเท่า ๆ กับเนื้อหาวิชาที่เรียน และเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชั้นเรียน

การจัดเวลาเรียน เนื่องจากนักเรียนไ้เรียนรู้การจัดเวลาของตนเองในแต่ละวันว่า จะทำอะไรในชั้นเรียนบ้าง ฉะนั้น จึงไม่มีกำหนดเวลาไว้ล่วงหน้าเป็นวิชา ๆ แต่จะกำหนดเวลาว่างไว้ตลอดทั้งวันให้นักเรียนเป็นผู้เลือกว่าเวลาใดจะเรียนอะไรใน 4 วิชา นั้น และครูจะเป็นผู้ช่วยจัดเวลาให้สมดุลย์กันในแต่ละวัน หรือแต่ละสัปดาห์ แก่นักเรียนที่ยังไม่รู้ว่าจะจัดเวลาอย่างไรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

IPI

(Individually Prescribed Instruction)

เพื่อเป็นการสนองความต้องการและความสามารถส่วนบุคคลของผู้เรียน และเป็น การฝึกการกระจายความรับผิดชอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการของสหรัฐอเมริกาจึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาและวิจัยการเรียนรู้อขึ้น โครงการ IPI เป็นโครงการหนึ่งของศูนย์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเรียนการสอนที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และเพื่อ

พัฒนารูปแบบของการจัดโปรแกรมเพื่อการสอนนี้ให้ได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ลักษณะที่สำคัญของโครงการ IPI คือ

1. อัตราความช้าเร็วของผู้เรียนที่เรียนไปตามลำดับตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชาจะต่างกันในแต่ละบุคคล
2. เนื้อหาวิชาหลัก ผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้ค้นคว้าและสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามเป้าหมาย
3. ผู้เรียนจะประเมินแนวทางของตนเอง พร้อมทั้งกำหนดระดับวุฒิที่ตนต้องการ
4. เทคนิคการสอนและวัสดุการเรียนรู้เป็นแบบรายบุคคล

ลักษณะที่สำคัญเหล่านี้จะช่วยในการจัดวางแผนการสอน และเพิ่มเติมเนื้อหาของโปรแกรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดโปรแกรมได้ครบถ้วนตามความต้องการและลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ละคนที่จะเข้าร่วมฝึกทักษะใหม่ ๆ ได้ตามชอบ

รูปแบบของ IPI ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตรต่อเนื่องกันเป็นลำดับในแต่ละสาขาวิชา
2. กระบวนการวิชาการวินิจฉัยความสำเร็จเดิมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ระดับความสามารถที่ต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และวัตถุประสงค์ของแต่ละคน
3. วัสดุสำหรับการเรียนรู้รายบุคคลที่จำเป็นที่จะช่วยให้ผู้เรียนก้าวไปตามวัตถุประสงค์ได้
4. ระบบการจัดงานใหญ่เรียนได้ศึกษาเป็นรายบุคคลตามที่เขาพร้อมที่จะรับได้
5. สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนต้องจัดให้เหมาะสม และสะดวกต่อการเรียนเป็นรายบุคคล
6. การประเมินผลต้องกระทำเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกัน และให้มีการ

รายงานผลของครูเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนา
หลักสูตรต่อไป

โครงการทดลองนี้มักทำใน วิชาการอ่าน การคำนวณ และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น การวินิจฉัยตัวผู้เรียนนั้นอาจใช้แบบทดสอบวัดพื้นฐานของผู้เรียนได้ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนนั้นพร้อมที่จะเริ่มเรียนที่ตอนใดของเนื้อหาวิชา สำหรับเด็กที่มีพื้นฐานอ่อนมาก ก็จะต้องปรับการวินิจฉัยไปตามนั้นด้วย การวินิจฉัยนี้จะบอกลักษณะของผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละวิชา จากนั้นจึงรวบรวมรายชื่อวัสดุการเรียนตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะเริ่มเรียน ในการวินิจฉัยขั้นต้นครูจะพิจารณาส่วนประกอบทั่ว ๆ ไปดังนี้

1. ระดับความสามารถของผู้เรียนในแต่ละวิชาที่ทำการวินิจฉัย
2. ระดับความพร้อมของผู้เรียนในวัยนั้น ๆ
3. ลักษณะนิสัยของผู้เรียนในด้านการเรียนรู้
4. ปฏิกริยาทั่วไปของผู้เรียนที่มีต่อ IPI

การวินิจฉัยเหล่านี้จะต้องเตรียมไว้ก่อนที่จะจัดตาราง เวลาของแต่ละวิชา ก่อนเปิดการเรียนการสอน จากนั้นผู้เรียนก็จะเริ่มทำกิจกรรมตามลำพังด้วยวัสดุการเรียนต่าง ๆ ตามที่ไต่รวบรวมไว้แล้วนั้น ผู้เรียนเหล่านี้จะศึกษาในห้องโถงเนื้อที่กว้าง โดยอาจจะจัดเป็นกลุ่มตามระดับพื้นฐานของผู้เรียนเป็นขั้นต้น ชั้นที่ 1, 2, 3 ตามลำดับ ในเนื้อที่เหล่านี้โดยทั่วไปจะมีครูประมาณ 3-4 คน ครูจำนวน 2 หรือ 3 คนจะช่วยจัดงานหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ศึกษา ผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ๆ จะสามารถศึกษาจากวัสดุการเรียนด้วยขอแนะนำและการสอนของครูเพียงไม่กี่คนได้ เมื่อผู้เรียนต้องการคำอธิบายหรือการสอนเพิ่มเติม ก็จะมีครูชุดหนึ่งทำหน้าที่ช่วยกันให้ความกระจ่างแก่เด็ก ๆ เหล่านี้ ความรับผิดชอบของครูชุดนี้ในด้านการสอน เขาจะร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ด้วย เช่น การจัดให้ผู้เรียนทำแบบสอบก่อนและหลังเรียน การจัดสอนเป็นกลุ่มใหญ่และการบันทึกข้อวินิจฉัยที่จำเป็นในช่วงการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนและเพื่อเป็นการลดปริมาณงานของครูในด้านการสอน การทบทวน การประมวลความก้าวหน้าของผู้เรียน การรวบรวมคะแนนจากแบบฝึกปฏิบัติ แบบทดสอบ และอื่น ๆ จะทำได้โดยใช้เครื่องช่วย หรือโดยตัวผู้เรียนเอง เครื่องช่วยนั้นจะช่วยผู้เรียนให้รู้จักหิบบใช้วัสดุการเรียนต่าง ๆ และช่วยแนะนำเกี่ยวกับงานอื่น ๆ ได้

วัสดุการเรียนสำหรับ IPI จะได้รับการเลือกและพัฒนาให้เหมาะสมกับการสอนตาม
วัตถุประสงค์แต่ละข้อ วัสดุเหล่านี้ส่วนมากจะพัฒนาไปในรูปของการให้เรียนด้วยตัวเอง ณะให้
ผู้เรียนได้เรียนจากสิ่งที่เขาารู้แล้วไปยังสิ่งที่เขาจำเป็นต้องรู้ต่อไปเพื่อความก้าวหน้าตรงตาม
หลักสูตร ปัจจุบันมักผลิตสื่อเหล่านี้ในรูปของแบบฝึกปฏิบัติ การบันทึกเสียง การทำเป็นโปร-
แกรม การให้อ่านเป็นรายบุคคล อุปกรณ์สำเร็จรูปอื่น ๆ และวิธีการที่ครูจะได้แนว ความคิด
และกระบวนการใหม่ ๆ จากผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา อาจทำโดยการให้ศึกษาเป็นรายบุคคล
ศึกษาเป็นกลุ่มย่อย และ การอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่

คุณภาพการเรียนรูตามลำพัง

คุณภาพสามารถตั้งอยู่ในศูนย์วัสดุการสอน IMC , ศูนย์แห่งวิทยาการIRC ห้องสมุด
ห้องเรียน และพื้นที่สงบอื่น ๆ ในโรงเรียนได้ คุณภาพเหล่านี้อาจตั้งขึ้นเป็นแบบธรรมดา ๆ หรือ
มีระบบอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องกลไกสำหรับผู้เรียนจะสามารถเลือกและเรียกใช้ได้ เช่น ระบบ
ที่มีเสียงและภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าทุก ๆ คุณภาพได้มีความพร้อมเช่นนี้ไปหมด
คุณาที่ต้องการอุปกรณ์สำหรับศึกษาเป็นรายบุคคลมากมาย แต่ก็ไม่จำเป็นต้องพร้อมกันในเวลา
เดียวกัน แต่ละคุณาไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็เห็นไม่พื้นที่จะต้องมีส่วนประกอบต่าง ๆ ของโปรแกรม
การสอนทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น

CAI

(Computer - Assisted Instruction)

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอนในปัจจุบัน ได้มีรากฐานมาจากการประยุกต์
คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่การใช้คอมพิวเตอร์ทาง
การค้าที่ เทนซิส บิวโร เมื่อปี ค.ศ.1951 และได้มีการสนใจศึกษาการประยุกต์คอมพิวเตอร์
เพื่อใช้ในการศึกษาและโดยเฉพาะในการสอนกันต่อมา

ผู้นำมาทางการศึกษาและทางอุตสาหกรรม ได้อาว่าการศึกษาหลายแบบต้องการ
ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ข้อที่เห็นได้ชัดก็คือ

1. ปัจจุบันได้เห็นความสำคัญของการศึกษารายบุคคล
2. ข้อมูลใหม่ ๆ ที่ควรแก่การเรียนรู้มีปริมาณเพิ่มขึ้น

3. การขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิ
4. ความต้องการการศึกษาตลอดชีวิต

CAI ประกอบด้วยโปรแกรมและเครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับโปรแกรมนั้น ๆ

IMC

(Instructional Materials Center)

ลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนในระบบโรงเรียนที่มีบรรณารักษ์ตั้งรูปแบบแต่เดิมนั้น ไม่เหมาะสำหรับโรงเรียนสมัยใหม่ที่จัดการสอบแบบรายบุคคล ซึ่งไม่เพียงแต่จะต้องการเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กระจายออกไปเท่านั้น แต่ยังต้องการความพิเศษลึกซึ้งกว่าการบริการที่ห้องสมุดจัดให้ธรรมดา ๆ อีกด้วย เหตุนี้เองจึงต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกที่มีความสำคัญเฉพาะสัมพันธ์กับโปรแกรมที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยจัดเป็นศูนย์วัสดุการสอน นั่นเอง

ในโรงเรียนที่จัดจะมีวัสดุอุปกรณ์การศึกษามากมาย เช่น ห้องสมุดโรงเรียนจะจัดหนังสือตำรา หนังสืออ้างอิง และวารสารไว้ให้เลือกและนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการใช้ต่าง ๆ ส่วนแผนกโสตทัศนศึกษาที่จะจัดเครื่องมือ และวัสดุการเรียนการสอนสำหรับห้องเรียนไว้ให้ใช้ มีที่เก็บเครื่องมือและวัสดุ ที่รับ-ส่ง และส่วนซ่อมบำรุงรักษา ส่วนประกอบทั้งหมดนี้และกิจกรรมเพิ่มเติมอีกมากมายได้จัดให้มีขึ้นใน IMC ดังนั้น IMC จึงกลายเป็นศูนย์สำหรับกิจกรรมเรียนรู้มากมายของโรงเรียนสมัยใหม่โดยเฉพาะในระดับประถมและระดับมัธยม

สิ่งที่ตั้งอยู่กับ IMC ด้วยคือ ศูนย์ผลิตวัสดุ, อุปกรณ์เครื่องมือสำหรับพัฒนาวัสดุกราฟิก, หน่วยการเรียนแบบโปรแกรม, วัสดุการเรียนรูเป็นพิเศษสำหรับรายบุคคล และเครื่องช่วยครูต่าง ๆ ศูนย์นี้ควรจัดโดยนักการศึกษามืออาชีพและกึ่งมืออาชีพที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและมีความรู้ทางเทคนิคการผลิตกราฟิก, การบันทึกเทปบันทึกภาพ, การสร้างภาพยนตร์และความต้องการการผลิตพิเศษอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีศูนย์โสตทัศนศึกษาซึ่งจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วภายใน IMC ด้วย โดยจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำภาพยนตร์ และเทปบันทึกภาพทั้งที่เป็นกลุ่มและแบบรายบุคคล

IRC

(Instruction Resource Center)

โปรแกรมการศึกษาแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้พัฒนาเป็นโปรแกรมการศึกษาตามลำพังแล้ว มักจะจัดรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ในรูปแบบของศูนย์แหล่งการศึกษา (IRC) แต่ละศูนย์นี้จัดไว้เป็นกลุ่ม ๆ ในแต่ละสาขาวิชา การจัด IRC รวมทั้งอุปกรณ์และวัสดุใน IRC อยู่ภายใต้การควบคุมและแนะนำของครูผู้สอนที่ใช้บริการของศูนย์นี้ ข้อแตกต่างระหว่างศูนย์ฯ กับห้องสมุดคือ รูปลักษณะของวัสดุที่บรรจุอยู่นั้นเอง กล่าวคือขณะที่ศูนย์ฯ นี้เป็นที่รวมของสื่อการเรียนรูต่าง ๆ และโปรแกรมทางการศึกษาค้นคว้า แต่ห้องสมุดเป็นเพียงที่รวมของสื่อต่าง ๆ เท่านั้น IRC นี้ มักเหมาะกับผู้เรียนที่จะเลือกศึกษาเองตามลำพังหรือเลือกศึกษาในสิ่งที่ต้องการบางอย่างในขณะที่ยังคงเรียนในระบบโรงเรียนอยู่

IRC มีลักษณะ เช่น ศูนย์บริหารงานที่สามารถเป็นทั้งที่ผลิตวัสดุการสอนการเรียนต่าง ๆ ที่ซึ่งเด็ก ๆ จะนำสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไปใช้และนำมาส่งคืนได้ ที่ซึ่งเก็บแบบสอบต่าง ๆ และเก็บบันทึกต่าง ๆ ของผู้เรียน IRC นี้สามารถเป็นศูนย์แหล่งรวบรวมเนื้อหาทางการศึกษาที่ครูสามารถแจ้งความจำนงขอบริการให้จัดงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ และสิ่งที่ต้องการได้ล่วงหน้า และจะสามารถช่วยผู้เรียนให้ทำงานย้อนหลังหลังจากที่หยุดเรียนไปแล้วได้

ที่สำคัญคือผู้ร่วมงานระดับมืออาชีพหรือครูผู้ควบคุมศูนย์อาจไม่จำเป็นต้องนั่งทำงานอยู่ในศูนย์เพื่อดูแลแนะนำผู้อื่น แม้จะสามารถทำได้ก็ตาม เพราะยังมีผู้ร่วมงานระดับกึ่งมืออาชีพอีกหลายคนที่สามารถจะช่วยงานในศูนย์ได้เพียงพอแล้ว ครูจะได้มีเวลาว่างที่จะทำงานในด้านการสอนเกี่ยวกับการศึกษาที่สำคัญ ๆ อย่างไรก็ตามในสภาพการณ์ที่สมบูรณ์จริง ๆ นั้น ที่ทำงานของครูควรอยู่ติดกับ IRC เมื่อนักเรียนมีปัญหหรือข้อถาม ครูจะช่วยในสิ่งเหล่านี้ได้ทันที

ตอนที่ 10.3 การศึกษามวลชน

หัวเรื่อง

- 10.3.1 ความหมายของการศึกษามวลชน
- 10.3.2 พัฒนาการของการศึกษามวลชน
- 10.3.3 วิธีการให้การศึกษามวลชน
- 10.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชน
- 10.3.5 ความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา

มโนทัศน์

1. การศึกษามวลชนเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนจำนวนมากซึ่งอาจอยู่ในที่เดียวกันหรือต่างดินต่างที่กัน ในเวลาเดียวกัน หรือต่างเวลากัน หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษามวลชนมีความหมายเป็น 2 นัย คือ 1) การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุก ๆ คน (มวลชน) และ 2) การจัดให้การศึกษาเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่หรือกลุ่มใหญ่
2. การจัดการศึกษามวลชน มี 2 ประเภทคือ 1) การสอนกลุ่มใหญ่ (MASS INSTRUCTION) ซึ่งหมายถึงการให้เนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ เป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน โดยครอบคลุมการสอนกลุ่มใหญ่ (LARGE GROUP INSTRUCTION) และ 2) การศึกษามวลชน (MASS EDUCATION) ซึ่งหมายถึงการให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี และเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน
3. การจัดการศึกษามวลชนจะช่วยลดค่าใช้จ่ายลงได้มากในขณะที่ประชาชนได้รับความรู้อย่างรวดเร็ว เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับเพิ่มพูนการศึกษาตามต้องการ และลดปริมาณเวลาในการศึกษาลงได้มาก
4. การจัดการศึกษามวลชนได้เริ่มพัฒนาขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ไม่ได้ใช้กว้างขวางนักจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เริ่มจัดการศึกษามวลชนขึ้นในรัฐแมสซาชูเซต ในปี ค.ศ.1642 และในปี ค.ศ.1660 ได้จัดตั้งพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษามวลชนที่สก็อตแลนด์ และเริ่มเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายไปทั่วโลก

5. วิธีการให้การศึกษามวลชนทำได้เป็น 2 แบบ คือ 1) จัดสอนกลุ่มใหญ่
ในระบบโรงเรียน และ 2) จัดการศึกษามวลชน
6. เครื่องมือที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชน ประกอบด้วยสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งมีสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และการคมนาคม
7. ความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาได้เกิดขึ้นมากมายทั้งใน
และต่างประเทศ โดยได้พยายามใช้สื่อมวลชนทุกประเภทเพื่อการศึกษา ส่วนมากนิยมใช้สื่อมวลชน
หลายชนิดประสมกัน ในประเทศไทยได้มีการตื่นตัวจัดตั้งโครงการหลายโครงการที่นำเอาสื่อ-
มวลชนชนิดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาของประเทศมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. หลังจากศึกษาเรื่อง ความหมายของการศึกษามวลชนแล้ว ผู้เรียนสามารถ
บอกความหมาย ประเภทของการศึกษามวลชน และคุณค่าของการศึกษามวลชนได้ถูกต้อง
2. หลังจากศึกษาเรื่อง พัฒนาการของการศึกษามวลชนแล้ว ผู้เรียนสามารถสรุป
พัฒนาการของการจัดการศึกษามวลชน ณ ที่ต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามลำดับเวลา ก่อนหลังอย่างน้อย
6 เหตุการณ์
3. หลังจากศึกษา วิธีการให้การศึกษามวลชนแล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายวิธีการ
ให้การศึกษามวลชนที่ครอบคลุมวิธีการย่อยอื่น ๆ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 1 วิธี
4. หลังจากศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชนแล้ว ผู้เรียนสามารถ
บอกได้ถูกต้องว่าเครื่องมือหรือสื่อชนิดใดที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชน และสามารถอภิปราย
ถึงลักษณะของสื่อแต่ละประเภทนั้น ๆ ได้ถูกต้องในเชิงที่เกี่ยวกับการให้การศึกษามวลชน
5. หลังจากศึกษา ความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาแล้ว
ผู้เรียนสามารถสรุปตัวอย่างการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในต่างประเทศได้ถูกต้องอย่างน้อย
ชนิดของสื่อมวลชนละ 1 โครงการ และสามารถอภิปรายเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านการใช้
สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทยต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล

ตอนที่ 10.3 การศึกษามวลชน

การศึกษามวลชนเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นให้แก่กลุ่มชนจำนวนมากของประเทศ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อสนองความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านอาชีพและสติปัญญา ซึ่งจะเป็นผลดีในการพัฒนาชาติในที่สุด การจัดการศึกษาให้กลุ่มมวลชนเป็นจำนวนมากในเนื้อหาและเวลาเดียวกัน จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาต่อรายหัวได้อย่างมาก ทำให้หลาย ๆ ประเทศทั้งที่เจริญแล้วและที่กำลังพัฒนาสนใจจัดทำวิธีการให้การศึกษาแบบนี้กันมากขึ้น รวมทั้งประเทศไทยด้วย

สารบัญที่ 10.3.1 ความหมายของการศึกษามวลชน

การศึกษามวลชนหมายถึง ระบบการจัดการศึกษาที่มุ่งไปสู่ผู้เรียนซึ่งเป็นประชาชนจำนวนมากให้ได้รับการศึกษาในเนื้อหาข้อความรู้ต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันหรือต่างกัน ผู้เรียนอาจอยู่ในที่เดียวกันหรือต่างที่ต่างถิ่นกันก็ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ศึกษาเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการสอบเข้า การศึกษามวลชนส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อสร้างสังคมให้ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายเบื้องต้นเพื่อสอนให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ ต่อจากนั้นจึงจัดความรู้ต่าง ๆ ทั้งเพื่อการพัฒนาสติปัญญา กำลังความคิด ความเห็นในด้านต่าง ๆ และการฝึกฝนวิชาความรู้และทักษะในวิชาชีพ และความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของโลก เช่น ทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ความก้าวหน้าทางการเมือง พัฒนาการด้านปรัชญาทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

การศึกษามวลชนหมายความได้ถึง

1. การจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคน (มวลชน)
2. การจัดให้การศึกษาเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ หรือกลุ่มใหญ่

ลักษณะที่เด่นชัดของการศึกษามวลชน มี

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้ตามต้องการ
2. เป็นการศึกษาที่เน้นถึงการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่าการสอนในห้องเรียน

สอนในห้องเรียน

3. เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน โดยมุ่งจัดการศึกษาใหญ่เรียนได้ตามความต้องการ

มากที่สุด

4. มีการจัดเตรียมเนื้อหา วัสดุและอุปกรณ์การเรียนไว้ให้พร้อมที่จะสนองความต้องการของผู้เรียน

5. เปลี่ยนฐานะและบทบาทของครูจากผู้สอนโดยตรงมาเป็นผู้ช่วยสอน และเป็นผู้ที่จัดดำเนินการเรียนการสอนใหม่ประสิทธิภาพ มีหน้าที่ทั้งเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียน ผู้ผลิตสื่อการเรียน รวมทั้งการค้นคว้าและวิจัยเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อรายหัวลงได้มาก

7. เป็นการศึกษาที่ไม่จำกัดเรื่องเวลา ระบบชั้น และสถานที่เรียน

การศึกษามวลชนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การสอนกลุ่มใหญ่ (Mass Instruction) เป็นการจัดให้เนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ตามหลักสูตรแก่ผู้เรียนจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่มักใช้กับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น โดยจัดการศึกษา "ระบบตลาดวิชา" ซึ่งรับนักศึกษาโดยไม่มี การสอบคัดเลือกและไม่บังคับให้เข้าฟังการบรรยาย แต่วิธีการศึกษายังคงเป็นลักษณะเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไป เพียงแต่พยายามจัดห้องบรรยายให้สามารถบรรจุนักศึกษาจำนวนมากเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ แต่ก็ยังขาดระบบการสอนที่จะช่วยให้นักศึกษาเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพดีได้ ในที่สุดจึงต้องเปลี่ยนนโยบายการรับนักศึกษาเป็นวิธีการสอบคัดเลือกและจัดการศึกษาในแบบเดียวกับมหาวิทยาลัยทั่วไป

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ตั้งขึ้นในรูปแบบของตลาดวิชาอีก แต่ก็ยังจัดวิธีการศึกษาโดยอาศัยชั้นเรียนเป็นหลัก และเนื่องจากจำนวนนักศึกษามีมาก ทางมหาวิทยาลัยจึงได้ขยายห้องเรียนให้เพียงพอที่จะรับนักศึกษาได้ ฉะนั้น ปัญหาในเรื่องสัดส่วนในการบรรยายจึงตามมา โทรทัศน์จึงได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยให้นักศึกษาได้เห็นหน้าและฟังเสียงผู้สอนได้ชัดเจนขึ้น นับเป็นตัวอย่างการสอนกลุ่มใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจนและยังคงดำเนินการอยู่ในขณะนี้

2. การศึกษามวลชน (Mass Education) เป็นการให้ความรู้ทั่วไปในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีกว่าและเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานเป็นการศึกษาที่จัดอยู่นอกระบบโรงเรียน

วิทยาการ เชียงกูล^{1/} กล่าวว่า "การศึกษาเพื่อมวลชนคือ การศึกษาที่เปิดโอกาสให้คนมีโอกาสได้รับการศึกษาตามความถนัดความชอบของตนเองอย่างเสมอภาคกัน และเป็นการศึกษาชนิดที่ไม่ใช่เป็นการฝึกฝนวิชาชีพอย่างเดียว แต่จะต้องพัฒนาสติปัญญาหรือความสำนึกให้คนออกไปทำงานเพื่อส่วนรวมด้วย จึงจะเรียกว่าเป็นการศึกษาเพื่อมวลชน"

ดร. เอกวิทย์ ฌ กลาง^{2/} ได้ให้ทัศนะว่า "...การศึกษามีได้จบสิ้นอยู่แต่ในโรงเรียน โดยเนื้อแท้การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดอายุขัยของคน...เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วจะไปอยู่ที่ไหน อยู่อย่างไรก็ต้องศึกษาเรียนรู้ด้วยตัวเองไปตลอดชีวิต สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสับสนทุกวันนี้มีคนที่เปรียบมีคนที่เสียเปรียบ หากความเสมอภาคกันมิได้ มีคนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จ มหาชนส่วนใหญ่ตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ การให้การศึกษามวลชนที่ไม่ได้เรียนอยู่ในโรงเรียนจึงควรเป็นไปเพื่อลดความเสียเปรียบหรือควรเป็นไปเพื่อขจัดช่องว่างระหว่างความได้เปรียบกับเสียเปรียบ โดยได้ประมวลประเภทของมวลชนไว้เป็น 5 ประเภทคือ

ก. ผู้ที่เรียนจบ ป.4 แล้วออกไปทำไร่ไถนา หาเข้ากินค่า ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในปัจจุบัน (พ.ศ. 2517)

ข. พวกที่ไม่รู้หนังสือเลย เพราะพลาดโอกาสที่จะได้เข้าเรียนในปฐมวัย พวกนี้มีจำนวนลดน้อยลงโดยอัตราส่วน แต่โดยปริมาณก็นับว่ายังมากอยู่ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ

ค. พวกที่เข้าโรงเรียนแล้วออกกลางคัน เรียนไม่จบชั้นประโยคชั้นต้นคือ ป.4 พวกนี้ในชนบทที่ยากไร้อดตัดและมีปัญหาเรื่องภาษาจะมีจำนวนมาก ในที่สุดจะกลายเป็นคน

1/ นิพนธ์ ศุภปริดี, "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการศึกษามวลชน" นวกกรรมและเทศโนโลยี (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เลขที่, 2519), หน้า 168

2/ เอกวิทย์ ฌ กลาง, "การให้การศึกษามวลชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียน" วิทยาสาร (15 มีนาคม 2517): 148-151

ไม่รู้หนังสือไปอีกเหมือนประเภท ข. (แม่ประเภท ก. ก็เมื่อตราส่วนที่กลายเป็นคนไม่รู้หนังสืออีกมากเหมือนกัน

ง. เด็กก่อนวัยเรียนตามกฎหมาย คือ ก่อนอายุย่างเข้าปีที่ 7 พวกนี้อยู่บ้านเติบโตตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ปัจจุบันมีปัญหามากเพราะการทำมาหากินของพ่อแม่ยุ่งยากมากขึ้น พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมเลี้ยงดู

จ. พวกที่มีการศึกษาในโรงเรียนสูงกว่าประถมศึกษา เรียนจบหลักสูตรแล้วถือว่าพอคนที่ ใช้ชีวิตเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เอาเองแล้วแต่การงานอาชีพจะกำหนด พวกนี้เรียกอย่างหละหลวมเต็มทิว่าเป็นผู้มีการศึกษา แต่จะมีความรู้มีคุณธรรมและสามารถปรับตัวเข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงไร เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งกันันว่า มีปัญหา

นอกจากนี้ ดร. เอกวิทย์ ฌ กลาง ยังได้ประมวลความต้องการพื้นฐานของมวลชนเหล่านี้ไว้เป็นอย่างน้อยว่า

1. ต้องการห้ามหาหากินให้ล้มตาอาหากได้ มีกิน มีใช้พอควรแก่สภาพการณ์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ต้องการความเพียงพอในปัจจุบัน 4 ตั้งแต่เขาวัววัยจนถึงแก่เฒ่า
 2. ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ครอบครัวและหมู่คณะบ้านเมือง
 3. ต้องการเสรีภาพที่จะดำรงชีพและแสวงหาความสุข ความพอใจตามแบบอย่างที่คุณเลือกเอง ตัดสินเอง
 4. ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือว่ามีค่าแห่งความเป็นคนเสมอเหมือนผู้อื่น
- ไม่ว่าต้องการจะมีปมค้อย

การศึกษามวลชนประเภทที่ 2 นี้ มีความหมายกว้างมาก เป็นที่รวมของการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกประเภท และด้วยเหตุที่มวลชนหมายถึงประชาชนทั้งมวลทุก ๆ จุดทุก ๆ แห่งของประเทศซึ่งมีจำนวนมากมายกระจัดกระจายอยู่โดยทั่วไป จึงยากที่จะจัดให้การศึกษามวลชนเหล่านี้ได้ทั่วถึงโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เราจึงพบว่า มีรูปแบบของการจัดการศึกษามวลชนมากมาย

ที่พบกันอยู่ในบ้านเมืองไทยเราปัจจุบันนี้ก็มีชื่อเรียกกันต่าง ๆ เช่น

- การศึกษารายบุคคล (INDIVIDUALIZED INSTRUCTION)
- การศึกษานอกระบบ (NON FORMAL EDUCATION)
- การศึกษาไม่มีระบบชั้น (NON-GRADED SCHOOL)
- การศึกษานอกโรงเรียน (IN SCHOOL. OFF SCHOOL)
- การศึกษาแบบเปิด (OPEN EDUCATION)
- การศึกษาระบบต่อเนื่อง (CONTINUITY EDUCATION)
- การศึกษาไร้โรงเรียน (NO MORE SCHOOL/ DESCHOOLING SYSTEM)
- การศึกษาชุมชน (COMMUNITY EDUCATION)
- การศึกษาผู้ใหญ่ (ADULT EDUCATION)
- การศึกษาตามลำพัง (INDEPENDENT STUDY)
- การศึกษาทางไกล (DISTANCE EDUCATION)

กิจกรรมที่ 10.3.1

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษาความหมายของการศึกษามวลชนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. การศึกษามวลชนหมายถึงอะไร มีกี่ประเภท และแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร
2. บอกคุณค่าของการศึกษามวลชนตามความเข้าใจของท่าน

แนวตอบ

1. การศึกษามวลชนหมายถึง ระบบการศึกษาที่มุ่งหมายให้ประชาชนจำนวนมากได้รับการศึกษาด้านต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันหรือต่างกัน ซึ่งผู้เรียนอาจอยู่ในที่เดียวกันหรือต่างที่ต่างถิ่นกันได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาได้เท่าเทียมกันส่วนใหญ่มุ่งหมายเพื่อสอนให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้เป็นเบื้องต้น ต่อจากนั้นจึงจัดความรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาสติปัญญา ความคิดเห็นและฝึกฝนวิชาความรู้และทักษะต่าง ๆ

ความหมายของการศึกษามวลชนแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ เป็นการจัดสอนตามหลักสูตรแก่ผู้เรียนจำนวนมากที่มากกว่าห้องเรียนปกติ นับเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียนซึ่งเคยจัดสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมืองในอดีต และที่กำลังดำเนินการสอนแบบตลาดวิชาขึ้นที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงในปัจจุบัน

2) การศึกษามวลชน เป็นการจัดให้ความรู้ทั่วไปในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีกว่า และเพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน นับเป็นการศึกษาที่จัดอยู่นอกระบบโรงเรียนซึ่งมีวิธีการและชื่อเรียกต่าง ๆ กันมากมาย เช่น การศึกษานอกระบบ การศึกษาแบบเปิด การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาตามลำพัง การศึกษาทางไกล เป็นต้น

2. จุดตาของการศึกษามวลชนพอประมวลได้ดังนี้

- 1) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เพิ่มพูนความรู้ตามที่ต้องการได้
- 2) เน้นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนในห้องของครู
- 3) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้ที่มีการเตรียมพร้อมทั้งในด้านเนื้อหา และในการใช้สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- 4) ไม่จำกัดเรื่องเวลา ระบบชั้น และสถานที่เรียน
- 5) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อรายหัวได้มาก ในขณะที่ประชาชนได้รับความรู้อย่างรวดเร็ว

สารกถาที่ 10.3.2 พัฒนาการของการศึกษามวลชน

การจัดการศึกษามวลชนได้เริ่มพัฒนาขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ไม่ได้ใช้กว้างขวางนักจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้เริ่มจัดการศึกษามวลชนขึ้นในรัฐแมสซาชูเซตในปี ค.ศ. 1642 และในปี 1660 ได้จัดตั้งพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษามวลชนที่สก็อตแลนด์ซึ่งเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายไปทั่วโลก

ส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษามวลชน นักการศึกษาได้คำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษาของผู้ใหญ่ที่พลาดโอกาสในวัยเรียน ผู้ใหญ่ที่ต้องการจะเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มทักษะในวิชาชีพการงานของตน และเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาของประชากร จึงได้ริเริ่มจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ขึ้น การศึกษาผู้ใหญ่ได้เริ่มมาตั้งแต่เริ่มมีประวัติศาสตร์ของมนุษย์ เพราะธรรมชาติของมนุษย์มักต้องการที่จะบอกหรือแสดงให้ผู้อื่นได้เข้าใจในสิ่งที่ตนรู้ แม้เนื้อหาอาจจะเกินเลยความจริงไปบ้าง แต่มนุษย์ก็พอใจเพราะการที่ได้เป็นผู้สอนนั้นดูจะส่งเสริมให้ตัวเองเด่นชัดขึ้นได้ ในยุโรปเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้วได้มีการฝึกฝนวิชาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้ไม่รู้เกิดขึ้นมากมายโดยผู้ที่ต้องการเรียนรู้ซึ่งส่วนมากยังมีอายุไม่มากนัก จะทำสัญญาผูกพันกับผู้ที่มีความรู้มีประสบการณ์ในสายวิชาชีพที่ตนพอใจจะศึกษาด้วย เพื่อที่จะรับถ่ายทอดและฝึกฝนวิชาชีพนั้น ๆ นับเวลาเป็นปี ๆ จนกว่าจะหมดสัญญาข้อผูกพันจึงจะออกไปประกอบอาชีพของตนเองได้ การศึกษาต่อเนื่องของผู้ใหญ่ที่เรารู้จักกันในปัจจุบันนี้ เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1885 และได้พัฒนาขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็วโดยพบว่าในปี ค.ศ. 1890 ได้มีองค์การกว่า 200 แห่งได้จัดการศึกษาต่อเนื่องแบบนี้ขยายไปเกือบทุก ๆ รัฐของสหรัฐอเมริกา โดยจะไม่มีการบังคับผู้เรียนเหมือนในระบบโรงเรียนทั่วไป ผู้เรียนจะเข้ามาด้วยความสนใจของตนเองในแต่ละบุคคล บางอาจจะต้องการพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตน บางอาจจะต้องการศึกษาอาชีพใหม่ หรือบางอาจจะเพียงเพื่อเสริมสร้างความรู้พื้นฐานของตนในบางสิ่งบางอย่าง หรือเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นในเชิงสร้างสรรค์บางอย่างเท่านั้นเองก็มี

การสอนด้วยระบบแลนแคสเตอร์ โดย โจเซฟ แลนแคสเตอร์ (1778-1838) จากอังกฤษ เขาได้สร้างห้องเรียนพิเศษที่จะสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด และสอนเด็กเป็นกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนเด็กในคราวเดียวกันให้ได้จำนวนมากที่สุด ประหยัดค่าใช้จ่ายที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด เขาได้จัดแบ่งเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอนแบบนี้ออกเป็น 6 ส่วนสำคัญ ๆ คือ 1) ส่วนที่เป็นการสอนข้อความจำและฝึกทักษะ 2) ส่วนที่ฝึกทักษะจากเพื่อนนักเรียนที่เก่งกว่า 3) ส่วนควบคุมการเรียนการสอนทั้งหมด 4) ส่วนที่จัดเด็กเป็นกลุ่ม ๆ 5) ส่วนทดสอบประเมินผลและ 6) ส่วนบริหารงาน ชั้นแรกครูหนึ่งคนจะสอนนักเรียนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นเด็กเก่งที่คัดมาแล้ว สมมติว่า 50 คน ตามเนื้อหาหลักสูตรที่ได้เรียบเรียงมาอย่างดีแล้ว เพื่อให้ให้นักเรียนทั้ง 50 คนนี้กลับไปฝึกทักษะให้เพื่อนนักเรียน 1 คนต่อ 10 คน ก็จะได้นักเรียนทั้งหมด 500 คนในการสอนครั้งนั้น

จากการคำนวณค่าใช้จ่ายของการสอนด้วยระบบแลนแคสเตอร์นี้ พบว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายต่ำมาก ตัวอย่างเช่น ในระหว่างปี ค.ศ. 1806-1853 ได้จัดสอนระบบนี้ในเมืองนิวยอร์ก ปรากฏว่าค่าใช้จ่ายตลอดปีสำหรับเด็กแต่ละคนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.37 ดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1822 ถึงมากที่สุด 5.83 ดอลลาร์ ในปี ค.ศ. 1852 และพบว่าในปี ค.ศ. 1819 ในฟิลาเดลเฟียได้มีโรงเรียนที่สอนด้วยระบบแลนแคสเตอร์ประมาณ 10 โรงเรียนที่มีครูเพียง 10 คนต่อนักเรียนจำนวน 2,845 คน หรือครู 1 คนต่อนักเรียน 284 คน อาคารของโรงเรียนสร้างขึ้นเพื่อบรรจุนักเรียนได้จำนวนนับร้อย จะไม่แบ่งเป็นห้องเล็ก ๆ แต่เน้นในเรื่องการจัดแสง การระบายอากาศ ความลาดเอียงของพื้น ที่นั่งและระบบเก็บเสียง ขนาดห้องประมาณ 50/100 ฟุต จะสามารถบรรจุนักเรียนได้ประมาณ 500 คน อุปกรณ์ประจำห้องเรียนมีกระดานชนวน กระดาษทราย แผนภูมิฝาผนังและกระดานดำ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดการใช้กระดาษ หมึก และปากกาได้ และจัดทำหนังสือเท่าที่จำเป็นจำนวนไม่ต่องมากนัก

การใช้สื่อการสอนจะเน้นให้ประหยัด เลือกที่สามารถใช้แล้วใช้อีกได้ ไม่พยายามใช้วัสดุที่สิ้นเปลืองและหมดคุณค่าได้ง่าย เช่น กระดาษและหมึก เป็นต้น ในการ

สอนให้ฝึกเขียน เขาให้เด็กเขียนด้วยแท่งเขียนที่มีปลายแหลมเขียนบนกะบะทรายที่มีทรายบาง ๆ อยู่ตลอดผิวของกะบะ เมื่อเขียนไปตามต้องการแล้วก็สามารถลบทิ้งได้โดยการเกลี่ยทรายให้เสมอกันอีกเท่านั้น ในการสอนสะกดคำหรือการทำหนังสือเรื่องอื่น ๆ จะทำออกมาเป็นครั้งคราว และบางทีพิมพ์เป็นตัวอักษรใหญ่คิดไว้ที่ฝาผนังห้องเรียน เด็ก ๆ จะใช้กระดานชนวนในการฝึกเขียนและสะกดคำคำเดียวกันในเวลาเดียวกัน และเมื่อจำได้แล้วเด็ก ๆ ก็จะถูกกลุ่มกันกลุ่มละ 10 คน เพื่อฝึกทักษะอื่นที่เพื่อนระดับหัวหน้ากลุ่มจะช่วยฝึกให้ต่อไป

จากการประเมินผลระบบการสอนนี้พบว่าไม่เพียงแต่จะเป็นการประหยัดเท่านั้น แต่ยังได้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนสูงอีกด้วย เป็นที่สนใจกันมากในอเมริกา ถึงกับได้มีการพัฒนาระบบขึ้นและจัดฝึกครูผู้สอนให้เข้าใจในระบบดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง วิธีการของระบบการสอนแบบแลนแคสเตอร์นี้นับเป็นการวางรากฐานตามหลักการของการสอนกลุ่มใหญ่ ที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำโดยแท้จริงและเป็นที่หวังกันว่าระบบนี้เป็นการสอนชนิดหนึ่งที่จะได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นการให้การศึกษาแบบให้เปล่าได้ในช่วง 50 ปีหลังของศตวรรษที่ 19 ต่อไป

ในอเมริกาได้มีการจัดการศึกษามวลชนในรูปแบบต่าง ๆ เรียกชื่อต่างกันว่า การศึกษาทางไปรษณีย์ การศึกษาอยู่กับบ้าน การศึกษาแบบเปิด การศึกษาจากวิทยุ การศึกษาจากโทรทัศน์ การศึกษารายบุคคล ซึ่งทั้งหมดนี้เรียกโดยรวม ๆ ว่า การศึกษาตามลำพัง แต่ประเทศในยุโรปจะเรียกวิธีการศึกษาข้างต้นอย่างรวม ๆ ว่า การศึกษาทางไกล

การศึกษาตามลำพังหรือการศึกษาทางไกลนี้เริ่มต้นในสถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดยเริ่มต้นจากการสอนทบทวนในอังกฤษ และได้มีการเปลี่ยนแปลงขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางในช่วงปลายของศตวรรษที่ 19 และตอนต้นของศตวรรษที่ 20 ในปี ค.ศ. 1856 ชาร์ลส์ ดุสเซ็ง ครูสอนภาษาฝรั่งเศสได้ร่วมมือกับ กุสแทฟ แลงเกนไฮคท์ สมาชิกสมาคมภาษายุคใหม่ในเบอร์ลิน ในการหาวิธีการติดต่อทางไปรษณีย์กับผู้เรียนที่บ้านโดยไม่ต้องให้เข้าชั้นเรียน ผู้สอนจะส่งขอแนะนำในการเรียน

เนื้อหาวิชา แบบฝึกปฏิบัติไปให้และรับแบบฝึกปฏิบัติและข้อคำถามจากผู้เรียน การศึกษาทางไปรษณีย์ในระยะนั้นได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางนอกระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัยทั่วไป แม้จะไม่ได้ช่วยผู้ใหญ่ที่พลาดการศึกษาในระบบโรงเรียนได้มากนักก็ตาม แต่การศึกษาทางไปรษณีย์นี้ก็ดำเนินการต่อไปอย่างดี ประชาชนสนใจเข้าศึกษา วิธีการเรียนการสอนยึดหยุ่นได้ ค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก และเป็นที่น่าสนใจของผู้เรียนที่สนใจและสามารถควบคุมตนเองให้เรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าวได้โดยไม่ต้องมีครูคอยสอนอยู่ตรงหน้าเหมือนในห้องเรียนในระบบโรงเรียน มีผู้เรียนนับเป็นจำนวนพันที่สนใจสมัครเข้าศึกษาทางไปรษณีย์นี้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1891 ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก อธิการบดีชื่อ วิลเลียม เรมนีฮาร์เปอร์ ได้จัดโปรแกรมทางไปรษณีย์ที่มีมหาวิทยาลัยเป็นผู้สนับสนุนเป็นโปรแกรมแรกของอเมริกา และในปี ค.ศ. 1906 มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน เป็นมหาวิทยาลัยแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดการสอนทางไปรษณีย์โดยตรง โดยมีวิลเลียม เฮช โลทส์ ได้เป็นผู้ดำเนินการอย่างเข้มแข็งในตำแหน่งนี้มากกว่า 31 ปี จนกระทั่งได้จัดระเบียบวิธีต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาทางไปรษณีย์มากกว่านักการศึกษาคนอื่น ๆ

ปี ค.ศ. 1930 มหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ เกือบทุกมหาวิทยาลัยในอเมริกาได้อนุญาตให้ผู้เรียนนอกมหาวิทยาลัยได้รับเครดิตจากมหาวิทยาลัยได้โดยการเรียนทางไปรษณีย์ และในปี ค.ศ. 1938 ได้มีการจัดตั้งสภาการศึกษาทางไปรษณีย์ระหว่างชาติขึ้น ต่อมาได้เป็นหน่วยงานหนึ่งของยูเนสโก ขณะนั้นประกอบด้วยสมาชิกจากทุก ๆ ทวีปจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของประเทศในโลก

ทางด้านการศึกษาทางไกลของประเทศในกลุ่มยุโรปได้รายงานว่าในส่วนที่เรียกว่าการศึกษาทางไปรษณีย์นี้ได้ปรากฏขึ้นครั้งแรกในอิตาลี ในมหาวิทยาลัยอิตาลี เป็นเวลาหลายปีมาแล้ว และพบอีกในหลาย ๆ ประเทศ เช่น สาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส สเปน และคานาดา

ปี ค.ศ. 1949 ประเทศอินเดียเข้าได้เริ่มงานการศึกษามวลชนอย่างจริงจัง เพื่อต่อต้านการไม่รู้หนังสือ เพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างสติปัญญาแก่ประชาชน โดยแบ่งสำนักงานให้องค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบ ด้วยความสนใจ เอาใจใส่และ

ร่วมมือกันอย่างดีทำให้การศึกษามวลชนของประเทศอินโดนีเซียก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และมีกระบวนการที่มั่นคงโดยรัฐบาลได้พยายามที่จะใช้ระบบมวลชนเพื่อช่วยงานด้านนี้ อย่างที่ที่สุดด้วย

ในประเทศอังกฤษได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นสำเร็จในปี ค.ศ. 1969 เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าและเผยแพร่ความรู้ การฝึกฝนวิชาชีพโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ช่วยในการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเปิดนี้มีลักษณะพิเศษคือ ไม่มีชั้นเรียน ไม่มีวิทยาเขตและมีลักษณะเปิดในหลาย ๆ ด้าน คือ 1) เปิดในค่านบุคลลากรทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนอาจเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและความสามารถจากแหล่งต่าง ๆ และผู้เรียนจะเป็นใครก็ได้ที่อยู่ในสหราชอาณาจักร อายุมากกว่า 21 ปี และทำงานเต็มเวลา ไม่กำหนดคุณสมบัติและความรู้พื้นฐานอื่นใด 2) เปิดในด้านวิธีการสอน โดยระดมวิธีการสอนชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยให้มากที่สุด 3) เปิดในค่านอาคารสถานที่ ผู้เรียนจะเรียนที่ใดก็ได้ตามความเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องเรียนแคในห้องเรียน และ 4) เปิดในด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยจะเปิดสอนวิชาการต่าง ๆ หลายสาขาวิชาให้ผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความต้องการ

ต่อมาในปี ค.ศ. 1971 องค์การยูเนสโกได้จัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ประเด็นหนึ่งของการประชุมได้กล่าวไว้ว่า "แต่ละบุคคลทุกคนอยู่ในฐานะที่จะต้อง เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกุญแจสำคัญในการเรียนรู้แห่งสังคม การศึกษาตลอดชีวิตไม่ใช่เป็นระบบการศึกษา แต่เป็นหลักการที่องค์การจะต้องวางระบบขึ้นเพื่อให้สอดคล้องในการพัฒนาส่วนประกอบแห่งระบบต่าง ๆ เหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 เป็นต้นไป องค์การยูเนสโกจึงได้เสนอให้ทุกประเทศทั้งพัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนาถือว่าการศึกษาคือชีวิตเป็นนโยบายหลักที่สำคัญของการศึกษา สื่อมวลชนไม่ว่าจะวางแผนเพื่อการศึกษาหรือไม่ก็ตาม ได้มีส่วนและอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของประชาชน สื่อมวลชนได้เสนอความรู้และสร้างค่านิยม ช่วยให้เกิดการประยุกต์โดยตรงต่อความถนัด

หรือทักษะ ช่วยให้การศึกษานอกห้องเรียนเป็นการศึกษาอย่างเป็นระบบไปไม่ถึงประชาชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนได้ช่วยให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งประชาชนไม่จำเป็นจะต้องไปเรียนรู้ในสถาบันที่มีการสอน^{1/}

กิจกรรมที่ 10.3.2

หลังจากผู้เรียนศึกษาพัฒนาการของการศึกษามวลชนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. สรุปพัฒนาการของการจัดการศึกษามวลชนที่ทราบตามลำดับเวลา ก่อนหลัง

แนวตอบ

1. พัฒนาการของการจัดการศึกษามวลชนที่ทราบพอสรุปได้ดังนี้
 หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มพัฒนาขึ้นมาบ้างไม่กว้างขวางนัก
 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มจัดในรัฐแมสซาชูเซต ปี ค.ศ.1642
 ค.ศ.1660 จัดตั้งพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษามวลชนที่สก็อตแลนด์
 ค.ศ.1778-1838 โจเซฟ แลนแคสเตอร์ จัดการสอนด้วยระบบแลนแคสเตอร์
 โดยมีมุ่งหมายที่จะสอนเด็กในคราวเดียวกันให้ได้จำนวนมากที่สุด ประหยัดค่าใช้จ่ายที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด วิธีการคือจัดสอนเด็กเก่งที่ได้รับการคัดเลือกแล้วกลุ่มหนึ่งในห้องพิเศษที่จะสามารถใช้อธิบายการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ให้ได้นือหาตามหลักสูตรที่ได้เรียบเรียงมาอย่างดีแล้ว เพื่อให้นักเรียนกลุ่มนี้กลับไปฝึกทักษะให้เพื่อนนักเรียนต่อคนละ 10 คน ก็จะได้นักเรียนทั้งหมดในการสอนครั้งนั้นเป็น 10 เท่าของนักเรียนกลุ่มแรก และจากการประเมินผลระบบการสอนนี้พบว่าไม่เพียงแต่จะประหยัดเท่านั้น แต่ยังได้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนสูงอีกด้วย จึงเป็นที่สนใจกันมากในอเมริกา

1/ ชูพา สุภากุล, เรียบเรียงจาก "The functions of Communication, Towards Realistic Communication Policies: Recent trends and ideas compiled and analysed." UNESCO Reports and Papers on Mass Communication No.76 (John A.R.Lee; France: The Unesco Press,) 1976 p.p.11-15.

ค.ศ. 1885 เริ่มจัดการศึกษาต่อเนื่องของผู้ใหญ่ และขยายตัวอย่างรวดเร็วใน
สหรัฐอเมริกา

ปลายศตวรรษที่ 19 ได้เริ่มจัดการศึกษาทางไกลขึ้นโดยเริ่มต้นจากการสอนบททวน
ในอังกฤษ และได้มีการเปลี่ยนแปลงขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางจนมีผู้คิดวิธีการติดต่อกับ
ผู้เรียนที่บ้านทางไปรษณีย์โดย ชาร์ลส คูสแซง และกุสเทฟ แลงเกนไฮคท์

ค.ศ. 1891 มหาวิทยาลัยชิคาโกได้จัดโปรแกรมทางไปรษณีย์ที่มีมหาวิทยาลัยเป็นผู้
สนับสนุนเป็นโปรแกรมแรกของอเมริกา

ค.ศ. 1906 มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดการสอน
ทางไปรษณีย์โดยตรง

ค.ศ. 1949 ประเทศอินโดนีเซียได้เริ่มงานการศึกษามวลชนอย่างจริงจังเพื่อต่อต้าน
การไม่รู้หนังสือ เพิ่มพูนความรู้และเสริมสร้างสติปัญญาแก่ประชาชน

ค.ศ. 1969 ประเทศอังกฤษได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน
ที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่บ้าน

ค.ศ. 1971 (พ.ศ. 2514) องค์การยูเนสโกได้เสนอให้ทุกประเทศที่พัฒนาแล้ว
และที่กำลังพัฒนาถือว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นนโยบายหลักที่สำคัญของการศึกษา นั้นหมายถึงความ
จำเป็นที่จะต้องจัดให้การศึกษาแก่มวลชนทุกระดับ ทุกวัย และทุกเพศในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และอยู่
ในความสนใจของมวลชน

สารกถาที่ 10.3.3 วิธีการให้การศึกษามวลชน

การจัดการศึกษามวลชนไม่ว่าจะเป็นการสอนมวลชนหรือการศึกษามวลชนก็ตาม ผู้รับการศึกษาจะมีปริมาณจำนวนมาก มีลักษณะเป็นมวลชนเช่นกัน ฉะนั้น วิธีการให้การศึกษามวลชนนี้ จึงมักเป็นวิธีการที่จัดขึ้นเพื่อใช้กับสื่อมวลชนชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือหลาย ๆ ชนิดรวมกันเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสนองความต้องการของมวลชนได้เพียงพอและรวดเร็ว วิธีการให้การศึกษามวลชนจึงมีมากมายแตกต่างกันไปตามแต่บุคคลในวงการศึกษาจะคิดและจัดทำขึ้นให้เหมาะกับสภาพและความต้องการของมวลชนนั้น ๆ พอจะประมวลวิธีการที่เป็นหลักกลางที่ค่อนข้างเป็นสากลได้มีวิธีการจัดการศึกษามวลชนทางไปรษณีย์ และการจัดการศึกษาทางไกลซึ่งครอบคลุมวิธีการให้การศึกษามวลชนย่อย ๆ แบบต่าง ๆ เช่น การศึกษาทางไปรษณีย์ การศึกษาแบบเปิด การศึกษาด้วยวิทยุ การศึกษาด้วยโทรทัศน์ การศึกษาจากดาวเทียม เป็นต้น

การศึกษาทางไปรษณีย์

วิธีการจัดการศึกษาทางไปรษณีย์นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเอง โดยการช่วยเหลือแนะนำของผู้สอนที่สื่อสารมาจากทางไกลซึ่งอาจทำได้โดยจัดทำเป็นสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ราคาไม่แพง หรืออาจใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบ เช่น รูปภาพต่าง ๆ การบันทึกคำพูดลงเทป การพูดทางวิทยุ แพร่ภาพทางโทรทัศน์ หรือพูดทางโทรศัพท์ การเรียนผู้เรียนจะได้รับรายการวิชาหรือแนวทางในการเรียนเป็นสิ่งตีพิมพ์ซึ่งจะประกอบด้วยข้อแนะนำเบื้องต้น วิธีการศึกษาทางไปรษณีย์ วัตถุประสงค์ของการศึกษา การสนใจให้เกิดการเรียนรู้ และการจัดให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ในสิ่งตีพิมพ์ดังกล่าวยังได้แยกแยะให้เห็นโครงสร้างของเนื้อหาวิชา อธิบายมโนทัศน์และเนื้อหาประกอบเรื่องราวนั้น ๆ แนะนำแหล่งที่จะศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และบอกกระบวนการประเมินผลการศึกษาซึ่งครูและผู้เรียนจะต้องร่วมกันประเมิน

หัวใจของการจัดการศึกษาทางไปรษณีย์ คือ การที่ผู้สอนได้จัดการสอนซึ่งอาจเป็นข้อเขียนหรือวัสดุอื่น ๆ ส่งไปให้แก่ผู้เรียน และจะรับเอากิจกรรมแบบฝึกปฏิบัติที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนมาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และส่งผลการประเมินนั้น ๆ กลับไปยังผู้เรียน บันทึกความก้าวหน้า ขี้ขลาดพลาด เสนอขอแนะนำต่าง ๆ และช่วยสร้างเสริมกำลังใจ

ส่งไปให้ พร้อมทั้งมอบหมายงานที่ควรจะทำต่อไป ส่วนปัญหาหรือข้อดีเด่นพิเศษของผู้เรียนแต่ละคน ถ้ามีจะได้รับการบันทึกไว้เป็นราย ๆ ไป เพื่อประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมหรืองานชิ้นใหม่ให้ เหมาะกับผู้เรียนแต่ละคน เป็นการเสริมสร้างแต่ละบุคคลไปตามแนวทางของตน ๆ

กระบวนการสอนทางไปรษณีย์ ผู้สอนจะช่วยผู้เรียนได้ด้วยการบวนการเรียนรู้ พื้นฐาน 3 ทางคือ การให้ได้รับเนื้อหาสาระของรายวิชา, ช่วยให้ผู้สามารถแปลงเนื้อหาสาระนั้น ๆ เป็นความคิดของตนและดัดแปลงเพื่อนำไปใช้ได้, และการประเมินความก้าวหน้าให้ไต่ทราบ

สำหรับประเทศทางตะวันตก ในช่วงประมาณ 80 ปีที่แล้ว (ค.ศ. 1850-1930) การศึกษาทางไปรษณีย์เป็นระยะ การศึกษาปกติแบบเดียวกับที่ผู้เรียนจากสังคมหรือชุมชนต่าง ๆ กัน ที่อยู่ต่างที่ต่างถิ่นกันได้เข้ามาเผชิญกับอุปสรรคอันน่าสับสนกลัวในเรื่องของเวลา สถานที่ ช่องว่าง ทาง ๆ และสถานะทาง เศรษฐกิจจนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้กันมากมายจนประมาณ ปี ค.ศ. 1930 การสื่อสารทางไกลต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทในวงการการศึกษาและให้โอกาส ผู้เรียนได้มีทางเลือกมากขึ้น และประมาณปี ค.ศ. 1970 การศึกษาทางไปรษณีย์เป็นวิธีการเดียว จากวิธีการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ที่ได้แยกตัวออกมาจากการสอนแบบเดิมในระบบโรงเรียนได้

การศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล เป็นคำที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มประเทศยุโรปซึ่งหมายรวมถึงการศึกษา ทางไปรษณีย์ การเรียนแบบเปิด การสอนด้วยวิทยุและโทรทัศน์ โดยสรุปหมายถึงการจัดการเรียน การสอนทุกรูปแบบที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่จำเป็นต้องพบหน้ากัน คนส่วนใหญ่ชอบระบบการศึกษาทาง-ไกลนี้เนื่องจากได้ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อไปรษณีย์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ทางด้านวิทยุและโทรทัศน์การศึกษาของสวีเดน ได้ให้คำนิยาม "การศึกษาทางไกล" ไว้ในปี ค.ศ. 1976 ว่า "ทางไกล" ไม่สามารถจะกำหนดได้ว่าเป็นกิโลเมตรหรือกิโลเมตร แต่ "ทางไกล" นี้สามารถ สร้างให้เกิดเงื่อนไขในการทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้

การศึกษาทางไกลมีข้อได้เปรียบหลายประการ เช่น 1) ใหญ่ประสบการณ์ได้มากกว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ 2) มีการทำความเข้าใจในเนื้อหาไว้เป็นอย่างดี แล้วจึงส่งไปกับสื่อทางไกล 3) ไม่ได้กำหนดสื่อการสอนให้แน่นอนตายตัวลงไป อาจจะใช้อย่างใด อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังอาจใช้คำว่าการศึกษาที่บ้าน แทนการศึกษา ทางไกลได้ด้วย แต่มักใช้ในลักษณะที่ผู้ศึกษาเองจ่าย ๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกา

เนื่องจากมีช่องว่างระหว่างผู้มีการศึกษาและผู้ขาดการศึกษาอยู่ไกลมาจึงทำให้เกิด
การจัดการศึกษาตามลำพังขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบ
ต่าง ๆ

ตารางแสดงการใช้สื่อต่าง ๆ ในการให้การศึกษามวลชนในประเทศต่าง ๆ

ชื่อประเทศ	สื่อไปรษณีย์	โทรทัศน์	วิทยุ	หนังสือพิมพ์	พบครู	ดาวเทียม	
กานาดา	/	-	/	-	-	/	
อเมริกา	/	/	/	/	-	/	โทรทัศน์
เม็กซิโก	/	-	-	-	-	-	
คิวบา	/	-	-	-	-	-	
โตมินีแกน	/	-	/	-	-	-	
กัวเตมาลา	-	-	/	-	-	-	
บราซิล	/	/	-	-	-	-	
ชิลี	/	-	-	-	-	-	
โคลัมเบีย	/	-	-	-	-	-	
เวเนซุเอลา	/	-	-	-	-	-	
รัสเซีย	/	-	-	-	-	-	
เดมานอน	/	-	-	/	-	-	
อิสราเอล	/	-	-	-	-	-	
จีน	/	-	-	-	-	-	
ญี่ปุ่น	/	/	/	-	-	-	โทรทัศน์
อินโดนีเซีย	/	-	-	-	-	/	
มาเลเซีย	/	-	-	-	-	-	
อินเดีย	/	-	/	-	-	-	
อิหร่าน	/	/	/	-	-	/	

ชื่อประเทศ	สื่อไปรษณีย์	โทรทัศน์	วิทยุ	หนังสือพิมพ์	พบครู	ดาวเทียม
เชกโกสโลวาเกีย	/	/	-	-	-	-
เยอรมัน	/	-	-	-	-	-
ฮังการี	/	-	-	-	-	-
โปแลนด์	/	-	-	-	-	-
ยูโกสลาเวีย	/	-	-	-	-	-
เบลเยียม	/	-	-	-	-	-
เดนมาร์ก	/	/	/	-	-	-
เยอรมัน (ต.ต.)	/	/	/	-	-	-
ฟินแลนด์	/	-	-	-	-	-
ฝรั่งเศส	/	-	/	-	-	-
นอร์เวย์	/	-	-	-	-	-
สเปน	/	-	-	-	-	-
สวีเดน	/	-	-	-	-	-
อังกฤษ	/	/	/	-	-	-
อิตาลี	/	/	/	/	-	-
บอสวานา	/	-	/	-	/	-
คาเมรูน	/	-	-	-	-	-
แอฟริกากลาง	/	-	-	-	-	-
ชาติ	/	-	-	-	-	-
คองโก	/	-	-	-	-	-
เอธิโอเปีย	/	-	-	-	/	-
กาบอง	/	-	-	-	-	-
กานา	/	-	-	-	-	-

โทรทัศน์

ชื่อประเทศ	สื่อไปรษณีย์	โทรทัศน์	วิทยุ	หนังสือพิมพ์	พบครู	ดาวเทียม
ไอวอรีโคสต์	/	-	.	-	-	-
กินยา	/	-	/	-	/	-
เลโซโท	/	-	-	-	-	-
มาดากัสการ์	/	-	-	-	-	-
มาลาวี	/	-	/	-	-	-
มาลี	/	-	/	-	-	-
มอริเชียส	/	/	/	-	/	-
ไนจีเรีย	/	-	-	-	-	-
รวันดา	/	-	-	-	-	-
ซีนีกาล	/	-	-	-	-	-
สวาซีแลนด์	/	-	-	-	-	-
แทนซาเนีย	/	-	/	-	-	-
โตโก	/	-	-	-	-	-
อูกานดา	/	-	-	-	-	-
อัฟเซอร์โวลตา	/	-	-	-	-	-
แซมเบีย	/	-	-	-	-	-
โรดีเชีย	/	-	-	-	-	-
อัฟริกาใต้	/	-	-	-	-	-
ออสเตรเลีย	/	-	/	-	-	-
ฟีจี	/	-	-	-	-	-
นิวซีแลนด์	/	-	-	-	-	-
ปาปัวนิวกินี	/	-	-	-	-	-

ในการจัดการศึกษาทางไกลนี้ต้องประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่ายด้วยกัน มีผู้สอน ผู้เขียนและเรียบเรียงเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคการพิมพ์ การผลิตสื่อและเทคโนโลยีทาง โสตทัศนฯ และช่างกราฟิก บุคคลเหล่านี้จะช่วยเหลือกันเตรียมการสอนทั้งหมดซึ่งประกอบด้วย การสำรวจความต้องการของผู้เรียน การตั้งเป้าหมาย ศึกษาลักษณะของผู้เรียน พัฒนาสื่อการเรียน คู่มือ ข้อเสนอแนะในการเรียน เนื้อหาวิชาที่สอน ปฏิกริยาของผู้เรียน กระบวนการประเมินผล ผลิตสื่อการเรียน สอนผู้เรียน เก็บบันทึกข้อมูลของผู้เรียน รวบรวมสถิติ ออกใบรับรองวุฒิ และแก้ไขส่วนที่บกพร่องของผู้เรียน

กิจกรรมที่ 10.3.3

หลังจากผู้เรียนศึกษาวิธีการให้การศึกษามวลชนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงใน ช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. อธิบายวิธีการให้การศึกษามวลชนที่ท่านเข้าใจมา 1 วิธีซึ่งเป็นวิธีที่ครอบคลุม วิธีย่อยอื่น ๆ หลายวิธีด้วยกัน

แนวตอบ

1. วิธีการให้การศึกษามวลชนที่ครอบคลุมวิธีย่อยอื่น ๆ หลาย ๆ วิธีก็คือ การจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งหมายถึงการส่งการศึกษาจากที่หนึ่งไปยังที่ไกลไกลอื่น ๆ ได้มากมายหลายที่ที่มีผู้เรียนอยู่ จึงหมายรวมถึงการศึกษาทางไปรษณีย์ การเรียนแบบเปิด การสอนด้วยวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ และดาวเทียม และโดยสรุปหมายถึงการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่จำเป็นต้องพบหน้ากัน วิธีการศึกษาแบบนี้ส่วนใหญ่เน้นในหลักการและกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเอง โดยการช่วยเหลือแนะนำของผู้สอนที่ส่งสารมาจากทางไกลซึ่งอาจส่งมาเป็นสิ่งตีพิมพ์ รูปภาพ เทปบันทึกเสียง ส่งวิทยุ แพร่ภาพทางโทรทัศน์หรือดาวเทียม หรือแม้แต่การพูดติดต่อกทางโทรศัพท์ ผู้สอนจะรับเอากิจกรรมแบบฝึกปฏิบัติของผู้เรียนไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และส่งผลการประเมินพร้อมทั้งบันทึกความก้าวหน้า ชื่อผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปให้พร้อมมอบหมายงานที่ควรกระทำต่อไปสำหรับแต่ละบุคคล

ข้อได้เปรียบของการจัดให้การศึกษาทางไกลคือ 1) ได้ให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนมากกว่าการสอนในห้องเรียนปกติ เพราะ 2) มีการทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างถี่ถ้วนจึงจัดเป็นกิจกรรมส่งไปกับสื่อทางไกล และ 3) การใช้สื่อมีได้กำหนดให้แน่นอนตายตัวลงไป อาจจะใช้สื่ออย่างหนึ่งหรือหลายอย่างใดตามความเหมาะสม

สารกถาที่ 10.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการใ้การศึกษามวลชน

ใ้กล่าวไวว้างแลววว่าการใ้การศึกษามวลชนนั้น เป้าหมายคือ มวลชนซึ่งมีจำนวนมากมายและอยู่กระจัดกระจายทั่วไปทั้งในเมืองและนอกเมืองตามสภาพที่เขายู่อาศัยกันเป็นปกติมิใ้มีการรวบรวมมวลชนแต่ละแห่งไว้รวมกันเป็นที่เป็นทาง (เพื่อรับข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่ง) ฉะนั้น การจะส่งเนื้อหาสาระใด ๆ ไปใ้แก่มวลชนนั้น ๆ ใ้ใ้ได้รับในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน จึงต้องอาศัยตัวสื่อเป็นทางผ่าน และต้องเป็นตัวสื่อที่ผ่านแลวสามารถแพร่ออกไปสู่มวลชนใ้จำนวนมาก ๆ ในขณะเดียวกันด้วย ซึ่งมีกระทำอยู่หลายวิธีด้วยกันใ้ชื่อเรียกตัวสื่อเหล่านี้รวม ๆ ว่า "สื่อมวลชน"

สื่อมวลชน จึงหมายถึง สื่อที่ใ้ส่งสารจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไปยังผู้รับที่มีจำนวนมากและอยู่ต่างถิ่นต่างที่กันโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งสารซึ่งใ้ใ้แก่ ขาว ความรู้ ความคิดเห็น ความบันเทิง แจงความ ฯลฯ ไปสู่มวลชนด้วยความรวดเร็ว เทียงตรง และประหยัด สื่อมวลชนครอบคลุมถึงสื่อ 4 ประเภทคือ 1) สิ่งพิมพ์ 2) ภาพยนตร์ 3) วิทยุ และ 4) โทรทัศน์ และด้วยใ้ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเจริญก้าวหน้ามาก ขอบเขตของการสื่อสารขยายตัวออกไปจนสามารถแพร่ภาพและเสียงไปใ้ทั่วโลก สื่อมวลชนจึงรวมถึง 5) โทรคมนาคมด้วยซึ่งครอบคลุมกิจการดาวเทียม ระบบโทรศัพท์ โทรภาพ และโทรพิมพ์ เป็นต้น

1. สิ่งพิมพ์ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะสิ่งพิมพ์ทางการศึกษา ซึ่งหมายถึงสิ่งพิมพ์ทุกรูปแบบที่บรรจุเนื้อหาสาระที่ดีเพื่อใ้เป็นความรู้แก่ผู้อ่านทั้งที่ใ้เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การประกอบภารกิจารงานและความรู้ที่ใ้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในระบบ โรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย สิ่งพิมพ์ใ้ใ้ในการศึกษานี้ครอบคลุมสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งที่ใ้รวบรวมเป็นเล่มหรือเป็นแผ่น ทั้งที่พิมพ์ใ้ใ้แทนพิมพ์หรือเขียนด้วยมือ โดยจำแนกใ้ใ้เป็นประเภท ๆ ดังนี้

1) หนังสือความรู้หรือสารคดี	4) แบบฝึกปฏิบัติ
2) แบบเรียนหรือตำรา	5) หนังสืออ่านประกอบ
3) วรรณคดี	6) พจนานุกรม

7) สารานุกรม	11) การ์ตูน
8) หนังสือพิมพ์	12) หนังสือภาพหรือภาพชุด
9) วารสารหรือนิตยสาร	13) ชุดการสอน
10) รายงานการวิจัย	14) ไมโครฟอร์ม

1) หนังสือความรู้/สารคดี

หมายถึง หนังสือที่มุ่งให้เนื้อหาสาระเป็นความรู้ทั่วไปโดยมิได้เจาะจงให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาระดับใด แต่สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ อาทิ ปรัชญา ศาสนา การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม เกษตรกรรม เศรษฐกิจ การเมือง

2) แบบเรียนหรือตำรา

เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งสำหรับเมืองไทย คำว่า "แบบเรียน" หมายถึง ตำราสำหรับนักเรียนระดับอนุบาลไปถึงมัธยมศึกษา ส่วน "ตำรา" หมายถึง แบบเรียนระดับอุดมศึกษาซึ่งมักจะเรียกเต็มคำว่า "ตำราเรียน" นอกจากนี้คำว่า "ตำรา" ยังหมายถึง หนังสือความรู้เฉพาะอย่าง เช่น ตำรากับข้าว ตำราหมอดู เป็นต้น ในที่นี้จะหมายถึงแบบเรียนและตำราที่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนการสอนจริง ๆ เท่านั้น

3) หนังสือวรรณคดี

หนังสือที่จัดไว้เป็นวรรณคดี หมายถึง หนังสือประเภทความเรียงร้อยแก้วและร้อยกรองที่มีลีลาการประพันธ์ที่เด่นควร เป็นแบบอย่างสำหรับงานการประพันธ์ของนักเรียนรุ่นหลัง อาจเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเป็นสารคดีความรู้และเพื่อความบันเทิงก็ได้ หนังสือวรรณคดีมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาระบบโรงเรียนในทุกประเทศ จะต้องวางโปรแกรมให้เยาวชนได้ศึกษาวรรณกรรมของบรรพบุรุษเพื่อเป็นแรงจรรโลงใจให้มีความรักและนักประพันธ์รุ่นใหม่เกิดขึ้น

4) แบบฝึกปฏิบัติ

"แบบฝึกปฏิบัติ" เป็นส่วนที่ผู้เรียนใช้ควบคู่ไปกับแบบเรียน ตำรา หรือชุดการสอน บางทีเรียกว่า สมุดงานหรือแบบปฏิบัติการ แบบฝึกปฏิบัติประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ (1) แผนการเรียนการสอนซึ่งกำหนดมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ของหน่วยต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องเรียน

(2) เนื้อที่บันทึกเนื้อหาสาระจากแบบเรียนหรือฟังก์คำบรรยายของผู้สอน (3) ส่วนที่ใช้บันทึกผลการอภิปรายของกลุ่มกิจกรรม (4) ส่วนที่เป็นแบบฝึกหัดพร้อมเฉลย และ (5) กระดาษคำตอบสำหรับการสอบก่อนและหลังเรียน แบบฝึกปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดีขึ้นเพราะได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนด้วยตนเอง เป็นตัวแนะแนวทางให้ผู้เรียนก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจ จึงมีแนวโน้มว่าวิชาการศึกษาต่าง ๆ ที่สอนอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะต้องจัดแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียนนักศึกษาในแทบทุกวิชา

5) หนังสืออ่านประกอบ

หนังสืออ่านประกอบ เป็นหนังสือที่ครู/อาจารย์มอบหมายให้นักเรียนนักศึกษาอ่านประกอบแบบเรียนหรือตำราเรียน ลักษณะของหนังสืออ่านประกอบเหมือนกับแบบเรียนหรือตำราที่กล่าวมาแล้ว เพียงแต่ผู้สอนเห็นว่าเนื้อหาสาระยังไม่เหมาะที่จะใช้เป็นแบบเรียนหรือตำรา หรือเนื้อหาสาระบริบูรณ์แต่มีแบบเรียนหรือตำราอื่นที่เหมาะสมกว่า อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มเดียวกันอาจเป็นตำราสำหรับสถาบันการศึกษาหนึ่งและอาจเป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับอีกสถาบันหนึ่งได้ แสดงว่าหนังสือที่ได้รับเลือกให้เป็นตำราหรือเป็นหนังสืออ่านประกอบนั้นอาจไม่เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพหรือความสำเร็จของเนื้อหาแต่ประการใด หนังสืออ่านประกอบมีคุณค่าในการเสริมขยายประสบการณ์ของผู้อ่านให้กว้างขวาง ได้แง่คิดเพิ่มเติม ทำให้เป็นผู้มีความคิดกว้างไกล ไม่ยึดมั่นอยู่กับแนวใดแนวหนึ่งตลอดเวลา

6) พจนานุกรม ปทานุกรม สารานุกรม

พจนานุกรม หมายถึง หนังสือที่อธิบายความหมายของคำเรียงลำดับพยัญชนะแต่ละพยัญชนะก็เรียงตามสระจากแรกไปถึงสระผสม มุ่งให้ผู้ใช้ทราบความหมายของศัพท์ทั้งที่เป็นภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศ

ปทานุกรม หมายถึง หนังสือที่รวมเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นบทหรือหมวดหมู่ อาจเรียงลำดับตามอักษรส่วนมากมักมีมากกว่าหนึ่งเล่ม

สารานุกรม หมายถึง หนังสือที่รวบรวมเรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ ตามมโนทัศน์ที่
เกิดขึ้นในโลก โดยเรียงลำดับมโนทัศน์ตามตัวอักษร บางมโนทัศน์อาจมีคำอธิบายสั้น ๆ เหมือน
พจนานุกรม บางมโนทัศน์อาจมีคำอธิบาย 4-5 หน้าแล้วแต่เนื้อหา สารานุกรมเป็นแหล่งวิทยาการ
ประเภทสิ่งพิมพ์ที่มีค่าและราคาแพงที่สุดในบรรดาหนังสือทุกประเภท สารานุกรมแต่ละชุดจะมีหลาย
เล่มบรรจุเนื้อหาสาระละเอียดมากน้อยแตกต่างกันแล้วแต่ระดับผู้อ่านที่ผู้ผลิตมุ่งจะให้เป็นผู้
หากผู้อ่านเป็นระดับนักเรียน สารานุกรมจะใช้คำง่าย ๆ มีภาพประกอบมาก ๆ การใช้สารานุกรม
ที่ถูกต้องวิธีทำให้นักเรียนได้แหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้ แต่มิใช่การไปลอกเนื้อหาในพจนานุกรมมาทั้งดุ้น

7) หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ หมายถึง หนังสือที่มีจุดมุ่งหมาย 5 ประการ คือ (1) ให้ทราบความ
เป็นไปด้วยการเสนอข่าว (2) ให้การศึกษาด้วยการเสนอบทความสารคดีความรู้ ฯลฯ (3)
ชี้ชวนให้คล้อยตามด้วยการเสนอบทบรรณาธิการการวิเคราะห์ข่าว แสดงความคิดเห็น (4)
ให้ความบันเทิงด้วยการเสนอเรื่องสั้นเรื่องยาว การ์ตูน วิจารณ์ศิลปวัฒนธรรม และ (5) ให้
แจ้งความด้วยการรับโฆษณา นอกจากเสนอสาระ 5 ประเภทแล้ว หนังสือพิมพ์ยังมีกำหนดออก
แน่นอนเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายปักษ์ แต่สิ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์แตกต่างจากนิตยสารคือ
หนังสือพิมพ์ไม่มีปก นิยมพิมพ์ 2 ขนาด คือ ขนาดมาตรฐาน เช่น สยามรัฐ ไทยรัฐ ฯลฯ และ
ขนาดกึ่ง เช่น บางกอก เวิร์ลด์ เป็นต้น โดยที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทให้ความรู้แก่ผู้อ่านอยู่แล้ว
ตามข้อ (2) หนังสือพิมพ์จึงมีบทบาทให้การศึกษาแก่ประชาชนสูงมาก โดยเฉพาะการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อผู้อ่านมากไม่แพ้สื่อมวลชนอื่น การใช้หนังสือพิมพ์
ถ่ายทอดเพื่อให้สาระแก่ประชาชนจึงกระทำไ้รวดเร็วและถึงประชาชนได้เป็นจำนวนมาก หนังสือ
พิมพ์ 2 ประเภทคือ หนังสือพิมพ์เช้าและหนังสือพิมพ์เย็น

8) วารสาร/นิตยสาร

วารสารหรือนิตยสาร หมายถึง หนังสือที่ออกตามวาระหรือออกเป็นนิตย โดย
ทั่วไป "นิตยสาร" จะใช้แทนวารสารที่มุ่งประชาชนโดยทั่วไป ส่วน "วารสาร" มุ่งผู้อ่าน
บางกลุ่ม เช่น ครู นักการปกครอง วิศวกร วารสารจึงมีความหมายเป็นวิชาการอยู่ด้วย
นิตยสารเป็นหนังสือที่ครอบคลุมสาระคล้ายหนังสือพิมพ์ เพียงแต่เสนอไม่ทันท่วงทีเหมือนหนังสือพิมพ์

นิตยสารนิยมพิมพ์ขนาดแปดหน้า และขนาดครึ่งหนึ่งของหนังสือพิมพ์ขนาดมาตรฐาน แบ่งเป็นประเภทได้หลายประเภทคือ (1) มีลักษณะเนื้อหาทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาทางการเมือง เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม (2) มีเนื้อหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขา เช่น นิตยสารมวย นิตยสารกีฬา นิตยสารบันเทิง ฯลฯ (3) แบ่งตามเพศ เช่น กุลสตรี คิฉิน ฯลฯ และ (4) แบ่งตามเวลาที่ออก เช่น นิตยสารวันอาทิตย์ ซึ่งนิยมออกควบคู่กับหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับ

"วารสาร" มักบรรจุเนื้อหาทางวิชาการ เช่น ศึกษาศาสตร์ แพทยศาสตร์ นิยมออกเป็นรายเดือน ราย 2 เดือนหรือราย 4 เดือนในเมืองไทย

9) รายงานการวิจัย/สัมมนา

รายงานการวิจัยเป็นสิ่งพิมพ์ที่เสนอผลงานวิจัยเฉพาะเรื่องหรือรวบรวมผลงานวิจัยเฉพาะสาขา ซึ่งถือว่ามีสำคัญต่อการศึกษาโดยตรงเพราะครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาสามารถศึกษาหาความรู้และค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ส่วนรายงานการสัมมนาหรือการประชุมทางวิชาการเป็นผลรวมการบรรยายของวิทยากรและผลการอภิปรายของกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ตามหัวเรื่องที่ตั้งไว้สำหรับการสัมมนาหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เอกสารประเภทนี้หากมีการวางแผนล่วงหน้าก็สามารถเรียงพิมพ์ได้เป็นเล่มสวยงาม หากไม่มีการวางแผนก็ทำได้แต่โรเนียวใส่เพิ่มทะยอยแจกให้แก่สมาชิกที่เข้าสัมมนา อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นเล่มเรียบร้อยหรือทะยอยเป็นแผ่นคำสอนก็ถือว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการหาเทียมกัน เพื่อสนองความคงทนต่างกันและความสะดวกในการอ้างอิงไม่เหมือนกันเท่านั้น

10) ชุดการสอน

ชุดการสอนเป็นระบบการนำสื่อประสมประเภทต่าง ๆ มาบูรณาการใช้เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์แก่ผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สื่อที่นำมาใช้จึงมีทั้งสิ่งพิมพ์และสื่อที่เป็นโสตทัศนวัสดุอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งพิมพ์ที่มีบทบาทสูงมากเนื่องจากจัดทำได้ง่ายและประหยัดกว่าสื่อประเภทอื่น ชุดการสอนมี 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (1) ชุดการสอนประกอบการบรรยาย (2) ชุดการสอนสำหรับกลุ่มกิจกรรม (3) ชุดการสอนรายบุคคล (4) ชุดการสอนเฉพาะกิจ เช่น ชุดการสอนทางโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ชุดการสอนสำหรับผู้ปกครอง เป็นต้น

11) ไมโครฟอร์ม

ไมโครฟอร์ม เป็นระบบการเก็บข้อมูลที่เป็นสิ่งพิมพ์ไว้ในรูปแบบที่มีขนาดเล็ก และง่ายต่อการเก็บการใช้ ที่นิยมกันอยู่ในปัจจุบันมี 3 ประเภท คือ (1) ไมโครฟิล์ม (2) ไมโครฟิช และ (3) ไมโครคาร์ด

(1) ไมโครฟิล์ม เป็นระบบการถ่ายเอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ ลงบนฟิล์มขนาด 16 มม. หรือ 35 มม. โดยถ่ายภาพหนังสือที่ละหน้า ถาขนาดของหน้าใหญ่มาก หรือที่ละ 2 หน้าถ้าเป็นหน้าขนาดเล็ก ปกติหนังสือพิมพ์จะถ่ายลงไมโครฟิล์มขนาด 35 มม. เมื่อล้างแล้วจะเก็บไว้ตามหมวดหมู่ นักเรียนนักศึกษาก็สามารถมาขอยืมไปอ่านโดยใช้เครื่องอ่านไมโครฟิล์มที่เตรียมไว้ เครื่องอ่านบางชนิดสามารถทำสำเนาโดยระบบถ่ายเอกสารใหญ่ที่ติดการไตควย

(2) ไมโครฟิช เป็นคำที่นำมาใช้เรียกแผ่นฟิล์มขนาด 4" x 6" ซึ่งบรรจุกรอบภาพจำนวนมาก (60-100 กรอบ) กรอบเหล่านั้นจะบรรจุเนื้อหาของหนังสือ ตำรา และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ กรอบละหน้าเหมือนไมโครฟิล์ม เวลาอ่านก็ใช้เครื่องอ่านไมโครฟิชซึ่งจะขยายกรอบขนาดเล็กให้ใหญ่ขึ้นเพื่อจะได้อ่านง่ายและสามารถอัดสำเนาได้ ระบบนี้ประหยัดเนื้อที่และยังช่วยให้ผู้อ่านได้มีโอกาสอ่านหนังสือบางชนิดที่หาไม่ได้ในท้องตลาด ไมโครฟิชราคาถูกและมีขนาดพอดีที่จะจัดส่งทางไปรษณีย์ได้สะดวก เครื่องอ่านไมโครฟิชก็มีขนาดเล็ก เคลื่อนย้ายได้ง่ายกว่าเครื่องอ่านไมโครฟิล์มและเป็นที่นิยมแพร่หลายแล้วในปัจจุบัน

(3) ไมโครคาร์ด มีลักษณะเหมือนไมโครฟิชแต่อาจเป็นแบบแผ่นละกรอบหรือหลายกรอบ อาจเป็นแผ่นฟิล์มหรือเป็นแผ่นทึบแสงก็ได้ เวลาดูก็มีเครื่องอ่านขนาดมือถือหรือตั้งโต๊ะง่าย ๆ

2. ภาพยนตร์ ภาพยนตร์การศึกษา หมายถึง ภาพยนตร์ที่ออกแบบเพื่อใช้ประกอบการศึกษาในห้องเรียน โรงงาน และให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน ถ้าเป็นประเภทใช้ประกอบการสอนวิชาเฉพาะต่าง ๆ ภายในห้องเรียนเรียกว่า ภาพยนตร์ประกอบการสอน ถ้าใช้สำหรับฝึกอบรมคน เช่น ทหาร ช่าง พนักงานขายให้รู้จักใช้เครื่องมือบางอย่าง

เรียกว่า ภาพยนตร์ประกอบการฝึกอบรม และถ้าใช้สำหรับให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน จะเรียกว่า ภาพยนตร์การศึกษา มีผู้แบ่งภาพยนตร์เพื่อการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ ได้หลายแบบคลุมถึงภาพยนตร์ทุกชนิดโดยถือว่าไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ชนิดใดก็ล้วนมีประโยชน์ทางการศึกษาทั้งสิ้น หากครูผู้สอนจะรู้จักเลือกนำมาใช้ให้ถูกต้องกับสถานที่ เหมาะกับเวลาและให้ถูกวิธีเท่านั้น จึงอาจแบ่งภาพยนตร์เพื่อการศึกษาได้ดังนี้

1) ภาพยนตร์พื้นฐาน เป็นภาพยนตร์ที่ใช้สำหรับประกอบบทเรียนทั่ว ๆ ไป อาจใช้นำบทเรียนหรือใช้ฉายเพิ่มเติมหลังจากจบบทเรียนไปแล้ว หรือใช้สรุปบทเรียน ภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในพวกนี้ได้แก่ ก. ภาพยนตร์สารคดี เป็นภาพยนตร์ที่ให้ข้อเท็จจริง และมีคุณค่าทางการศึกษาเพราะใช้ศิลปะในการสร้างช่วยให้ผู้ชมเห็นความสำคัญต่าง ๆ ในแต่ละชุดได้ชัดเจน

ข. ภาพยนตร์บันเทิง เป็นภาพยนตร์ที่มุ่งให้เกิดความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ แต่สาระบางเรื่องมีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงสามารถคัดตอนมาใช้ประกอบการศึกษาได้ เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์ชุดปลาบู่ทอง ลักษณะวงศ์ เป็นต้น

ค. ภาพยนตร์ข่าว เป็นการเสนอข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาปัจจุบันเน้นให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ของโลก เช่น ภาพยนตร์ข่าวเหตุการณ์ในอิหร่าน อัฟกานิสถาน เกาหลีใต้ ฯลฯ และข่าวในประเทศ เป็นต้น ดังนั้น จึงนับว่า ภาพยนตร์ข่าวมีคุณค่าทางด้านสังคมศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ

ง. ภาพยนตร์โฆษณาสินค้า เป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อชักจูงใจคนให้นิยมสินค้าของตน ภาพยนตร์แบบนี้ถ้าครูรู้จักใช้นำการอภิปราย ส่งเสริมวิจารณ์ฉายแล้วจะดีมาก เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักคิดและแสดงความคิดเห็น

2) ภาพยนตร์ประกอบการสอนขนาดสั้น เป็นภาพยนตร์ที่แสดงเฉพาะกิริยาอาการอันหนึ่งอันใด ซึ่งการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจนพอ ภาพยนตร์แบบนี้ต้องอาศัยเทคนิคในการถ่ายทำเป็นพิเศษ เช่น ต้องถ่ายให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือเชิงซ้ำกว่าปกติ หรือถ่ายขยายอย่างไกล หรือทำเป็นแผนภูมิก่อนแล้วจึงถ่ายจากแผนภูมินั้น ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากสำหรับวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ชีววิทยา

ภาษาไทย ฯลฯ นอกจากนี้ยังใช้ได้ในการฝึกทักษะ การเล่นเกมต่าง ๆ ในวิชาพลศึกษา และวิชาหัตถศึกษาด้วย การใช้ภาพยนตร์แบบนี้ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมล่วงหน้า เป็นอย่างดี จะต้องรู้จักบูรณาการกับสื่ออื่นให้ถูกต้องเหมาะสม ต้องมีวิธีเชื่อมโยงเรื่องที่กำลังสอน คำถามและกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในชั้นเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ครูส่วนใหญ่นิยมใช้ภาพยนตร์เงียบเพื่อตนเองจะได้สอดแทรกคำอธิบายไปตามความต้องการ เช่น ภาพยนตร์แสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวต่างประเทศ การแสดงอาการเคลื่อนไหวของเครื่องจักร เครื่องยนต์ขณะทำงาน การเคลื่อนไหวของร่างกายอย่างถูกต้องในการเล่น กีฬาต่าง ๆ เป็นต้น

3) ภาพเสนอเรื่องราวสั้น ๆ ใช้แสดงปรากฏการณ์อันหนึ่งอันใดโดยเฉพาะ แต่เพียงอย่างเดียว สำหรับในเรื่องที่ยากไม่สามารถอธิบายได้ง่ายด้วยวิธีอื่นก็นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ ภาพยนตร์แบบนี้เป็นฟิล์มสั้น ๆ สำหรับใช้ในการสอนเฉพาะอย่าง

4) ฟิล์มถลับมโนทัศน์เดี่ยว ภาพยนตร์แบบนี้มีส่วนคล้ายกับประเภทที่ 3 ที่กล่าวมาแล้วคือ เป็นฟิล์มสั้น ๆ สำหรับสอนความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จึงนิยมเรียกว่า "ฟิล์มมโนทัศน์เดี่ยว" ซึ่งใช้ฉายระบบวนเวียนคือ เมื่อฉายไปสุดฟิล์มแล้ว หัวฟิล์มจะกลับเข้าทางเดิมฉายต่อไปได้อีก เป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ จนกว่าผู้เรียนจะเข้าใจแล้วหยุดฟิล์มเอง

3. วิทยุ วิทยุเป็นสื่อมวลชนประเภทที่ 3 ที่เกิดขึ้นในโลกต่อจากการสิ่งพิมพ์ และภาพยนตร์ ปัจจุบันวิทยุเป็นสื่อมวลชนที่ไปถึงผู้รับได้มากที่สุด ไม่ว่าผู้รับจะมีถิ่นฐานอยู่ ไกลแสนไกลเพียงใด วิทยุกระจายเสียงเพื่อแพร่ความรู้มี 2 ประเภท คือ

1) วิทยุเพื่อการสอน เป็นการใช้วิทยุเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของระบบการสอน ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย นิยมเรียกว่า "วิทยุโรงเรียน"

2) วิทยุเพื่อการศึกษ เป็นการใช้วิทยุเพื่อให้ความรู้โดยทั่วไปแก่ผู้ฟัง ตามบ้าน นิยมเรียกว่า "วิทยุศึกษา"

นอกจากวิทยุกระจายเสียง 2 ประเภทนี้ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ปัจจุบันยังมีนวัตกรรมการใช้วิทยุสำหรับการเรียนการสอนอีกอย่างหนึ่ง

เรียกว่า "วิทยุทัศน์" ซึ่งเน้นการใช้งานที่เหมาะสมกับการศึกษานอกระบบมากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียน

คุณค่าของวิทยุในทางการศึกษา

1. ให้ความรู้ได้รวดเร็วและทั่วถึงกันทุกหนทุกแห่ง สามารถนำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสู่การรับรู้ของผู้เรียนได้เร็ว ช่วยให้ได้รับความรู้รอบตัวที่ทันสมัยอยู่เสมอ โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล
2. ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมรายการและเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เช่น ขับร้อง คนตรี ฯลฯ ผู้เรียนจะได้มีส่วนแสดงออกตามบทในรายการที่ฟังอยู่
3. ทำให้การเรียนการสอนเป็นจริงเป็นจัง ผู้เรียนสามารถควบคุมภาพเหมือนได้ประสบเหตุการณ์ที่ฟังอยู่นั้นจริง ๆ
4. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นการนำโลกภายนอกเข้ามาให้ใคร่จู้จักกัน
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์ซาบซึ้งคล้อยตามเรื่องที่เรียน โดยเฉพาะในสาขาวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ฯลฯ เช่น การใช้เสียงดนตรีประกอบการศึกษา วรรณคดี และประวัติศาสตร์ เป็นต้น
6. ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการตาม ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากคนควาททดลองอยู่เสมอ
7. เป็นสื่อที่ใช้ถ่ายทอดวัฒนธรรมได้ดียิ่ง เช่น รายการเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียม เป็นต้น
8. วิทยุช่วยเราความสนใจของผู้เรียน ทำให้ได้เปลี่ยนบรรยากาศจากการศึกษาธรรมดาคาจากตำราหรืออื่น ๆ เป็นการลดความตึงเครียดและความเบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้ไปในตัว
9. ส่งเสริมให้เกิดความกล้า หลังจากฟังรายการต่าง ๆ แล้วก็มีการอภิปรายซักถามและแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่มบ้างในบางกรณี

10. วิทยุช่วยให้การศึกษาแก่ผู้เรียนที่พิการหรือเจ็บป่วยไปศึกษา ณ สถานบันการศึกษาไม่ได้ รวมทั้งผู้ที่ประสงค์จะได้รับการศึกษาแต่มีอุปสรรคเพราะต้องทำงานหรือมีภาระครอบครัว วิทยุจะช่วยให้เป็นอย่างมากทั้งด้านความรู้ การแนะนำอาชีพ เช่น การใช้วิทยุในโครงการมหาวิทยาลัยตลาดวิชา เป็นต้น

11. วิทยุสามารถเสนอแบบการสอนที่ถูกต้องแก่ครูในส่วนที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสฟังแบบอย่างที่ต้องการ เช่น การอ่านคำประพันธ์ต่าง ๆ และการใช้ภาษาซึ่งครูบางคนทำไม่ได้

"วิทยุทัศน์" คืออะไร

รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า "วิทยุทัศน์เป็นนวัตกรรมการใช้รายการวิทยุเพื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนจากวิทยุได้อ่านข้อความ ตาราง กราฟ ฯลฯ ควบคู่กันไปกับเสียงที่ได้อินจากวิทยุ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉงและมีโอกาสใช้สื่อการสอนประสมช่วยอย่างเต็มที่ วิทยุทัศน์เป็นรายการวิทยุที่จัดระบบให้ผู้เรียนได้ใช้สื่อทางสายตา ของจริงและของจำลองควบคู่ไปกับเสียงที่ได้อิน เหมาะสำหรับการสอนทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะวิชาที่มีเนื้อหาและมโนทัศน์ลับซับซ้อนไม่สามารถอธิบายให้กระจ่างได้ด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียว เช่น บัญชี คณิตศาสตร์ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น ผลการวิจัยปรากฏว่ารายการวิทยุทัศน์สอนนักศึกษาได้ดีเท่ากับรายการโทรทัศน์และราคาถูกกว่าเป็นอย่างมาก

"วิทยุทัศน์" จะมีวิวัฒนาการประมาณไม่เกินสิบปีมานี้เอง พร้อมกันทั้งในอังกฤษและอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยเปิดของประเทศอังกฤษที่ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้มีโอกาสไปเป็นศาสตราจารย์เยี่ยมเยียน ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้วิทยุทัศน์อย่างกว้างขวาง ปัจจุบันนี้ บีบีซี ร่วมกับมหาวิทยาลัยเปิดผลิตรายการวิทยุทัศน์เป็นจำนวนมากโดยกำหนดรายการไว้แน่นอนในราคาไม่แพงนัก ผู้ฟังที่สมัครเป็นสมาชิกจะได้รับแบบฝึกปฏิบัติ คู่มือ และสื่อการสอนส่งไปให้ถึงบ้านล่วงหน้า วิชาที่จัดทำเป็นรายการวิทยุทัศน์ครอบคลุมธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ การปกครอง และวิทยาศาสตร์ทุกแขนง ถูกถ่ายทอดโดยบีบีซี

ไม่ใช่เฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดเท่านั้น แต่รวมประชาชนโดยทั่วไป และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอื่นด้วย นอกจากนี้ผู้วิทยุทัศน์ยังอยู่ในรูปของเทปเสียงแบบแคสเสตที่ผู้ฟังจะฟังแล้วฟังอีกได้

4. โทรทัศน์ โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งที่สามารถให้ทั้งภาพและเสียงอย่างสัมพันธ์กันได้ และภาพสามารถเคลื่อนที่ได้เช่นเดียวกับภาพยนตร์ แต่ต่างกันตรงที่โทรทัศน์นั้นสามารถรับภาพได้ที่บ้านด้วยเครื่องรับภาพโทรทัศน์ ไม่ต้องออกไปชม ณ ที่ฉายแห่งใดแห่งหนึ่งดังภาพยนตร์ จึงนับว่าสะดวกในการรับชมของผู้ชมอย่างมาก โทรทัศน์ในปัจจุบันได้เสนอรายการต่าง ๆ มากมายหลายชนิดหลายประเภท เช่น รายการข่าว การบันเทิง สารคดี การ์ตูน โฆษณา และรายการเพื่อการศึกษา เป็นต้น ถ้าจะกล่าวถึงรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะสามารถแยกลักษณะการใช้ได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) โทรทัศน์เพื่อการสอน และ 2) โทรทัศน์เพื่อการศึกษา

1) โทรทัศน์เพื่อการสอน เป็นรายการที่จัดขึ้นเพื่อสอนนักเรียนตามหลักสูตรการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น โครงการจัดรายการโทรทัศน์ศึกษาเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ ชั้นทดลอง ที่จัดขึ้นด้วยความร่วมมือของสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 ในสมัยนั้น เริ่มส่งรายการในวันที่ 26 ตุลาคม 2507 ในสามปีแรกได้จัดรายการในระดับชั้นประถมศึกษา สัปดาห์ละ 3 วัน คือ จันทร์ พุธ และศุกร์ เวลา 10.00-11.00 น. วิชาที่จัดเป็นรายการสอนคือ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ และศิลปศึกษาก่อน ซึ่งถือเป็นงานชั้นทดลอง ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดรายการอีกเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ นับเป็นหน่วยงานแรกที่ได้ริเริ่มงานโทรทัศน์เพื่องานการศึกษาอย่างจริงจัง

2) โทรทัศน์เพื่อการศึกษา หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่มุ่งจะให้ความรู้แก่ผู้ชมที่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านสารคดีและวัฒนธรรม อาทิ รายการเย็บปักถักร้อย การอธิบายปัญหาประชากร นำเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ รายการอาหาร เป็นต้น บทบาทที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโทรทัศน์การศึกษาประการหนึ่งคือ การช่วยในขบวนการเรียนของชีวิต ประชาชนส่วนมากเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วก็มักไม่มีโอกาสขวนขวายหาความรู้ใส่ตนเอง รายการโทรทัศน์การศึกษาจะเป็นเครื่องช่วยดึงประชาชนเหล่านั้นให้หันต่อเหตุการณ์ ช่วยแม่บ้าน ปู่ ย่า ตา ยาย ให้ดูตากว้างยิ่งขึ้น

ในด้านโครงการตลาดวิชา นั้น โทรทัศน์การศึกษาเป็นคำตอบที่ดีที่สุดในด้าน การให้ความรู้แก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา การทำบทเรียนทางไปรษณีย์มาวมกับ การสอนทางวิทยุ หรือโทรทัศน์จะช่วยให้ศึกษามีแหล่งความรู้ที่ยั่งยืน การเป็นบัณฑิตนั้น เพียงการอ่านอย่างเดียวไม่พอ นักศึกษาจำต้องชวนหาความรู้จากทางอื่นด้วยการ เรียนจากโทรทัศน์ซึ่งออกรายการสอนเป็นประจำจะเป็นความหวังเพียงอย่างเดียวของ มหาวิทยาลัยตลาดวิชา

5. โทรคมนาคม รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ผู้อำนวยการ สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้เขียนเกี่ยวกับ "โทร-คมนาคมเพื่อการศึกษา" ไว่ดังต่อไปนี้

ในระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา ความเจริญก้าวหน้าทาง ด้านการสื่อสารทางไกลหรือที่เรียกกันว่า โทรคมนาคม ได้ขยายตัวไปกว้างขวางทั้งทาง ด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจ และครอบคลุมทางด้านการศึกษาด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา เทคโนโลยีทางโทรคมนาคมที่มีส่วนเพิ่มพูนประสิทธิภาพการศึกษาพอจะจำแนกได้ 2 ขอบเขต คือ 1) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง และ 2) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดย ทางอ้อม

โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง หมายถึง การใช้โทรคมนาคมเพื่อการเรียนการสอนโดยตรงไม่ว่าจะมุ่งไปยังผู้เรียนที่อยู่นอกและในระบบโรงเรียน ซึ่งจะได้อธิบายดังต่อไปนี้ ส่วนโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางอ้อมได้แก่ ส่วนที่ใช้ ในการพิมพ์ต่าง ๆ เช่น ระบบโทรพิมพ์และระบบโทรภาพ

1) โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง

โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงซึ่งกำลังแพร่หลายอยู่ในขณะนี้ ได้แก่ โทรทัศน์ทางการศึกษา และดาวเทียมเพื่อการศึกษา

โทรทัศน์เพื่อการศึกษา โทรทัศน์เพื่อการศึกษา หมายถึง การใช้โทรทัศน์ เป็นสื่อในการให้การศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นส่วนของการศึกษานอกโรงเรียนและเป็น ส่วนของการศึกษาในโรงเรียน โดยการใช้ระบบโทรทัศน์ที่เรียกว่า "สายรวม" คือ

หมายเลขเดียวอาจมีผู้เรียกเข้ามาได้ถึง 200 คน โดยปกติโทรศัพท์ที่เราใช้ตามบ้านขณะนี้ เป็นแบบสายเดี่ยว คือ เมื่อมีผู้โทรศัพท์มาแล้วและถูกสายกำลังสนทนากันอยู่ คนอื่นหมายเลขนั้นแล้วสายจะไม่ว่าง แต่ถ้าเป็นระบบสายรวมไม่ว่าใครจะหมุนเข้ามาก็สามารถร่วมสนทนาหรือพูดคุยกันได้ จึงเหมาะสำหรับการสอนที่จะให้ผู้เรียนเรียนได้ทางโทรศัพท์จากที่บ้าน การใช้โทรศัพท์เพื่อการศึกษากระทำได้ 3 ระบบ คือ (1) ระบบออกอากาศผลสมการส่งตามสาย (2) ระบบส่งตามสาย และ (3) ระบบเรียกสาย

(1) ระบบออกอากาศผลสมการส่งตามสาย เป็นการใช้ระบบโทรศัพท์แบบสายรวมควบคุมกับการออกอากาศโดยใช้ความถี่พิเศษของคลื่นวิทยุ เอฟเอ็ม เพื่อส่งรายการโทรทัศน์จากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง เช่น ที่ทำการทดลองกันที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน รายการสอนที่กำลังส่งไปตามบ้านของนักศึกษาที่หมายเลขหมาย เข้ามานั้นก็ถูกส่งออกอากาศทางวิทยุ เอฟเอ็ม ไปยังเมืองที่อยู่ใกล้เคียง แต่เป็นสเปคตรัมของคลื่นเอฟเอ็มที่ไม่ใช่ส่งสัญญาณ ดังนั้น หน่วยรับจึงต้องมีเครื่องรับพิเศษเพื่อจะรับสัญญาณแล้วส่งไปตามสายโทรศัพท์ของนักศึกษาต่อไป เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของคลื่นเอฟเอ็ม วิทยุเอฟเอ็มโดยทั่วไปจึงไม่สามารถรับสัญญาณได้ ระบบนี้ทำให้มีผู้รับจำนวนมากอาจถึง 1,000 คน หากใช้ระบบส่งตามสายอย่างเดียวน่าจะมีผู้รับรายการได้เพียง 200 คน ดังที่กล่าวแล้ว

(2) ระบบส่งตามสาย เป็นระบบที่มีการส่งรายการสอนจากผู้สอนทั้งประเภทสดและที่บันทึกเสียงไวล่วงหน้าโดยเปิดเทปบันทึกเสียงส่งเข้าไปในระบบโทรศัพท์ นักศึกษาจะหมุนฟังเมื่อไรก็ได้ในช่วงเวลาที่ใดที่กำหนดไว้ เพราะเทปจะวนติดต่อกันเป็นวัฏจักร เช่นเดียวกับการเข้าไปชมภาพยนตร์ที่ฉายสองเรื่องควบ เช่นที่คณะครุศาสตร์อาจเปิดสอนวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาทางหมายเลข 252-7015 นักศึกษาจึงสามารถหมุนหมายเลขนี้และฟังคำบรรยายจากทางโทรศัพท์โดยระบบขยายเสียงภายนอก กล่าวคือ มีลำโพงต่อออกมาแรงให้ดังหรือเบาได้ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องยกหูฟังตลอดเวลาเพราะอาจปวดหูและปวดคอ เมื่อฟังคำบรรยายอาจมีสไลด์ภาพชุด ฯลฯ ประกอบเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาควบคู่กันไป ในสหรัฐอเมริกาได้มีเครื่องฉายภาพทางโทรศัพท์ที่ผู้สอนสามารถเขียนภาพหรือตัวหนังสือประกอบเหมือนเขียนเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะแล้วภาพก็จะไปปรากฏบนเครื่องรับ

ภาพที่บ้านของนักศึกษาได้ด้วย การใช้โทรศัพท์เพื่อการศึกษาแบบนี้ลงทุนน้อยกว่าการส่ง
รายการทางวิทยุและสามารถเจาะจงผู้รับได้ด้วย อย่างไรก็ตามอัตราการใช้โทรศัพท์
สำหรับระบบนี้ต้องปรับปรุงให้ถูกกว่าอัตราปกติมิฉะนั้นผู้เรียนจะต้องเสียค่าโทรศัพท์เป็น
เงินจำนวนมาก

(3) ระบบเรียกสาย เป็นระบบที่ใช้โทรศัพท์สายเดี่ยวเรียกวิทยากรซึ่งเป็นผู้
มีความรู้ให้บรรยายหรือสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่นักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในห้องเรียน
เช่น ในวิชาประวัติศาสตร์ไทย ผู้สอนอาจหมุนโทรศัพท์เรียนเชิญให้ท่านอาจารย์อธิบาย
เรื่องราวบางอย่างให้ฟัง นักศึกษาอาจซักถามปัญหาได้ เสียงอธิบายของวิทยากรจะ
ปรากฏบนลำโพงเพื่อขยายให้ดังชัดเจน ระบบเรียกสายนี้ไม่ต้องลงทุนมากนักและช่วยทำ
ให้ผู้เรียนตื่นตัวไม่น้อย ประหยัดเวลาวิทยากร และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฟังและ
สนทนากับบุคคลสำคัญต่าง ๆ ซึ่งโดยปกติจะไม่ยอมปรากฏตัว เป็นต้น

โทรศัพท์เพื่อการศึกษาเป็นนวัตกรรมการใช้โทรคมนาคมที่ยังอยู่ในขอบเขต
จำกัด แต่โทรศัพท์ในระบบของตัวเองมีศักยภาพที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อระบบโทรศัพท์ภาพแพร่หลายไป ผู้เรียนอาจเรียนหนังสือที่บ้านได้
อย่างมีประสิทธิภาพเท่ากันหรือเหนือกว่าการมาเรียนที่สถาบันการศึกษา

ดาวเทียมเพื่อการศึกษา ระบบดาวเทียมเพื่อการศึกษาหมายถึง การส่ง
สัญญาณภาพซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญญาณโทรทัศน์จากแหล่งกลางผ่านดาวเทียมไปยังหน่วยรับที่
อยู่ในเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไปเป็นเกาะหรือมีภูเขาถ้ำขวาง ไม่สามารถส่งสัญญาณ
ได้สะดวกโดยระบบไมโครเวฟ เหมาะสำหรับประเทศที่มีขนาดใหญ่ เช่น สหรัฐอเมริกา
รัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ฯลฯ ประเทศที่เป็นหมู่เกาะ เช่น ฟิลิปปินส์
อินโดนีเซีย เป็นต้น

2) โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยทางอ้อม

โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางอ้อมได้แก่ ส่วนที่ใช้ในการพิมพ์
ต่าง ๆ เช่น ระบบโทรพิมพ์และระบบโทรภาพ

ระบบโทรพิมพ์และระบบโทรภาพ ระบบโทรพิมพ์เป็นระบบการส่งสารโดยสัญญาณไฟฟ้าในรูปของการพิมพ์ดีด จากเครื่องส่งโทรพิมพ์ไปยังเครื่องรับหนึ่งเครื่องหรือหลายเครื่องซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปหลายร้อยหลายพันกิโลเมตร ข้อความที่ส่งจากเครื่องส่งโทรพิมพ์จะไปปรากฏที่เครื่องรับในรูปของข้อความที่พิมพ์ดีดออกมา ข้อความต่าง ๆ อาจส่งสดหรือบันทึกไว้ในเทปกระดาษ หรือบันทึกไว้ในเทปแม่เหล็กก็ได้ เป็นระบบที่ใช้ในการส่งโทรเลขข้ามทวีปและส่งข่าวของสำนักข่าวสากลต่าง ๆ เช่น ยูพีไอ เอพี รอยเตอร์ เอเอพี ฯลฯ สำนักข่าวเหล่านี้จะส่งข่าวจากสำนักงานใหญ่โดยผ่านสายโทรเลขหรือดาวเทียมไปยังเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก ลูกค้าซึ่งได้แก่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ จะมีเครื่องรับโทรพิมพ์ ซึ่งจะพิมพ์ข่าวทันทีที่แหล่งข่าวส่งมาให้และทำงานตลอด 24 ชั่วโมง ทุกเช้าบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จะสามารถนำกระดาษพิมพ์ซึ่งมีข่าวต่าง ๆ มาพิจารณาเพื่อเลือกลงพิมพ์ในหนังสือของตนเองต่อไป โดยต้องจ่ายค่าข่าวแก่ตัวแทนของสำนักข่าวที่อยู่ในประเทศนั้น เช่น สำนักพิมพ์ยูพีไอ ซึ่งอยู่ที่นิวยอร์กจะส่งข่าวพร้อมกันไปทั่วโลก สำนักพิมพ์ต่าง ๆ เช่น บางกอกโพสต์ สยามรัฐ ฯลฯ ก็จะมีเครื่องรับโทรพิมพ์ไว้สำหรับรับข่าวได้ทันทีทั้งนี้ นอกจากระบบโทรพิมพ์จะเป็นประโยชน์ทางด้านสื่อสารโทรเลขและสื่อมวลชนแล้ว ยังมีคุณค่าทางด้านธุรกิจด้วย การรวมระบบโทรศัพท์หมายเลขเข้าไปกับระบบโทรพิมพ์กลายเป็นระบบใหม่ เรียกว่า "ระบบเทเล็กซ์" ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลกอาจติดต่อส่งข้อความที่มีลักษณะคล้ายโทรเลขผ่านเครื่องเทเล็กซ์ได้โดยตรง

ระบบโทรภาพทำงานลักษณะเดียวกับโทรพิมพ์ แต่เป็นการส่งภาพเขียนหรือภาพถ่ายจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งโดยสัญญาณไฟฟ้า ภาพจากต่างประเทศที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ส่งจากแหล่งข่าวด้วยระบบโทรภาพเป็นส่วนใหญ่

ทั้งระบบโทรพิมพ์และโทรภาพ นับว่ามีส่วนให้การศึกษาแก่ประชาชนทางอ้อมและมีส่วนสร้างโลกนี้ให้แคบลงเพราะข่าวคราวต่าง ๆ สามารถแพร่ไปทั่วโลกได้รวดเร็ว คนที่อยู่ต่างประเทศอาจทราบข่าวเกี่ยวกับเมืองไทยได้รวดเร็วกว่าคนที่อยู่ในเมืองไทยก็เพราะอาศัยระบบโทรพิมพ์และโทรภาพนั่นเอง

กิจกรรมที่ 10.3.4

หลังจากนักศึกษาได้ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการให้การศึกษามวลชนแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ใช้เครื่องมือหรือสื่อชนิดใดในการให้การศึกษามวลชน สื่อชนิดที่ว่านั้นมีกี่ประเภท จงอภิปรายถึงลักษณะของสื่อแต่ละประเภทนั้น ๆ ในเชิงที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษามวลชน

แนวตอบ

1. ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยในการให้การศึกษามวลชน สื่อมวลชนแบ่งได้เป็น 4-5 ประเภท คือ 1) สิ่งพิมพ์ 2) ภาพยนตร์ 3) วิทยุ 4) โทรทัศน์ 5) โทรคมนาคม เช่น โทรศัพท์ โทรภาพ โทรพิมพ์ ดาวเทียม

1) สิ่งพิมพ์ หมายถึงสิ่งพิมพ์ทุกรูปแบบทั้งที่เป็นแผ่น และรวมเป็นเล่มแล้ว และทั้งที่ใช้แทนพิมพ์หรือเขียนด้วยมือ ที่บรรจุเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้แก่ผู้อ่านในด้านต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ที่มีคุณสมบัติพิเศษที่สามารถผลิตได้จำนวนมาก ๆ ในแต่ละครั้ง จุเนื้อหาข้อความรู้ได้มาก ทำให้สามารถแพร่ความรู้นั้น ๆ ไปสู่มวลชนได้จำนวนมากและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการผลิตและสามารถส่งทางไปรษณีย์ได้สะดวกด้วยราคาไม่แพง จึงเหมาะสำหรับการให้การศึกษามวลชนอย่างยิ่ง สิ่งพิมพ์จำแนกได้หลายประเภท ได้แก่ หนังสือความรู้หรือสารคดี แบบเรียนหรือตำราวรรณคดี แบบฝึกปฏิบัติ หนังสืออ่านประกอบ พจนานุกรม สารานุกรม หนังสือพิมพ์วารสารหรือนิตยสาร รายงานการวิจัย การค้น หนังสือภาพหรือภาพชุด ชุดการสอน และไมโครฟอร์ม

2) ภาพยนตร์ หมายถึงภาพยนตร์ที่มีคุณค่าทางการศึกษาทั้งที่สร้างขึ้นเพื่อการสอนเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง เพื่อการฝึกอบรมหรือเพื่อเป็นการให้ความรู้ทั่ว ๆ ไป ให้แก่เด็กในวัยสังคมหรืออื่น ๆ ภาพยนตร์มีลักษณะเป็นสื่อมวลชนที่ (1) สามารถผลิตได้หลาย

ก๊อปปีเหมือนต้นฉบับ นั่นคือมีลักษณะคล้ายการพิมพ์ (2) ผู้ชมสามารถชมได้ครั้งละจำนวนมาก ๆ ส่วนจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของภาพบนจอฉาย (3) สามารถฉายแล้วฉายอีกได้จำนวนมากครั้ง (4) สามารถส่งแพร่ออกสู่มวลชนทางโทรทัศน์ได้ นั่นคือเมื่อสร้างภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมาแล้วก๊อปปี้ออกเป็นหลาย ๆ ชุด แต่ละชุดนำไปฉายในแต่ละแห่งซึ่งมีผู้ชมจำนวนหนึ่ง และฉายได้หลาย ๆ ครั้งต่างเวลากัน จะพบว่าผู้ชมภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ จะมีเป็นจำนวนมาก ๆ ที่เดียว ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในการใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อให้ความรู้แก่มวลชน เช่น การจัดการศึกษาจากระบบเขามักนำภาพยนตร์ที่เป็นความรู้ต่าง ๆ แทรกความบันเทิงอยู่บ้างให้ดูน่าสนใจยิ่งขึ้นไป ฉายให้ประชาชนในชุมชนใดชุมชนหนึ่งได้ชม ปรากฏว่าเป็นที่น่าสนใจและได้ประโยชน์ตามมุ่งหมายไม่น้อยทีเดียว หรือถ้ามีศูนย์สื่อทัศนในชุมชนใด เราอาจจัดภาพยนตร์ไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อจัดให้ได้ชมได้สะดวกในเวลาที่ต้องการก็ได้

- 3) วิทยุ เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงผู้รับได้มากที่สุดคนในบรรดาสื่ออื่น ๆ เพราะ (1) ผู้ฟังทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาสามารถรับฟังได้ ไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือใดก็สามารถเข้าใจเรื่องราวได้เช่นกัน (2) สามารถส่งไปได้ไกล ๆ ในเวลารวดเร็ว ชาวป่า ชาวเขาที่อยู่ห่างไกลคมนาคมก็สามารถจะรับฟังได้ทันเหตุการณ์เหมือนที่อื่น ๆ (3) ราคาเครื่องรับวิทยุไม่แพงมาก เหมาะสำหรับผู้รับฟังทุกระดับฐานะ (4) วิธีการรับฟังไม่ยุ่งยาก (5) ระบบการส่งกระจายเสียงไม่ยุ่งยากและค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก ด้วยเหตุนี้เองวิทยุจึงเป็นสื่อมวลชนที่เหมาะสมอีกอย่างหนึ่งที่จะจัดเป็นรายการเพื่อการศึกษาให้เป็นระบบที่ดีในการให้การศึกษาแก่มวลชนทั่วไปของประเทศ โดยเฉพาะสำหรับความรู้ที่ยากแก่การทำความเข้าใจจากข้อความในสิ่งพิมพ์แต่อย่างใด เช่น การอ่านทำนองเสนาะต่าง ๆ เป็นต้น ประสิทธิภาพในการเรียนรู้จะดียิ่งขึ้นถ้าได้ใช้สื่อประสมประสานกันทั้งสิ่งพิมพ์และวิทยุด้วย ซึ่งจะช่วยให้ได้คุณภาพหรือเรื่องราวประกอบการฟังรายการวิทยุ โดยจะส่งสิ่งพิมพ์ที่เป็นแบบฝึกปฏิบัติไปให้ผู้เรียนก่อน เพื่อใช้ประกอบการชดเชยฟังรายการ เรียกว่าวิธีการประสมประสานสื่อมวลชนดังกล่าวนี้ว่า "วิทยุทัศน์"

4) โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่ให้ทัศนะภาพที่เคลื่อนไหวได้และเสียงที่สัมพันธ์กัน ส่งไปถึงบ้านของผู้ชมได้อย่างรวดเร็วและได้เนื้อที่บริเวณที่มีการรับกว้างไกลมาก นับเป็นสื่อมวลชนที่สามารถเราและดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก และสามารถจะเสนอรายการได้หลายชนิดหลายแบบด้วยกัน มีทั้งข่าว การบันเทิง สารคดี การ์ตูน โฆษณา เสนอเป็นภาพยนตร์ หรือรายการทางการศึกษา ฯลฯ ถ้าได้จัดรายการทางการศึกษาทางโทรทัศน์อย่างมีระบบและใช้ได้อย่างจริงจังจะช่วยในการให้การศึกษามวลชนได้มาก เป็นการสะดวกประหยัด และมีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาของผู้ใหญ่ที่ต้องทำงานกลางวัน และสามารถควบคุมและรู้จักจัดระบบการเรียนรู้ของตนเองได้

5) โทรคมนาคม เป็นสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งที่สามารถได้ในระยะทางไกลมาก ๆ ในด้านการศึกษา โทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องโดยตรงมี (1) โทรศัพท์ทางการศึกษา และ (2) คาวเทียมเพื่อการศึกษา

โทรศัพท์เพื่อการศึกษา หมายถึงการใช้โทรศัพท์เป็นสื่อในการให้การศึกษาและถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ โดยการใช้ระบบโทรศัพท์ที่เรียกว่า "สายรวม" คือหมายเลขเดียวสามารถมีผู้เรียกเข้ามาได้จำนวนมาก ๆ และสามารถพูดคุยกันได้ นับว่าเป็นการประหยัดในเรื่องเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ทั้งยังช่วยลดปัญหาการจราจร ปัญหาอุบัติเหตุต่าง ๆ ในท้องถนนได้อีกด้วย นับเป็นสื่อที่เหมาะสมกับระบบในเมืองที่มีการโทรคมนาคมสะดวกและคล่องตัวมากกว่าในท้องที่ห่างไกล การใช้โทรศัพท์เพื่อการศึกษากระทำได้ 3 ระบบคือ (1) ระบบออกอากาศผสมการส่งตามสาย (2) ระบบส่งตามสาย และ (3) ระบบเรียกสาย

คาวเทียมเพื่อการศึกษา หมายถึงการส่งสัญญาณภาพซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัญญาณโทรทัศน์จากแหล่งกลางผ่านคาวเทียมไปยังหน่วยรับที่อยู่ในเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไปเป็นเกาะหรือมีภูเขาขวางกั้น ไม่สะดวกในการส่งสัญญาณได้ด้วยระบบไมโครเวฟภาคพื้นดินธรรมดา เหมาะสำหรับประเทศที่มีขนาดใหญ่และมีเนื้อที่เป็นเกาะ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา รัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นการหาวิธีการเพื่อนำการศึกษาไปให้ถึงมวลชนส่วนต่าง ๆ ของประเทศให้ทั่วถึงกัน

สารกถาที่ 10.3.5 ความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา

ในวงการการศึกษาทั่วโลก ต่างเป็นที่ประจักษ์กันดีว่าสื่อมวลชนจะมีส่วนช่วยในการให้การศึกษามวลชนได้อย่างไม่มีสื่อใดจะเหมาะสมเท่า ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งที่พัฒนาแล้วและยังไม่พัฒนาจึงได้นำสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทในการให้การศึกษามวลชนกันมาก โดยเลือกเอาสื่อมวลชนชนิดที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ ประชากร เศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศตนชนิดใดชนิดหนึ่งหรือหลาย ๆ ชนิดผสมผสานกัน ประเทศส่วนมากได้ใช้สื่อมวลชนเพื่อช่วยแก้ปัญหาการศึกษาในด้านต่าง ๆ แต่แรกเริ่ม เช่น ปัญหาการไม่รู้หนังสือ และขาดความรู้พื้นฐานของประชากร ปัญหาการศึกษาระดับการศึกษาของผู้ใหญ่อยู่ในขั้นต่ำซึ่งเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชน และปัญหาการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นต้น ความเคลื่อนไหวในที่นี้จะขอแยกเป็น 1) ความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ และ 2) ความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

1) ความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในต่างประเทศ

รวบรวมได้ดังนี้

ระบบโรงเรียนแห่งแรกที่สอนทางโทรทัศน์

ระบบนี้เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2499 ได้ทดลองกับโรงเรียนวอชิงตัน เคาน์ตี ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองเฮเกอร์สทาวน์ มลรัฐแมริแลนด์ ในสหรัฐอเมริกา คนทั่วไปมักเรียกโครงการทดลองนี้ว่า "เฮเกอร์สทาวน์" เพราะห้องส่งและที่ทำการตั้งอยู่ในเมืองนี้ และผู้ไปชมกิจการส่วนใหญ่ไปที่นั่น จุดมุ่งหมายของโครงการนี้ก็เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเรียนจากครูผู้ชำนาญ โดยจะสอนวิชาศิลปะและดนตรีให้ดีขึ้น เพราะขาดครูผู้มีความชำนาญในการสอนวิชาเหล่านี้ ส่วนทางสาขาวิทยาศาสตร์ซึ่งก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ครูจำนวนมากโดยเฉพาะในชั้นประถมไม่สามารถสอนตามหลักสูตรใหม่ได้ โทรทัศน์จะช่วยให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนวิชาทั้ง 3 จากครูที่สอนเก่งจริง ๆ นอกจากนี้โทรทัศน์ยังได้ช่วยในการอบรมครูประจำการ โดยสอนกระบวนการวิชาชีพพิเศษให้แก่ครู และในขณะที่เดียวกันก็ให้ครูได้เห็นตัวอย่างการสอนที่ดียิ่งด้วย ระบบโทรทัศน์ที่เฮเกอร์สทาวน์นี้ใช้ระบบโทรทัศน์วงจรปิดส่งรายการจากห้องส่งผ่านทางสายเคเบิลแก่ชมรม ผลการทดลอง

โครงการนับว่าได้ผลดี จากการทดสอบความรู้พบว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น และนักบริหาร การศึกษามีความเห็นว่าตนสามารถใช้ประโยชน์จาก เนื้อที่และการสอนของครูผู้เข้าช่องได้ดีขึ้น

การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาในสามัวของอเมริกา

การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาในสามัวของอเมริกาได้เริ่มขึ้นในปี 2504 เพื่อ ปฏิวัติระบบการสอนของสามัวใหม่ใหญ่ ใ้เรียนรู้จักใช้วิธีแก้ปัญหาและศึกษาด้วยตนเองแทนวิธี ทองจำ มีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สูงขึ้นเป็นการเร่งพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินไปโดยเร็ว ที่สุด การสอนได้ใช้วิธีสอนแบบเป็นคณะโดยแบ่งงานกันดังนี้ ในห้องส่งเป็นหน้าที่ของครูที่มี วุฒิสุงจำนวนไม่มากนักส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกา ทำการสอนเนื้อหาวิชาทางโทรทัศน์ ครูที่มีความชำนาญอีกกลุ่มหนึ่งจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียน บันทึกการสอน และแบบฝึกหัด เพื่อให้เกิดกิจกรรมในชั้นดำเนินไปตามแนวที่วางไว้ ส่วนในห้องเรียนครูชาวสามัวจะเป็นผู้ รับผิดชอบในเรื่องการเรียนของเด็กซึ่งเรียนจากโทรทัศน์นั่นเอง

วิทยุทัศน์โนโนเจอร์

เพื่อขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชนส่วนใหญ่ในโนโนเจอร์ รัฐบาลโดย ความช่วยเหลือของประเทศฝรั่งเศสและผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศส เมื่อประมาณปี 2507 โดยใช้สื่อที่เรียกว่า "วิทยุทัศน์" ในโครงการนี้จัดรายการวิทยุและฉายภาพประกอบบนจอ และจัดการสอนทางโทรทัศน์โดยใช้ผู้ช่วยในชั้นสอนเด็กในชั้นต้น ๆ ทางทางได้หวังว่า โทรทัศน์จะช่วยลดเซยการที่ผู้ช่วยในชั้นซึ่งเป็นชาวโนโนเจอร์ขาดการฝึกอบรมในเรื่องวิธี สอนแบบใหม่ โทรทัศน์จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์อื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากการสอนแบบ เก่า ซึ่งอาศัยการสอนด้วยปากและเด็กไม่สามารถแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งแก่ การพัฒนาทางปัญญาและทางเศรษฐกิจของประเทศ

โทรทัศน์เพื่อการศึกษาในโคลัมเบีย

โทรทัศน์เพื่อการศึกษาในโคลัมเบียได้จัดขึ้นเพื่อช่วยครูที่ขาดคุณวุฒิและขาด อุปกรณ์การสอน และช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการสอนแบบโบราณเป็นการศึกษา สมัยใหม่ โครงการนี้ได้เริ่มครั้งแรกในปี 2498 และต้องเลิกล้มไปเพราะเปลี่ยนแปลง รัฐบาล และได้พยายามจัดอีกเป็นครั้งที่สองเมื่อ 2504 แต่ก็ต้องเลิกไปอีกเพราะปัญหาทาง

เศรษฐกิจของประเทศ ต่อมาปี 2507 องค์การเอ ไอ ที ของสหรัฐอเมริกาได้มอบอุปกรณ์โทรทัศน์และอาสาสมัครอเมริกันมาช่วยจำนวนหนึ่ง โดยทางการได้ใช้โทรทัศน์เพื่อปรับปรุงคุณภาพและขยายเนื้อหาวิชาใน 5 ชั้นแรก ทางภาคใต้แจกคู่มือการสอนซึ่งรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอภิปรายกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนแบบฝึกหัด ซึ่งจะต้องใช้ประกอบการสอนทางโทรทัศน์ ผลการทดลองพบว่า เด็กจะเรียนได้มากขึ้นเพียงใดขึ้นกับกิจกรรมในชั้นก่อนและหลังรายการโทรทัศน์ วิธีการสอนที่ใช้กันมากวิธีหนึ่งในโรงเรียนประถมในโคลัมเบียคือ "เล่า" ให้เด็กฟังก่อนแล้วจึงให้เด็กท่องสิ่งที่ตนเรียน คณะนักวิจัยพบว่าเมื่อครูได้รับการชักชวนให้ใช้วิธีนี้น้อยลงและส่งเสริมเด็กให้เรียนด้วยตนเองมากขึ้นโดยสนองตอบด้วยตนเองตั้งและตอบคำถามและอื่น ๆ แล้วเด็กก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้นทีเดียว

โทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ล้มเหลวคลุกคลานในไนจีเรีย

ไนจีเรียได้ใช้โทรทัศน์เพื่อช่วยยกระดับการสอนให้สูงขึ้น ได้มีการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษามาตั้งแต่ปี 2502, 2504, และ 2508 ซึ่งไนจีเรียได้พบอุปสรรคมากมายในเรื่องการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่เทคนิค เจ้าหน้าที่จัดรายการ และในภูมิภาคใต้พบปัญหาการขาดความสนับสนุนจากเบื้องบน บัญหากับสถานีการค้า และขาดเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทุกประเภท ต่อมาจึงได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์จากเฮเกอร์สทาวน์ และความช่วยเหลือจากที่อื่น ๆ

โครงการสอนทางโทรทัศน์โดยออกอากาศจากเครื่องบินในภาคตะวันตกกลางของสหรัฐ

โครงการนี้เรียกโดยย่อว่าเอ็ม พี เอ ที ไอ (MPATI -Midwest Program on Airborn Television Instruction) โดยเหล่านักการศึกษาของสหรัฐได้เห็นพ้องต้องกันว่าสามารถใช้โทรทัศน์ควบคู่กันไปกับการสอนในชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพที่เดียว แต่ปัญหาที่มีอยู่ว่าสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาภาคพื้นดินส่วนใหญ่ออกอากาศได้ในบริเวณ 7,500 ตารางไมล์ หรือในรัศมี 50 ไมล์เท่านั้น แต่ทางการจะสามารถส่งรายการไปยังบริเวณที่กว้างกว่านั้น 10 หรือ 20 เท่า เพื่อทุนค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่องส่งและเชื่อมเครื่องส่งเข้าด้วยกัน มูลนิธิฟอร์ดได้อนุมัติเงินทุนแก่ทางการเพื่อดำเนินการศึกษาทัศนควาทางดาวเทียมกัน้อย่างละเอียด และค้นพบวาทาใช้จ่ายในการ

ส่งรายการทางอากาศน้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการส่งทางภาคพื้นดินมาก บางทีสักวันหนึ่ง อาจใช้ดาวเทียมเพื่อส่งรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาได้ แต่สำหรับอนาคตอันใกล้นั้น ควรจะใช้เครื่องส่งทางอากาศบนเครื่องบินที่บินอยู่สูง 23,000 ฟุต และสามารถส่งรายการไปในอาณาบริเวณ 150,000 ตารางไมล์ ถึงแม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นเพียงส่วนน้อยนิดของเนื้อที่ ที่ดาวเทียมสามารถส่งรายการไปได้ แต่ก็ยังกว้างกว่าบริเวณที่สถานีภาคพื้นดินส่งไปได้ถึง 20 เท่า

ภาพยนตร์การศึกษาในแอลจีเรีย

ภาพยนตร์การศึกษาในแอลจีเรีย ได้จัดขึ้นประมาณปี 2505 เพื่อยกระดับครู โดยครูผู้ชำนาญการสอนในชั้นเรียนได้จัดสร้างภาพยนตร์ขึ้น 3 เรื่อง เพื่อแสดงให้เห็น การสอนวิชาภาษาอังกฤษและการคำนวณตามแบบอย่างของกระทรวง ภาพยนตร์ดังกล่าว ได้ฉายอย่างดีและปรากฏว่าได้ผลดีมาก วิธีใช้ภาพยนตร์คือ ฉายตอนหนึ่งแล้วเปิดโอกาสให้ครูได้อภิปรายเกี่ยวกับวิธีสอนที่ได้ดูมา เหล่าศึกษานิเทศก์กล่าวว่าแทบจะไม่มีวิธีอื่นใดที่จะช่วยให้ครูใหม่เหล่านี้เข้าใจในวิธีที่ตนควรสอนได้รวดเร็วไปกว่าวิธีดังกล่าวเลย

การสอนทางไปรษณีย์ในออสเตรเลีย

ออสเตรเลียได้ทำการสอนทางไปรษณีย์มาเป็นเวลากว่า 40 ปีแล้ว เพื่อช่วยนำโรงเรียนไปหาเด็กในท้องถิ่นที่ห่างไกล โดยแต่ละรัฐมีระบบการศึกษาของตนเอง หลักสูตรทางไปรษณีย์ของแต่ละรัฐจึงต่างกันไป ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนทางไปรษณีย์มีเป็นจำนวนมากทางการได้ออกรายการวิทยุศึกษาทางสถานีส่งกระจายเสียงของออสเตรเลียเป็นประจำ เพื่อประกอบการสอนทางไปรษณีย์เป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว แต่เมื่อไม่นานมานี้ได้จัดรายการสำหรับนักเรียนทางไปรษณีย์โดยเฉพาะรายการดังกล่าวมิได้ชักับเนื้อหาวิชาของรายการ วิทยุศึกษาภาคปกติ แต่ช่วยให้ครูได้ติดต่อโดยตรงกับนักเรียนที่เรียนทางไปรษณีย์ ช่วยแก้ปัญหาบางประการที่นักเรียนอาจประสบ และพยายามจูงใจนักเรียนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในเวลาต่อมาได้มีบริการวิทยุที่เรียกว่า **Flying Doctor** ได้อุทิศเวลาวันละ 2 ชั่วโมงครึ่งแก่การสอนทางไปรษณีย์ บริการดังกล่าวเป็นการส่งวิทยุ 2 ทาง ซึ่งปกติครอบครัวยังอยู่ในถิ่นที่ห่างไกลใช้ปรึกษาแพทย์ หรือขอความช่วยเหลือทางวิทยุ ดังนั้นนักเรียนทางไปรษณีย์จึงมี

โอกาสพูดคุยกับครูและกับเพื่อนนักเรียนด้วยกับบริการวิทยุตั้งกล่าวช่วยให้นักเรียนไม่ค่อยขี้อาย และช่วยใหญ่พูดจะฉาน ซึ่งหากนักเรียนต้องเรียนลำพังตนเองแล้วมักจะขี้อายและพูดไม่ชัด นอกจากนี้ นักเรียนจะมีโอกาสพบกับเด็กอื่นในระดับเดียวกันเมื่อมีการตั้งแคมป์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ในฤดูร้อน จุดประสงค์สำคัญของโครงการดังกล่าวก็คือ พยายามให้เด็กได้รับประสบการณ์เหมือนกับในโรงเรียนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการสอนทางไปรษณีย์ทางการได้พยายามรักษาอัตราส่วนนักเรียนต่อครูให้เหมือนกับในชั้นเรียนธรรมดา ครูแต่ละคนพยายามสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับเด็กโดยเขียนจดหมายส่วนตัวประกอบการสอนทุกครั้ง รายการวิทยุศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการวิทยุ *Flying Doctor* แบบ 2 ทาง ได้ช่วยมากในการทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณคิดต่ออย่างใกล้ชิดกับครูและโรงเรียน เมื่ออยู่ที่บ้าน เด็กจะต้องเรียนหนังสือเหมือนในโรงเรียนธรรมดา ทางทางจะจัดหาโต๊ะเรียนให้ และครูผู้ควบคุมจะทำหน้าที่เหมือนครูประจำชั้นหน้าที่สำคัญของครูอีกอย่างหนึ่งก็คือการตรวจการบ้านพร้อมกับเขียนคำวิจารณ์ แต่สิ่งที่น่าตื่นเต้นก็คือจดหมายจากครูซึ่งเป็นจดหมายส่วนตัวที่แสดงความเป็นมิตร ยกย่องชมเชยและให้กำลังใจหากนักเรียนทำการบ้านได้ดี และเล่าถึงข่าวคราวเกี่ยวกับกิจกรรมในชั้นอีกด้วย ครูผู้ควบคุมต้องอ่านจดหมายของเด็กที่ตัวเล็กที่สุดให้ฟัง ผู้เขียนจะภูมิใจนักหนาเมื่อได้ฟังคำชมจากครูว่า เธอเขียนได้ดีขึ้น ต่อจากนั้นเด็กทุกคนจะกลับเข้าประจำที่เพื่อทำงานตามตารางเหมือนกับตารางสอนในชั้น มีหยุดพักตอนเช้า หยุดพักเที่ยง และหยุดพักให้เด็กเล่นในตอนบ่าย และจะไม่เรียนตามตารางก็ต่อเมื่อมีเหตุฉุกเฉินจริงๆ เท่านั้น เมื่อใกล้เวลาออกอากาศรายการที่ต้องการก็จะเปิดเครื่องรับวิทยุ จากการสนองตอบของเด็ก เราจะเห็นได้ชัดว่าเด็กวาดภาพไปว่าตนกำลังอยู่ในห้องเรียนกับครู จากนั้นเป็นหน้าที่ของครูผู้ควบคุมที่จะฟังวิทยุ ความสนใจของเด็กกลดน้อยลงไปในขณะที่ครูผู้ควบคุมฟังคำแนะนำว่าจะให้รายชื่อตัวสะกดหรือฟังการอ่านของเด็กอย่างไร หรือคำแนะนำอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีสอน

ผลการเรียนปรากฏว่ายิ่งนักเรียนมีสิ่งจูงใจและฟังตนเองได้มากเท่าไร ระบบนี้ก็ยิ่งใช้ได้ดียิ่งขึ้นและนักเรียนทางไปรษณีย์สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนประจำได้ดีพอ ๆ กับเด็กอื่นและเรียนได้ดีมากในระดับมหาวิทยาลัย เพราะเคยเรียนด้วยตนเองมาแล้ว และเคยมีปรากฏว่าในคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยออสเตเรีย เลียตะวันตกที่ได้คะแนนยอดเยี่ยม

ล้วนแต่เรียนทางไปรษณีย์จนกระทั่งมาเข้ามหาวิทยาลัย

การสอนทางไปรษณีย์ในนิวซีแลนด์

กระทรวงศึกษาธิการนิวซีแลนด์ได้จัดตั้งโรงเรียนทางไปรษณีย์ตั้งแต่ปี 2465 เมื่อเริ่มตั้งมีครู 1 คน มีหน้าที่สอนทางไปรษณีย์แก่เด็กประมาณ 50 คน ที่อยู่ตามประกาศารฟาร์ม และแถบภูเขา และถิ่นกันดารอื่น ๆ ประวัติและวิธีดำเนินการสอนทางไปรษณีย์ในนิวซีแลนด์ก็คล้ายคลึงกับของออสเตรเลีย นอกเสียจากว่านิวซีแลนด์ไม่มีโครงการสอนทางไปรษณีย์ของแต่ละรัฐ และไม่มีบริการวิทยุ 2 ทางเหมือนบริการ *Flying Doctor* นอกจากนี้นิวซีแลนด์ยังได้เห็นประโยชน์ของการใช้วิทยุศึกษาประกอบบทเรียนทางไปรษณีย์ก่อนออสเตรเลียเสียอีก จึงได้ทำการทดลองกระจายเสียงตั้งแต่ปี 2479 และหลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ได้ออกอากาศรายการพิเศษสำหรับนักเรียนทางไปรษณีย์เป็นประจำ นักเรียนทางไปรษณีย์ได้รับคำแนะนำ แต่ไม่ถูกบังคับให้ฟังรายการดังกล่าวตลอดจนรายการวิทยุศึกษาภาคปกติของนิวซีแลนด์อีกด้วย ตั้งแต่ปี 2481 ผู้ปกครองนักเรียนทางไปรษณีย์อาจซื้อวิทยุในราคาต่ำกว่าปกติได้ นิวซีแลนด์ได้พยายามเหมือนกับออสเตรเลียในอันที่จะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณเป็นนักเรียนในโรงเรียนจริง ๆ มีครูที่สนใจในตัวแท้จริง ๆ และมีเพื่อนนักเรียนอีกด้วย ครูจะเขียนจดหมายส่วนตัวประกอบบทเรียนทุกบท และนักเรียนจะเขียนจดหมายตอบครู ครูและนักเรียนจะแลกเปลี่ยนภาพด้วยกัน ครูเดินสอนหรือผู้ปกครองมักจะจัดให้นักเรียนทางไปรษณีย์ได้ชุมนุมกัน ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่สะดวกสัก 1 หรือ 2 วัน เพื่อให้ได้มีโอกาสเรียนหนังสือเหมือนปกติ ในระหว่างปิดเทอมใหญ่ของทุกปีทางการจะเปิดโรงเรียนประจำสำหรับเด็กโต นอกจากนี้ยังจัดทำวารสารของโรงเรียน ลงงานเขียนของนักเรียน และรูปถ่ายของเด็กกับสัตว์เลี้ยง มีตรา ธง หมวก และเพลงประจำโรงเรียน และมีแมกกระทั้งสมาคมศิษย์เก่า

การสอนไปรษณีย์ในญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นได้จัดการสอนทางไปรษณีย์ในระดับมัธยมในปี 2491 เพื่อช่วยเด็กยากจนที่จบมัธยมต้นแล้วไม่สามารถเรียนต่อในระดับมัธยมปลายได้ โดยคำนึงถึงว่าการหมดโอกาสดังกล่าวเป็นการสูญเสียกำลังปัญญาอันเป็นการสูญเสียอย่างมากแก่ประเทศญี่ปุ่นและแก่ตัวเด็ก

เอง และในปี 2498 ได้เริ่มรายการกระจายเสียงประกอบการสอนทางไปรษณีย์ นอก
 จากนี้ยังได้จัดรายการโทรทัศน์ตั้งแต่ปี 2503 ในปี 2506 ได้จัดตั้งโรงเรียนทางไปรษณีย์
 ของ NHK (Japan Broadcasting Corporation) เพื่อทำการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงและ
 แสดงการสอนทางไปรษณีย์ประกอบด้วยรายการกระจายเสียงโครงการต่างๆดังกล่าวเป็นที่นิยม
 กว้างขวาง ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะเลียนแบบการสอนทางไปรษณีย์ของประเทศออสเตรเลียและ
 นิวซีแลนด์ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีบางด้านที่ไม่เหมือนกัน ส่วนที่เหมือนออสเตรเลียและ
 นิวซีแลนด์ก็คือ ตารางสอนทางไปรษณีย์ที่ทางการญี่ปุ่นจัดขึ้นนั้น ทำให้เด็กรู้สึกเสมือนว่าตนกำลัง
 เรียนอยู่ในชั้นเรียน ไม่เหมือนกับหลักสูตรทางไปรษณีย์โดยทั่วไป ซึ่งปล่อยให้เด็กเรียนตาม
 สบายและเช่นเดียวกับการสอนในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ทางการศึกษาได้เน้นในเรื่อง
 การใช้รายการกระจายเสียงประกอบการสอน เนื่องจากญี่ปุ่นมีรายการโทรทัศน์ที่เจริญ
 มากและแพร่หลายไปทั่วประเทศ จึงสามารถใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาได้เร็วกว่าอีก 2 ประเทศ
 เช่นเดียวกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ทางการศึกษาได้พยายามให้นักเรียนทางไปรษณีย์ได้ติด
 ตอกกันเป็นการส่วนตัว และติดต่อกับครูในระหว่างปีการศึกษาอีกด้วย กล่าวคือ บังคับให้
 นักเรียนทางไปรษณีย์ทุกคนพบกับเพื่อนนักเรียนทางไปรษณีย์ด้วยกันปีละ 20 วัน ณ โรงเรียน
 ประจำแห่งใดแห่งหนึ่งที่รวมในโครงการ นักเรียนที่ฟังรายการกระจายเสียงมากอาจไม่
 จำเป็นต้องอยู่ตลอด 20 วัน พวกที่ติดตามรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะได้รับการยกเว้น
 มากขึ้น และนักเรียนที่ฟังวิทยุและดูรายการโทรทัศน์อาจต้องไปอยู่โรงเรียนประจำเพียง
 ครั้งเดียว ที่ไม่เหมือนกับการสอนในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ก็คือ การสอนทาง
 ไปรษณีย์ในระดับมัธยมศึกษาในญี่ปุ่นไม่มีการเรียนเป็นกลุ่มและไม่มีครูผู้ควบคุม ทั้งนี้อาจ
 เป็นเพราะว่านักเรียนส่วนใหญ่ออกทำงาน และต้องศึกษาและฟังวิทยุหรือโทรทัศน์ที่บ้านเมื่อ
 เลิกงานแล้ว เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นได้อธิบายว่า การที่ทางการใช้เวลาในการจัดเตรียมรายการ
 กระจายเสียงอย่างประณีตก็เพราะเห็นว่าการสอนทางไปรษณีย์กับการกระจายเสียงเป็นสิ่ง
 สำคัญยิ่ง รายการกระจายเสียงช่วยจุดใจเด็ก ช่วยให้เด็กฝึกตนเองให้ทำงานอย่างสม่ำเสมอ
 ช่วยอธิบายสิ่งที่เด็กไม่เข้าใจ และช่วยให้เด็กรู้สึกเสมือนว่าตนกำลังเรียนอยู่ในชั้น-
 เรียน ซึ่งมีฉะนั้นแล้วเด็กจะรู้สึกขาดไป ดังนั้นทางการจึงพิจารณาเห็นว่าควรจัดทำรายการ
 ด้วยความประณีตที่สุด

ศูนย์โรงเรียนทางโทรทัศน์ในอิตาลี

ศูนย์โรงเรียนทางโทรทัศน์ในอิตาลีนี้ได้ตั้งขึ้นในปี 2501 และได้ออกอากาศรายการกระจายเสียงตามหลักสูตรมัธยมทั้งหมดเพื่อช่วยแก้ปัญหาเรื่องการขาดแคลนโรงเรียนมัธยมโดยเฉพาะในถิ่นกันดาร ศูนย์โรงเรียนทางโทรทัศน์เป็นหน่วยงานเอกเทศในชายงานของการวิทยุและโทรทัศน์แห่งอิตาลี ซึ่งเป็นผู้จัดหาเจ้าหน้าที่ทางด้านเทคนิคให้ ส่วนครูผู้สอนนั้นกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดหาให้ ครูเหล่านี้ได้รับการอบรมเป็นพิเศษทางด้านเทคนิค การโทรทัศน์และได้รับการสนับสนุนให้หมั้นเข้ารับการอบรมเพื่อให้ความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ ผลการทดสอบปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่ทำข้อสอบจากส่วนกลางได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ นักเรียนทางโทรทัศน์เกือบทุกคนเรียนสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังนั้น โรงเรียนทางโทรทัศน์จึงช่วยลดจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางกัน และช่วยส่งเสริมนักเรียนให้เรียนสูงขึ้นไป

โครงการสอนทางโทรทัศน์ในเปรู

โครงการสอนทางโทรทัศน์ได้เริ่มในปี 2504 เป็นโครงการอาสาสมัครที่มุ่งหมายจะแก้ปัญหาทางการศึกษาที่มีเยาวชนเป็นจำนวนมากออกจากโรงเรียนตั้งแต่อายุน้อย ส่วนใหญ่ไปรับจ้างเป็นคนใช้ หากเด็กเหล่านี้ได้ดูโทรทัศน์ในบ้านที่ตนรับจ้างอยู่เพียงวันละ 1 ชั่วโมง ก็อาจช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาขั้นมูลฐานที่ควรจะได้รับได้บ้าง ในตอนแรกนายจ้างบางคนไม่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว เพราะตนจะต้องให้เวลาคนใช้ไปเรียนหนังสือทางโทรทัศน์ นอกจากนั้นการที่จะให้คนใช้ดูโทรทัศน์ของนายก็ไม่ถูกต้องตามประเพณีนัก แต่ในที่สุดก็หานักเรียนได้หลายร้อยคนและเริ่มออกรายการแรกได้ กิจกรรมทั้งหมดที่จัดทำเป็นงานอาสาสมัครและไม่ค่อยเป็นทางการนัก อย่างไรก็ตามในปี 2507 กระทรวงศึกษาธิการได้ทำสัญญาจ้างโครงการนี้ให้สอนทางโทรทัศน์แก่นักเรียนประถมที่ไม่มีที่เรียนและสอนผู้ใหญ่ให้รู้หนังสือด้วย จึงจำเป็นต้องตั้งศูนย์ขึ้นเพื่อดูรายการใหม่ พร้อมกับจัดหาเจ้าหน้าที่ควบคุมด้วย ทางโรงเรียนเปิดชั้นประถมในที่ต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้ในหอประชุม โบสถ์ ศูนย์นันทนาการ ห้องเก็บของในโรงงาน เป็นต้น มีผู้บริจาคเครื่องรับโทรทัศน์ บางเครื่องก็ซื้อมาแบบผ่อนส่งระยะยาว พวกผู้ใหญ่ที่เรียนเพื่อให้อ่านออกเขียนได้เรียนหนังสือในโรงอาหาร ห้องเก็บของ หรือที่ใดก็ตามที่พอจะหาได้

วิทยาลัยที่บานในชีกาโก

วิทยาลัยที่บานนี้ใช้สอนทางโทรทัศน์ โดยมุ่งหมายให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับ 2 ปีแรกของมหาวิทยาลัย (ระดับ "จูเนียร์" คอลเลจ) แต่ไม่สามารถเรียนได้ในวิทยาลัยปกติ ชีกาโกจึงได้จัดตั้งวิทยาลัยทางโทรทัศน์ขึ้นในปี 2499 และได้ออกอากาศรายการตามหลักสูตรจูเนียร์ คอลเลจ ทั้งนี้โดยมีอาจารย์ของวิทยาลัยจูเนียร์ของชีกาโกเป็นผู้วางโครงการสอนทางโทรทัศน์เองและจัดทำอุปกรณ์การสอนประกอบเอง การเข้าเรียน ระบบหน่วยกิต และการสอนสำหรับนักศึกษาทางโทรทัศน์ก็เหมือนกับนักศึกษาที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยปกติ นักศึกษาทางโทรทัศน์ประมาณ 3 ใน 4 เป็นผู้หญิง เกือบครึ่งหนึ่งเป็นแม่บ้านซึ่งส่วนใหญ่ต้องอยู่บ้านเพราะมีภาระทางครอบครัว นักศึกษาที่อายุน้อยมักจะเรียนทางโทรทัศน์เพื่อเอาหน่วยกิต ส่วนนักศึกษาที่อายุมากมักจะสมัครเรียนโดยไม่ประสงค์จะได้อะไร และไม่ต้องมาเรียน นักศึกษาหน่วยกิตส่วนใหญ่ประสงค์จะเป็นครู กล่าวคือเมื่อเรียนจบหลักสูตรจูเนียร์ คอลเลจแล้วจะย้ายไปเรียนในวิทยาลัยครู หรือในคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่ง การเรียนของนักศึกษาที่บ้านนั้นนับว่าได้ผลดี ทางวิทยาลัยได้ดำเนินการสำรวจนักศึกษาในชีกาโกอย่างกว้างขวาง ผลปรากฏว่านักศึกษาที่เรียนที่บ้านศึกษาเล่าเรียนได้ดีพอ ๆ กับนักศึกษาที่เรียนในชั้น ทางวิทยาลัยยังเห็นว่าการติดต่อกับอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญ แม่กระทั้งกับนักศึกษาที่อายุมากก็ตาม ทางวิทยาลัยจึงได้จัดเวลาสำหรับการปรึกษาหารือทางโทรทัศน์ ซึ่งนักศึกษาที่ลงทะเบียนอาจขอความช่วยเหลือหรือถามคำถามอาจารย์ บางครั้งนักศึกษาจะต้องส่งการบ้านให้อาจารย์ตรวจและวิจารณ์ สำหรับบางกระบวนวิชา เช่นการพูด ทางวิทยาลัยต้องจัดให้นักศึกษาได้เรียนในชั้นที่วิทยาลัย เพื่อจะได้มีโอกาสฝึกฝนและฟังคำติชมของอาจารย์ มิฉะนั้นแล้วนักศึกษาจะไม่มีโอกาสเลย เมื่อทางวิทยาลัยเริ่มให้นักศึกษาในวิทยาลัยเรียนทางโทรทัศน์ แทนที่จะฟังคำบรรยายตามธรรมดา ก็มีผู้ต่อต้านบ้างเหมือนกัน ทางวิทยาลัยพบว่านักศึกษาชอบเรียนทางโทรทัศน์เมื่อจัดให้เรียนในชั้น 1 ชั่วโมง แล้วมีบรรยายทางโทรทัศน์ประกอบสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 45 นาที ผลปรากฏว่าการสอนทางโทรทัศน์ได้ผลดีขึ้นด้วย ทางวิทยาลัยพบว่านักศึกษามีทัศนคติต่อโทรทัศน์ดีขึ้นเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ เหมือนกัน

โครงการสอนให้รู้หนังสือทางโทรทัศน์ในไอโวลี โคสต์

โครงการสอนให้รู้หนังสือทางโทรทัศน์ในไอโวลี โคสต์นี้เป็นผลมาจากการประชุมสมัยสามัญขององค์การศึกษาฯ สหประชาชาติในปี 2503 ทั้งนี้เป็นเพราะคณะผู้แทนฝรั่งเศสเล็งเห็นว่า จะขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดไปโดยรวดเร็วด้วยวิธีธรรมดา นั้นย่อมเป็นไปได้ ดังนั้นจึงเชิญชวนประเทศต่างๆ ในโลกให้พิจารณาหาทางใช้เทคนิคใหม่ๆ เพื่อช่วยในการขจัดความไม่รู้หนังสือ มติดังกล่าวนี้ว่าเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ฝรั่งเศสมีอิทธิพลอยู่ เมื่อเริ่มโครงการในไอโวลี โคสต์ ทางกรมวิทย์ประสงค์จะสอนคนงานในอาบิคจน ซึ่งกำลังฝึกคนงานระดับกลางให้อ่านหนังสือออกและทำเลขได้ ได้มีการวางแผนงานอย่างรอบคอบ และดำเนินงานเป็นระยะๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการใช้เทคนิคการสอนแบบใหม่ๆ ในประเทศ เมื่อเริ่มโครงการในปี 2505 ไอโวลี โคสต์ยังไม่มีโทรทัศน์ ทางกรมจึงใช้อุปกรณ์ทัศนศึกษาแบบต่างๆ ช่วยสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงวิธีสอนไปด้วยในตัว ในปี 2506 เริ่มสอนโดยใช้โทรทัศน์แบบวงจรปิด ในปีต่อมาไอโวลี โคสต์มีสถานีโทรทัศน์ จึงสอนโดยใช้โทรทัศน์แบบวงจรเปิดแต่ก็เฉพาะในเขตอาบิคจนเท่านั้น ในปี 2508 ทางกรมจึงสามารถสอนทั้งในเมืองและตามหมู่บ้านนอกเขตอาบิคจนได้

โรงเรียนทางวิทยุในฮอนดูราส

โรงเรียนทางวิทยุของฮอนดูราสนี้ได้เลียนแบบมาจากรายการวิทยุในโคลัมเบีย ซึ่งได้ออกอากาศบนโรงเรียนทางวิทยุเพื่อสอนชาวนาให้รู้หนังสือ และให้การศึกษาขั้นมูลฐานพร้อมกันไป เมื่อรายการดังกล่าวอยู่ตัวแล้วจึงได้เสนอไปยังทางวัดในประเทศลาตินอเมริกาอื่นๆว่าจะยินดีช่วยเริ่มโครงการทำนองเดียวกันซึ่งรวมทั้งประเทศฮอนดูราสด้วย การดำเนินงานเสียค่าใช้จ่ายน้อย ใช้ครูประจำการเพียงคนเดียว แต่อาศัยความช่วยเหลือจากอาสาสมัครและเงินบริจาคเป็นส่วนใหญ่ ทางฮอนดูราสไม่ประสงค์จะให้ทุกอย่างเป็นแบบพื้นเมืองนัก ดังนั้นในขั้นแรกจึงยอมรับคำแนะนำจากคณะผู้จัดรายการวิทยุในโคลัมเบียและขอความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆอีกด้วย ฮอนดูราสประสบปัญหาทางเทคนิคเช่นกัน : กล่าวคือเครื่องส่งมีกำลังต่ำและออกอากาศรายการไปไม่ถึงเขตภูเขา เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆในแถบนั้น นอกจากนี้ผู้จัดรายการยังประสบเรื่องยุ่งยากกับผู้ดำเนินการสถานีการค้าของทางวัด กล่าวคือ

ทางสถานีจะให้ออกอากาศบทเรียนในตอนบ่าย เพราะเป็นเวลาที่ไม่ค่อยมีค่าต่อการค้า
เท่าใดนัก แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายที่ว่าตอนเช้าเป็นเวลาที่ยาวนานยังไม่กลับบ้าน เท่านี้ยัง
ไม่เพียงพอ ทางการสอนดูรายชั่งพบกับอุปสรรคอีกมากมาย เช่น การอยู่อย่างกระจัดกระจาย
ของประชาชนทำให้ยากแก่การจัดกลุ่มฟังในหลายเขต หรือเมื่อชานาเสร็จจากงานในนา
และกลับถึงบ้านก็เหนื่อยเกินไปจนแทบจะไม่มีเรี่ยวแรงเรียนหนังสือ หน้าข่าวโรคภัยไข้เจ็บ
การขาดแคลนน้ำและอาหารยังทำให้มักเรียนขาดเรียนอีกด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าประชาชน
จะยากจนและมีอุปสรรคอื่นใดก็ตามมากมาย รายการก็ยังคงดำเนินไปได้ เหตุผลสำคัญที่
ทำให้โครงการดังกล่าวดำเนินไปได้ก็คือ การดำเนินงานแบบองค์การนั้นเองโดยมีพระสังฆ-
ราชเป็นผู้ควบคุมโรงเรียนทางวิทยุและผู้อำนวยการโรงเรียน บาทหลวงประจำท้องถิ่นเป็น
ผู้รับผิดชอบในการสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มฟังรายการวิทยุโรงเรียน ซึ่งมีข้อเสียอยู่บ้างเหมือน
กันเพราะหากบาทหลวงไม่สนใจแล้ว จำนวนนักเรียนก็จะน้อยลง แต่หากไม่ดำเนินการแบบ
องค์การเช่นนี้แล้ว จะต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากทีเดียวในการที่จะจัดกลุ่มฟังตั้งจำนวนหลาย
ร้อยกลุ่ม

กลุ่มอภิปรายทางวิทยุชุมชนในอินเดีย

ในปี 2499 ทางการโคททดลองจัดตั้งกลุ่มอภิปรายทางวิทยุขึ้นในหมู่บ้านรอบ ๆ
เมืองปูนาในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดียรวม 144 แห่ง เพื่อติดต่อกับชาวชุมชนใน
หมู่บ้านเหล่านี้ และเพื่อส่งเสริมการใช้สิ่งใหม่ๆ อีกด้วย โดยจัดกลุ่มอภิปรายขึ้นในทุกหมู่บ้าน
แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 20 คน กลุ่มอภิปรายดังกล่าวจะฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับ
วิธีการหรือโครงการทางด้านเกษตรหรือพัฒนาชุมชนเป็นเวลา 30 นาทีแล้วจึงร่วมกัน
อภิปรายและตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรหรือไม่ในหมู่บ้านของตน โครงการดังกล่าว
ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก หมู่บ้านต่าง ๆ ได้เลือกเอาหลายโครงการไปปฏิบัติ สมาชิก
ในกลุ่มอภิปรายต่างได้เรียนรู้เป็นอย่างมากเกี่ยวกับวิธีการทางการเกษตรใหม่ๆ หมู่บ้าน
อื่นๆ ก็เริ่มกล่าวขวัญถึงวิธีเหล่านี้ ผลการวิจัยเกี่ยวกับโครงการทดลองเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง
สมาชิกกลุ่มอภิปรายเองก็สนุกสนานมาก เจ้าหน้าที่พัฒนารายงานว่าวิธีนี้ได้ผลดี ควรแก่การ
ขยายการดำเนินงานออกไปทั่วประเทศ

เท่าที่ใดดำเนินการมา กลุ่มอภิปรายทางวิทยุชุมชนที่ไม่มีข้อบกพร่องแต่ประการใด
 ปัญหาเมื่ออยู่ว่าเมื่อประเทศไทยประเทศหนึ่งคิดที่จะขยายโครงการสื่อมวลชนขึ้นทดลองให้เป็น
 โครงการใหญ่ที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไป ก็ยังมีปัญหาใหม่ๆบางประการเกิดขึ้น
 โครงการทดลองย่อมมีสิ่งจูงใจที่เข้าร่วมโครงการ เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการรู้สึกว่ทุกคน-
 ใดกำลังเฝ้าดูตนอยู่ ก็ยอมทำงานหนักและพยายามทำให้ดีขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ทางผู้บริหาร
 และควบคุมก็มีความกระตือรือร้นเพราะตนอยู่ในความสนใจของประชาชนและกำลังสนับสนุน
 กับการทดลองสิ่งใหม่ๆ การหางบประมาณและบุคลากรสำหรับโครงการย่อมเป็นของง่าย
 เนื่องด้วยโครงการยังเล็กไม่มีข้อผูกพันไปในอนาคตอันไกล ทุกคนจึงอยากทำให้ดีที่สุดเพื่อ
 ให้โครงการประสบผลสำเร็จ แต่เมื่อกลายเป็นโครงการใหญ่ที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่อง
 กันไปแล้ว ความกระตือรือร้นก็ย่อมลดน้อยลง โครงการชักไม่ค่อยสนุกและไม่มีความตื่นเต้น
 คนที่เข้าร่วมโครงการทุกระดับมีแรงจูงใจลดน้อยลง ทางกรมก็จะตั้งงบประมาณลงในทาง
 ทฤษฎีแล้วค่าใช้จ่ายต่อหน่วยควรจะลดลงถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นจะสูงขึ้น และแรงงานที่จำเป็น
 ต้องใช้ควรลดลงตามส่วนซึ่งก็อาจจะเป็นเช่นนั้น แต่ผู้วางโครงการมักจะคำนวณงบประมาณไว้
 ค่าเกินไปและมักจะคิดว่าตนต้องการความช่วยเหลือน้อยกว่าที่ต้องการจริงๆ ในประเทศดัง
 เช่นอินเดีย แม้กระทั่งการคำนวณเพื่อขยายโครงการออกไปให้เป็นโครงการระดับชาติก็เป็น
 งานใหญ่ การแบ่งอำนาจและความรับผิดชอบในระหว่างรัฐต่างๆทำให้กลายเป็นงานยาก
 กว่าในประเทศเล็กๆ ซึ่งมีอำนาจรวมอยู่ในส่วนกลาง

เหตุผลที่ทำให้กลุ่มอภิปรายวิทยุชุมชนในอินเดียมีความสำคัญเป็น 2 เท่าคือ
 การจัดกลุ่มอภิปรายเป็นการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาชุมชนอย่างได้ผล
 ดีทีเดียว นอกจากนี้ยังควรศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มอภิปราย เพราะเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็น
 ความยากลำบากและสิ่งจำเป็นในการขยายโครงการทดลองให้เป็นโครงการระดับชาติได้
 เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยชี้ให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการและการคำนวณ หากจะนำ
 เอาการสื่อสารทางดาวเทียมไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

กลุ่มอภิปรายทางวิทยุในโตโก

โตโกโตทตลอดจัดกลุ่มอภิปรายทางวิทยุชนบทขึ้นในประเทศของตนซึ่งมีวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน การเกษตรและปัญหาอื่น ๆ ก็ต่างกันไป กลุ่มอภิปรายในโตโกมีกรรมการเพียงคนเดียวคือผู้ช่วยในชั้นที่มิได้รับเงินเดือน ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือแล้วส่งไปยังส่วนกลางเพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาของกลุ่มอภิปรายเป็นเวลา 2-3 วัน เมื่อเสร็จการอบรม ผู้ช่วยในชั้นจะกลับมาช่วยหมู่บ้านเพื่อเลือกสมาชิกกลุ่มให้ทำหน้าที่รับผิดชอบการประชุม และจัดทำรายงานเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าประชุม มติที่ประชุม คำถามและอื่นๆ ทางการโตโกโตเคนั้นเป็นอย่างมากในเรื่อง "การประสานงาน" ระหว่างหมู่บ้านและทางเจ้าหน้าที่พัฒนา โดยอาศัยรายงานของผู้ช่วยในชั้นประการหนึ่งและรายการวิทยุกระจายเสียงอีกประการหนึ่ง รายการกระจายเสียงในวันเสาร์จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการประสานงานโดยเฉพาะ ดังนั้นรายงานของผู้ช่วยในชั้นจึงได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน รายงานส่วนใหญ่เป็นแต่เพียงรายงานเกี่ยวกับจำนวนผู้เข้าประชุมและเรื่องปกติธรรมดา รายงานประเภทที่ 2 ที่มีจำนวนน้อยกว่าเป็นรายงานการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างจริงจัง แต่โดยปกติแล้วมักจะโจมตีรัฐบาลและขอให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือแก่หมู่บ้านมากขึ้น ประเภทที่ 3 ที่มีจำนวนน้อยที่สุด เป็นรายงานเกี่ยวกับมาตรการใหม่ๆ ทางด้านการเกษตร อนามัย สาธารณสุข ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฯลฯ ในรายงานเหล่านี้มีข้อเสนอแนะดีๆ หลายข้อว่ารัฐบาลและหมู่บ้านอื่นๆ ควรดำเนินการอย่างไรบ้าง ทั้งยังตั้งคำถามที่ลึกซึ้งอีกด้วย รายงานประเภทนี้จะได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อนำไปออกในรายการวิทยุในวันเสาร์ต่อไป

2) ความเคลื่อนไหวในการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

ก่อนอื่นเราควรได้ศึกษาสภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทยพอสังเขปก่อน จากการรายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2521 เรื่องการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา โดยพิจารณาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ทางคานวักถ

ปัจจุบันประเทศไทยมีทรัพยากรคานสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศพัฒนาแลวอื่นๆ สื่อมวลชนดังกล่าวได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์และภาพยนตร์ โดยเฉพาะโทรทัศน์มีสถานีทั้งในกรุงเทพฯ ถึง 4 สถานี และยังมีสถานีในต่างจังหวัดอีก คานสิ่งพิมพ์ที่หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ นิตยสารต่าง ๆ ฯลฯ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับภาพยนตร์

2. การใช้สื่อมวลชน

ในประเทศไทยยังมีใคมีการวางรูปแบบการใช้สื่อมวลชนที่แน่นอน การใช้สื่อมวลชนเป็นไปอย่างการใช้สินค้าอื่นๆคือจะใช้อยะไรอย่างไรก็ได้ ในคานหนังสือพิมพ์จะเห็นได้ชัดว่าแม้จะเป็นระบบเสรีก็ตามก็ยังไม่มีรูปแบบที่ดีเท่าที่ควร ไม่มีสมาคมที่จะเป็นตัวกลางในการจัดรูปบริหารคานวิชาชีพที่แน่นอน การใช้สื่ออื่นๆก็เช่นเดียวกันเป็นไปโดยมิได้คำนึงถึงเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. เนื้อหาของสื่อมวลชน

การใช้สื่อมวลชนอย่างไม่มีเป้าหมายและแบบแผนดังกล่าวแลว ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏออกมาไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม แต่เป็นเนื้อหาที่ผลิตขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการในคานผลประโยชน์ของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เช่น ให้ชื่อเสียง ให้ผลประโยชน์คานการเงิน ค้า การค้า เป็นต้น หรือไม่ก็เป็นเนื้อหาที่สนองความสนใจของบุคคล เช่น เนื้อหาประเภทขั้วอารมณ์ต่างๆมากกว่าที่จะเป็นงานเพื่อประโยชน์ของสังคมและการอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้ส่งสารยังขาดความสำนึกและคันทัวในบทบาทหน้าที่ที่จะเป็นของสื่อมวลชนนั่นเอง

4. สภาพของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

เนื่องจากผู้ส่งสารยังไม่เป็นนักวิชาชีพที่แท้จริง และโดยเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศเสรีนิยม สื่อมวลชนจึงยอมให้ทั้งที่เป็นสื่อเกรงมือ และสื่อวิชาชีพ ส่วนผู้รับสารนั้นส่วนใหญ่เป็นผู้รับสารที่ไม่ค่อยมีบทบาทหรือปฏิริยาต่อการสื่อสารมวลชนเลย แต่จะบริโภคสื่อสารมวลชนเหมือนอย่างทีบริโภคสินค้าทั่วไป ไม่ได้สำนึกถึงการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมควบคุมสื่อมวลชน ซึ่งการที่ประชาชนมีส่วนร่วมใเสียควบคุมสื่อมวลชนนี้จึงด้ว่าเป็นการควบคุมของ

สังคมใดทางหนึ่ง การศึกษามีส่วนช่วยผู้รับสารในการพิจารณาข่าวสารที่ได้รับเป็นอย่างมาก ส่วนคนที่ไม่ได้รับการศึกษาก็ไม่มีอะไรที่จะช่วยเขาได้ บุคคลเหล่านี้มักเชื่อตามเนื้อหาของสื่อมวลชนที่ป้อนให้ นอกจากนี้ผู้รับสารส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ขาดเงินซื้อเครื่องมือในการรับสารไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ดีวีดี วิทยุ โทรทัศน์ดีวีดี โอกาสในการรับสารจึงยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

5. การควบคุมสื่อมวลชน

การควบคุมสื่อมวลชนในประเทศไทยยังไม่มีระเบียบที่แน่นอน การควบคุมทางสังคมก็ยังไม่พร้อมดังกล่าวนแล้ว ส่วนด้านวิทยุและโทรทัศน์ แม้วารัฐเป็นเจ้าของ การควบคุมทำได้เฉพาะด้านวัตถุ ส่วนการควบคุมอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหายังมีน้อยมาก อย่างไรก็ตามปรากฏว่าในปัจจุบันผู้ที่เข้ามาควบคุมสื่อมวลชนที่แท้จริงกลับเป็นบุคคล 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้มีผลประโยชน์ทางการค้าและกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งการควบคุมโดย 2 กลุ่มนี้ไม่ใช่วิถีดีทางการควบคุมสื่อมวลชนที่ถูกต้อง และการใช้สื่อมวลชนไปในทางที่ไม่ถูกต้องนั้นมักมีผลเสียต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ

สภาพของสื่อมวลชนกับการศึกษาในประเทศไทย

สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาของไทยมากขึ้น ในปัจจุบันสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ วิทยุกระจายเสียงฯลฯ ได้ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทั้งโดยตรงและทางอ้อม แต่จะเห็นได้ว่าความรู้ที่ได้รับมาจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังมีน้อยมาก ควรได้มีการปรับปรุงและส่งเสริมให้สื่อมวลชนเป็นประโยชน์ทางการศึกษาแก่ประชาชนมากขึ้น เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้รัฐต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องการจัดการศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนประชากรและสามารถสนองต่อการดำรงชีพในสังคมประชาธิปไตย อีกทั้งโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งเป็นการลงทุนสูงก็เกินกำลังของรัฐที่จะสามารถกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงได้ โดยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นทางออกประการสำคัญในการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางโอกาส ทั้งเป็น

การศึกษาอีกระบบหนึ่งที่จะให้ประสิทธิผลแก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง โดยการนำสื่อมวลชนเข้ามาใช้เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษา แต่ปัญหาที่สำคัญก็คือ ด้านงบประมาณ รัฐไม่มีงบประมาณให้ทางด้านจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ นอกจากงบประมาณเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่จะใช้สร้างโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารทุกระดับชั้นไม่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้และไม่ค่อยมีความสนใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้วย ถึงแม้ว่าจะมีความคิดนำมาใช้แต่เมื่อยังไม่ได้เผยแพร่ก็ไม่เห็นผลแต่อย่างใด

ต่อไปนี้เป็นความเคลื่อนไหวของสื่อมวลชนแต่ละประเภทที่ได้นำมาใช้ในวงการการศึกษาในบ้านเรา

วิทยุ

ประเทศไทยใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อในการให้การศึกษาแก่ประชาชนใน 3 ลักษณะคือ

- 1) เพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน มีการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเป็นอุปกรณ์การศึกษาในโรงเรียนขึ้น โดยจัดให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักสูตร ประมวลการสอนและกลวิธีการสอน เป็นบริการที่จัดส่งถึงที่คือ ห้องเรียน ครูและนักเรียน
- 2) เพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียน การจัดทำรายการศึกษาแบบกลุ่มสนใจเฉพาะเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานอาชีพและสภาพแวดล้อม
- 3) เพื่อการศึกษาประชาชน จัดรายการทางการศึกษามุ่งให้ความรู้ทั่วไปให้คำแนะนำและกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในเรื่องการเมือง การอนามัย การทำมาหากิน การปกครอง กฎหมายและความเป็นพลเมืองดี การวางแผนครอบครัว ฯลฯ แต่การจัดสรรเวลา ยังไม่มีการประสานงานระหว่างสถานี จึงทำให้รายการเหล่านี้ไม่มีผู้รับฟังเท่าที่ควร

การนำวิทยุกระจายเสียงเข้ามาเป็นสื่อในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในลักษณะต่างๆ ดังกล่าว เป็นการช่วยแก้ไขอุปสรรคในการศึกษาในระบบโรงเรียนได้วิธีหนึ่งในเรื่องมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นเครื่องมือในอันที่จะให้โอกาสแก่ประชาชนในชนบทห่างไกลและผู้หนีวัยเรียนแล้วได้ศึกษาเล่าเรียนตลอดชีวิต เพื่อให้ทุกคนสามารถนำความรู้นั้นไปเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้อำนาจชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุขพอสมควร

โครงการวิทยุเพื่อการศึกษาต่างๆ

1. โครงการเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาแห่งชาติ

เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ และ กรมประชาสัมพันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อใช้วิทยุเป็นเครื่องมือปรับปรุงการศึกษาให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เสนอรายการวิทยุเพื่อการศึกษาทั้งสามแบบ คือ การศึกษาในระบบ โรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาประชาชน

- ขยายงานวิทยุโรงเรียนและวิทยุเพื่อการศึกษาประชาชน ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้บริการประชาชนทั้งในและนอกโรงเรียนทั่วทั้งประเทศ

- ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่ประสงค์ใช้วิทยุเป็นสื่อเพื่อให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ประชาชน

- ส่งเสริมให้มีการจัดรายการวิทยุเพื่อการศึกษาและพัฒนาระดับภูมิภาค เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการในท้องถิ่น

เป้าหมายของโครงการ

- สร้างเครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาและพัฒนาที่สามารถกระจายเสียงให้รับฟังได้ชัดเจนครอบคลุมพื้นที่ของประเทศอย่างน้อยร้อยละ 90

- เครือข่ายวิทยุเพื่อการศึกษาจะออกอากาศรายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกระดับ การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาประชาชน รวมแล้ววันละไม่ต่ำกว่า 18 ชั่วโมง

- สถานีในเครือข่ายแต่ละแห่งจะออกอากาศรายการเพื่อท้องถิ่นตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสม

- จัดหาเครื่องรับวิทยุแจกจ่ายไปตามโรงเรียนและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน นักเรียนประมาณ 8.5 ล้านคนและครู 300,000 คนจะรับฟังรายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนและประชาชนทั่วทั้งประเทศประมาณ 8 ล้านคน จะรับฟังรายการเพื่อศึกษานอกโรงเรียนและรายการเพื่อการศึกษาประชาชน

และแผนการดำเนินงาน ที่แบ่งออกไว้เป็นสองส่วนดังนี้

1) เครื่องขยายสถานีส่ง

- จัดตั้งเครื่องขยายวิทยุมีสถานีออกอากาศประมาณ 9-10 สถานีตามภาคต่างๆ เพื่อให้การออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ของประเทศมากที่สุด
- สถานีหลักสำหรับเครื่องขยายประจำภาคต่างๆทำหน้าที่ออกอากาศและรับรายการจากกรุงเทพมหานคร แล้วกระจายคลื่นให้สถานีประจำจังหวัดต่างๆในแต่ละภาค
- ดำเนินการใช้ระบบไมโครเวฟขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ในการถ่ายทอดรายการจากกรุงเทพมหานคร โดยผ่านเส้นทางโทรคมนาคมที่มีอยู่ในแต่ละภาค
- เครื่องขยายวิทยุอยู่ในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ส่วนการจัดสรรเวลาในการออกอากาศ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบโดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการ

2) ศูนย์ผลิตรายการ

- จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาในส่วนกลาง 1 แห่ง และในส่วนภูมิภาคอีก 12 แห่ง สังกัดกรมวิชาการ
- กรมวิชาการรับผิดชอบในการผลิตรายการของการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียนและกรมประชาสัมพันธ์รับผิดชอบในการผลิตรายการทางด้านการศึกษาประชาชนเป็นสำคัญ
- จัดตั้งศูนย์ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อผลิตรายการทางด้านการศึกษาประชาชนทั่วไป

2. โครงการศูนย์ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยกรมประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อผลิตรายการที่มีเนื้อหาสาระให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ทั้งด้านที่เกี่ยวกับการเมือง วัฒนธรรมและรายการสำหรับคนเฉพาะกลุ่ม ให้แก่สถานีในเครื่องขยายการศึกษาและสถานีวิทยุทุกแห่ง
- เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและแลกเปลี่ยนรายการที่ให้การศึกษากับประชาชนของสถานีวิทยุทุกสถานี ทั้งในเครื่องขยายการศึกษาและนอกเครื่องขยาย

- รวบรวมและประเมินผลด้านรายการเพื่อการศึกษาทั่วไป
- รวบรวมเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ในการจัดทำรายการเพื่อการศึกษาประชาชน เป้าหมายของโครงการ
- ผลิตรายการเพื่อการศึกษาแก่ประชาชนทุกด้านให้เพียงพอแก่สถานีในเครือข่ายและสถานีวิทยุทั่วไป
- เพื่อให้สถานีวิทยุทุกสถานีมีรายการที่มีเนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการให้การศึกษาทั่วไปแก่ประชาชน
- ผลิตรายการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในการให้การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

และมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

- 1) ขยายงานศูนย์ผลิตรายการของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่แล้วในกรุงเทพฯ ควบคู่การเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ด้านผลิตรายการและด้านเทคนิคให้เพียงพอ รวมทั้งอุปกรณ์ในการผลิตรายการ เริ่มตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นไป
- 2) จัดตั้งศูนย์ผลิตรายการที่เป็นสาขาขึ้นในส่วนภูมิภาคแต่ละภาค โดยจะเริ่มตั้งแต่ปี 2524 เพื่อผลิตรายการให้กับสถานีในท้องถิ่นไม่น้อยกว่าวันละ 4 ชั่วโมง โดยจัดตั้งที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขตทุกเขต (ขอนแก่น ลำปาง หาดใหญ่)
- 3) ดำเนินการผลิตรายการด้านการศึกษาทั่วไปให้แก่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยไปก่อนเท่าที่อัตรากำลังและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในขณะนี้
- 4) ส่งรายการให้สถานีทุกสถานีในเครือข่ายและนอกเครือข่ายเป็นเทปและภาพถ่าย
- 5) สำรวจและประเมินผลการรับฟังรายการที่ผลิตเสนอต่อผู้ฟัง

3. โครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อให้ความเสมอภาคทางการศึกษาและโอกาสที่จะศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่ใน
นอกระบบโรงเรียน

- เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่ประชาชนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน
ในโรงเรียนภาคปกติ

- เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลจะได้มีโอกาสรับความรู้ต่างๆอันจะเป็น
ประโยชน์ต่อการดำรงชีพ

- เพื่อให้ประชาชนเกิดค่านิยมทางสังคมเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ

เป้าหมายของโครงการ

- การออกอากาศ กรมสามัญศึกษาจะจัดการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดย
การออกอากาศทางสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ หรือสถานีที่อยู่ในสังกัดหน่วยงานอื่นๆ
สัปดาห์ละ 6 วัน เฉลี่ยวันละ 2 ชั่วโมง 10 นาที รวมสัปดาห์ละ 13 ชั่วโมง โดยแยก
ตามประเภทของการศึกษา การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จออกอากาศสัปดาห์ละ 3 วันๆละ 2 ครั้ง
ครั้งละ 30 นาที (เช้าเนื้อหาวิชาเดิม) รวมสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง การศึกษาแบบกลุ่มสนใจ
ออกอากาศสัปดาห์ละ 2 ครั้งๆละ 30 นาที รวมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง การศึกษาแบบสาย
สามัญระดับที่ 3 ออกอากาศสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง การศึกษาสายสามัญระดับที่ 4 ออกอากาศ
ทุกวันๆละ 2 ครั้งๆละ 30 นาที (เช้าเนื้อหาเดิม) รวมสัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง

- การจัดรายการเรียนการสอน กรมสามัญศึกษาจะจัดรายการเรียนรายการ
สอนเป็นโครงการทดลองขึ้นที่ ศ.อ.ศ.อ. จังหวัดอุบลราชธานี ในปี 2520 โดยจัดการศึกษา

เป็น 3 ประเภทคือ การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ	จำนวน	1,000 คน
การศึกษาแบบกลุ่มสนใจ	จำนวน	9,000 คน
การศึกษาแบบสายสามัญระดับ 3	จำนวน	2,000 คน
การศึกษาแบบสายสามัญระดับ 4	จำนวน	2,000 คน
รวมทั้งสิ้น		14,000 คน

การจัดการเรียนการสอนจะขยายออกตามจังหวัดต่างๆทุกภาคทั่วประเทศในปี

และมีแนวการดำเนินงานดังนี้

- 1) จัดตั้งโรงเรียนการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ 4 โรงเรียน คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ ศ.อ.ศ.อ. จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเหนือที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน จังหวัดลำปาง ภาคกลางที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน จังหวัดราชบุรี ภาคใต้ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน จังหวัดสงขลา
- 2) ส่วนกลางผลิตวัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่จะนำไปใช้ได้ทั่วประเทศ เช่น แบบเรียน คู่มือการเรียน หลักสูตร
- 3) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียนทำบทวิทยุให้โรงเรียนนำไป ออกอากาศ วัตถุประสงค์การเรียน ส่งอุปกรณ์การเรียนไปยังผู้เรียน ติดตามผลการดำเนินงาน
- 4) นักศึกษาทุกคนที่เรียนต้องสมัครและลงทะเบียนเรียนต่อโรงเรียนการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ โดยผ่านครูประจำกลุ่มซึ่งมีหน้าที่ดูแลการเรียนทบทวนบทเรียน ครูประจำกลุ่มรับผิดชอบประมาณ 50 คน ให้นักศึกษาหลังจากการรับฟังวิทยุไปแล้วครั้งนี้ แบบเบ็ดเสร็จและสายสามัญระดับที่ 3-4 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง แบบกลุ่มสนใจเดือนละ 1 ครั้ง
- 5) ให้มีหัวหน้าครูประจำกลุ่มจังหวัดละ 2 คน มีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่ม นิเทศตรวจเยี่ยมกลุ่มและประสานงานระหว่างโรงเรียนการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ ศูนย์การศึกษาประชาชนและศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน
- 6) เปิดสอนโดยการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่ายของกรมประชาสัมพันธ์และสถานีวิทยุกระจายเสียงของหน่วยอื่น
- 7) ให้มีการวัดผลระหว่างเรียนและปลายภาคเรียน เพื่อรับใบรับรองหรือวุฒิบัตร

4. งานวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย

เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดย ทบวงมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อส่งเสริมให้มีการใช้วิทยุกระจายเสียงในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนและเพื่อการศึกษาประชาชน
- เพื่อฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยให้มีความรู้ความชำนาญในการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงและส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่างๆ

- เพื่อให้ความรู้ ความบันเทิงแก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป

เป้าหมายของโครงการ

ให้การศึกษแก่นักศึกษาและประชาชนทางวิทยุกระจายเสียงไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของเวลาออกอากาศของสถานี

และมีแนวการดำเนินงานดังนี้

1) ให้ทบวงมหาวิทยาลัยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประสานงานการใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยขึ้น คณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยมีปลัดทบวงหรือรองปลัดทบวง เป็นประธาน

2) ให้คณะกรรมการฯ เป็นผู้ดำเนินการศึกษา สํารวจสภาพข้อเท็จจริงและรวบรวมข้อมูลต่างๆ เสนอให้ทบวงฯ พิจารณา

3) การดำเนินงานสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยจะใช้งบประมาณของรัฐ ไม่มีการหารายได้จากกำไรโฆษณา

ภาพยนตร์

ในประเทศไทยได้มีการสร้างภาพยนตร์มาแล้วกว่า 50 ปี และได้เพิ่มปริมาณขึ้นตลอดเวลา แต่ภาพยนตร์แทบจะไม่มีบทบาทในการนำรายได้เข้าประเทศเลย และขณะเดียวกันภาพยนตร์ต่างประเทศกลับมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้เสียเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราสูง และจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศเพิ่มแต่ปริมาณเท่านั้น ส่วนคุณภาพไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ยังคงเป็นสิ่งที่มุ่งให้ความบันเทิงและเพื่อผลของการค้า ไม่ช่วยเสริมสร้างการศึกษาให้แก่ประชาชน ทั้งยังเป็นการขัดต่อวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ ภาพยนตร์เหล่านี้นอกจากฉายตามโรงภาพยนตร์แล้วยังนำไปฉายทางโทรทัศน์และไปฉายเป็นหนังสือกลางแปลงตามที่ต่างๆ อีกด้วย ภาพยนตร์จึงเป็นสิ่งที่แพร่หลายมากประเภทหนึ่ง ที่ควรได้คำนึงถึงผลของการใช้สื่อประเภทนี้ สำหรับภาพยนตร์การศึกษาและสารคดีในประเทศเรายังไม่มีเอกชนให้ความสนใจมากนัก ส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้สร้างและก็ยังไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากต่างฝ่ายต่างผลิตตามกำลังงบประมาณ

ที่ได้รับอย่างจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอที่จะดำเนินการผลิตให้ได้มาตรฐานและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ภาพยนตร์เป็นสื่อมีคุณค่าทางการศึกษาจึงเพราะเป็นสื่อที่สามารถดึงดูดและเร้าความสนใจของผู้ชมและช่วยให้เกิดความเข้าใจในระยะอันสั้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้สอนในห้องเรียน ใช้ในการฝึกอบรม และในการเผยแพร่ให้ความรู้ทั่วไปแก่ประชาชน อาทิ ภาพยนตร์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โครงการภาพยนตร์เพื่อการศึกษา

1. โครงการศูนย์ภาพยนตร์แห่งชาติ

เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตภาพยนตร์การศึกษาและสารคดีให้มากขึ้น เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนและในการเผยแพร่

- เพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตภาพยนตร์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

- เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ของภาพยนตร์การศึกษาอย่างเต็มที่และกว้างขวาง

- เพื่อเป็นการรวมพลังอุปกรณ์ กำลังคนและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดไว้ใน

การผลิตภาพยนตร์อย่างพร้อมมูลในที่แห่งเดียวกัน

เป้าหมายของโครงการ

เพื่อให้การผลิตภาพยนตร์การศึกษาและการจัดจำหน่ายเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

และมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

ในการจัดตั้งศูนย์ภาพยนตร์แห่งชาตินี้ให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเจ้าของเรื่อง โดยมีกองโสตทัศนูปกรณ์ กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีงานการผลิตภาพยนตร์จัดทำโครงการเพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในปี 2523

โทรทัศน์

สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าเป็นทรัพยากรสื่อมวลชนที่มีอยู่มากพอสมควร คือ สถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ ถึง 4 สถานี และสถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาคอีก 5 สถานี ซึ่งดำเนินการแตกต่างกันไปตามรูปแบบของสถานี คือ

- 1) ของทางราชการโดยตรง ได้แก่ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการส่งโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค (ขอนแก่น ลำปาง สงขลา ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี) และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5
- 2) รัฐวิสาหกิจ สถานีไทยโทรทัศน์ทีวีสีช่อง 9 ของบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด
- 3) สถานีโทรทัศน์ซึ่งจัดตั้งและดำเนินการตามสัญญาหรือข้อตกลงกับสถานีโทรทัศน์ของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

การดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตามจำเป็นต้องดำเนินงานในรูปแบบธุรกิจ โดยอาศัยรายได้ที่ได้มาจากค่าเช่าเวลาในการจัดรายการและค่าโฆษณาเกือบทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าบางสถานีจะได้เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลก็เป็นรายได้ส่วนน้อย เมื่อเทียบกับรายจ่ายในการดำเนินงาน จึงทำให้รายการเพื่อการศึกษาไม่เพียงพอ สถานีโทรทัศน์แต่ละสถานีเป็นผู้จัดหรือควบคุมรับผิดชอบการจัดรายการในกรณีที่สถานีได้มอบให้บุคคลภายนอกดำเนินงาน แต่ยังคงควบคุมมาตรฐานการจัดรายการ

งานโทรทัศน์เพื่อการศึกษาต่าง ๆ

1. ศูนย์การผลิต การใช้และการแลกเปลี่ยนโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

- 1) ดำเนินการผลิตรายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนทุกระดับ
- 2) ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้การใช้รายการเพื่อการศึกษาเป็นไปตามความมุ่งหมาย

- 3) ดำเนินการผลิตเอกสารและวัสดุอื่นๆประกอบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ชมมากยิ่งขึ้น
- 4) ดำเนินการสำรวจ วิจัยและประเมินผลรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
เพื่อการปรับปรุงและวางแผนปฏิบัติงาน
- 5) ศึกษาค้นคว้าและติดตามเทคโนโลยีใหม่ๆเกี่ยวกับการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา
เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา
- 6) ดำเนินการแลกเปลี่ยนรายการโทรทัศน์เพื่อศึกษาระหว่างหน่วยงาน
โทรทัศน์เพื่อการศึกษาทั้งในและนอกประเทศ
- 7) ส่งเสริมและให้ความร่วมมือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้ใช้
โทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นการให้การศึกษาโดยใช้สื่อมวลชนประเภทต่างๆเป็นเครื่องช่วย
ใหญ่เรียนทางบ้านสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง การจัดรายการโทรทัศน์ประกอบการเรียน
เป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งสำหรับการศึกษาประเภทนี้

2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด

ส่งเสริมให้การใช้โทรทัศน์ในมหาวิทยาลัยเปิด ควบคู่ไปกับการใช้วิทยุกระจายเสียงและสื่อประเภทอื่นๆ เพื่อให้การศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาและโอกาสที่จะศึกษาแก่ประชาชน โดยการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแก่ประชาชนที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนปกติ เพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานอาชีพและการดำรงชีวิตและค่านิยมทางสังคมแก่ประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล

3. การจัดสรรเวลาในการออกรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

- 1) ให้สถานีโทรทัศน์ทุกแห่งมีหลักการใหญ่ๆในการดำเนินงานโทรทัศน์ 3 ประการ คือ การให้ข่าวสาร การให้ความบันเทิง และการให้การศึกษา
- 2) จัดให้มีรายการเพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาเพื่อประชาชนรวมแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของเวลาออกรายการทั้งหมดในแต่ละสถานี

3) จัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนตามความจำเป็น โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งสิ้น

4. การติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ตามศูนย์การศึกษาประชาชน

รัฐดำเนินการติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ตามศูนย์การศึกษาประชาชน เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาของประชาชนและเพื่อให้เป็นไปตามแนวความคิดเรื่อง มหาวิทยาลัยเปิด ทั่วประเทศและเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนโดยให้ศูนย์การศึกษานั้นๆ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลเครื่องรับโทรทัศน์

5. หน่วยตรวจสอบรายการโทรทัศน์ และหน่วยงานการวิจัยและประเมินผล

ให้มีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการตรวจสอบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและรายการอื่นๆ โดยอาจขอให้หน่วยงานที่จัดรายการโทรทัศน์จัดส่งรายการมาเพื่อประกอบการตรวจสอบดำเนินการตรวจสอบทั้งทางด้านรายการและทางด้านเทคนิค และเสนอให้คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ทราบเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป หน่วยงานวิจัยและประเมินผล ให้มีหน่วยงานของรัฐทำงานการวิจัยและประเมินผลรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้ต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและวางแผนปฏิบัติงาน หรืออาจจัดตั้งฝ่ายวิจัยและวางแผนของสถานีเอง เพื่อการพัฒนาหน่วยงานของตน

6. หน่วยบริการการรับโทรทัศน์

1) จัดหน่วยบริการซ่อมบำรุงเครื่องรับโทรทัศน์เคลื่อนที่ไปตามท้องถิ่นที่มีการรับโทรทัศน์อย่างทั่วถึง

2) จัดการฝึกอบรมประชาชนให้รู้จักการแก้เครื่องรับโทรทัศน์อย่างง่ายๆ และการบำรุงรักษาเครื่องรับโทรทัศน์

3) จัดการตรวจเครื่องรับโทรทัศน์ประจำแหล่งชุมชนต่าง ๆ ตามกำหนดเวลาเพื่อให้ใช้การได้คืออยู่เสมอ

4) จัดให้มีเครื่องรับโทรทัศน์สำรองเพื่อติดตั้งแทนเครื่องประจำแหล่งชุมชนที่เสียเพื่อให้รับโทรทัศน์ได้ต่อเนื่องกัน

5) ประสานงานและร่วมมือกับการซ่อมบริการโทรศัพท์เอกชน เพื่อให้บริการ-
 คำนีเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

8. เครือข่ายโทรศัพท์เพื่อการศึกษา

1) เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีสถานีโทรศัพท์มากพอสมควรหรืออาจกล่าว
 ได้ว่ามากเกินไปเกินความต้องการ ในระยะยาวอาจกำหนดให้สถานีโทรศัพท์สถานีหนึ่งสถานีใด
 เป็นหรือมีสถานีเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ

2) รัฐจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งสิ้นของสถานีโทรศัพท์เพื่อการศึกษา โดยไม่มีการหารายได้จากโฆษณา

3) สถานีโทรศัพท์เพื่อการศึกษาจะดำเนินการให้การศึกษาและการพัฒนาเพื่อ
 การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาประชาชน ให้เป็น
 ไปตามแนวคิดเรื่อง มหาวิทยาลัยเปิด และ การศึกษาแบบเปิด

4) เครือข่ายโทรศัพท์เพื่อการศึกษาควรครอบคลุมพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 90 ของ
 ประเทศ

สิ่งพิมพ์

หนังสือพิมพ์ในประเทศไทยเป็นกิจการสื่อมวลชนประเภทหนึ่งซึ่งมีการพัฒนาตัว
 เองมานานจนได้รับความเชื่อถือโดยทั่วไปว่า มีความสำคัญเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญสำหรับ
 การปกครองในระบอบประชาธิปไตย การให้ความสำคัญดังกล่าวนี้เกิดจากความเชื่อใน
 เรื่องสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่จะต้องแสดงออกได้อย่างเสรีประการหนึ่ง หนังสือพิมพ์เป็น
 เสมือนแหล่งกลางแห่งการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพนั้นอีกประการหนึ่ง หนังสือพิมพ์เป็น
 เสมือนผู้ประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง และยังมีบทบาทที่จะแสดงให้เห็น
 ถึงถึงสาธารณะมติได้อีกด้วย หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญซึ่งมีผลกระทบ
 ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ก่อให้เกิด
 เกิดการหลั่งไหลของข่าวสารในสังคมเป็นสำคัญ การหลั่งไหลของข่าวสารเช่นว่านี้ส่วนหนึ่ง
 เป็นไปในแง่ของการสอนให้เรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของทักษะใหม่ๆ การเกษตร การ
 อนามัยหรือการศึกษาต่างๆก็ให้ข่าวสารในการยกระดับความรู้ต่างๆ เร่งรัดและส่งเสริมให้

ประชาชนแสวงหาคำแนะนำเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การหลังไหลของข่าวสารอย่างกว้างขวางนั่นเองคือการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาประเทศ เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ชัดอีกข้อหนึ่งว่าสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาตัวเองนั้น นอกจากหน้าที่หลักดังกล่าวข้างต้นแล้วหนังสือพิมพ์ยังควรต้องทำหน้าที่สำคัญ เน้นในเรื่องของการให้การศึกษาดูแลคนในสังคมนั้นๆ อีกด้วย กล่าวโดยลักษณะข้อเท็จจริงหนังสือพิมพ์มีศักยภาพที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ให้เป็นสื่อมวลชนเพื่อการศึกษาและการพัฒนาได้อย่างดียิ่งสำหรับสิ่งพิมพ์นั้น ความเข้าใจโดยทั่วไปมักจะหมายถึงสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มในลักษณะหนังสือต่าง ๆ ซึ่งพิมพ์ขึ้นเผยแพร่หรือจำหน่ายโดยทั่วไป สิ่งพิมพ์เหล่านี้กล่าวไ้ว่ามีความสำคัญส่วนหนึ่งในการแพร่ขยายการศึกษาให้กระจายออกไปอย่างกว้างขวางและเสริมความรู้ให้แก่ผู้สนใจคนควาได้ไม่ต่างกับหนังสือพิมพ์ เพราะฉะนั้นหากได้มีการส่งเสริมสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเพื่อการศึกษาและการพัฒนาความรู้ของคนในสังคมแล้ว สิ่งพิมพ์ก็จะเป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการนำมาใช้เพื่อการศึกษาได้เช่นกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อส่งเสริมการใช้หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษา

- 1) จะต้องจัดตั้งห้องสมุดทั้งชนิดเคลื่อนที่และประจำที่ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ของชุมชนให้มีขึ้นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการหลังไหลของหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์และสื่อมวลชนอื่นๆ ไปยังผู้อ่านในชุมชนทุกระดับ
- 2) ให้หน่วยงานส่งเสริมและเผยแพร่ทางวิชาการในหน่วยงานของรัฐที่มีอยู่เป็นแหล่งกลางในการติดต่อ การประสานงานและร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถนำไปใช้เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ได้อย่างถูกต้อง
- 3) จะต้องจัดให้มีการจัดหาสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษา ผลิตและจัดส่งไปให้ผู้อ่านตามแหล่งต่าง ๆ ตามข้อ 1)
- 4) จะต้องหาทางให้มีการลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งลดภาษีหนังสือให้มีอัตราเพื่อส่งเสริมให้สิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษาที่มีความคล่องตัวในการผลิตและการจำหน่ายมากยิ่งขึ้น
- 5) จัดทำสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของโปสเตอร์ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 10.3.5

หลังจากที่นักศึกษาได้ศึกษาความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. เลือกบรรยายสรุปความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในต่างประเทศที่ท่านสนใจที่สุดมา 4 โครงการ โดยให้ครอบคลุมชนิดของสื่อมวลชนทั้งหมด โครงการละ 1 ชนิด และบอกเหตุผลที่ท่านสนใจโครงการนั้นๆด้วย

2. อภิปรายตามความเห็นของท่านเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทยตามหัวข้อต่อไปนี้

ก. ความต้องการให้มีการเคลื่อนไหวของสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อการศึกษาโดยทั่วไป

ข. โครงการวิทยุเพื่อการศึกษาต่างๆ

ค. โครงการภาพยนตร์การศึกษา

ง. งานโทรทัศน์ต่างๆเพื่อการศึกษา

จ. หลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อการส่งเสริมการใช้สิ่งพิมพ์

แนวตอบ

1. ความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในต่างประเทศที่น่าสนใจมี

ก. การสอนทางไปรษณีย์ในออสเตรเลีย เป็นการให้การศึกษาแก่เด็กในท้องถิ่นทางไกล โดยจัดการเรียนการสอนใหม่สลับคล้ายกับการสอนในห้องเรียนของเด็กปกติ มีเวลาเรียน เวลาหยุดพักเหมือนกัน เด็กๆจะมีครูประจำชั้นคอยควบคุมติดตามการเรียนรู้อะไรและพัฒนาการของตน นอกจากการติดต่อทางไปรษณีย์แล้ว ยังมีบริการวิทยุ 2 ทางด้วยซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสพูดกับครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกันได้ เป็นการฝึกการใช้ภาษาไปในตัว และในภาคฤดูร้อนมักจะจัดให้นักเรียนไปอยู่แคมป์ด้วยกันช่วงเวลาหนึ่งประมาณ 3 สัปดาห์ หน้าที่สำคัญยิ่งของครูประจำชั้นแต่ละคนคือสร้างความสัมพันธ์กับเด็กๆให้ใกล้ชิดที่สุด มีการเขียนจดหมายส่วนตัวตอบกัน เล่าเรื่องต่างๆสู่กัน ช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น มีการให้กำลังใจเด็กๆ

สิ่งที่เห็นว่าโครงการนี้น่าสนใจเพราะ.....

ข. ภาพยนตร์การศึกษาในแอลจีเรีย ได้ให้ครูผู้ชำนาญการสอนในชั้นเรียนอย่างดี สร้างภาพยนตร์ขึ้นเพื่อฝึกทักษะการสอนของครูอื่นๆ ในวิชาภาษาอังกฤษ และวิชาการคำนวณ การใช้ภาพยนตร์ใช้ฉายตอนหนึ่งแล้วเปิดโอกาสให้ครูได้อภิปรายวิธีการสอนนั้นๆ ซึ่งนับว่าได้ผลรวดเร็วดีมาก

ข. ศูนย์โรงเรียนทางโทรทัศน์ในอิตาลี เป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อออกอากาศรายการตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งหมด เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนโรงเรียนมัธยม โดยเฉพาะในถิ่นกันดาร จะมีการฝึกอบรมครูทางโทรทัศน์เป็นพิเศษทางด้านเทคนิคการโทรทัศน์บางอย่างเพื่อความคล่องตัวในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่เทคนิค ผลการเรียนปรากฏว่านักเรียนเหล่านี้สามารถทำข้อสอบจากส่วนกลางได้อย่างน่าพอใจและสามารถเรียนได้ในระดับสูงขึ้นไปด้วยเป็นส่วนใหญ่

ง. โรงเรียนทางวิทยุในฮอนดูราส ได้ดำเนินการแบบองค์การออกอากาศบทเรียนทางวิทยุเพื่อสอนชาวนาหูรูดทั้งสองพร้อมทั้งให้การศึกษาขั้นมูลฐานด้วยขณะเดียวกัน การจัดทำเงินการนี้เสียค่าใช้จ่ายน้อยโดยใช้ครูประจำการเพียงคนเดียว และอาศัยความช่วยเหลือจากอาสาสมัครและเงินบริจาคเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีปัญหามากมายทางด้านเทคนิคการส่งออกอากาศ เวลาในการออกอากาศ ความกระจัดกระจายและความยากจนของกลุ่มชาวนา ฯลฯ แต่โรงเรียนก็ยังดำเนินการอยู่ได้ สิ่งที่น่าสนใจคือความพยายามจัดให้การศึกษาโดยพยายามใช้สิ่งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ที่สุด และใช้ให้น้อยที่สุด ราคาถูกที่สุด เช่นการใช้วิทยุเป็นสื่อ ใช้นุด ลากรเตนอยและพยายามเลือกใช้นุด ลากรที่สามารถจูงใจประชาชนได้ เช่น พระสงฆ์ เป็นต้น

2. ความเห็นเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาในประเทศไทย

ก. แม้ว่าการใช้สื่อมวลชนต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเพื่อการใดก็ตาม ดูเหมือนว่าจะต้องลงทุนสูงเสมอไป ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรืออื่นๆ ทั้งนี้เพราะระบบของสื่อเหล่านั้นแต่ละชนิดย่อมหมายถึงการผลิตและแพร่กระจายออกไปสู่มวลชนจำนวนมากๆ แต่หากจะคิดให้ลึกซึ้งถึงผลได้ผลเสียเปรียบเทียบกับแล้วก็น่าจะเข้าใจได้ว่าการลงทุนที่ดูเหมือนมีราคาสูงนั้นแท้จริงมีราคาต่อหัวต่ำกว่าการผลิตแพร่กระจายระบบธรรมดาที่ไม่ใช้สื่อมวลชนเสียอีก และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ประเทศเราน่าจะพิจารณาสื่อมวลชนเข้ามาใช้เพื่อการศึกษาตั้งนานแล้วก็คือเครื่องมืออุปกรณ์สื่อมวลชนแต่ละชนิดของเรามีพร้อมที่จะดำเนินการใดแทนที่จะไปผลิตและแพร่สารอันไร้สาระอื่นบางอย่างที่เห็นกันอยู่ทั่วไป การที่มีผู้ร่วมกันคิดและจัดกระทำโครงการต่างๆ ที่ใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษาจึงเป็นที่น่ายินดีและน่าร่วมกันช่วยเหลือสนับสนุนโครงการดังกล่าวให้ลุล่วงต่อไป

ข. โครงการทางวิทยุเพื่อการศึกษาทั่วไปมีแนวโน้มที่จะขยายงานและจัดระบบงาน วิทยุให้สามารถปฏิบัติงานได้คล่องตัว มีความสัมพันธ์และประสานงานกันอย่างดีทั่วประเทศที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาของมวลชนทั่วไปทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ได้เริ่มวางสายงานไว้ให้ถึงกันทั่วไปทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เพราะว่าการวางโครงร่างที่ดีไว้ จะสะดวกในการขยายงานต่อเติมต่างๆต่อไปภายหน้า

ค. โครงการภาพยนตร์การศึกษา มีโครงการที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์กลางแห่งชาติในการผลิตให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ ส่งเสริมการใช้ภาพยนตร์ใหม่ประสิทธิภาพมากที่สุด และเป็น การรวมพลังทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต กำลังคนที่มีความสามารถในด้านนี้ และงบประมาณที่มีจำกัด ทั้งนี้เพื่อให้ได้งานภาพยนตร์จำนวนมากและมีคุณภาพดีเพื่อเป็นต้นฉบับแพร่ออกไป วิธีการนี้จะสามารถผลิตภาพยนตร์ได้คุณภาพดีกว่าการแบ่งส่งวัตถุดิบทุกอย่างที่มีน้อยอยู่แล้วให้เหลือหน่วยงานละนิดละหน่อย แล้วยกกันตามมีตามเกิด จะทำให้ไม่ได้ภาพยนตร์ที่ใช้เป็นต้นฉบับที่ดีได้เลยดังที่ปรากฏอยู่ในบ้านเราเป็นส่วนใหญ่

ง. งานโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เน้นการรวมตัวกันร่วมจัดระบบทางโทรทัศน์ให้ สามารถผลิตใช้งานได้อย่างแพร่หลายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยยึดหลักการที่ว่า การรวมกัน ทั้งเครื่องมือการผลิต บุคลากร เงินทุน สถานที่ เพื่อสร้างรายการให้ดีที่สุดจะทำให้สะดวกกว่า และจะได้ต้นฉบับที่ดีสำหรับทำสำเนาแพร่ต่อไป นอกจากนี้ยังป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนกันอีกด้วยซึ่ง นับเป็นการสิ้นเปลืองทุกอย่าง โดยการประสานงานกันอย่างดี มีการแลกเปลี่ยนรายการกันด้วย และเพื่อประโยชน์ในการจัดระบบที่ดีจึงได้มีการตรวจสอบรายการและการวิจัยประเมินผลรายการ อยู่เสมอ

จ. งานสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษา ได้เน้นการจัดผลิต จัดหา จัดแพร่ให้มีประสิทธิภาพ ที่สุดและถึงมวลชนมากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เพื่อเผยแพร่เนื้อหาสาระทางการศึกษาที่ต้องการให้ ประชาชนได้รับรู้ได้เข้าใจเรื่องราวต่างๆกว้างขวางทันโลกทันเหตุการณ์มากขึ้น เป็นการเพิ่มพูน สติปัญญาและทักษะในเชิงภาษาให้คงอยู่ตลอดไป ฉะนั้นจึงยังต้องหาระบบการผลิตและเผยแพร่ สิ่งพิมพ์ที่มีคุณภาพให้ได้มากขึ้นอยู่เรื่อยๆ จะหยุดนิ่งไม่ได้

ตอนที่ 10.4 ระบบการศึกษามวลชน

หัวเรื่อง

- 10.4.1 แนวคิดในการพัฒนาระบบการศึกษามวลชนด้วยระบบการสอนทางไกล
- 10.4.2 ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- 10.4.3 ระบบการผลิตชุดการสอนทางไกล

มโนทัศน์

1. ระบบการสอนทางไกลเป็นระบบที่ได้พัฒนาขึ้นใช้ในการให้การศึกษามวลชนของประเทศไทยอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้จัดกระบวนการและวิชาการที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้สื่อมวลชนหลายชนิดประสานกัน
2. ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจความต้องการของสังคมผู้เรียน ขั้นพัฒนาหลักสูตร ขั้นผลิตชุดวิชาและชุดการสอนทางไกล ขั้นถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ และขั้นประเมินผล
3. ระบบการผลิตชุดการสอนทางไกล มีลำดับดังนี้ ขั้นวิเคราะห์บทวนเนื้อหาและหน่วยการสอน ขั้นกำหนดหน่วยการสอน ขั้นเขียนแผนการสอนประจำหน่วย ขั้นเตรียมกิจกรรมการเรียน ขั้นผลิตสื่อการศึกษา ขั้นพัฒนาแบบวัดและประเมินผลการเรียน ขั้นจัดรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล ขั้นทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน และขั้นนำไปใช้

วัตถุประสงค์

1. หลังจากศึกษาเรื่อง "แนวคิดในการพัฒนาระบบการศึกษามวลชนด้วยระบบการสอนทางไกล" แล้ว ผู้เรียนสามารถสรุปลักษณะของระบบการสอนทางไกลเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 ลักษณะ
2. หลังจากศึกษาเรื่อง "ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช" แล้ว ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ถูกต้องตามลำดับ

3. หลังจากศึกษาเรื่อง "ระบบการผลิตชุดการสอนทางไกล" แล้ว ผู้เรียนสามารถสรุปขั้นตอนการผลิตชุดการสอนทางไกลระบบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ถูกต้อง

ตอนที่ 10.4 ระบบการศึกษามวลชน

ระบบการศึกษามวลชนที่จัดเป็นระบบเห็นได้ชัดเจนในวงการการศึกษาในประเทศไทยขณะนี้คือ การจัดระบบการสอนทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างระบบการศึกษามวลชนเพียงระบบเดียวนี้เท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นระบบที่มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมการให้การศึกษามวลชนไว้อย่างเพียงพอทีเดียว

สารกถาที่ 10.4.1 แนวคิดในการพัฒนาระบบการศึกษามวลชนด้วยระบบการสอนทางไกล

ในเดือนกันยายน 2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษาจัดตั้งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2521 ขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาไม่มีชั้นเรียนของตนเอง ให้การศึกษาโดยใช้ระบบสื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หรือวิธีการอย่างอื่นที่ผู้ศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ในระบบสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจได้เล่าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย โดยไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก ไม่ต้องเข้ามาฟังการบรรยายในชั้นเรียนปกติ เมื่อมหาวิทยาลัยรับเข้าเป็น นักศึกษาแล้ว นักศึกษาจะเล่าเรียนจากการใช้สื่อการสอนแบบประสมคือ การศึกษาทางไปรษณีย์ โดยอ่านตำราหรือสิ่งพิมพ์ ชมและฟังรายการสอนทางโทรทัศน์และวิทยุ ดำเนินกิจกรรมภาคปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายและเข้ารับการสอนเสริมและอภิปรายซักถามปัญหาตามศูนย์บริการ การศึกษาที่ตั้งขึ้นตามเมืองต่าง ๆ ผ่านการประเมินผลการเรียนรายหน่วยการสอนโดยทำงานตามที่ได้รับมอบหมายส่งไปให้ตรวจที่มหาวิทยาลัย และเข้าสอบไล่ประจำภาคการศึกษา เมื่อนักศึกษาเรียนรายชุดวิชาครบแล้วต้องผ่านการประเมินผลแบบเข้ม เมื่อผ่านแล้วจึงถือว่าได้เรียนครบตามหลักสูตรและจะได้รับปริญญาบัตรซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เหมือนปริญญาจากมหาวิทยาลัยสามัญทุกประการ

ด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงต้องใช้ระบบการสอนทางไกลเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษาที่บ้าน จึงจำเป็นต้องจัดระบบการสอนทางไกลที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงหลักการใช้เทคโนโลยีการศึกษาควบคู่กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และลักษณะนิสัยของชาวไทยโดยทั่วไป ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชไม่บังคับให้นักศึกษาเข้าฟังการบรรยายในชั้นเรียนปกติ ระบบการสอนจึงต้องมีวิธีการและกระบวนการที่จะช่วยให้นักศึกษาเล่าเรียนได้เองที่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความมั่นใจในความสำเร็จโดยไม่กระทบกระเทือนการทำงานของตนเอง

2. ระบบการสอนทางไกลต้องพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการวิชา เพื่อให้สามารถผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีระบบอันจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตและการงานอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อมิให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกว่าตนต้องศึกษาเล่าเรียนหลายวิชาซึ่งอาจก่อให้เกิดความท้อถอยในภายหลัง จึงให้เรียกรายวิชาที่บูรณาการนี้ว่า "ชุดวิชา" และตีค่าเทียบได้ประมาณ 6 หน่วยกิต

3. ระบบการสอนทางไกลต้องมีระบบงานพัฒนาหลักสูตรเป็นระบบย่อย โดยครอบคลุมกิจกรรมที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) ยกร่างเนื้อหาสาระของหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมจุดมุ่งหมายทั่วไปและแนวสังเขปหรือคำอธิบายชุดวิชา และ 2) กำหนดรายละเอียดของหน่วยการสอน ซึ่งครอบคลุมจำนวนหน่วย วัตถุประสงค์และกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ เมื่อพัฒนาหลักสูตรขึ้นไปแล้วก็รวบรวมเพื่อเสนอทวงมหาวิทยาลัยอนุมัติและถือว่างานพัฒนาหลักสูตรสิ้นสุดลงเมื่อหลักสูตรนั้นได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย ทำการทดลองใช้และปรับปรุงจนมีคุณภาพดีแล้ว

4. สื่อการศึกษาที่ใช้ในระบบการสอนทางไกลต้องเป็นสื่อแบบประสมที่สื่อแต่ละประเภททำหน้าที่ต่างกัน แต่สนับสนุนกัน ระบบการสอนทางไกลจำเป็นต้องมีระบบผลิตสื่อการศึกษาที่ได้ผ่านการวิจัยและการทดสอบประสิทธิภาพแล้ว เพื่อยึดเป็นแนวทางในการผลิตสื่อการศึกษาสำหรับชุดวิชาต่าง ๆ โดยครอบคลุมระบบการผลิตสื่อ 4 ประเภท คือ 1) สื่อทางไปรษณีย์ 2) สื่อทางวิทยุกระจายเสียง 3) สื่อทางวิทยุโทรทัศน์ 4) สื่อสำหรับกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ อาทิ ชุดทดลองด้วยตนเอง และ 5) สื่อสำหรับการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุดการสอนเสริม ภาพยนตร์ หนังสือ และเอกสารอ่านประกอบ ชุดสไลด์/ฟิล์มสตริป เป็นต้น

5. ระบบการสอนทางไกลต้องมีระบบการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และประเมินผลการศึกษาโดยอาศัยสื่อทางไปรษณีย์ สื่อมวลชน และแหล่งทรัพยากรชุมชนที่มีอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ สถาบันการศึกษา โรงงาน บริษัท สถานพยาบาล พิพิธภัณฑ์ และประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีแก่นักศึกษา มีกระบวนการวัดและประเมินผลการศึกษาที่บูรณาการวิธีการประเมินสัมฤทธิผลการเรียนของนักศึกษาโดยให้ครอบคลุม

1) การประเมินกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมภาคปฏิบัติและภารกิจทุกอย่างที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การทดสอบประจำหน่วยสำหรับคอมพิวเตอร์ตรวจและเก็บคะแนนไว้ รายงานสำหรับอาจารย์ตรวจและรายงานการเข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติตามสถานศึกษา สถาบันวิชาชีพ โรงงานและบริษัท 2) การประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ การสอบไล่ประจำชุดวิชา และ 3) การประเมินผลในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจอยู่ในรูปการประเมินผลแบบเข้ม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ การจัดสถานการณ์จำลองและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

หลักการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในระบบการสอนทางไกล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดที่มุ่งใช้นวัตกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านบริการเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ จึงจำเป็นต้องยึดวิธีการจัดการเรียนการสอนในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา ดังนั้นการผลิตและการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในระบบการสอนทางไกล จึงมีหลักการดังต่อไปนี้

1. มีระบบการผลิตสื่อการศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบและวิจัยหาประสิทธิภาพแล้ว
2. ยึดหลักการใช้สื่อประสมที่จะถึงนักศึกษาจำนวนมากที่สุด และช่วยให้นักศึกษาเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยจัดสื่อประสมในรูปของชุดการสอนทางไกล
3. เื้อ้อำนวยวิห้มีการกระจายรูปแบบของเทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งประเภทวัสดุ(สิ่งสิ้นเปลือง) อุปกรณ์(เครื่องมือต่างๆ) และวิธีการ(กลวิธี กิจกรรม กระบวนการ ฯลฯ) มาใช้โดยไม่เน้นเฉพาะการใช้อุปกรณ์ราคาแพง หรือวัสดุราคาถูกเพียงอย่างเดียว
4. เน้นการเลือกผลิตและใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและความพร้อมของประเทศโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าระหว่างการลงทุนและผลลัพธ์ที่ได้ มิใช่มุ่งเพียงการลงทุนน้อยอยู่ตลอดเวลา
5. มีการกำหนดบทบาทของสื่อแต่ละประเภทอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้สื่อตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปถ่ายทอดเนื้อหาสาระซ้ำกัน ทว่าควรใช้สื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอนและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตชุดการสอนทางไกลจึงควรมีลักษณะดังนี้

1. มีแบบจำลองระบบที่มีลักษณะเด่น ผ่านการวิจัยทดสอบระบบมาแล้วซึ่งยึดเป็นแนวปฏิบัติและอ้างอิงได้
2. มีขั้นตอนการผลิตชุดการสอนที่ชัดเจนโดยให้ครอบคลุม 1) การวิเคราะห์/บทวนเนื้อหาสาระและหน่วยการสอน 2) การกำหนดหน่วยการสอน 3) การเขียนแผนการสอน 4) การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การผลิตสื่อการศึกษา 6) การกำหนดแผนประเมินผล 7) การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน และ 8) การนำไปใช้
3. มีสัมดูลย์ของสื่อประเภทต่าง ๆ โดยคำนึงถึงนโยบายของความพร้อมของมหาวิทยาลัย และความพร้อมของประเทศชาติเป็นส่วนรวม อาทิ เมื่อมีสื่อประเภทสิ่งพิมพ์แล้วจึงจัดสื่อประเภทวิทยุหรือโทรทัศน์และสื่อประเภทโสตทัศนศึกษาเสริมให้สัมดูลย์กัน เป็นต้น
4. สื่อการศึกษาทุกชุดและทุกชั้น ควรมีคุณภาพสูงทั้งในด้านการผลิตและการช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อีก่อนที่จะผลิตจำนวนมากจึงจำเป็นต้องผ่านการทดสอบประสิทธิภาพเสมอ

กิจกรรมที่ 10.4.1

หลังจากผู้เรียนศึกษาแนวคิดในการพัฒนาระบบการศึกษามวลชนด้วยระบบการสอนทางไกล แล้วขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. สรุปรบบการสอนทางไกลตามที่ท่านเข้าใจเฉพาะลักษณะเด่น ๆ อย่างน้อย

4 ลักษณะ

แนวตอบ

1. ลักษณะเด่นของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมี
 - ก. จัดกระบวนการและวิชาการที่นักศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจในความสำเร็จหรือเร็วตามความสามารถ ความพร้อมและความมุ่งมั่นของตนเองแต่ละคน โดยไม่กระทบกระเทือนภารกิจงานของตนเอง และพึ่งพาความ

ช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือบุคคลอื่นน้อยที่สุด

ข. หลักสูตรมีลักษณะเป็นการบูรณาการเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กันอย่างมีระบบและจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานได้ กลุ่มรายวิชาที่บูรณาการแล้วนี้เรียกว่า "ชุดวิชา" เทียบได้ประมาณ 6 หน่วยกิต

ค. สื่อการศึกษาที่ใช้ในระบบนี้มักเป็นสื่อประสมที่แต่ละสื่อทำหน้าที่ต่างกัน แต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เช่น สื่อทางไปรษณีย์ สื่อทางวิทยุกระจายเสียง สื่อทางวิทยุโทรทัศน์ สื่อสำหรับกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ และสื่อสำหรับการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา เป็นต้น

ง. การประเมินผลการเรียนของนักศึกษากระทำโดยหลายลักษณะ เช่น 1) การประเมินกระบวนการ ได้แก่ กิจกรรมภาคปฏิบัติและภารกิจทุกอย่างที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ การทดสอบประจำหน่วยสำหรับคอมพิวเตอร์ตรวจและเก็บคะแนนไว้รายงานสำหรับอาจารย์ตรวจ และรายงานการเข้าร่วมกิจกรรมภาคปฏิบัติตามสถานศึกษา สถาบันวิชาชีพ โรงงานและบริษัท 2) การประเมินผลลัพท์ได้แก่การสอบไล่ประจำชุดวิชา และ 3) การประเมินผลในรูปแบบอื่น ซึ่งอาจอยู่ในรูปการประเมินผลแบบเข้ม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ การจัดสถานการณ์จำลองและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

สารกณฑ์ 10.4.2 ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

เพื่อให้การถ่ายทอดเนื้อหาสาระตามหลักสูตรไปถึงนักศึกษาจำนวนมากที่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จึงมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (โปรดดูแผนภูมิประกอบ)

ขั้นที่ 1 สำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม

เป็นขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อการรับความรู้และบริการจากมหาวิทยาลัย แล้วนำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอแนะสาขาวิชาที่สังคมต้องการให้เปิดสอนและบริการต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องการได้รับจากมหาวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 พัฒนาหลักสูตร

เป็นขั้นพัฒนาหลักสูตรในสาขาวิชาที่จะเปิดสอนโดยครอบคลุมการสำรวจความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับสาขาวิชานั้น การกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง หลักการกำหนดรายชื่อ และรายละเอียดชุดวิชาและการกำหนดรายละเอียดของหน่วยการสอน

ขั้นที่ 3 ผลิตชุดวิชาและชุดการสอนทางไกล

เป็นขั้นผลิตชุดวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นในขั้นที่ 2 แล้วดำเนินการผลิตชุดการสอนที่ครอบคลุมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนที่ผลิตขึ้นและปรับปรุงจนถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 ถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์

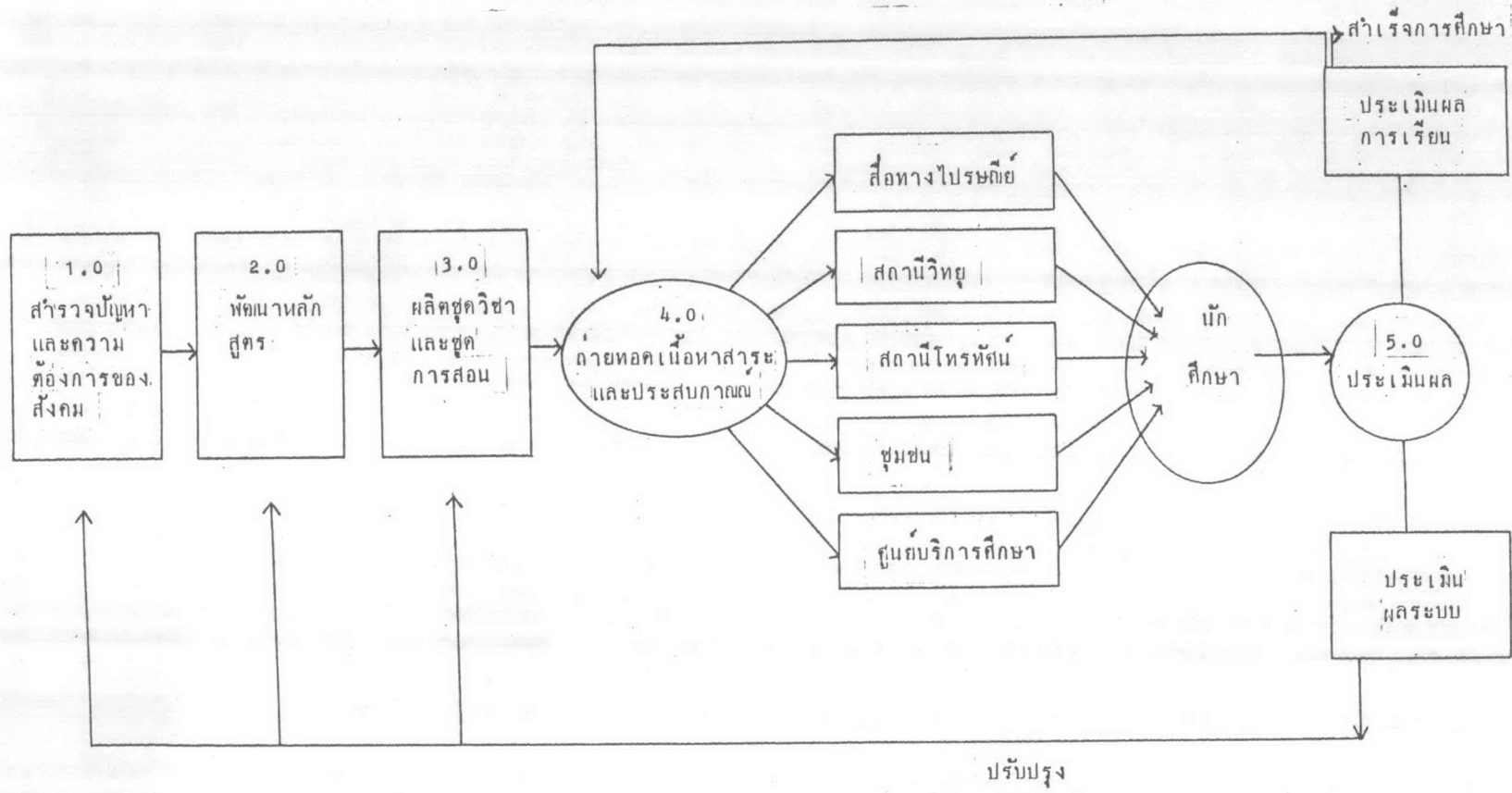
เมื่อได้ผลิตชุดวิชาและชุดการสอนที่ผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพจนถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วก็ดำเนินการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ โดยใช้วิธีการสอนทางไกลผ่านสื่อประสม 4 ประเภทคือ 1) สอนทางไปรษณีย์ในรูปของตำราและแบบเรียนโปรแกรมควบคุมไปรษณีย์ 2) รายการสอนทางวิทยุกระจายเสียง 3) รายการสอนทางโทรทัศน์ 4) แหล่งความรู้และกิจกรรมภาคปฏิบัติในชุมชน และ 5) การสอนเสริมและสอนทบทวนตามศูนย์บริการการศึกษาที่จัดขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ขั้นที่ 5 ประเมินผล

เป็นขั้นประเมินผลการเรียนของนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรและชุดวิชาเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนการรับรู้ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้รวมทั้งการประเมินผลระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทั้งระบบเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

แผนภูมิที่ 1

แบบจำลอง ระบบการสอนทางไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กิจกรรมที่ 10.4.2

หลังจากศึกษา ระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. อธิบายขั้นตอนของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เรียงตามลำดับ

แนวตอบ

1. ขั้นตอนของระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีดังนี้
 - ขั้นที่หนึ่ง สำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม ขั้นนี้เป็นการสำรวจปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่และความต้องการที่ประชาชนต้องการให้มหาวิทยาลัยบริการให้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอให้ทางมหาวิทยาลัยพิจารณาจัดดำเนินการต่อไป
 - ขั้นที่สอง พัฒนาหลักสูตร เป็นการพัฒนาคัดเลือกหลักสูตรในสาขาวิชาที่จะเปิดสอนให้ตรงตามความต้องการของชุมชนมากที่สุด ขั้นนี้จะครอบคลุมการกำหนดวัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร กำหนดรายชื่อ รายละเอียดของชุดวิชา และ รายละเอียดของหน่วยการสอน
 - ขั้นที่สาม ผลิตชุดวิชาและชุดการสอนทางไกล เป็นขั้นดำเนินการผลิตชุดการสอนของแต่ละชุดวิชาตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาแล้วนั้น โดยให้ครอบคลุมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอนและปรับปรุงให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
 - ขั้นที่สี่ ถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ เป็นขั้นดำเนินการถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ โดยใช้วิธีทางไกลผ่านสื่อประสม 4 ประเภทคือ 1) สื่อทางไปรษณีย์ในรูปแบบตำราและแบบเรียนโปรแกรมควบคุมไปกับสื่อทางโสตทัศน 2) รายการสอนทางวิทยุกระจายเสียง 3) รายการสอนทางโทรทัศน์ 4) แหล่งความรู้และกิจกรรมภาคปฏิบัติในชุมชน และ 5) การสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษาในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
 - ขั้นที่ห้า ประเมินผล เป็นขั้นตรวจสอบผลการศึกษานักศึกษาด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ รวมทั้งการประเมินผลระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทั้งระบบเพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สารกณฑ์ 10.4.3 ระบบการผลิตชุดการสอนทางไกล

เมื่อทราบว่าสังคมมีปัญหาและความต้องการสิ่งใด สาขาวิชาใดแล้ว มีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสาขานั้น ๆ แล้วว่ามีรายละเอียดเช่นใด กำหนดให้สอนอะไรบ้าง จากนั้นก็จะต้องผลิตสื่อกลางที่จะถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ในสาขาวิชานั้น ๆ ไปยังนักศึกษา นั่นคือจะต้องมีระบบผลิตชุดวิชา และชุดการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้มอบหมายความรับผิดชอบในการผลิตนี้ให้แก่ "กลุ่มผลิตชุดวิชา" ซึ่งมีงานที่ต้องดำเนินการ 9 ชั้น คือ-

ชั้นที่ 1 วิเคราะห์หรือทบทวนเนื้อหาและหน่วยการสอน

ภารกิจที่ต้องทำในชั้นนี้ คือการนำหลักสูตรประจำชุดวิชาที่จะผลิตเป็นชุดการสอนมาวิเคราะห์และทบทวนเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบายรายชุดวิชา และพิจารณาทบทวนหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วย ที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรได้วางไว้ หากมีเนื้อหาสาระและประสบการณ์ของชุดวิชาหรือหน่วยการสอนไม่สมบูรณ์หรือไม่เหมาะสม กลุ่มผลิตชุดวิชาสามารถที่จะขออนุมัติคณะกรรมการประจำสาขาวิชาและสภาวิชาการเพื่อเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงและแก้ไขให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของชุดวิชา

ชั้นที่ 2 กำหนดหน่วยการสอน

แม้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรจะได้เขียนหน่วยการสอนไว้แล้วทั้ง 15 หน่วย แต่กลุ่มผลิตชุดวิชาควรต้องทบทวนตามชั้นที่ 1 แล้วเขียนหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วยเป็นครั้งสุดท้ายเพื่อดำเนินการผลิตสื่อการสอนสำหรับแต่ละหน่วยต่อไป การกำหนดหน่วยการสอนในชั้นนี้ กลุ่มผลิตชุดวิชาจำเป็นต้องกำหนดรายละเอียดของแต่ละหน่วยโดยคำนึงถึงมโนทัศน์ ระดับของผู้เรียน และเวลาที่คาดหมายจากผู้เรียน

ชั้นที่ 3 เขียนแผนการสอนประจำหน่วย

เมื่อได้กำหนดหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วยแล้ว กลุ่มผลิตชุดวิชาจะต้องวางแผนการสอนประจำหน่วยที่ 1 ถึง 15 โดยให้แผนการสอนครอบคลุมสาระสำคัญ 6 ชั้น ดังนี้

3.1 กำหนดหัวเรื่อง เป็นการแบ่งมโนทัศน์ของหน่วยออกเป็นมโนทัศน์ย่อย โดยให้แต่ละมโนทัศน์ย่อยเป็นหัวเรื่อง และเรียกว่า "ตอน" ในแผนการสอน

3.2 กำหนดมโนทัศน์ เป็นการเขียนข้อความแสดงมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยที่หนึ่งตอนต้องมีข้อความแสดงมโนทัศน์อย่างน้อย 1 ข้อความ

3.3 กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะในรูปของพฤติกรรมที่คาดหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษา โดยให้มีวัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ ต่อ 1 มโนทัศน์ และให้ครอบคลุมสมดุขยของพฤติกรรมทั้ง 3 ประเภทคือ พุทธิสัย เจตณพิสัยและทักษะพิสัย วัตถุประสงค์แต่ละข้อต้องประกอบด้วย 1) พฤติกรรม 2) เงื่อนไข และ 3) เกณฑ์ คำว่า "พฤติกรรม" ควรมีสมาดุขยของ 3 ลักษณะคือ 1) การพูด 2) การแยกความแตกต่าง และ 3) ทักษะการกระทำ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระดับสติปัญญาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กล่าวคือ ระดับความรู้ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ดี ควรสร้างภาพนึกให้ผู้ใ้แผนการสอนได้เด่นชัด เกี่ยวกับ 1) พฤติกรรมของครูก่อนและระหว่างการสอน 2) พฤติกรรมของนักเรียนระหว่าง การเรียน และ 3) แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน

3.4 การวิเคราะห์ภารกิจและกำหนดกิจกรรมการเรียน เป็นการวิเคราะห์งาน หรือพฤติกรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องี่เรียนโดยวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมเดิม พฤติกรรมต่อเนื่อง และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย แล้วกำหนดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้วิเคราะห์ออกมาแล้ว และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้วย โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนเป็นข้อความตามลำดับ ดังนี้

ก. กิจกรรมการเรียน

- 1) ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน
- 2) ศึกษาชุดวิชาประจำหน่วยจากชุดการเรียนด้วยตนเองทุกตอน
- 3) ปฏิบัติภารกิจตามที่มอบหมายไว้ในชุดการเรียนด้วยตนเอง โดยเขียนในแบบฝึกปฏิบัติ พร้อมทั้งตรวจสอบผลงานกับแนวตอบเฉลยหรือคำวิจารณ์

4) ฟังรายการวิทยุ

5) ชมรายการโทรทัศน์

- 6) เข้าฟังการสอนเสริมที่ศูนย์บริการการศึกษา
- 7) ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียน
- 8) ทำแบบทดสอบประจำหน่วย เพื่อให้คอมพิวเตอร์ตรวจ

ข. กิจกรรมภาคปฏิบัติ

กำหนดงานที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ เช่น เขียนรายงานในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งประกอบกิจกรรมภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ประจำหน่วย

3.5 กำหนดสื่อการศึกษา เป็นการกำหนดวัสดุและอุปกรณ์ที่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ในระหว่างศึกษาเนื้อหาสาระของหน่วย โดยพิจารณาประเภทของสื่อจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชั้น 3.4 และกำหนดรายละเอียดไว้ให้เด่นชัด สื่อที่อาจกำหนดไว้ในชั้นนี้คือ

- 1) คู่มือชุดวิชาและแบบฝึกปฏิบัติ
- 2) ตำราเรียน
- 3) หนังสือหรือเอกสารอ่านประกอบ
- 4) รายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์
- 5) สื่อทัศนศึกษาประจำศูนย์บริการการศึกษา
- 6) แบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบประจำหน่วย
- 7) ชุดการสอนเสริม
- 8) แหล่งฝึกงานวิชาการและวิชาชีพในชุมชน

รายละเอียดเกี่ยวกับสื่อประเภทต่าง ๆ จะกล่าวถึงในชั้นที่ 5 การผลิตสื่อการศึกษา และชั้นที่ 7 จัดรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล

3.6 กำหนดแนวการวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดแนวทางวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาผลการเรียนของนักศึกษาในการเรียนของหน่วยและของชุดวิชาทั้งหมด

แผนการสอนที่เขียนขึ้นตามชั้นที่ 3 นี้ จะเป็นส่วนนำในแบบฝึกปฏิบัติประจำหน่วย และเป็นแนวในการเขียนสื่อทางไปรษณีย์และการผลิตสื่ออื่นทุกประเภท

ขั้นที่ 4 เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมที่คาดหวังใหญ่เรียนรู้ปฏิบัติมี 2 ประเภทคือ

4.1 กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึงกิจกรรมปกติที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติขณะศึกษาจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.2 กิจกรรมภาคปฏิบัติ หมายถึงกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ เช่น การเขียนรายงานการเข้าห้องปฏิบัติการ และเขียนรายงานเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น ในการเตรียมกิจกรรมขั้นนี้ หากเป็นภาคปฏิบัติเสริมประสบการณ์ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก กลุ่มผลิตชุดวิชาจำเป็นต้องติดต่อขอความเห็นชอบเป็นทางการกับหน่วยงานดังกล่าว ก่อนที่จะกำหนดงานที่จะมอบหมายให้นักศึกษาลงไปในชุดการสอน

ขั้นที่ 5 ผลิตรายการการศึกษา

นอกจากสื่อการสอนทางไปรษณีย์ที่อยู่ในรูปตำราและสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นภาระของนักวิชาการด้านเนื้อหาแล้ว การผลิตสื่อส่วนใหญ่เป็นภาระของนักเทคโนโลยีการศึกษา โดยความเห็นชอบของกลุ่มผลิตชุดวิชา ทั้งนี้ นักเทคโนโลยีการศึกษาจากกลุ่มผลิตชุดวิชาแต่ละกลุ่มจะทำการวางแผนผลิตสื่อแต่ละชนิดตามเนื้อหาสาระของแหล่งหน่วย

สื่อการศึกษาในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมี 4 ประเภทคือ

5.1 สื่อการสอนทางไปรษณีย์ ได้แก่ สื่อประเภทตำราและสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ คู่มือชุดวิชาและแบบฝึกปฏิบัติ รวมทั้งสื่อโสตทัศนที่จำเป็น

5.2 สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์ สื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์นี้ อาจมีขั้นตอนปลีกย่อยแตกต่างกันเล็กน้อย อย่างไรก็ตามในระบบการทำงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กลุ่มผลิตชุดวิชาจะได้รับรายงานความก้าวหน้าในด้านผลผลิตจากสมาชิกของกลุ่มผลิตชุดวิชา ซึ่งเป็นนักเทคโนโลยีทุกชั้นตอนและจะเป็นผู้อนุมัติและรับรองสื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้น

5.3 สื่อประเภทโสตทัศนศึกษา เป็นสื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อเสริมตำราทางไปรษณีย์ วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ ได้แก่ ภาพถ่าย แผ่นผัง สื่อสามมิติ เทป เสียงสำหรับรายการโสตทัศน สไลด์เทปและภาพยนตร์

5.4 สื่อสำหรับการสอนเสริม เป็นสื่อที่ช่วยคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยให้สามารถให้บริการสอนเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดอยู่ในรูปของ"ชุดการสอนเสริม" สำหรับชุดวิชาต่าง ๆ เพื่อให้อาจารย์สอนเสริมในศูนย์บริการการศึกษาระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นสามารถให้บริการนักศึกษาด้วยมาตรฐานสูงโดยเท่าเทียมกัน ชุดการสอนเสริมจะประกอบด้วยแผ่นโปร่งใส สไลด์ เทป ภาพยนตร์ ฯลฯ โดยมีคู่มือการใช้อธิบายไว้อย่างชัดเจน

ขั้นที่ 6 พัฒนาแบบวัดและประเมินผลการเรียน

กลุ่มผลิตชุดวิชาโดยคำแนะนำของนักวัดผลจะสร้างแบบทดสอบและแบบประเมินผลการเรียนของนักศึกษา โดยชี้วัดดูประสงค์ทั่วไปในระดับชุดวิชา และวัดดูประสงค์เชิงพฤติกรรมในระดับหน่วยเป็นหลัก มุ่งประเมินพฤติกรรมในสองขอบเขต คือ

6.1 ประเมินกระบวนการถือเป็นการประเมินแบบย่อย

6.2 ประเมินผลลัพธ์ถือเป็นการประเมินรวม

ขั้นที่ 7 จัดรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล

เมื่อได้ผลิตสื่อการศึกษาตามขั้นที่ 5.0 แล้ว กลุ่มผลิตชุดวิชาจะนำสื่อทุกประเภทรวมเป็นชุดการสอนทางไกลประจำหน่วยและประจำชุดวิชาโดยประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

7.1 คู่มือและแบบฝึกหัดประจำชุดวิชา อาจแยกหรือรวมเป็นเล่มเดียวกันในคู่มือชุดวิชาให้ครอบคลุมคำชี้แจงเกี่ยวกับชุดวิชา จุดมุ่งหมายชุดวิชา รายชื่อหน่วยการสอน บทบาทผู้เรียน และแนะแนวทางการศึกษา ส่วนแบบฝึกปฏิบัติให้ครอบคลุมคำชี้แจงการใช้แบบฝึกปฏิบัติ รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยการสอนและการฝึกปฏิบัติประจำหน่วยที่ 1-15 โดยมี 1) แผนการสอนและการเรียน 2) เนื้อที่สำหรับให้นักศึกษาเขียนคำตอบตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย 3) การประเมินผลด้วยตนเองก่อนและหลังเรียนพร้อมกระดาษคำตอบ 4) รายละเอียดกิจกรรมต่อเนื่องประจำหน่วยและ 5) สารสรุปรายการวิชชุดและรายการโทรทัศน์ไว้ด้วย

7.2 หนังสือหรือเอกสารอ่านประกอบ เป็นหนังสือหรือเอกสารที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ศึกษาเพิ่มเติม

7.3 ตำราเรียนที่เขียนในรูปแบบเตรียมแบบโปรแกรม เพื่อจัดส่งไปให้นักศึกษาทางไปรษณีย์ จำนวน 15 หน่วย

7.4 รายการวิทยุหรือรายการโทรทัศน์ สำหรับออกอากาศรวมทั้งที่บันทึกภาพและเสียง
ไปไว้ที่ศูนย์บริการการศึกษา

7.5 สื่อโสตทัศนศึกษา สำหรับจัดไว้ที่ศูนย์บริการการศึกษาและจัดส่งไปให้นักศึกษา

7.6 แบบประเมินผล ทั้งที่เป็นแบบประเมินผลด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน
และแบบทดสอบประจำหน่วย

7.7 ชุดการสอนเสริม สำหรับการสอนเสริมในศูนย์บริการการศึกษา

7.8 แหล่งฝึกงานวิชาการและวิชาชีพในชุมชน สำหรับกิจกรรมภาคปฏิบัติ เสริม
ประสบการณ์ทั้งระดับหน่วยและระดับสาขาวิชา

ขั้นที่ 8 ทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน การทดสอบนี้หมายถึงการตรวจสอบ
คุณภาพของชุดการสอนทางไกลในการถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษา การตรวจสอบประสิทธิภาพนี้
เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษาร่วมกับสาขา
วิชาและสำนักทะเบียนและวัดผล

ขั้นที่ 9 นำไปใช้

เมื่อได้ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพแล้ว กลุ่มผู้ผลิตชุดวิชาที่เสนอมหาวิทยาลัยเพื่อ
อนุมัติการพิมพ์จำนวนมาก เพื่อจำหน่ายและเผยแพร่ต่อไป

กิจกรรมที่ 10.4.3

หลังจากศึกษา ระบบการผลิตชุดการสอนทางไกลแล้ว ขอให้ตอบคำถามต่อไปนี้
ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ในแบบฝึกปฏิบัติ

1. สรุปขั้นตอนการผลิตชุดการสอนทางไกลระบบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตามที่เข้าใจ

แนวตอบ

1. ขั้นตอนการผลิตชุดการสอนทางไกลระบบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มีลำดับดังนี้-

ขั้นที่หนึ่ง วิเคราะห์/บทวนเนื้อหาและหน่วยการสอน เป็นขั้นการพิจารณาบทวน หน่วยการสอนทั้งชุดวิชา ซึ่งจะมีประมาณชุดละ 15 หน่วย เพื่อว่าหากมีส่วนใดของหน่วยการสอน ในชุดวิชาไม่สมบูรณ์หรือยังไม่เหมาะสม กลุ่มผลิตชุดวิชาสามารถขอเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงต่อ คณะกรรมการประจำสาขาวิชา และสภาวิชาการเพื่อความเหมาะสมได้

ขั้นที่สอง กำหนดหน่วยการสอน เป็นขั้นที่กลุ่มผลิตชุดวิชาจะต้องกำหนดรายละเอียด ของแต่ละหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วย โดยคำนึงถึงมโนทัศน์ระดับของผู้เรียน และเวลาที่คาดหมาย ไว้สำหรับแต่ละหน่วยนั้น ๆ เพื่อดำเนินการผลิตสื่อการสอนสำหรับแต่ละหน่วยต่อไป

ขั้นที่สาม เขียนแผนการสอนประจำหน่วย เป็นขั้นวางแผนการสอนประจำหน่วย ที่ 1-15 โดยให้แต่ละแผนการสอนครอบคลุมถึงเรื่องต่อไปนี้

-กำหนดหัวเรื่อง ทำได้โดยการแบ่งมโนทัศน์ของหน่วยให้เล็กลงเป็น มโนทัศน์เดี่ยว ๆ แต่ละมโนทัศน์เป็น 1 หัวเรื่อง เรียกว่า "ตอน" ในแผนการสอน

-กำหนดมโนทัศน์ เป็นการเขียนข้อความแสดงมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับ หัวเรื่อง โดยให้หนึ่งตอนมีข้อความแสดงมโนทัศน์อย่างน้อย 1 ข้อความ

-กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะในรูปของพฤติกรรม ที่คาดหมายให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษา โดยให้วัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อต่อ 1 มโนทัศน์ ในวัตถุประสงค์แต่ละข้อต้องประกอบด้วยข้อความที่แสดงพฤติกรรม เจาะใจ และเกณฑ์ โดยให้ มีลักษณะความสมดุลย์ 3 ลักษณะด้วยกันคือ การพูด การแยกความแตกต่าง และทักษะการกระทำ

-การวิเคราะห์ภารกิจและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์ พฤติกรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนโดยวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมเดิม พฤติกรรมต่อเนื่อง และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย แล้วกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

ก. กิจกรรมการเรียนรู้

ข. กิจกรรมภาคปฏิบัติ

-กำหนดสื่อการศึกษา เป็นการกำหนดวัสดุและอุปกรณ์ที่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้ในระหว่างศึกษาเนื้อหาสาระของหน่วย ซึ่งอาจมีสื่อประเภทดังต่อไปนี้ เช่น คู่มือชุดวิชา และแบบฝึกปฏิบัติตำราเรียน หนังสือหรือเอกสารอ่านประกอบ รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์

โสตทัศนศึกษาประจำศูนย์บริการการศึกษา แบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบประจำหน่วย ชุดการสอนเสริม แหล่งฝึกงานวิชาการและวิชาชีพในชุมชน

-กำหนดแนวการวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดแนวทางวัดและประเมินการเรียนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาผลการเรียนของนักศึกษาในการเรียนของหน่วย- และของชุดวิชาทั้งหมด

- ขั้นที่สี่ เตรียมกิจกรรมการเรียน ทั้งกิจกรรมการเรียนปกติและกิจกรรมภาคปฏิบัติ
 - ขั้นที่ห้า ผลิตรายการการศึกษา
 - ขั้นที่หก พัฒนาแบบวัดและประเมินผลการเรียน
 - ขั้นที่เจ็ด จัดรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล
 - ขั้นที่แปด ทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน
-

บรรณานุกรม

- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. แนวความคิดพื้นฐานการศึกษานอกระบบ. พระนคร: อมรการพิมพ์, 2521.
- คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา. "การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา." การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. กรุงเทพมหานคร: รายงานเสนอคณะรัฐมนตรี, 4 มกราคม 2521.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. สื่อมวลชนทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอกสารโรเนียว, 2521.
- ทองอินทร์ วงศ์โสธร, "การสอนแบบรายบุคคล," คู่มืออาจารย์ด้านการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- นิพนธ์ ศุขปริที. นวัตกรรมและเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เดส, 2519.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. การศึกษาเพื่อชีวิต. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2515.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. ทัศนะทางการศึกษา. พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2518.
- วิลเบอร์ ชแรมม์,ฟิลลิป เชซ คอมบส์, และเฟรเดริก กัทท์เนท. สื่อมวลชนใหม่ ๆ แปลโดย ศรีน้อย โทวาทอง พระนคร: โรงพิมพ์สุรสภา, 2514.
- วสันต์ อติศัพท์. "ประวัตินวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสัตตภัณฑ์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สุนันท์ ปัทมาคม. "การเรียนเป็นรายบุคคล." เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาสัตตภัณฑ์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- สุโขทัยธรรมภริราช, มหาวิทยาลัย. ระบบการสอนทางไกล. กรุงเทพมหานคร: สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา, 2522.
- สุพาร เนื่องจางงค์. สื่อมวลชนวิทยุ-โทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2520.

- Bishop, Lloyd K. Individualizing Educational Systems. London : Harper & Row, 1971.
- Brown, James W., Lewis, Richard B., and Harclerod, Fred F. An Instruction Technology, Media and Methods, McGraw-Hill Company, 1977.
- Coppen, Helen. A Survey of British Research in Audio-Visual Aids 1945-1971. Watford Printers Limited, 1972.
- Davies, I.K., and Hartley J. Contributions to an Educational Technology. London : The Camelot Press, 1972.
- Diamond, Robert M., Erickmann, Paul E., Kelly, Edward F., Holloway, Robert E., Vickery, Tom Rusk, Pascarella, Ernest T. Instructional Development for Individualized Learning in Higher Education. New Jersey : Educational Technology Publications, Inc., 1975.
- Dunn, Rita, and Dunn, Kenneth. Teaching Students through their Individual Learning Styles. Reston : Reston Publishing Company, Inc., 1978.
- Edling, Jack V. Individualized Instruction : A Manual for Administrators. DCE Publications, 1970.
- James Lewis, Jr. Administering the Individualized Instruction Program. New York : Parker Publishing Company, Inc., 1971.
- Ministry of Education. Mass Media in Indonesia. Djakarta : Instruction and Culture, Republic of Indonesia, 1951.
- Raubinger, Frederick M., and Rowe, Harold G. The Individual and Education. New York : The Macmillan Company, 1968.
- Spalsbury, Jeff R. "Individualized Instruction Works in Colorado." International Journal of Instructional Media, (Vol 5 No. 2, 1977-78).

บทวิทย

บทวิทยุเรื่อง "ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้"
 หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคล และ การศึกษามวลชน
 ชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เวลา 25 นาที

1. คนตรี..... 18 วินาที

2. ผู้ดำเนินรายการ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความยินดีเสนอบทละครสั้นเรื่อง "ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้" ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาอีกแบบหนึ่งที่เรียกกันว่า การศึกษารายบุคคล ได้ชี้ให้เห็นความหมายที่แท้จริงของการศึกษารายบุคคล โดยใช้ตัวละครที่ได้รับการศึกษาทั้งระบบเดิมและระบบนี้มาช่วยเปรียบเทียบให้เห็นสิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

3. คนตรี..... 10 วินาที

4. ผู้ดำเนินรายการ : นักศึกษาอย่าลืมเตรียมแบบฝึกปฏิบัติของหน่วยที่ 10 เรื่อง การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน นี้เพื่อนันทักสาระสำคัญของรายการลงในหน้าที่ 40

5. คนตรี..... 5 วินาที

6. ผู้ดำเนินรายการ : ฉันไปไม่ไหวหรอก ทางสายนี้

7. คนตรี..... 7 วินาที

8. ผู้บรรยาย : บนเส้นทางหลาย ๆ สายที่มีผู้สร้างขึ้นไว้มากมายนั้น แต่ละสายล้วนมีจุดมุ่งหมายไปสู่ที่ต่าง ๆ กัน บางสายมุ่งสู่ใจกลาง

เมืองที่นับกันว่าเป็นชุมชนที่มีความเจริญยิ่งนัก บางสายมุ่ง
สู่ดินแดนที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมบาง เกษตรกรรมบาง
ป่าเขาลำเนาไพร หรือชายทะเล และอื่น ๆ จิปาถะ
มิใช่ว่าทางทุกสายจะมีความราบเรียบเท่ากันหมด แต่ละ
สายจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง และจะเหมาะสำหรับผู้
ใช้ต่าง ๆ กัน เช่น

ทางลาดยางเหมาะสำหรับรถยนต์
ทั่วไป ทางลูกรังเหมาะสำหรับรถที่ค่อนข้างทรหดอดทน
ส่วนทางดินนั้นเหมาะสำหรับการเดินเท้า ไม่มีใครรู้หรือ
ว่าเส้นทางใดเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่ความสุขที่สุด สิ่ง
ที่สามารถทำได้ก็คือการเลือกเส้นทางที่เหมาะสมกับตนเองที่สุด
นั่นเอง เมื่อท่านไม่มีรถสักคัน ถนนที่แสนวิเศษสายใดก็ไม่
เหมาะกับท่านทั้งนั้น นอกจากทางดินที่ท่านจะสามารถเดิน
ไต่ลมเท้า และปลอดภัยจากอุบัติเหตุยวดยานทั้งมวล และ
ถ้าท่านได้มาอยู่ ณ จุด ๆ หนึ่งใจกลางเส้นทางทั้งหลาย
ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำหรับชีวิตของท่าน ท่านมีเกณฑ์ใน
การตัดสินใจเลือกเส้นทางใดหรือไม่ ทุกคนต้องเดินทาง
เดียวกันหรือ เพื่อนสนิทจำเป็นต้องไปทางเดียวกันหรือไม่
และแม้แต่ผู้ที่เลือกเดินเส้นทางเดียวกันแล้ว เขาจำเป็นต้อง
จับมือเดินคู่กันไปตลอดทางหรือ

9. คนตรี.....

25 วินาที

10. ผู้บรรยาย

: นกเล็กและจิ้งจกซ์เป็นเพื่อนที่รักกันมาก เขาไปไหน ๆ
ด้วยกันเสมอ ทั้งคู่เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง เป็น
โรงเรียนที่แต่ละชั้นเรียนมีห้องเดี่ยว นกเล็กและจิ้งจกซ์
จึงเรียนอยู่ห้องเดียวกัน เมื่อมีผู้ถามว่าเด็ก 2 คนนี้ใคร
เรียนเก่งกว่ากัน แม้ครูประจำชั้นเองก็ไม่สามารถตอบได้

เพราะนกลีเก้นชอบทางด้านภาษาและชอบจัดแต่งสิ่งต่าง ๆ ให้สวยงามอยู่เสมอ เธอรักการประดิษฐ์ประคอย เป็นชีวิตจิตใจ ส่วนจรงค์เธอเรียนภาษาได้เยี่ยมมาก ชอบตัวเลข ชอบการคิดคำนวณหักบวกลบคูณหาร ยิ่งซับซ้อนยิ่งดูเหมือนท้าทายเธอจะยิ่งสนุกมากขึ้นในขณะที่นกลีเก้นจะเห็นว่าตัวเลขเป็นเรื่องน่าปวดหัวที่สุดในโลก แต่เขาทั้งสองก็สามารถทำอะไรที่คนอื่นทำไม่ได้ โดยนกลีเก้นจะช่วยประคองประคองคะแนนภาษาของจรงค์ให้พอสวยไปได้ด้วยความยากลำบาก และเช่นเดียวกันจรงค์ก็ต้องทำงานอย่างหนักในการช่วยนกลีเก้นในเรื่องการคำนวณ วันหนึ่งเมื่อทั้งสองได้คุยกันถึงเรื่องต่าง ๆ และเลยมานึกเกี่ยวกับชีวิตการศึกษาของเขาทั้งสอง นกลีเก้นได้เอ่ยขึ้นว่า

11. นกลีเก้น : นีร์กั ถ้าเราเรียนจบที่นี่แล้ว เราจะเรียนอะไรต่อกันดีละ
12. จรงค์ : ฉันว่าฉันจะเรียนทางวิศวะ หรือไม่ก็การบัญชีอะไรทำนองนี้
13. นกลีเก้น : ตายละ รักรั ฉันจะเรียนได้อย่างไรไอ้ที่เธอว่ามานะ เธอก็รู้นะว่าฉันคิดเลขเป็นกับเขาเมื่อไรกัน และอีกอย่างนะ เราเป็นผู้หญิงเรียนอะไรทางวิศวะนั้น ไม่เห็นจะเหมาะเลย นกที่เราเรียนทางอักษรศาสตร์ หรือไม่ก็ทางตกแต่งไม้สักดีกว่าหรือ เราคงมีความสุขนะที่ได้ทำของสวย ๆ งาม ๆ ได้ใช้ภาษาต่าง ๆ เพราะ ๆ มากมายเลยดีไหม ?

14. จงรักษ์ : ว่า นกก็ ถ้าให้ฉันเรียนอย่างเธอว่ะ ฉันก็ตกลงทั้งหมด
ซีเธอ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมา เธอก็รู้อยู่แก่ใจว่าฉันนะ
อะอึ้นอะอึ้นจะเป็นลมตายทุกครั้งที่จะสอบวิชาภาษา หัดอะ
อะไรของเธอเนะ ไม่ไหวหรอก ถ้าจะให้ฉันเรียนภาษาเป็น
วิชาชีพต่อไปตั้ง 4 ปี ตัวฉันคงละลายไปก่อนตั้งแต่อายุปี 1 มั่ง
15. นกเล็ก : แลว่าฉันซี รักษ์ แต่ฉันก็เรียนเจ้าวิสาหรือบัญชีอะไรของเธอ
ไม่ได้นี่ ฉันก็คงละลายไปตั้งแต่เห็นหน้าอาจารย์ครั้งแรก
เหมือนกัน ทำไงทีละ เออเนี่ย เขามีวิชาอะไรที่เป็นกลาง ๆ
ใหม่ละเราจะได้เรียนด้วยกันได้ไง
16. จงรักษ์ : ว่า ฉันไม่เห็นจะมีสาขาวิชาไหนที่ เราจะเรียนด้วยกันได้
17. นกเล็ก : หมายถึงว่าเราจะต้องแยกกันเรียนหรือ รักษ์
18. จงรักษ์ : ใครว่าละ แต่ฉันเรียนภาษาหรือตกแต่งไม่ได้ละ
19. คนตรี 20 วินาที
20. ผู้บรรยาย : เป็นอันว่าทั้งนกเล็กและจงรักษ์ต่างก็ตกลงกันไม่ได้ว่าจะ
เรียนอะไรรวมกันได้ เขาทั้งสองจึงพากันไปกินข้าวและ
แยกย้ายกันกลับบ้านเช่นเคย โดยไม่พูดถึงเรื่องนี้อีกเลย
ระหว่างทางก่อนถึงบ้านนกเล็กจะต้องผ่านบ้านของสุขใจ
เพื่อนต่างโรงเรียนกัน สุขใจกำลังดูแลต้นไม้อยู่ที่สวน
หน้าบ้าน เหลือบเห็นนกเล็กเดินหน้ามูมมาจึงร้องทักขึ้นว่า
21. สุขใจ : นก นก เป็นอะไรไปนะ หน้าตาไม่สบายเลย มีเรื่อง
ยุ่งใจอะไรหรือ
22. นกเล็ก : ไม่มีอะไรมากหรอกจะ ใจ เออเนี่ย หน้าฉันยุ่งมากหรือ
23. สุขใจ : ใช้ชีจะ คุณก็รู้ว่าต้องมีเรื่องอะไรสักอย่างแน่ ๆ
เอาอย่างนี้ดีกว่า นก เข้ามาคุยกันที่บ้านก่อนดีไหม ยังไม่
ค่ำมาก เดี๋ยวค่อยเข้าบ้านก็ได้ละ

24. นกเล็ก : ขอบใจจะ
(เสียงเกิน)
นี่ใจ ฉันกับรักษะนี่ไม่เข้าใจกัน พวกกันไม่รู้เรื่องเลขรูใหม่
เขาบอกว่าเขาจะเรียน วิท-สะ-หะ-สะ-หะวะ อะไร
ก็ไม่รู้ ฉันพูดเท่าไรๆให้มาเรียนภาษา เขาก็ไม่ยอม เขา
คงไม่อยากเรียนกับฉันแน่เลย เขาต้องการจะเห็นฉันใช้ใหม่
ตั้งแต่ฉันเกิดมาฉันก็เรียนกับเขามาตลอด แล้วจะให้แยกกัน
ได้อย่างไร ใจลองถึกดูซิ
25. สู้ใจ : เอาอย่างนี้ดีกว่า ไม่เห็นยากเลย นกก็ไปเรียนวิหะกับเข
าก็หมดเรื่องนี้มา รักษาเขาคงดีใจด้วยซ้ำไป
26. นกเล็ก : บ้าซี้ใจ ฉันก็ต้องตกเลขคอหักตายเท่านั้นเอง
27. สู้ใจ : นี่แหละจะ คือเหตุผลที่รักษะเขาก็ไม่ยอมเรียนภาษาเหมือนกัน
นกรูใหม่ ทำไมเกี้ยวฉันเรียนได้อย่างสบายใจและมีความสุข
ที่สุดเลย ฟังนะจะ อ่ะเอาแต่นั่งหน้ามู๋ นี่ ที่โรงเรียนฉันนะ
เขาจะมีวิธีการตรวจสอบความถนัดและความสนใจของนักเรียน
ทุก ๆ คนจะ ตั้งแต่เด็ก ๆ เลย คนไหนมีแววจะไปทางใดได้
ชอบทางใดแล้วพอจะไปไหนนะ เขาจะส่งเสริมให้เรียนทางนั้น
มาก ๆ ละ อย่างนี้พวกเราไม่ชอบได้อย่างไร ก็เราทำได้ไอ้ที่
เราชอบทั้งนั้นเลยนี่ แต่ครูเขาจะต้องเห็นอ่อนหน้อยนะ เพราะ
เด็กแต่ละคนชอบเหมือนกันเสียเมื่อไร. แต่ละคนละเธอเอ๊ย
ประหลาดกันไปต่าง ๆ นานา เชื่อไหมนก มีเพื่อนฉันคนหนึ่งนะ
แกไม่ชอบเรียนเป็นชีวิตจิตใจเลย วัน ๆ เอาแต่เป็นต้นไม้
ป็นต้นมะพร้าวจี่ เก่งยิ่งกบิลิงเขี้ยว พวกเราถึงได้กินมะพร้าว
ของโรงเรียนฟรีบ่อย ๆ สนุกเป็นบ้าเลย ครูก็ไม่ว่าอะไร
เขาจะ ได้แต่ส่งไปให้แผนกช่างก่อสร้างสั่งสอนอบรมซะ

: พ่อฉันก็เลยสนุกเป็นบ้าไปเลย วัน ๆ เห็นแต่เป็นชั้นป็นลงอยู่ที่ตึก
สร้างใหม่ทั้งวัน นี้ แล้วฉันนะนะ เธอก็รู้ชอบอ่านแต่นิยาย
อย่างอื่นไม่เอาอ่านสักอย่าง ไม่ได้เรื่องทั้งภาษาและการคำนวณ
นั่นแหละ และที่ลูกก็อย่างอื่น ๆ นอกจากนิยายฉันไม่เอาไหน
เลยจริง ๆ ครูเคยให้ฉันเรียนสาขาารรณคดี แม่เลยได้อ่าน
จิปาณะเป็นร้อย ๆ เรื่องสนุกไปเลย แต่ฉันก็ต้องเรียนภาษา
เหมือนกัน แต่เป็นส่วนเล็กน้อย ที่เรียนก็เป็นภาษาในวรรณคดี
หรือวรรณกรรมอื่น ๆ เสียเป็นส่วนใหญ่ละ ก็ชอบอ่านเรื่องนี้
การได้เรียนรู้ภาษาในเรื่องซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวได้ชัดและ
ลึกซึ้งใครเลยจะรังเกียจได้จริงไหม นี้และฉันก็คบกับเพื่อนที่ถนัด
ในทุก ๆ ด้านเลยละ เพราะที่นั่นมีว่แค่คบกับเพื่อนที่ถนัด
เหมือน ๆ กัน ก็พอดีไม่ต้องคบใครกัน
ฉันว่านะเนะ เธอกับรักษนะ ก็ต่างคนต่างเรียนซี ดีเสียอีกจะได้
รู้สึกซึ้งกันไปคนละอย่าง เอาไว้แลกเปลี่ยนกันใจ และก็ยังคงกัน
เหมือนเดิมได้ เธอเลือกมหาวิทยาลัยเดียวกันก็ได้ เอา จะได้
อยู่ใกล้ ๆ กัน และอีกหน่อยเธอจะค่อย ๆ เข้าใจเองว่าการไป
ตามทางของแต่ละคนนั้นมันวิเศษเพียงใด เธอเองก็มีความสุข
รักษนะก็ได้มีความสุขด้วยที่ได้เรียนวิชาที่ชอบสนใจ

28. นกเล็ก : โอ๊ย ไม่นึกเลยว่าจะได้มานั่งฟังเทศน์กัณฑ์ใหญ่อย่างนี้
มันก็จริงของเธอหรอกนะ

29. สุขใจ : นี้ นก ยังมีอีกอย่างหนึ่งนะ ฉันนะภูมิใจ ภูมิใจ โรงเรียนฉันนี่
ประหลาดไม่เหมือนใครเลย ทำให้ฉันได้ภูมิใจดังที่จะบอกนี้แหละ
นก เวลาฉันเรียนนะ ฉันไม่ต้องคอยใครเลยรู้ไหม ใจเรื่องอ่าน
นะเธอ เซอะ อย่าให้คุยเลย ราว 2 ราว 3 ก็จบเล่ม ปรี๊ดปรี๊ด
มันจะตาย แล้วรู้เรื่องด้วยนะ ตอนนั้นฉันจบเล่มที่ 5 ในหลักสูตรแล้ว
แม่เพื่อนอัยอิงของฉัน 2-3 คน ยังถามเต็ม ๆ อยู่เล่ม 2 บ้าง

เล่ม 3 บ้าง นี่น่ะ ออย่าโกรธฉันนะ ตอนอยู่ที่โรงเรียนนะฉันไม่ได้
 คุยเลย มันก็อดก็จะตายไป ขอฝอยหนอยนะ เพื่อน

30. นกเล็ก : เอาเถอะ ๆ เอาให้เหมาะสมชื่อแม่สุขใจเถอะจะ

31. คนตรี

18 วินาที

32. ผู้บรรยาย: อะ ท่านผู้ฟัง ทางสายคำนวณที่คาดคิดไปด้วยตัวเลข สัญญลักษณ์
 บวก ลบ คูณ หาร พังชั้น และอื่น ๆ มากมายนั้น มิใช่เส้นทางที่
 เหมาะสำหรับผู้ที่มีแต่ ก ถึง ฮ เอ ถึง แซด เต็มสมองอย่าง
 นกเล็กเลย แต่ทางสายนี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับจรรยา ผู้มีสมอง
 พร้อมทั้งจะไปแปรตัวเลขและสัญญลักษณ์ต่าง ๆ นั้นให้กลายเป็นผล-
 ลัพท์ เป็นคำตอบได้ นี่แหละคะ ที่เขาเรียกกันว่าการศึกษาราย
 บุคคล ที่ได้จัดการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้
 ผู้เรียนแต่ละบุคคลได้พัฒนาไปตามความสามารถและความสนใจ
 ของตน นั่นคือช่วยส่งเสริมให้แต่ละคนได้ก้าวไปตามแนวทาง
 ของตนนั่นเอง

มาถึงตอนนี้ เราจะพบคำตอบแล้วว่าทุก ๆ คนไม่จำเป็นต้อง
 เดินทางในเส้นทางเดียวกัน แต่ละคนจะเลือกเฉพาะเส้นทาง
 ที่ตนจะไปได้ดีที่สุดเท่านั้น และในแต่ละเส้นทางคนที่ก้าวได้เร็วกว่า
 ก็จะถึงที่หมายก่อนคนที่ก้าวได้ช้ากว่า ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ
 ที่ถูกต้องแล้ว และก็จะมีใครร้องอีกว่า ฉันไปไม่ไหวหรอกจะ
 ทางสายนี้.

33. คนตรี

๒๕ วินาที

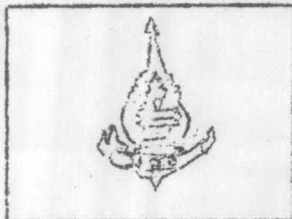
บทโทรทัศน์

บทโทรทัศน์เรื่อง "ระบบการสอนทางไกล"
หน่วยที่ 10 การศึกษารายบุคคลและการศึกษามวลชน
สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

เวลา 20 นาที

1.S-1

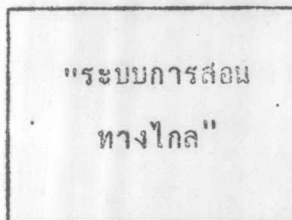
ดนตรี - POP MUSIC

2.Cap.1

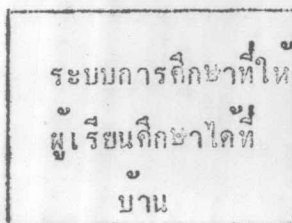
ดนตรี - ต่อ

3.Cap.2

ดนตรี - ต่อ

4.Cap.3

ดนตรี - ต่อ

5. MS.
ชอน
Cap. 4

ผู้ดำเนินรายการ : ถ้าเราได้พิจารณา
ถึงการเรียนรู้ การทำความเข้าใจในสิ่ง
ต่าง ๆ จะพบว่าโดยทั่วไปทำได้หลายชนิด
เช่น การเรียนจากการสังเกต ค้นคว้า
สิ่งที่พบเห็นทั่วไปแบบหนึ่ง ซึ่งพบมากใน
เด็กวัยก่อนเรียน และการเรียนจากการ
สอนในระบบโรงเรียนอีกแบบหนึ่ง สำหรับ
เด็กในวัยเรียนทั่วไปตั้งแต่ระดับประถม
จนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนั้นแล้วยังมี
การเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายๆ
จะเป็นการเรียนในระบบโรงเรียน แต่
ก็มีลักษณะแปลกออกไปตรงที่มีได้กำหนด
ให้เรียนในห้องเรียนหรือในสถานที่ที่
กำหนดใด ๆ แต่ได้ใช้สื่อมวลชนและสื่อ
อื่น ๆ เป็นเครื่องช่วยนำสาระความรู้
ไปยังผู้เรียน ณ ที่ต่าง ๆ ได้ เรียกระบบ
นี้ว่า "ระบบการสอนทางไกล" ซึ่ง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชกำลัง
ดำเนินการอยู่ วันนี้เราจะมาร่วมกัน
ศึกษาถึงระบบการสอนทางไกลของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ว่า
เป็นระบบการให้การศึกษาก็ให้ผู้เรียนศึกษา
ไต่ที่บ้าน คึงข้อความข้างต้นนั้นเป็น
อย่างไรกันแน่ ดิฉันเห็นว่าผู้ที่จะให้

ความกระจำงแก่เราได้ดีที่สุดควรจะเป็น
 เจ้าของเรื่อง เจ้าของระบบนี้เอง คิดฉัน
 ขอแนะนำให้ท่านผู้ชมได้รู้จักกับรองศาสตรา-
 จารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ผู้อำนวยการ
 สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัย-
 สุโขทัยธรรมาธิราชกะ

6. MS.
 ชื่อน

Cap.5

รศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์

วิทยากร : สวัสดิ์ศรับ

7. MLS.
 ชื่อน

Cap.6

ความหมาย
 ระบบการสอนทางไกล

ผู้ดำเนินรายการ : ก่อนอื่นคิดฉันอยากจะขอ
 เรียนถามอาจารย์ถึงความหมายและความ
 เป็นมาของระบบการสอนทางไกลของมหา
 วิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชนี้ ว่าหมายถึง
 อะไร และมีที่มาอย่างไร

8. MS.

(วิทยากร)

วิทยากร : ถ้าพูดถึงคำว่าระบบการสอน
 ทางไกล โดยสามัญสำนึกก็จะหมายถึงระบบ
 การสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ไกลกัน ซึ่ง
 ความจริงก็เป็นเช่นนั้น แต่ไม่เพียงเท่านั้น
 ยังเป็นการเรียนในลักษณะที่ต่างถิ่น ต่างที่

ต่างเวลากัน คือสอนวันที่ผู้เรียนอาจจะเรียน
พรุ่งนี้ หรือเดือนหน้า ปีหน้าหรือต่อ ๆ ไป

9.Cap.7

ความหมายระบบการ
ถ่ายทอดความรู้ให้ศึกษา
ด้วยตนเอง ด้วยสื่อ
ประสมต่าง ๆ

: นิยามทางวิชาการ หมายถึง
กระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสม-
การอันแก่ักศึกษาที่อยู่ต่างถิ่นต่างที่กันให้สามารถ
ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการ
ศึกษาควบคู่กับสื่อประสมชนิดต่าง ๆ

10 MS.

: ส่วนความเป็นมานั้นเกิดขึ้นจาก
แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่ง
ถือว่าประชาชนที่เกิดมาตั้งแต่ลืมตาดูโลกจนถึง
เมื่อสิ้นชีวิต ควรได้รับโอกาสในการศึกษาหา
ความรู้โดยเท่าเทียมกันอยู่ตลอดเวลา

11.S-2

: นั่นคือ สามารถให้การศึกษแก่
ประชาชนทุกถิ่นที่ไม่ว่าจะอยู่ในชนบท เช่น
บรรดาเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนาต่าง ๆ

12.S-3

: หรือประชาชนที่อยู่ในเมือง เช่น
พ่อค้า ข้าราชการ และประชาชนทั้งหลาย

13.S-4

: ทั้งนี้รวมทั้งการให้โอกาสแก่
ประชาชนทุกวัยด้วย ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก จนแม่
อยู่ในวัยทำงาน เช่น ครู อาจารย์ทั้งหลาย นัก
ก่อสร้าง นักธุรกิจต่าง ๆ

14.MS.

: ถ้าเราต้องการให้ประชาชนได้
รับการศึกษาต่อเนื่องกันตลอดชีวิต โดยให้ศึกษา
แต่ในระบบโรงเรียนทั่วไปนั้น คงกระทำไม่ได้
จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้
ไปให้ประชาชนที่อยู่ที่บ้าน หรือแม่แต่ที่ทำงาน

15.MLS.

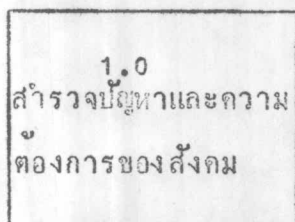
ผู้ดำเนินรายการ : ละ ตอนนี้นักเรากำลัง
พอจะทราบถึงความหมายและความเป็นมาของ
ระบบการสอนนี้แล้ว แต่พวกเราก็อยากทราบ
ต่อไปอีกว่า ระบบการสอนทางไกลนี้จะจัดทำได้อ
อย่างไร หมายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการของ
ระบบ

16.MS.

วิทยากร : ครั้น ระบบการสอนทางไกลมีหลายระบบด้วยกัน ปัจจุบันทั่วโลกมีประมาณ 35 ประเทศที่ได้เปิดระบบการสอนทางไกลขึ้น สำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นระบบที่ได้พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ของคณะกรรมการผู้จัดสร้างระบบเอง และจากประสบการณ์ของผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

17.Cap.8

: ขั้นที่ 1 เป็นขั้นสำรวจปัญหาและความต้องการของสังคม ในขั้นนี้จะทำการวิจัยปัญหา และสำรวจความต้องการของประชาชนไทยว่าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใด

18.MS.

: เช่น ผลการวิจัยที่ได้ทำแล้วพบว่า บางส่วนต้องการให้เปิดหลักสูตรวิทยาการก่อสร้าง หรือการบริหารการก่อสร้างขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนต่อหลักสูตรที่ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจะเปิดสอน ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลที่เพียงพอในการที่จะนำมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศเราต่อไป

19. Cap. 9

2.0

พัฒนาหลักสูตร

: ชั้นที่ 2 ชั้นพัฒนาหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตรของมหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาธิราช แตกต่างจากหลักสูตรของ
มหาวิทยาลัยอื่น

20. MS.

: อยู่ตรงหัวว่าเป็นหลักสูตรที่ยึดหลัก

บูรณาการ คือการรวมวิชาที่มีลักษณะคล้าย
คลึงกันจัดเป็นหมวดหมู่เดียวกัน เรียกว่า
ชุดวิชา ซึ่งมีค่าประมาณ 6 หน่วยกิตเป็น
อย่างน้อย หลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรี -
จำขวนชุดวิชาเพียง 22-24 ชุดวิชาเท่านั้น
สำหรับปริญญาตรี ในขณะที่มหาวิทยาลัยอื่นๆ
มีถึง 70-80 วิชา

21. Cap. 10

3.0

ผลิตชุดวิชาและชุด
การสอน

: ชั้นที่ 3 คือชั้นการผลิตชุดวิชา

และชุดการสอน ในขั้นนี้เป็นหน้าที่ของ

22. S-5

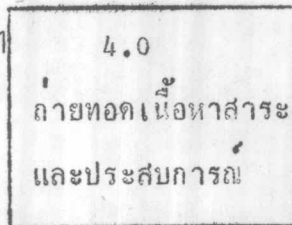

: กลุ่มผลิตชุดวิชา ซึ่งประกอบ

ด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือนักวิชาการด้านเนื้อหา
ได้แก่คณาจารย์ต่าง ๆ นักเทคโนโลยีการ
ศึกษาซึ่งจะช่วยด้านการวางแผนและจัดระบบ
สื่อการสอนทางไกล และนักวัดผลที่จะช่วย

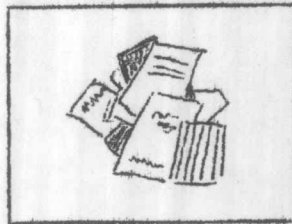
ในการกำหนดรูปแบบของการประเมินผล
การสร้างแบบทดสอบต่าง ๆ เป็นต้น

23.Cap.11

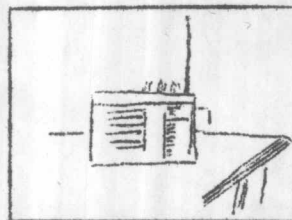
: ชั้นที่ 4 ชั้นถ่ายทอดเนื้อหาสาระ
และประสบการณ์ มหาวิทยาลัยจะใช้สื่อประสม
คือ

24.S-6

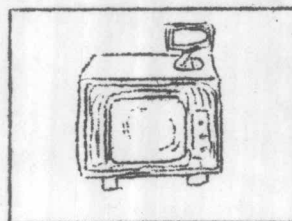
: สื่อทางไปรษณีย์ซึ่งอยู่ในรูปของ
เอกสารคำสอน ซึ่งจะมีทั้งหมด 15 หน่วยคือ
1 ชุดวิชา ความหนา 1,000-1,350 หน้า
และมีแบบฝึกปฏิบัติสำหรับนักศึกษาด้วย ใน
บางส่วนของหน่วยต่าง ๆ

25.S-7

: จะจัดทำเป็นรายการวิทยุกระ-
จ่ายเสียง ปกติจะมีชุดวิชาละประมาณ 15
รายการ

26.S-8

: และจะมีการนำเนื้อหาสาระที่
เหมาะสมบางตอนมาประมวลสร้างเป็นราย-
การโทรทัศน์ชั้นชุดวิชาละประมาณ 5 รายการ
เป็นอย่างน้อย

27. MS.

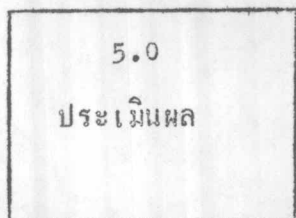
: นอกจากนี้นักศึกษาบางคนซึ่ง
ศึกษาเอกสารคำสอนแล้ว ฟังรายการวิทยุแล้ว
ชมรายการโทรทัศน์แล้วยังไม่เข้าใจ ทาง
มหาวิทยาลัยก็จะมีบริการการสอนเสริมขึ้น
ทั่วประเทศ

28. S-9

: ที่ศูนย์บริการการศึกษาเป็นการ
เปิดโอกาสให้นักศึกษาพบผู้สอนได้

29 Cap. 12

: ชั้นที่ 5 การประเมินผล มีผู้
เป็นห่วงมากที่สุดว่ามาตรฐานการศึกษาของ
นักศึกษาระบบการสอนทางไกลนี้จะต่ำกว่า
มหาวิทยาลัยอื่นหรือเปล่า

30. MS.

: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ได้จัดกระบวนการประเมินผลออกเป็น 2 ชั้น
ตอน คือ (1) ประเมินจากกิจกรรมภาคปฏิบัติ
ทุกอย่างที่นักศึกษาทำ และ (2) ประเมินผล
ลัพท์ คือจัดให้มีการสอบไล่ทั่วประเทศ นัก-
ศึกษาจะต้องมานั่งสอบ ไม่ใช่สอบทางไปรษณีย์
ที่บางคนเข้าใจกัน

31 Chart

1

(แผนภูมิระบบการ
สอนทางไกล)

: โดยสรุประบบการสอนทางไกล
ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มี 5
ชั้น คือ (1) ชั้นสำรวจปัญหาและความต้อง-
การของสังคม (2) ชั้นพัฒนาหลักสูตร
(3) ชั้นผลิตชุดวิชาและชุดการสอน (4) ชั้น
ถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ (5)
ชั้นประเมินผล

32.MS.

: ซึ่งทั้งหมดนี้จุดหมายปลายทาง
ของเราอยู่ที่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช ซึ่งเรามีการรับผิดชอบในการ
ถ่ายทอดกระบวนการและประสบการณ์ที่จะ
ให้นักศึกษาได้รับความรู้มากที่สุดที่จะทำได้

33.MLS.

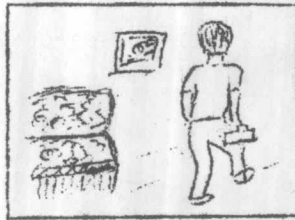

ผู้ดำเนินรายการ : ขอขอบคุณท่านอาจารย์
มากค่ะ ที่ได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับระบบ
การสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช ทำให้พวกเราได้ทราบว่า
ระบบการสอนทางไกลนี้จะสามารถศึกษาได้
ที่บ้านจริง ๆ จากสื่อการศึกษาต่าง ๆ ที่
มหาวิทยาลัยจัดส่งไปให้ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็น
สิ่งพิมพ์ เทป วิดีโอ โทรทัศน์ หรือแม้แต่การ
จัดส่งอาจารย์และสื่อต่าง ๆ ไปไว้ให้ที่ศูนย์

บริการการศึกษาทั่วประเทศ พวกเราต้อง
ขอกราบขอบคุณท่านอาจารย์อีกครั้งด้วย
สวัสดีค่ะ

วิทยากร : ครับ สวัสดีครับ

34. LS.

ดนตรี -

35. MS.

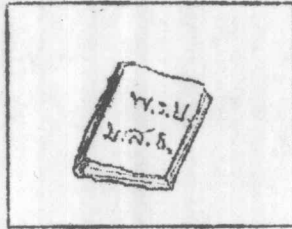
ผู้ดำเนินรายการ : เอาละค่ะ เป็นอันว่า
พวกเราพอเข้าใจระบบการสอนทางไกลของ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชบ้างแล้ว แต่
... เอ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนี้
อยู่ที่ไหน และเขาทำอะไรกันบ้างนะ

36. Cap. 13

มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช

เสียงบรรยาย (ชาย) : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยใน
ระบบเปิดที่จัดตั้งขึ้นโดย

37.S-8

: พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช พุทธศักราช 2521 ซึ่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระ-
ปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2521

38.S-9

: และประกาศในราชกิจจานุ-
เบกษา เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2521

39.S-10

(แผนภูมิสายงาน
ของมหาวิทยาลัย)

: สายงานของมหาวิทยาลัยกำหนด
ใหม่ สภามหาวิทยาลัย สภาวิชาการ อธิการบดี
รองอธิการบดี และแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น
5 สำนักด้วยกัน คือ

40.S-11

(สายงาน
สำนักอธิการบดี)

: สำนักอธิการบดีมีหน้าที่ดูแล
บริหารงานทั่วไปในมหาวิทยาลัย

41.S-12

ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอาน

: มีศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร
ศรีสอาน ดำรงตำแหน่งอธิการบดี

42 S-13

(สายงาน
สำนักบริการการศึกษา)

: สำนักบริการการศึกษา มีหน้าที่
รับผิดชอบเกี่ยวกับการสอนทางไปรษณีย์
การสอนทบทวน การให้คำบรรยายและการ
จัดตั้งศูนย์บริการประจำภูมิภาค และศูนย์
บริการการสอนประจำท้องถิ่น

43 S-14

(ผศ. วิจิตร ภักดีรัตน์)

: มีผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิตร
ภักดีรัตน์ เป็นผู้อำนวยการ

44. S-15

(สายงาน
สำนักเทคโนโลยี
การศึกษา)

: สำนักเทคโนโลยีการศึกษา
เปรียบเสมือนหัวใจของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่
รับผิดชอบการผลิตสื่อการสอนทุกประเภท

45. S-16

(รศ. ดร. ชัยยงค์
พรหมวงศ์)

: มีรองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์
พรหมวงศ์ เป็นผู้อำนวยการ

46. S-17

(สายงาน
สำนักวิชาการ)

: สำนักวิชาการ รับผิดชอบงาน
ทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การ
แต่งตำรา

47. S-18

(ดร. นิคม ทาแดง)

: มี ดร. นิคม ทาแดง เป็น
ผู้อำนวยการ

48.S-19

(สายงาน
สำนักทะเบียนและ
วัดผล)

: และสำนักทะเบียนและวัดผล ซึ่ง
รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาทะเบียนประวัติ
นักศึกษา รับนักศึกษาและวัดผลการศึกษา

49.S-20

(ดร.วินัย รังสินธุ์)

: มี ดร.วินัย รังสินธุ์ เป็น
ผู้อำนวยการ

50. S-21

(อาคาร
คณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติ)

: ในระยะเริ่มแรกนี้ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราชยังไม่มีอาคารถาวรเป็นของ
ตัวเอง ที่ทำการบางส่วนอยู่ที่อาคารคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ ถนนสุโขทัย

51. S-22

(อาคาร
บริษัทเดินอากาศไทย)

: บางส่วนอยู่ที่อาคารบริษัทการบิน-
ไทย ถนนหลานหลวง

52. S-23

(อาคาร
ทบวงมหาวิทยาลัย
ใหม่)

: และในเดือนมิถุนายน 2523 นี้
มหาวิทยาลัยได้จัดที่ทำการของทุกหน่วยงาน
ไว้ที่อาคารทบวงมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ ถนน
ศรีอยุธยา

53.S-24

(ฝั่งที่ตั้งถาวรของ
มหาวิทยาลัยสุโข-
ทัยธรรมาราช)

: ปี พ.ศ. 2525 มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาราชจะมีอาคารที่ทำการถาวร
อยู่ที่หมู่บ้านเมืองทองนิเวศน์ 3 ถนนแจ้ง
วัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ในเนื้อที่ 30 ไร่ ซึ่งบริษัทบางกอกแลนด์
ได้บริจาคให้แก่มหาวิทยาลัยโดยไม่คิด
มูลค่า

54. MS.

ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ดำเนินรายการ : คะ ท่านผู้ชม อีก
ประมาณ 2 ปีเท่านั้นเองเราก็จะได้พบ
อาคารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
แห่งใหม่ปรากฏขึ้นในจังหวัดนนทบุรี
ไกลเคียงกับกรุงเทพฯ นี้เอง แต่
สำหรับมหาวิทยาลัยแห่งนี้อาคารสถานที่
มิได้มีความสำคัญต่อนักศึกษาเท่าใดนัก
เพราะนักศึกษาไม่จำเป็นต้องไปอยู่ไป
ศึกษาในอาคารของมหาวิทยาลัย ระบบ
เปิดจะช่วยเปิดระบบให้กว้าง กว้างพอ
ที่จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์
ต่าง ๆ ไปให้พวกเราถึงบ้านได้ ขอ
เพียงให้เรามีใจรักที่จะเรียนอย่าง
จริงจังเท่านั้น ทุกคนก็จะประสบความสำเร็จได้

คนตรี -

55.Cap.

หมูน

(รายชื่อกลุ่มผู้รวม
จัดทำรายการ)

ประวัติผู้เขียน

นางสาวพนัสนิภา เงินทอง เกิดเดือนธันวาคม พ.ศ. 2498
 เติบโตที่อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จหลักสูตรปริญญาครุศาสตร-
 บัณฑิต (โสตทัศนศึกษา - ภาษาไทย) จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 เมื่อปีการศึกษา 2519 เข้ารับราชการตำแหน่งอาจารย์ 1 ที่วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
 ในปีการศึกษา 2520 และได้ลาออกเพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชา
 โสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2521
 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิชาการโสตทัศนศึกษา 3 ณ หน่วยโสตทัศนศึกษากลาง
 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.